ORTAÖĞRETİM

MÜZİK DERSİ

9

ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI

Yazarlar

Burcu ERSÖZ
Erkan ARMAĞAN
Feyzullah KAYA
Kadriye GÜMÜŞ
Kemal KOCAMANOĞLU
Özgül SAVAŞ
Ulaş ALPASLAN

DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI
……., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI .....: 6636
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....: 963

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

Editör
Prof. Dr. Efe AKBULUT

Dil Uzmanı
Şükran SELÇUK

Program Geliştirme Uzmanı
Prof. Dr. Efe AKBULUT

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı
Yrd. Doç. Dr. Metin YAŞAR

Rehberlik Uzmanı
Derya EROL

Görsel ve Grafik Tasarım Uzmanı
Doğan GENÇER

ISBN 978-975-11-4752-3

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.06.2018 gün ve 12254648 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün ..... gün ve ..... sayılı yazısı ile birinci defa ..... adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

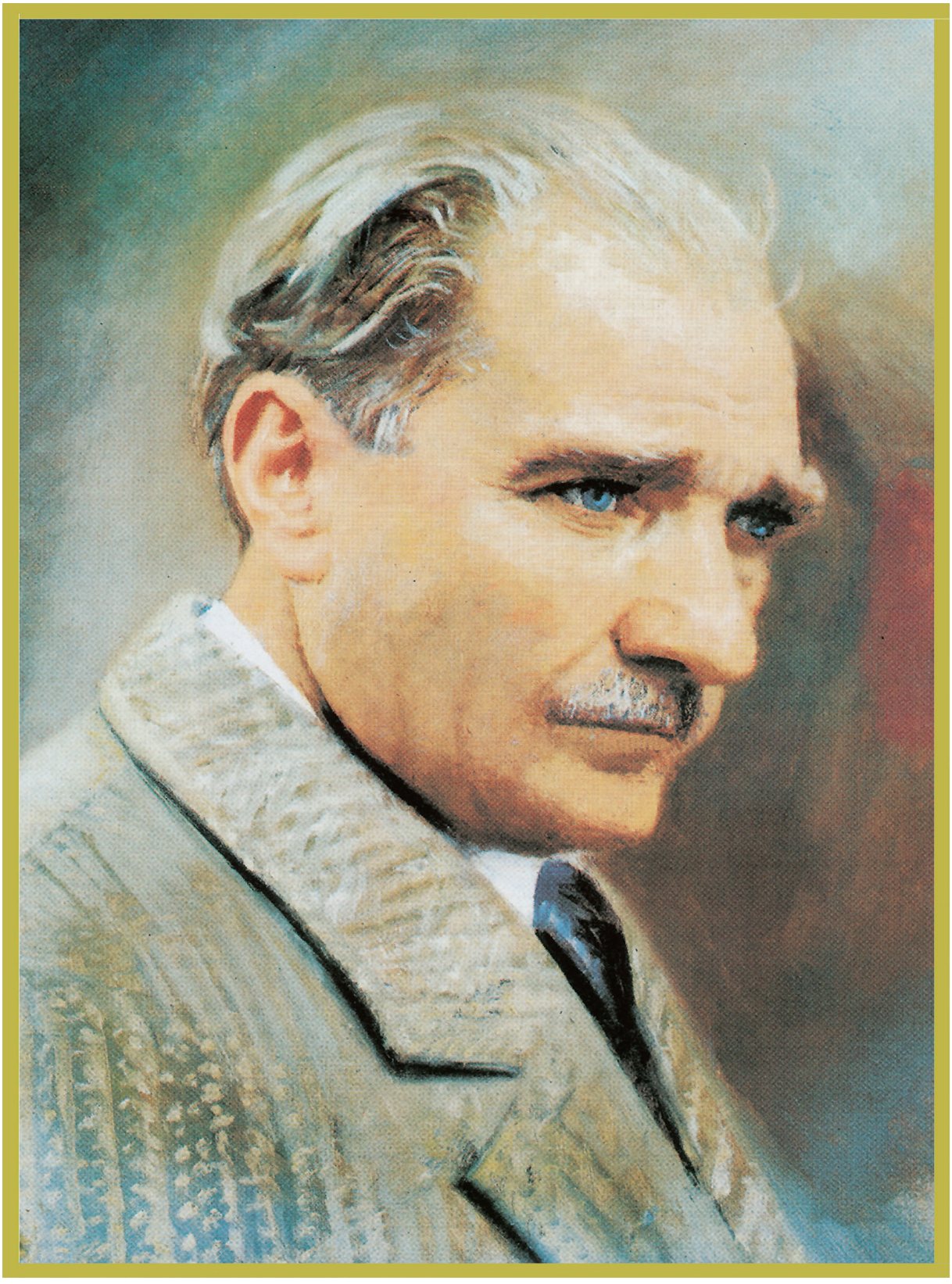

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İSTİKLAL MARŞI(*)

Söz : Mehmet Âkif ERSOY
Müzik : Osman Zeki ÜNGÖR

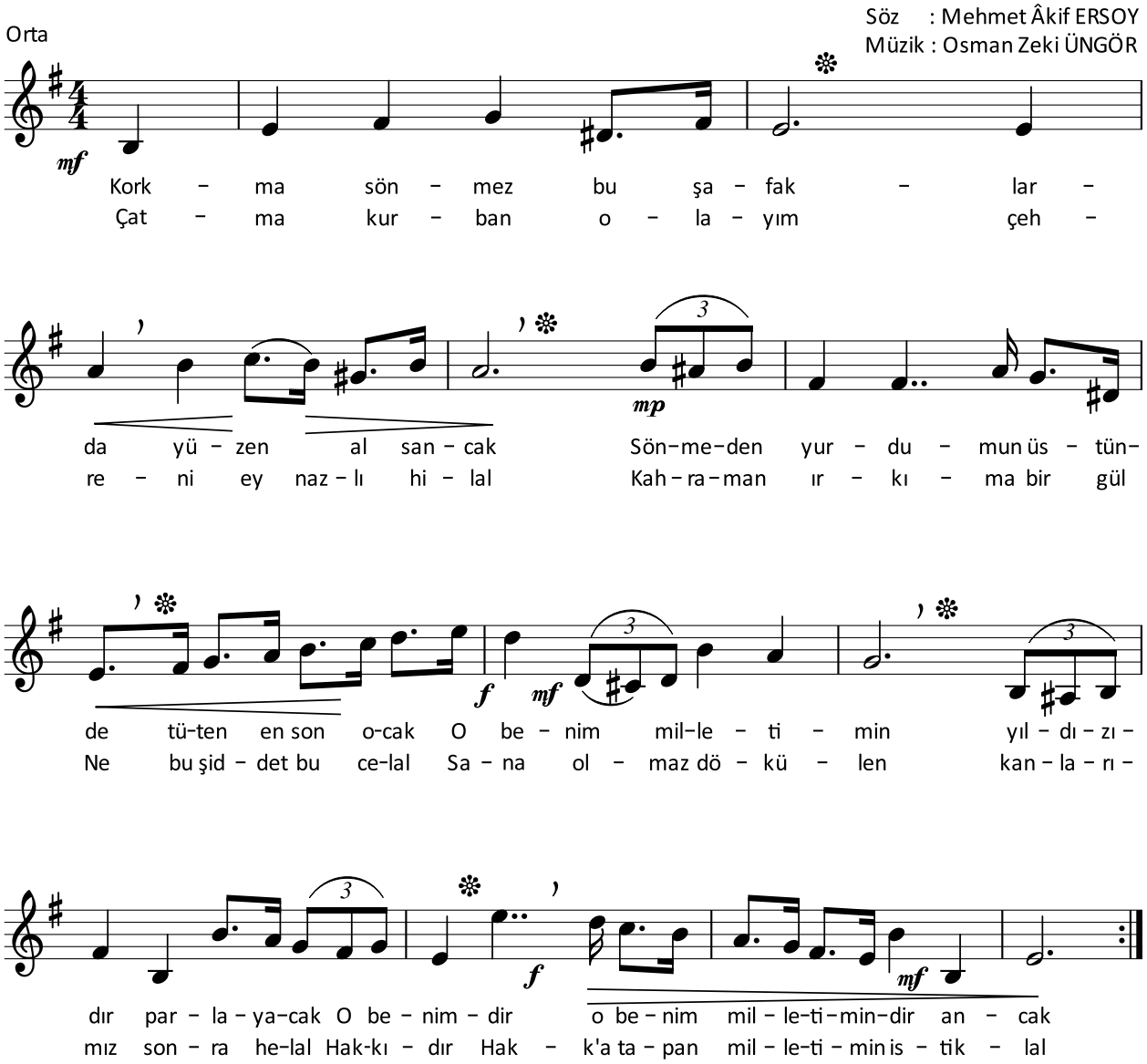

(*) İstiklal Marşı'nın birinci sözlerini söylerken virgül (,), ikinci sözlerini söylerken ise yıldız (*) işaretinin bulunduğu yerlerde nefes alınız.

İÇİNDEKİLER

KİTAPTA YER ALAN ESERLER 10
KİTABIN TANITIMI 12
1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMI 13
2. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI 16
3. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI 18
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORMLARI 24

1. ÜNİTE: SES VE MÜZİK

1.1. SESİN OLUŞUMU VE KULLANIM TEKNİKLERİ 26
1.2. İSTİKLAL MARŞI 30
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ 34

2. ÜNİTE: TEMEL MÜZİK BİLGİLERİ

2.1. TEMEL MÜZİK VE YAZI ÖGELERİ 36
2.2. BASİT ÖLÇÜLER 45
2.3. DÜZEYE UYGUN ESERLER 49
2.4. ESERLERDE HIZ VE GÜRLÜK TERİMLERİ 52
2.5. ARALIKLAR 55
2.6. TÜRK HALK VE TÜRK SANAT MÜZİĞİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ ... 60
2.7. TÜRK MÜZİĞİNDE USULLER 67
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ 74

3. ÜNİTE: MÜZİKTE DİZİ, TON VE MAKAM

3.1. MAJÖR VE MİNÖR TONALİTELER 76
3.2. TÜRK MÜZİĞİNDE MAKAMSAL YAPI 80
3.3. MAKAMSAL ESERLER 85
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ 90

4. ÜNİTE: MÜZİK TARİHİ

4.1. TÜRK MÜZİĞİ TARİHİ 92

4.2. BATI MÜZİĞİNDE İLK ÇAĞ 98

4.3. BATI MÜZİĞİNDE ORTA ÇAĞ 100

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ 104

5. ÜNİTE: MÜZİK KÜLTÜRÜ

5.1. ÜLKEMİZDEKİ MÜZİK TÜRLERİ 106

5.2. TÜRK MÜZİĞİ TÜRLERİ 109

5.3. MARŞLARIMIZ 113

5.4. DÜNYA MÜZİĞİ 119

5.5. DÜNYADAKİ MÜZİK TÜRLERİ 123

5.6. SANAT VE SANATÇI 128

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ 132

6. ÜNİTE: MÜZİKSEL YARATICILIK

6.1. EZGİ OLUŞTURMA 134

6.2. RİTİM EŞLİĞİ OLUŞTURMA 136

6.3. MÜZİK VE TEKNOLOJİ 141

6.4. TÜRKÜLERİMİZİN ÖYKÜLERİ 145

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ 148

DAĞARCIK 149

CEVAP ANAHTARI 168

TERİMLER SÖZLÜĞÜ 169

KAYNAKÇA 171

KİTAPTA YER ALAN ESERLER

1 Affetmem Asla Seni 109
2 Afrika 119
3 Ağaca Övgü 47
4 Aşkın Kanununu Yazsam Yeniden 68
5 Ata'm 49
6 Bahar Geldi Gül Açıldı 164
7 Bahçalarda Barım Var 159
8 Barışı Anlatalım 153
9 Bir Akşam Son Defa Seni Görmeden 166
10 Bir İpte İki Cambaz 139
11 Biz Atatürk Gençleriyiz 116
12 Bom Bili Bili Bili Bom (İki sesli türkü) 162
13 Cumhuriyet 46
14 Çamdan Sakız Akıyor 110
15 Derman Arardım Derdime 111
16 Divane Âşık Gibi De Dolaşırım Yollarda 86
17 Dostluk 28
18 Ederlezi 120
19 Ellerim Böyle Boş 165
20 Evleri Yüksek Kurdular 45
21 Fikrimin İnce Gülü 64
22 Gel Çıkalım Tepelerden 72
23 Gel Gidelim Bizim Köye 138
24 Gençlik (Kanon) 161
25 Gönül Penceresinden Ansızın Bakıp Geçtin 87
26 Güçlükleri Yeneceğiz 114
27 Güneş (Kanon) 161
28 Güzel Anadolu 142
29 İlkbaharda Açar Çiçekler 78
30 İstiklal Marşı 30
31 İstiklal Marşı (Piyano eşlikli) 150
32 Kahveyi Kavururlar 160

33 Kara Üzüm Salkımı 158
34 Karahisar Kalesi 61
35 Kış Geliyor 42
36 La Cucaracha 167
37 Lüküs Hayat Opereti'nden 77
38 Mendili Oyaladım 83
39 Neşeye Şarkı 58
40 Onuncu Yıl Marşı 152
41 Osman Paşa 111
42 Oyun 53
43 Resimdeki Gözyaşları 124
44 Sakarya Marşı 117
45 Sarı Çizmeli Mehmet Ağa 125
46 Selam Sana Öğretmenim 156
47 Sultan 142
48 Şu Karşı Yaylada Göç Kater Kater 85
49 The Winner Takes It All 126
50 Vatan 50
51 Yangın Olur Biz Yangına Gideriz 86
52 Yollarda Aradım İzlerini 163
53 Zeynep Bu Güzellik Var mı Soyunda 157
54 Zımterelelli 137

KİTABIN TANITIMI

Kazanımı kapsayan konuyu gösteririr.

Kazanımın ait olduğu öğrenme alanını gösterir.

Öğrenme süreci sonunda öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerleri gösterir.

Kazanımın gerçekleşmesi için gerekli olan ortalama süreyi gösterir.

Dersin işlenişinde kullanılacak genel müzik öğretim yöntemlerini gösterir.

Dersin işlenişinde kullanılacak araç gereç ve ders materyallerini gösterir.

Öğrencilerin dersten önce araştırmaları gereken konuları gösterir.

Kazanımın gerçekleşmesi için yapılması gereken açıklama ve uygulamaları gösterir.

Konu anlatımlarında dinletilecek örnek eserleri gösterir.

Konu anlatımlarında öğretmenin dikkat edeceği noktaları gösterir.

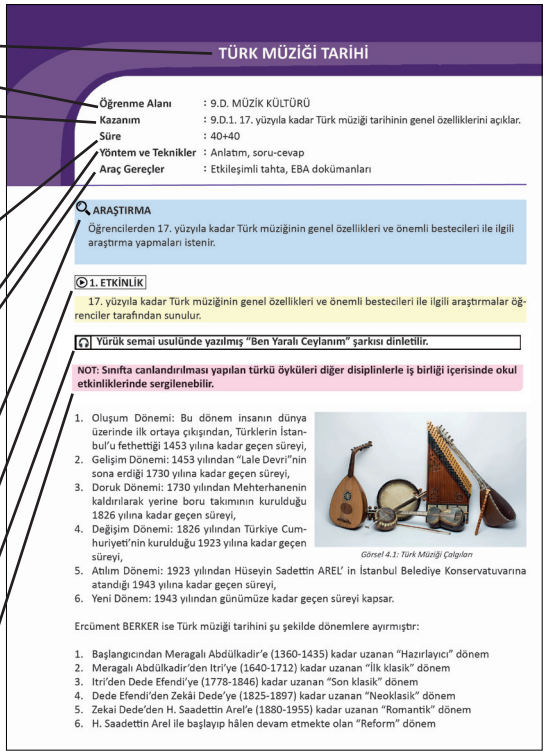

TÜRK MÜZİĞİ TARİHİ

Öğrenme Alanı : 9.D. MÜZİK KÜLTÜRÜ
Kazanım : 9.D.1. 17. yüzyıla kadar Türk müziği tarihinin genel özelliklerini açıklar.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, soru-cevap
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, EBA dokümanları

ARAŞTIRMA
Öğrencilerden 17. yüzyıla kadar Türk müziğinin genel özellikleri ve önemli bestecileri ile ilgili araştırma yapmaları istenir.

1. ETKİNLİK
17. yüzyıla kadar Türk müziğinin genel özellikleri ve önemli bestecileri ile ilgili araştırmalar öğrenciler tarafından sunulur.

Yürük semai usulünde yazılmış "Ben Yaralı Ceylanım" şarkısı dinletilir.

NOT: Sınıfta canlandırılması yapılan türkü öyküleri diğer disiplinlerle iş birliği içerisinde okul etkinliklerinde sergilenebilir.

1. Oluşum Dönemi: Bu dönem insanın dünya üzerinde ilk ortaya çıkışından, Türklerin İstanbul'u fethettiği 1453 yılına kadar geçen süreyi,
2. Gelişim Dönemi: 1453 yılından "Lale Devri"nin sona erdiği 1730 yılına kadar geçen süreyi,
3. Doruk Dönemi: 1730 yılından Mehterhanenin kaldırılarak yerine boru takımının kurulduğu 1826 yılına kadar geçen süreyi,
4. Değişim Dönemi: 1826 yılından Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1923 yılına kadar geçen süreyi,
5. Atılım Dönemi: 1923 yılından Hüseyin Sadettin AREL' in İstanbul Belediye Konservatuvarına atandığı 1943 yılına kadar geçen süreyi,
6. Yeni Dönem: 1943 yılından günümüze kadar geçen süreyi kapsar.

Görsel 4.1: Türk Müziği Çalgıları

Ercüment BERKER ise Türk müziği tarihini şu şekilde dönemlere ayırmıştır:

1. Başlangıcından Meragalı Abdülkadir'e (1360-1435) kadar uzanan "Hazırlayıcı" dönem
2. Meragalı Abdülkadir'den Itri'ye (1640-1712) kadar uzanan "İlk klasik" dönem
3. Itri'den Dede Efendi'ye (1778-1846) kadar uzanan "Son klasik" dönem
4. Dede Efendi'den Zekâi Dede'ye (1825-1897) kadar uzanan "Neoklasik" dönem
5. Zekai Dede'den H. Saadettin Arel'e (1880-1955) kadar uzanan "Romantik" dönem
6. H. Saadettin Arel ile başlayıp hâlen devam etmekte olan "Reform" dönem

Kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi için ayrılan bölümü gösterir.

Değerlendirme sonucunda öğretmenin kazanım ve dersin işlenişiyle ilgili önemli bilgileri ya da eksik kalan uygulamaları açıklaması için ayrılan bölümü gösterir.

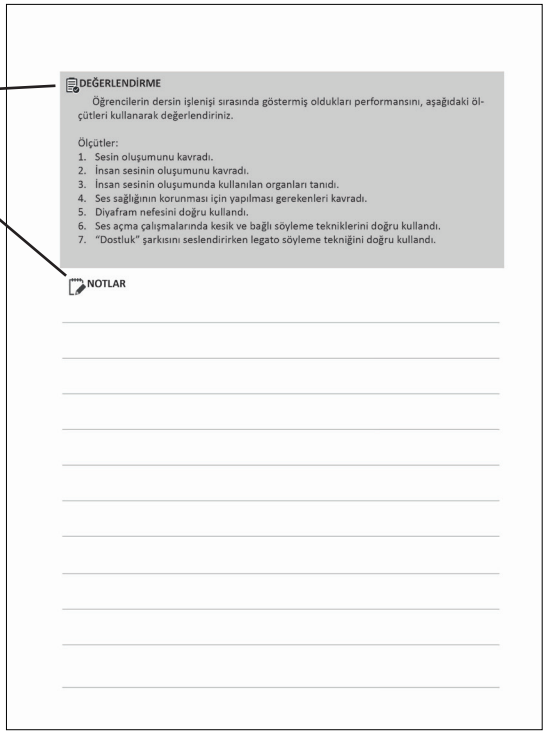

DEĞERLENDİRME
Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performansını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler:
1. Sesin oluşumunu kavradı.
2. İnsan sesinin oluşumunu kavradı.
3. İnsan sesinin oluşumunda kullanılan organları tanıdı.
4. Ses sağlığının korunması için yapılması gerekenleri kavradı.
5. Diyafram nefesini doğru kullandı.
6. Ses açma çalışmalarında kesik ve bağlı söyleme tekniklerini doğru kullandı.
7. "Dostluk" şarkısını seslendirirken legato söyleme tekniğini doğru kullandı.

NOTLAR

Karekod okuyucu ile taratarak resim, video, animasyon, soru ve çözümleri vb. ilave kaynaklara ulaşabileceğiniz karekodu gösterir.

Detaylı bilgi için http://kitap.eba.gov.tr/karekod

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMI

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu kazanımlar ve sınırlarını belirleyen açıklamaları, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okulöncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek.
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak.
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi"nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak.
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi"nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak.

1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızîdir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir.

1.2.1. Değerlerimiz

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: *adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik*. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

1.2.2. Yetkinlikler

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ sekiz anahtar yetkinlik belirlemekte ve aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

1. *Anadilde İletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.
2. *Yabancı Dillerde İletişim:* Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, kavram, olgu ve görüşleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürlerarası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Bireyin yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.
3. *Matematiksel Yetkinlik ve Bilim/Teknolojide Temel Yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir. Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.
4. *Dijital Yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca Genel Ağ aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
5. *Öğrenmeyi Öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
6. *Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılara ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
7. *İnisiyatif Alma ve Girişimcilik:* Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için

Bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınca değerlendirilmiştir.

Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız gözden geçirilip güncellenmiş ve yenilenmiştir. Programların uygulanmasına 2018-2019 eğitim öğretim yılı itibarıyla topyekûn geçilecek ve sonrasında yapılacak izleme değerlendirme sonuçlarına göre yine gerekli güncellemeler yapılacaktır. Böylelikle programlarımızın gelişmelerle ve bilimsel, sosyal, teknolojik vb. ihtiyaçlarla koşutluğunun sürekliliği sağlanmış olacaktır.

2. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI

2.1. MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖZEL AMAÇLARI

Sanat; kişilerin bireysel gelişimlerine, kendilerini ifade edebilmelerine, yardımlaşma ve birlikte çalışma becerilerinin gelişmesine, üretici bireyler olarak yetişmesine katkı sağlamaktadır. Bu özellikleriyle eğitimin her kademesinde yapılan sanat eğitimi ile yeni eserler üreten, yaratıcı ve kendilerini özgürce ifade edebilen bireylere ulaşmak hedeflenmelidir.

Sanat dallarından biri olan müzik, hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. İnsan hayatının her döneminde onun bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimine büyük katkı sağlayan önemli bir olgudur. Müziğin bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerinin insan hayatındaki yeri ve öneminin yanı sıra hem bir eğitim aracı hem bir eğitim yöntemi hem de bir eğitim alanı hâline geldiği vurgulanmaktadır. Çağdaş bir eğitimin gerçekleşebilmesi için bilim, sanat ve tekniğin bir bütün olarak düşünülmesi gerekir. Bu bağlamda, müzik eğitimi alanı "sessel ve işitsel" niteliğiyle sanat eğitiminin en önemli dallarından birini oluşturur.

Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenme yoluyla müziği sevmesi, müzikten haz almalarının sağlanması, müzik eğitimi yoluyla kendilerini ve çevrelerini tanımaları ve estetik bakış açılarının oluşturulmasında Müzik Dersi Öğretim Programı önemli bir yer tutmaktadır. Müzik Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin millî ve manevi değerlerini benimsemiş, evrensel değerlere saygılı, kendi müzik kültürünü ve dünya müzik kültürlerini tanıyan, müzik teknolojisini kullanabilen, estetik bakış açısına sahip, öz güven sahibi bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır. Dolayısıyla Müzik Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin hem müzik yoluyla estetik duyarlılıklarının geliştirilmesi (dinleme, konuşma vb. etkinlikler) açısından hem de müzik yapma yoluyla (söyleme, doğaçlama, besteleme vb. etkinlikler) yani edimsel olarak müzik eğitimi açısından ele alınmış ve her iki yaklaşım da dengeli bir şekilde programa yansıtılmıştır. Programın yapılandırılması, özellikle nörobilim ve müzik psikolojisi bilim dallarında yapılan güncel çalışmalara dayanarak müzikle ilgili olan müzik teorisi, besteleme, performans, sosyal davranışlar gibi alanlarda bilişim teknolojisi desteği ile gerçekleştirilmiştir.

Müzik Dersi Öğretim Programı'yla öğrencilerin;

1. İstiklâl Marşı'mızla beraber millî birlik ve bütünlüğümüzü pekiştiren diğer marşlarımızı doğru ve etkili seslendirmeleri,
2. Müzik alanında yapılan çalışmaları ve gelişmeleri takip etmeleri,
3. Müziğe yönelik olumlu tutum sergileyerek öz güvenini ve yaratıcılığını geliştirmeleri,
4. İlgi ve yeteneği doğrultusunda müzik etkinliklerine (şarkı söyleme, yaratıcı çalışmalar, araştırma) yönelmeleri,
5. Müziksel bilgi, görgü, ilgi, istek ve yeteneklerini geliştirmeleri,

6. Müzik terminolojisini ve dilini doğru kullanmaları,
7. Müziksel algı ve bilgilenme ile müziksel temel okuma ve yazma becerisine sahip olmaları,
8. Müziğin diğer sanat dallarıyla ilişkisini kurarak estetik duygularını geliştirmeleri,
9. Bilinçli bir müzik dinleyicisi olmaları,
10. Müzik dağarcığı oluşturmaları,
11. Ülkemizdeki müzik türlerini ve önemli sanatçıları tanımaları,
12. Evrensel bir müzik kültürüne sahip olmaları

amaçlanmaktadır.

2.2. MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA ALANA ÖZGÜ BECERİLER

Müzik Dersi Öğretim Programı ile öğrencilere kazandırılması hedeflenen alana özgü beceriler aşağıda sunulmuştur:

1. Deşifre becerisi
2. Eleştirel düşünme
3. Estetik algı
4. İcra ve yorumlama
5. Müziği iletişim dili olarak kullanma
6. Katılımcı müziksel çalışma (Koro vb.)
7. Makamsal ve tonal ayırt edicilik
8. Müzik terminolojisini doğru ve yerinde kullanma
9. Sahne ve performans becerisi
10. Müzik teknolojilerini kullanma

2.3. MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. Programın uygulanmasında kazanımlar ve bunlara ilişkin açıklamalar bir bütün olarak ele alınmalıdır. Kazanımların açıklamalarında sınırlamalara ve uygulamaya dönük ipuçlarına yer verilmiştir. Açıklamalardaki uygulamaya dönük ipuçlarının ve örneklerin geliştirilerek kullanılması önerilmektedir.
2. Programın uygulanması esnasında işlenecek konuların derinliği ve işlenişinde öğrencilerin müziksel anlamda bireysel ve kültürel farklılıkları dikkate alınmalıdır.
3. Müzik manevi, kültürel ve evrensel değerlerin sanat yoluyla aktarılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan öğrenme sürecinde programda yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışma ve etkinliklere yer verilmesi önemlidir.
4. Öğrencilerin hazır bulunuşluk ve ön bilgilerini tespit etmek amacıyla "İlköğretim Müzik (1-8. sınıflar) Dersi Öğretim Programı" incelenerek derse hazırlayıcı ve motive edici uygulamalara yer verilmelidir.
5. Öğrencilerin etkinlikler çerçevesinde proje, poster ve afiş hazırlayarak, şarkı sözü yazarak, beste yaparak oluşturdukları ürünleri uygun ortamlarda, aileleri ve çevreleriyle paylaşmaları mutlaka desteklenmelidir.
6. Öğretmen derse ilişkin konuları sevdirmeli; öğrencilerin besteci ve yorumcuların biyografilerini incelemelerini, konser etkinliklerine katılımlarını ve görev almalarını teşvik etmelidir.
7. Ders yılı sonunda öğrencilerin öğrendiklerini sergilemek, paylaşmak ve öğrenmeyi zevkli kılmak amacıyla yıl sonu etkinlikleri (dinleti, konser vb.) düzenlenmelidir.
8. Öğretmenler, sadece ders kitaplarına bağlı kalmamalıdırlar. Sınıf düzeyi, öğrencilerin ilgi, hazır

bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri gibi unsurları göz önünde bulundurarak kazanımlarla tutarlı olacak şekilde öğretim materyalleri (müzik notaları, müzik yazılımları, bilişim teknolojisi araçları, görsel ve işitsel materyaller, dinleti, sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, proje vb.) yapılandırmalı ve kullanmalıdırlar. Öğretim materyalleri hazırlanırken zümre öğretmenleri ve diğer disiplinlerin öğretmenleriyle iş birliği yapılmalıdır. Ayrıca EBA gibi kaynaklar takip edilerek alana ilişkin materyaller ve önerilen müzik yazılımları eğitim öğretim sürecine dâhil edilmelidir.

9. Öğrencilerden her sınıf düzeyinde türkü, şarkı vb. söyleme etkinliklerinden dengeli olarak sekiz eser seslendirmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca EBA gibi kaynaklar takip edilerek ilgili müzik dağarcığı eğitim öğretim sürecine dâhil edilmelidir.
10. Nörobilim ve müzik psikolojisi bilim dallarında yapılan güncel çalışmalar çalgı eğitiminin beynin farklı işlev gören bölgelerini geliştirdiğini ortaya çıkarmıştır. Çalgı eğitimi ile ilgili kurs, egzersiz vb. çalışmalara yönelik düzenlemeler müzik dersi zümre toplantılarında alınan kararlar ile belirlenmelidir. Dolayısıyla ders kitaplarında çalgı eğitimi ile ilgili içerik beklenmemekle birlikte çalgı eğitimi her sınıf düzeyinde öğrencilerin talep ve yetenekleri doğrultusunda dikkate alınmalı ve öğrencilere bu yönde uygun rehberlik yapılmalıdır.
11. Sıralı kazanımlardan anlaşılması gereken kazanımların takip eden haftalarda işlenmesi zorunluluğu değil sadece etkili müzik eğitimi için kendi içlerinde belirtilen öncelik sonralık sırasına uyulmasına dikkat edilerek işlenmesidir. Ayrıca kazanımlar, başka ders işleniş süreçlerinde farklı kazanımlarla ders ilişkilendirme yapılarak tekrar verilebilir.
12. Öğrenme alanları içerikleri bakımından birbirleriyle tamamen kenetli olup sadece gerekli hallerde ayrılabilir. Konuların işlenişinde birbiri ile ilişkili olan farklı öğrenme alanları ve kazanımları öğrencilerin gelişim düzeyleri ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak bir arada işlenmelidir. Dolayısıyla bir konu işlenişinde aynı sınıf seviyesindeki tüm öğrenme alanlarından kazanımlar bir arada kullanılabilir. Kazanımlar yeri geldikçe farklı kazanımlarla ilişkilendirme yapılarak tekrar verilebilir. Ayrıca aynı sınıf seviyesindeki diğer derslerle de uygun kazanımlarda disiplinler arası ilişkilendirmeler yapılmalıdır.

3. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

3.1. KAZANIMLARIN YAPISI

Müzik Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme alanı temelli yaklaşım esas alınmıştır. Programda her sınıf düzeyinde aşağıdaki dört öğrenme alanı yer almaktadır.

- Dinleme-Söyleme
- Müziksel Algı ve Bilgilenme
- Müziksel Yaratıcılık
- Müzik Kültürü

Müzik Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar öğrenme alanlarına göre numaralandırılmıştır. Kazanımlar; sınıf düzeyi, öğrenme alanı ve kazanım numarası olarak ifade edilmiş ve aşağıda şematik olarak gösterilmiştir.

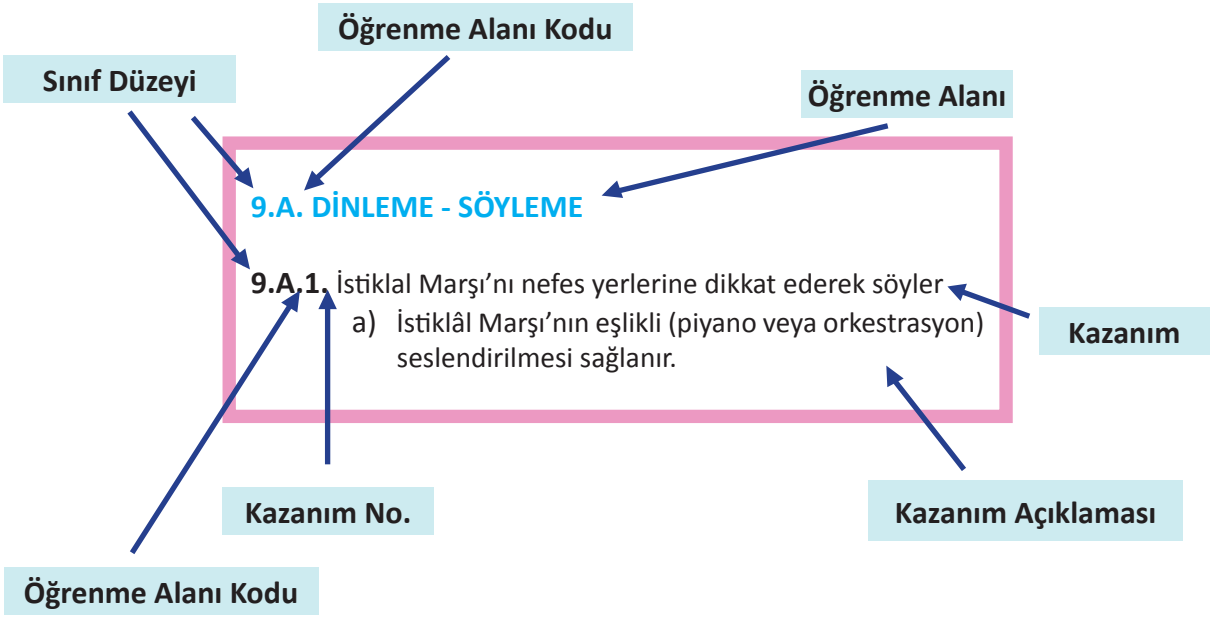

3.2. KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU

Öğrenme Alanları	Kazanım Sayısı	Süre/Ders Saati	Oran(%)
Dinleme–Söyleme	7	35	49
Müziksel Algı ve Bilgilenme	5	12	17
Müziksel Yaratıcılık	4	11	15
Müzik Kültürü	9	14	19
Toplam	**25**	**72**	**100**

3.3. SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE ÖĞRENME ALANI, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

9.SINIF ÖĞRENME ALANI, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

9.A. DİNLEME – SÖYLEME

9.A.1. Sesi tekniğine uygun olarak kullanır.

a) Ses alıştırmalarının seçiminde öğrencilerin bireysel yapı özellikleri ve ses gelişim-değişim özellikleri göz önünde bulundurulur.

b) Ses sağlığını (ör. ses tellerini vb.) korumanın yolları ve gerekliliği vurgulanır.

c) Ses açma çalışmalarında klavyeli veya telli bir çalgıdan yararlanılır.

9.A.2. İstiklâl Marşı'nı nefes yerlerine dikkat ederek söyler.

a) İstiklâl Marşı'nın eşlikli (piyano veya orkestrasyon) seslendirilmesi sağlanır.

b) Ülke ve bayrak sevgisinin önemi vurgulanır.

9.A.3. Düzeyine uygun eserleri notalarına ve süre değerlerine uyarak seslendirir.

9.A.4. Eserleri hız ve gürlük terimlerine uygun olarak seslendirir.

Sınıfta mevcut olan çeşitli çalgılar (flüt, dilli kaval, bağlama, gitar, ut, kanun, keman, piyano vb.) kullanılır.

9.A.5. Türk müziğine ait makamsal eserleri seslendirir.

a) Uşşak ve hicaz makamlarında kuramsal ayrıntıya girilmeden makamlarla ilgili dinleme, söyleme ve ma kamsal etkiyi hissetme çalışmaları yapılır.

b) Uşşak ve hicaz makamlarında bestelenmiş seçkin eserler dinletilir ve eserlerin seslendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması sağlanır.

c) Farklı bölgelere ait eserlere (türkü, şarkı) yer verilir.

ç) İlgili her makam Türk halk müziği ve Türk sanat müziği eserlerinden örneklendirilir.

9.A.6. Türk müziği türlerinden örnek eserler seslendirir.

Türk halk müziği, Türk sanat müziği, mehter müziği ve dinî müzik örneklerinden oluşan eserler seslendirilir.

9.A.7. Toplum hayatında önemli yer tutan marşlarımızı doğru söyler.

Söyleme özelliklerine uygun olarak seslendirmesi sağlanır.

9. B. MÜZİKSEL ALGI VE BİLGİLENME

9.B.1. Temel müzik yazı ve ögelerini kullanır.

a) Sol, fa ve do anahtarları ayrıntıya girilmeden tanıtılır.

b) Notaların dizekteki yerleri, süre değerleri ve ses değiştirici işaretler (diyez, bemol, natürel) tanıtılmalıdır.

c) Sesin hız ve gürlük özelliklerini içeren bilgiler üzerinde durulur.

9.B.2. Basit ölçüleri tanır.

2/4'lük, 3/4'lük ve 4/4'lük ölçüler tanıtılır ve örnekler dinletilir.

9.B.3. Yatay ve dikey ikili, üçlü aralıkları tanır.

a) Aralıkların özellikleri (büyük aralık, küçük aralık) tanıtılır.

b) Aralıklar ile ilgili işitme ve seslendirme çalışmaları yapılır.

c) Aralıklar ile ilgili etkinlikler sadece öğrencilerin işitme duyularını güçlendirmeye (potansiyeline ulaştır maya) ve sesleri ayırt etme yetilerini geliştirmeye yönelik olarak tasarlanmalı ve oyunlaştırılarak verilme lidir. Öğrenciler aralıklarla ilgili kuramsal olarak sorumlu tutulmamalıdır.

9.B.4. Türk müziği usullerinin vuruşlarını tanır.

a) 2/4'lük, 3/4'lük ve 4/4'lük usullerin halk müziği ve klasik Türk müziğindeki vuruş şekilleri tanıtılır.

b) 5/8'lik, 6/8'lik, 7/8'lik, 8/8'lik ve 9/8'lik usullerin halk müziği ve klasik Türk müziğindeki vuruş şekilleri tanıtılır.

9.B.5. Türk müziğinin makamsal yapısını tanır.

a) Türk müziği ses sistemi ve notasyonuna yönelik aşağıda istenilen tüm çalışmalar hem Türk halk müziğini hem de Türk sanat müziğini kapsamalıdır.

b) Türk müziğinde kullanılan perde ve aralıkların tanımı yapılır.

c) Uşşak ve hicaz makamlarında kullanılan ses değiştirici işaretleri tanımaya yönelik çalışmalar yapılır.

ç) Uşşak ve hicaz makamlarını dizi, durak, güçlü, seyir, donanım vb. özellikler bakımından tanır.

9. C. MÜZİKSEL YARATICILIK

9.C.1. Yatay aralıklardan ezgi oluşturur.

Öğrencilerin yatay aralıklar ve ritim kalıplarını kullanarak en az dört ölçülük ezgi oluşturmaları sağlanarak bu ezgileri seslendirmeye yönelik etkinlikler düzenlenir.

9.C.2. Dağarcığındaki basit ölçülerde yazılmış eserlere uygun ritim eşliği oluşturur.

Ritim kalıpları hatırlatılarak, öğrenilen eserlere uygun ritim eşliği yazma-uygulama etkinlikleri düzenlenir.

9.C.3. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır.

a) Öğrencilerin kendi müzik çalışmalarını (beste, düzenleme vb.), bilgisayarlı müzik kayıt teknolojilerini kullanarak kayıt altına almaları sağlanır. Örneğin öğrenciler bireysel olarak veya grup oluşturarak, eser ve çalışmalarını, nota yazım programları ile notaya alma; müzik ve ses düzenleme programları ile de

kaydetme ve düzenleme etkinlikleri yaparlar.

b) İnternet ortamında müzik dinlerken siber güvenliğe ve etik kurallara dikkat edilmesi gerekliliği hatırlatılır.

9.C.4. Türk halk müziğinin yaşanmış öykülerini canlandırır.

Türkülerin öyküleri hakkında araştırma yapılması ve elde edilen bulguların gruplar hâlinde drama yoluyla canlandırılarak sunulması sağlanır.

9. D. MÜZİK KÜLTÜRÜ

9.D.1. 17. yüzyıla kadar Türk müziği tarihinin genel özelliklerini açıklar.

a) 17. yüzyıla kadar Türk müzik tarihi ile ilgili araştırma yapılarak elde edilen bilgilerin sınıfta paylaşılması sağlanır.

b) Yunus Emre, Farabi, İbni Sina, Safiyuddin Urmevi, Abdulkadir Meragi, Hızır bin Abdullah, Ladikli Meh met Çelebi, II. Gazi Giray Han, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan, Âşık Paşa, Abdal Musa, Kaygusuz Abdal, Köroğlu, Kul Himmet, Hatayi gibi tarihsel kişiliklerin Türk müzik tarihindeki yeri ve önemi üzerinde durulur.

c) 17. yüzyıla kadar olan dönem bestecilerinin eserlerinden örnekler tanır.

ç) 17. yüzyıla kadar olan Türk müziği sesli ve görüntülü kayıtlardan (fotoğraf, resim, video, ses kaydı vb.) yararlanılarak tanıtılır.

9.D.2. İlk Çağ uygarlıklarında müziğin genel özelliklerini açıklar.

Mezopotamya, Mısır, Grek ve Roma, Çin, Hint gibi uygarlıklarda müzik hayatı ve çalgılar ile ilgili araştırma yapılarak elde edilen bilgilerin sınıfta paylaşılması sağlanır.

9.D.3. Batı müziğinde Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinin genel özelliklerini açıklar.

a) Batı müziğinin şekillenmesinde Grek ve Roma döneminin etkisi vurgulanır.

b) Batı müziğinde Orta Çağ ve Rönesans dönemlerindeki müziğin gelişimi, bilim ve sanattaki gelişmelerle ilişkilendirilir.

c) Dönemlerin önemli bestecileri tanıtılarak eserlerinden örnekler dinletilir.

9.D.4. Türk halk müziği ve Türk sanat müziğinin genel özelliklerini açıklar.

a) Türk halk müziğinin kaynakları, işlediği konular ve çalgıları tanıtılır.

b) Türk halk müziğinin tür ve biçimleri (uzun hava, kırık hava) tanıtılır.

c) Türk sanat müziğinin kaynakları, işlediği konular ve çalgıları tanıtılır.

ç) Türk sanat müziğinin tür ve biçimleri (peşrev, saz semai, şarkı, fasıl vb.) tanıtılır.

d) Koşulların uygun olması durumunda mahalli sanatçılar davet edilir.

9.D.5. Ülkemizdeki müzikleri türlerine göre sınıflandırır.

Ülkemizdeki farklı müzik türlerine ilişkin (Türk halk müziği, Türk sanat müziği, dinî müzik, mehter müziği, çok sesli Türk müziği, klasik Batı müziği vb.) bilgiler verilerek örnek eserler dinletilir.

9.D.6.Dünyanın farklı bölgelerindeki müzik eserlerinden örnekler dinler.

a) Dünyanın farklı bölgelerindeki (Uzak Doğu, Afrika, Amerika, Akdeniz) müziklerden örnekler dinletilir.

b) Kültürel çeşitliliğin müziğe yansımalarına dikkat çekilerek farklı kültürlere saygı göstermenin gerekliliği hatırlatılır.

9.D.7. Majör ve minör tonalitelerden oluşan eserleri tanır.

9.D.8. Ülkemizdeki ve dünyadaki popüler müzik türlerinden seçkin örnekler dinler.

a) Güncel popüler müzik türlerinden (pop, caz, rock vb.) nitelikli örnekler dinletilir.

b) Müzik endüstrisinin müzik üretimine etkilerini fark eder.

9.D.9. Sanat, sanatçı ve sanat eseri kavramlarını açıklar.

Öğrencinin sanat, sanatçı, sanat eseri, müzik ve estetik kavramlarını nitelikleri açısından eleştirel düşünme sürecinden geçirerek değerlendirmesi ve tartışması hedeflenmelidir.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME FORMLARI

Müzik dersi ders içi performans değerlendirme formu her kazanım sonunda uygulanmalıdır. Formda yer alan genel değerlendirme ölçütleri her kazanım için ortak ölçütlerdir. Kazanım değerlendirme ölçütleri ise her kazanım için öğretmen tarafından yazılmalıdır.

FORM 1: MÜZİK DERSİ DERS İÇİ PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU ÖRNEĞİ

			GENEL DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ						KAZANIM DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ				
DERS İÇİ PERFORMANS DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ **Sınıf:**			Ders araç gereçlerini düzenli getirir.	Sınıf içi etkinliklere katılır.	Derse hazırlıklı gelir.	Öğrenmeye isteklidir.	Müziksel etkinliklere katılmaya isteklidir.	Öğretmenine ve arkadaşlarına saygılıdır.	*İstiklal Marşı'nda çoğaltma noktası ve üçlemeyi kavradı.*	*Prozodiyi öğrendi.*	*İstiklâl Marşı'nın ses kayıtlarını dinledi.*	*İstiklal Marşı'nı seslendirdi.*	**TOPLAM PUAN**
S. No	**Ok. No**	**Adı Soyadı**	*10*	*10*	*10*	*10*	*10*	*10*	*10*	*10*	*10*	*10*	*100*
1													
2													
3													

Aşağıda verilen form; şarkı, türkü ve marşların seslendirilmesinin değerlendirilmesinde kullanılır. Ayrıca ölçütler öğretmen tarafından uyarlanarak psikomotor ve duyuşsal becerilerin değerlendirilmesinde de kullanılabilir.

FORM 2: …. /…. EĞİTİM ÖĞRETİM YILI ……LİSESİ MÜZİK DERSİ …. DÖNEM ŞARKI SÖYLEME BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI ÖRNEĞİ

5 = Çok yeterli (20p.) 4 = Yeterli (15p.) 3 = Orta (10p.) 2 = Az yeterli (5p.) 1 = Yetersiz/Katılmadı (0p.)								
S.No	**Ok.No**	**Adı Soyadı**	Sesi doğru ve etkili kullanma	Notaları doğru seslendirme	Sözleri doğru ve anlaşılır söyleme	Notaları süre değerlerine uygun seslendirme	Notaları hız ve gürlük terimlerine uygun seslendirme	**TOPLAM PUAN**
1								
2								
3								

1

SES VE MÜZİK

1.1. Sesin Oluşumu ve Kullanım Teknikleri
1.2. İstiklal Marşı

1.1. SESİN OLUŞUMU VE KULLANIM TEKNİKLERİ

Öğrenme Alanı : 9.A. DİNLEME -SÖYLEME
Kazanım : 9.A.1. Sesi tekniğine uygun olarak kullanır.
Süre : 40+40+40+40
Yöntem ve teknikler : Anlatım, gösterip yaptırma
Araç Gereçler : Klavyeli çalgı, etkileşimli tahta, EBA dokümanları, "Dostluk"

1. ETKİNLİK

Sesin oluşumu açıklanır.

Ses, hareket eden cisimlerin oluşturduğu titreşimlere denir. Hareket eden cisimler havayı titreştirerek ses dalgalarını oluşturur. Ses dalgaları hava aracılığıyla kulağımıza iletilir ve işitme gerçekleşir. İnsan kulağının sesi işitebilmesi için cisimlerin bir saniyedeki titreşim sayısının 20-20.000 hertz aralığında olması gerekir.

İnsan sesinin oluşumu, çalgı veya farklı materyallerle örneklendirilerek açıklanır.

İnsan sesi, akciğerlere ve diyaframa alınan nefesin soluk borusundan çıkarak gırtlakta yer alan ses tellerinin (kaslarının) titreşmesiyle oluşur. Oluşan titreşimler; ağız, dil, damak, diş ve dudak yardımıyla şekillenerek sözcüklere dönüşür (Görsel 1.1). İnsan sesi konuşmaya, mırıldanmaya ve şarkı söylemeye olanak verir.

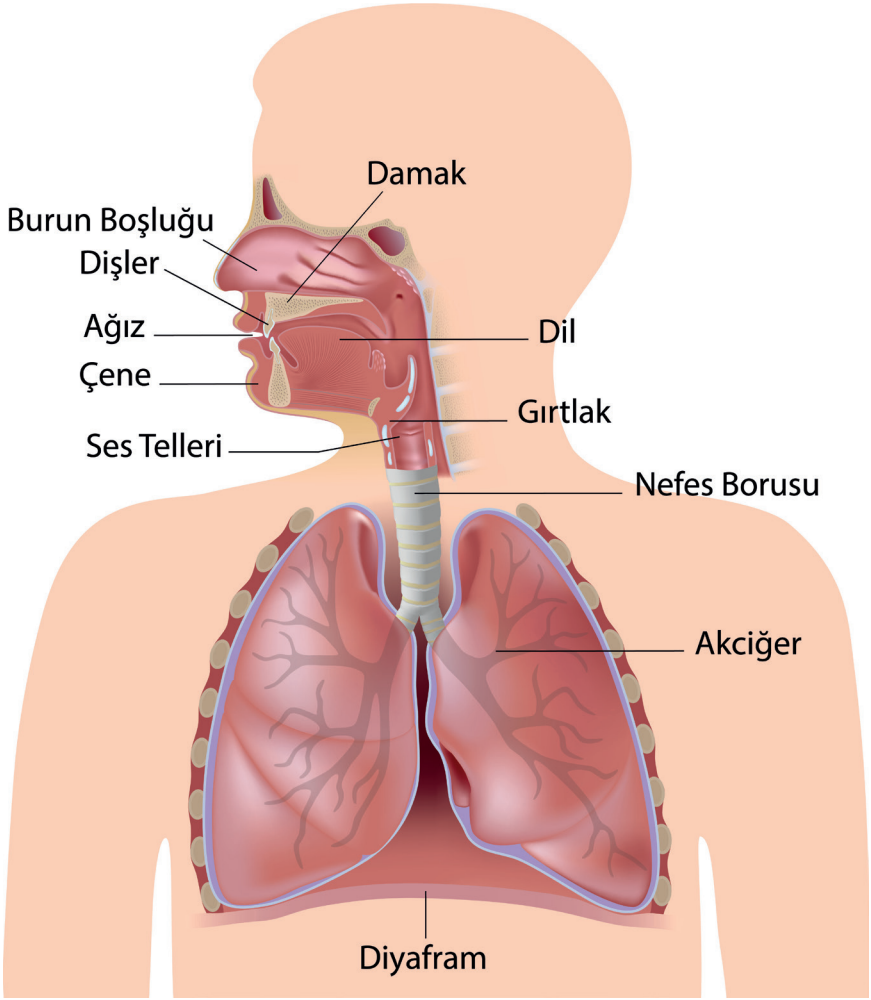

Görsel 1.1: Ses organları

Öğrencilerden ses tellerinin nasıl çalıştığını anlayabilmeleri için işaret ve başparmaklarını gırtlaklarına hafifçe yerleştirmeleri ve verilen heceleri (pırrr, tırrr, momm vb.) sesli biçimde tekrarlamaları istenir. Böylece öğrenciler ses tellerinin yerini ve nasıl çalıştığını kavrar.

Görsel 1.2: Ses egzersizi

2. ETKİNLİK

Ses sağlığının korunması hakkında bilgi verilir.

Ses sağlığı, sesi oluşturan organların korunması ve doğru kullanılması ile mümkündür. Ses sağlığının korunması için şunlara dikkat etmek gerekir:

- Sigara ve alkol kullanımından kaçınmak
- Bağırmamak ve yüksek sesle konuşmamak
- Aşırı sıcak, soğuk, acı, ekşi yiyecek ve içeceklerden uzak durmak
- Hava kalitesi kötü ortamlardan uzak durmak
- Diyafram nefesini etkili kullanmak
- Beden sağlığına dikkat etmek

Nefes ve ses çalışmalarının gerekliliği hakkında bilgi verilir.

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellik düşünme ve düşündüklerini ifade edebilme becerisidir. Özellikle sözlü anlatımda nefes ve sesin doğru kullanımı anlatımı güçlendirir ve daha etkili kılar. Nefes ve sesi doğru kullanabilmek için yapılması gereken çalışmalardan bazıları şunlardır:

- Fiziksel rahatlama egzersizleri
- Diyafram nefesinin alınışına ve kullanılışına dikkat etme
- Alınan diyafram nefesini “S” konsonuyla kesintisiz olarak verme
- Alınan diyafram nefesini “S” konsonuyla 4 kesik ve bir uzun olarak verme

3. ETKİNLİK

Ses alanları tanıtılarak ses çalışmaları yapılır.

Ses açma çalışmalarında ses gruplarının sınırları dikkate alınır ve bu çalışmalar ortak ses alanında yapılmaya çalışılır. Şarkı söylemeden önce nefes ve ses açma çalışmaları yapılmalıdır.

Ses alanları [register (recistır)] aşağıda gösterilmiştir:

SES ALANLARI

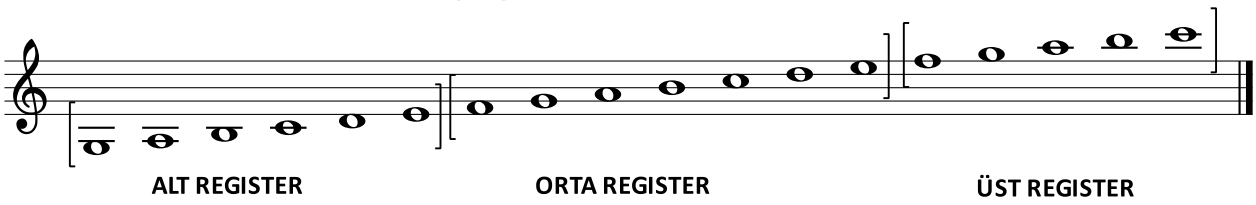

Aşağıda verilen ses açma çalışmaları, klavyeli bir çalgıdan yararlanılarak kromatik olarak yapılır.

a) Kesik [Staccato (Sıtakato)] Ses Çalışmaları

Kesik Ses Çalışması 1

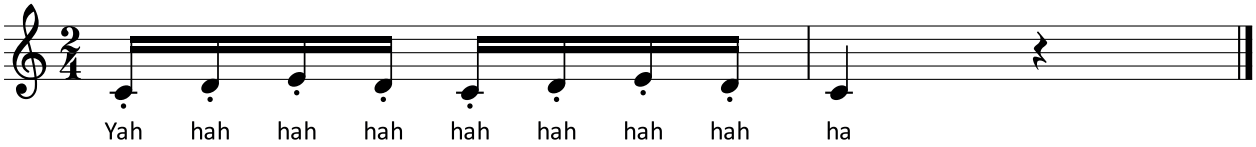

Kesik Ses Çalışması 2

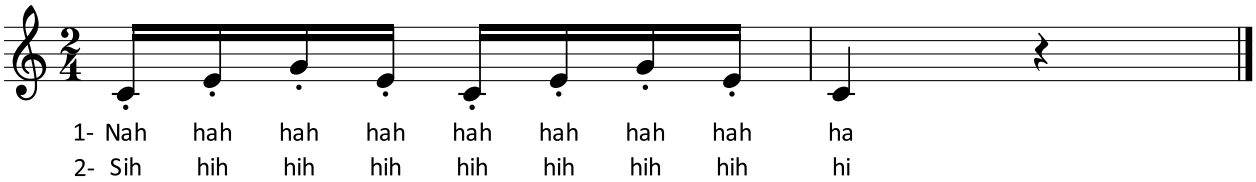

b) Bağlı (Legato) Ses Çalışmaları

Bağlı Ses Çalışması 1

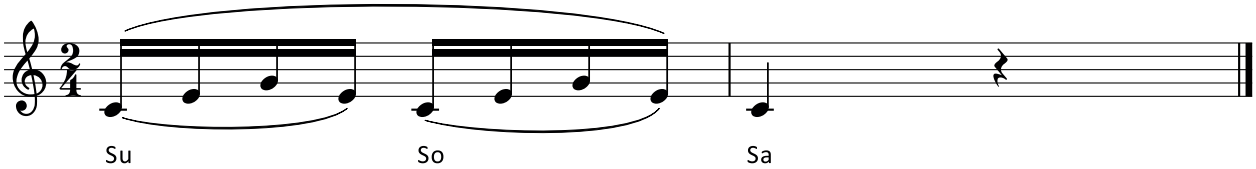

Bağlı Ses Çalışması 2

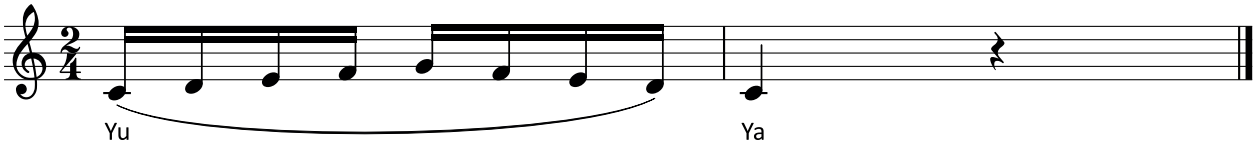

NOT: Ses, nefes ve nüans birliği sağlanması için her derste bu çalışmaların yapılması gerekir.

4. ETKİNLİK

"Dostluk" şarkısı ses açma çalışmalarında vurgulanan legato tekniğine uygun seslendirilir.

DOSTLUK

Söz : Süleyman TAMER
Eduard ZUCKMAYER
(Edvard ZUKMAYER)
Müzik: Alman ezgisi

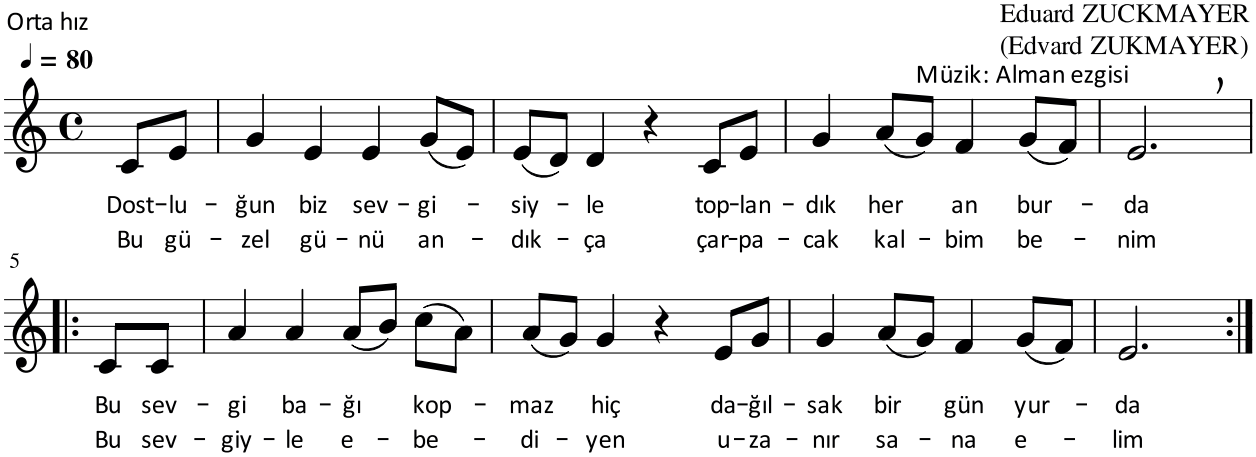

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Sesin oluşumunu kavradı.
2. İnsan sesinin oluşumunu kavradı.
3. İnsan sesinin oluşumunda kullanılan organları tanıdı.
4. Ses sağlığının korunması için yapılması gerekenleri kavradı.
5. Diyafram nefesini doğru kullandı.
6. Ses açma çalışmalarında kesik ve bağlı söyleme tekniklerini doğru kullandı.
7. "Dostluk" şarkısını seslendirirken legato söyleme tekniğini doğru kullandı.

NOTLAR

1.2. İSTİKLAL MARŞI

Öğrenme Alanı : 9.A. DİNLEME-SÖYLEME
Kazanım : 9.A.2. İstiklal Marşı'nı nefes yerlerine dikkat ederek söyler.
Süre : 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, gösterip yaptırma, soru-cevap, kulaktan şarkı öğretim
Araç Gereçler : Görseller, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), etkileşimli tahta, klavyeli çalgı, EBA dokümanları, "İstiklal Marşı"

İSTİKLAL MARŞI(*)

Söz : Mehmet Âkif ERSOY
Müzik : Osman Zeki ÜNGÖR

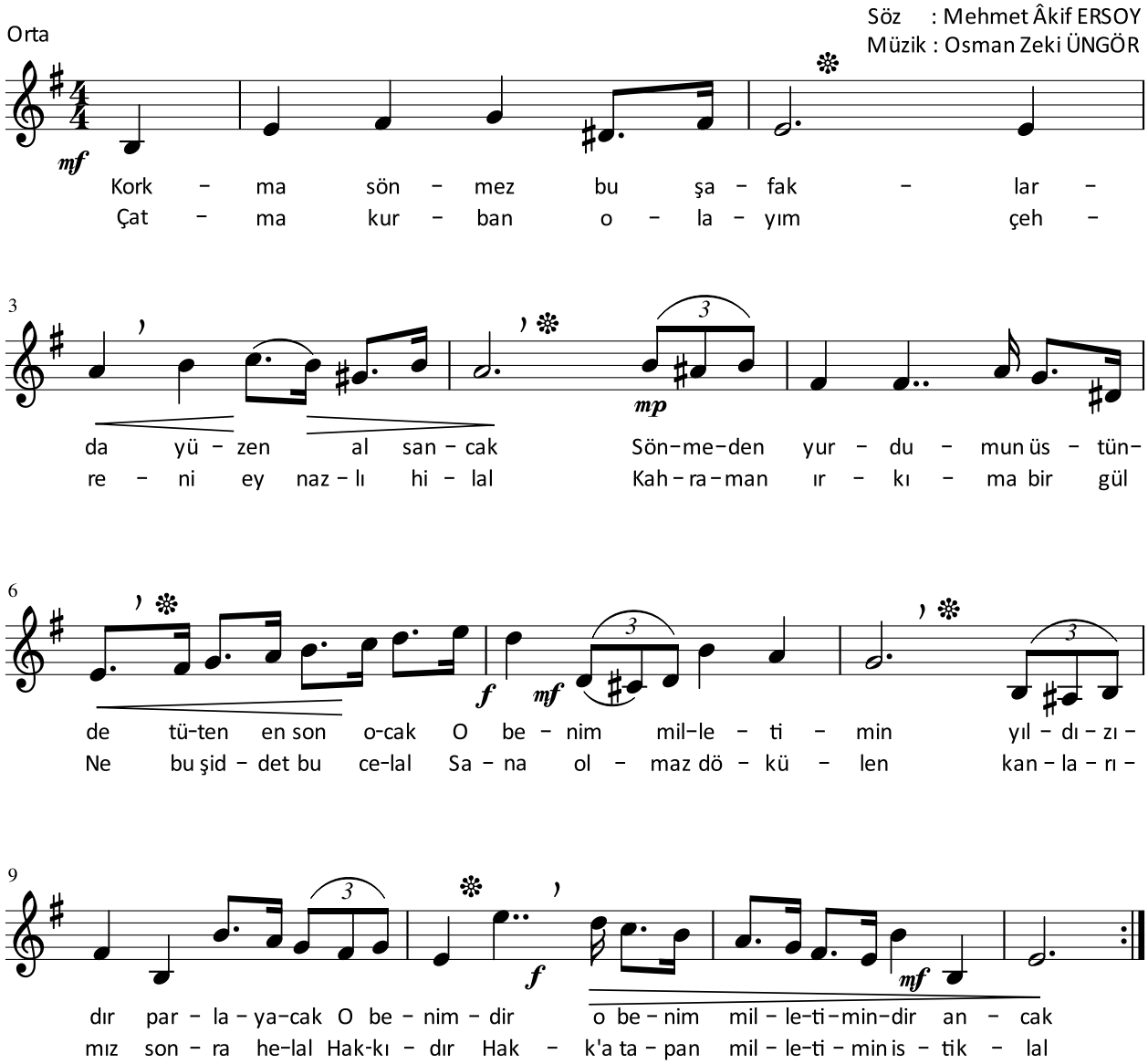

(*) İstiklal Marşı'nın birinci sözlerini söylerken virgül "❯", ikinci sözlerini söylerken ise yıldız "❊" işaretinin bulunduğu yerlerde nefes alınız.

1. ETKİNLİK

Ulusal Kurtuluş Savaşı ile ilgili görseller ve ses kayıtlarından yararlanılır. Ayrıca İstiklal Marşı ile ilgili hazırlanan farklı materyaller etkileşimli tahtada gösterilir. Daha sonra konuya ilişkin, öğrencilerin duygu ve düşünceleri alınır.

Görsel 1.3: Gazi Mustafa Kemal cephede

Görsel 1.4: Kurtuluş Savaşı

2. ETKİNLİK

Ülke ve bayrak sevgisinin önemi vurgulanır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde Türk ulusunun verdiği bağımsızlık mücadelesi büyük bir zaferle sonuçlanır. Millî şairimiz Mehmet Âkif Ersoy tarafından yazılan İstiklal Marşı, bu zaferin hangi mücadelelerle ve nasıl kazanıldığını anlatır. Ayrıca ulusal marşımız; bayrağın, bir milletin bağımsızlığının ve geleceğinin sembolü olduğunu, Türk milletinin hür yaşamı için her koşulda ve hiç korkmadan tüm engelleri aşacağını ifade eder.

Görsel 1.5: Mustafa Kemal Atatürk

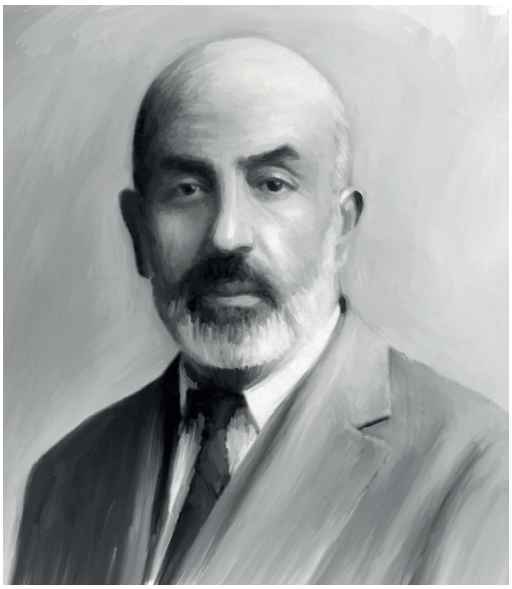

Görsel 1.6: Mehmet Akif Ersoy

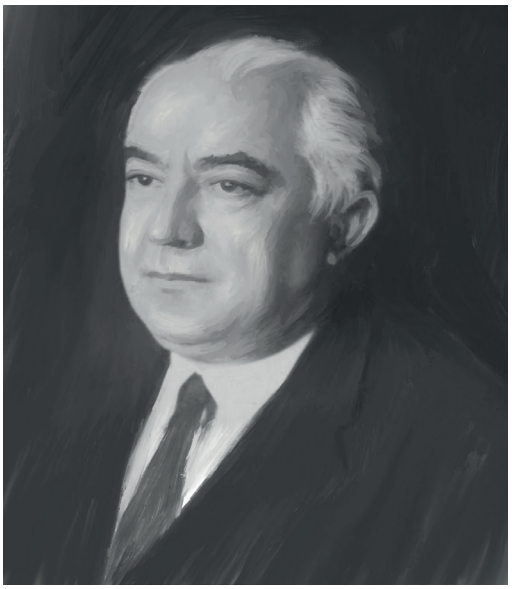

Görsel 1.7: Osman Zeki Üngör

İstiklal Marşı, 12 Mart 1921 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından millî marş olarak kabul edilir. Marş, 1924-1930 yılları arasında Ali Rıfat Çağatay'ın bestesiyle okunur. Daha sonra Osman Zeki Üngör'ün Kurtuluş Savaşı'mızın son günlerinde Türk süvarilerinin, 9 Eylül 1922'de İzmir'e girişini hayalinde canlandırarak bestelediği ezgi beğenilir. Atatürk'ün isteği üzerine 1930 yılından itibaren marşımızın yeni ezgisi olarak kabul edilir. Günümüzde de İstiklal Marşı'mız Osman Zeki Üngör'ün bestesiyle seslendirilmektedir.

Toplum yaşantısını yansıtan eserler, Millî Mücadele sürecinde yaşanan olaylar ve kahramanlıklar ülkemizdeki müzik türlerine konu olmuştur. Halkın ortak duygularının gelecek nesillere aktarılmasında etkin rol oynayan kahramanlık konulu türkü ve marşlardan örnekler dinletilir.

3. ETKİNLİK

a) Marşın sözleri; şiir şeklinde, vurgularına ve anlamlarına uygun olarak okutulur.
b) Marşın sözlerindeki nefes yerleri belirtilir.
c) Marşın sözleri, konuşma ses tonu ile tartımlarına ve nefes yerlerine dikkat edilerek okutulur.
ç) Özellikle marştaki üçleme, noktalı 8'lik, çift noktalı 4'lük ve 16'lık tartım kalıpları üzerinde durulur.

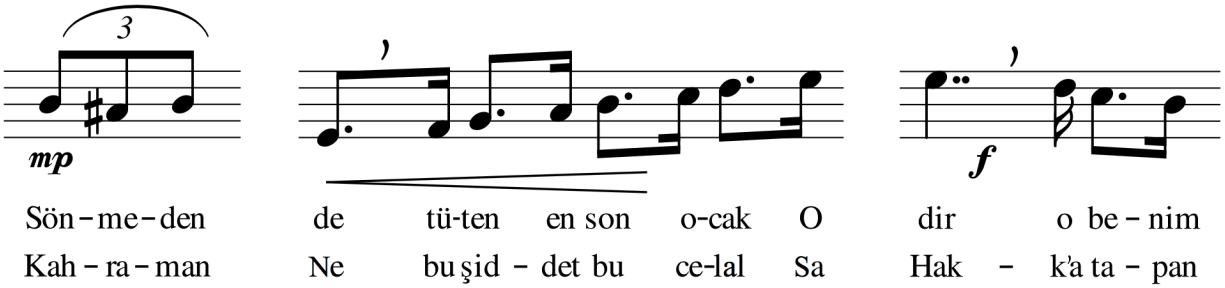

d) Marşın ses sınırları dikkate alınarak nefes ve ses çalışmaları yaptırılır.
e) Marş, devlet orkestraları ve koroları tarafından (mi minör tonunda) profesyonel olarak seslendirilmiş bir kayıttan dinletilir.
f) Marş, klavyeli bir çalgı eşliğinde söyletilir.
g) Marşın eksik ölçü ile başladığı vurgulanır ve prozodisine uygun biçimde nefes yerlerine dikkat edilerek söyletilir.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. İstiklal Marşı'nın anlamını kavradı.
2. Marşı, nefes yerlerine ve tartımlarına uygun biçimde seslendirdi.

NOTLAR

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ

1. "Cisimlerin hareketleri sonucu oluşan titreşimlere ..... denir." **cümlesindeki boşluğu uygun ifadeyle tamamlayınız.**

2. **Aşağıdakilerden hangisi insan sesinin kullanımında gerekli organlardan biri <u>değildir?</u>**

   A) Akciğer B) Diyafram C) Dudak D) Gırtlak E) Karaciğer

3. **Ses sağlığının korunması için aşağıdakilerden hangisinin yapılması <u>yanlıştır?</u>**

   A) Sigara ve alkol kullanımından kaçınmak
   B) Yüksek sesle konuşmak ve bağırmak
   C) Beden sağlığına dikkat etmek
   D) Diyafram nefesini etkili kullanmak
   E) Hava kalitesi kötü olan ortamlardan uzak durmak

4. "Sözlerini Mehmet Âkif Ersoy'un yazdığı İstiklal Marşı'nın günümüzde kullanılan ezgisinin bestecisi.....'dür." **cümlesindeki boşluğu uygun ifadeyle tamamlayınız.**

2

TEMEL MÜZİK BİLGİLERİ

2.1. Temel Müzik ve Yazı Ögeleri
2.2. Basit Ölçüler
2.3. Düzeye Uygun Eserler
2.4. Eserlerde Hız ve Gürlük Terimleri
2.5. Aralıklar
2.6. Türk Halk ve Türk Sanat Müziğinin Genel Özellikleri
2.7. Türk Müziğinde Usuller

2.1. TEMEL MÜZİK VE YAZI ÖGELERİ

Öğrenme Alanı : 9.B. MÜZİKSEL ALGI VE BİLGİLENME
Kazanım : 9.B.1.Temel müzik yazı ve ögelerini kullanır.
Süre : 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, gösterip yaptırma, soru-cevap
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı, EBA dokümanları, "Kış Geliyor"

1. ETKİNLİK

Temel müzik yazı ve ögeleri tanıtılır.

Nota: Seslerin yüksekliğini ve süre değerlerini belirlemeye yarayan işaretlerdir.
Dizek (Porte): Birbirine paralel beş yatay çizgi ve dört aralıktan oluşan, üzerine notaların yazıldığı şekildir.
Anahtar: Dizek üzerinde yazılan notaların isimlerini ve ses yüksekliklerini tanımlamaya yarayan sembollerdir. Anahtar, dizeğin başında gösterilir ve başladığı çizgideki notaya adını verir. Çalgıların ses sınırları oldukça farklılık göstermektedir. Bu yüzden notaları dizek üzerine olabildiğince yakın yazabilmek ve ek çizgi kullanımını en aza indirmek için farklı nota anahtarları kullanılır. Böylece okuma kolaylığı sağlanır. Müzikte kullanılan anahtarlar şunlardır:

a) Sol Anahtarı: Dizeğin ikinci çizgisinden başlar. Genellikle ince sesleri yazmak için kullanılır.

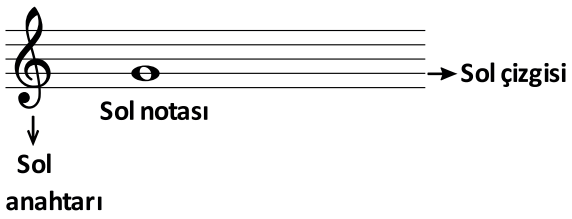

b) Fa Anahtarı: Dizeğin dördüncü çizgisinden başlar. Genellikle kalın sesleri yazmak için kullanılır. Sol anahtarında kalın sesleri göstermek için çok sayıda ek çizgi kullanmak gerekir. Bu durum nota okumayı zorlaştırır. Bu nedenle "fa anahtarı"na ihtiyaç duyulmuştur.

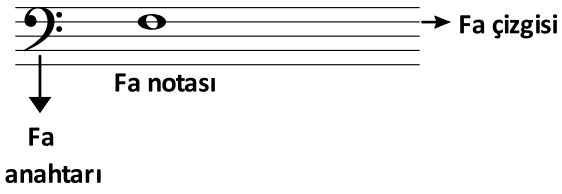

c) Do Anahtarı: Dizeğin üçüncü çizgisinden başlar. Genellikle orta sesleri yazmak için kullanılır.

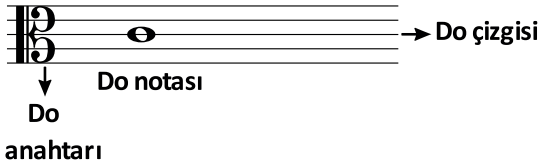

Ölçü: Bir müzik eserinin süre olarak eşit gruplara bölünmüş her bir birimidir.
Ölçü Çizgisi: Ölçüleri ayıran dikey çizgilerdir.

Zaman Belirteci: Müzik eserlerinde her bir ölçü içerisindeki toplam süre değerini gösteren rakamlardır. Eserlerin başında anahtardan (varsa değiştirici işaretlerden) sonra zaman ve birim olarak ifade edilir.
Vuruş: Ölçülerdeki zamanların belirli bir noktadan başlayıp aynı noktaya geri dönene kadar geçen sürenin el hareketleriyle gösterilmesidir.

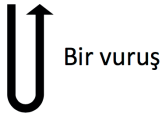

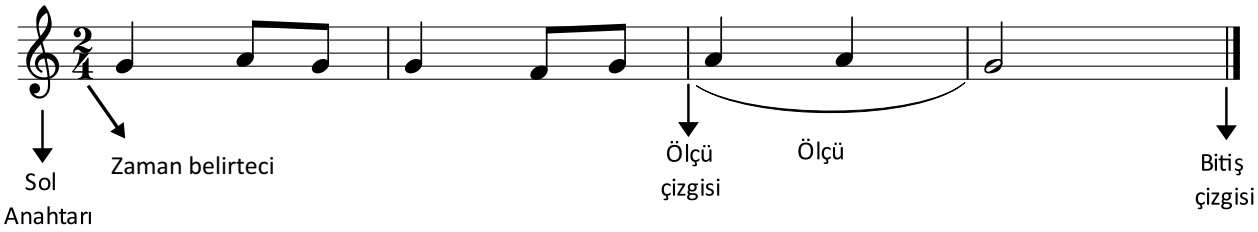

2. ETKİNLİK

Notalar dizek üzerinde hatırlatılır.

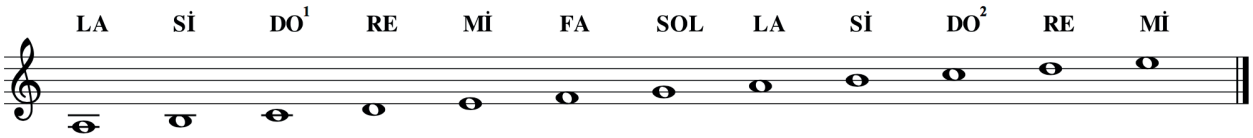

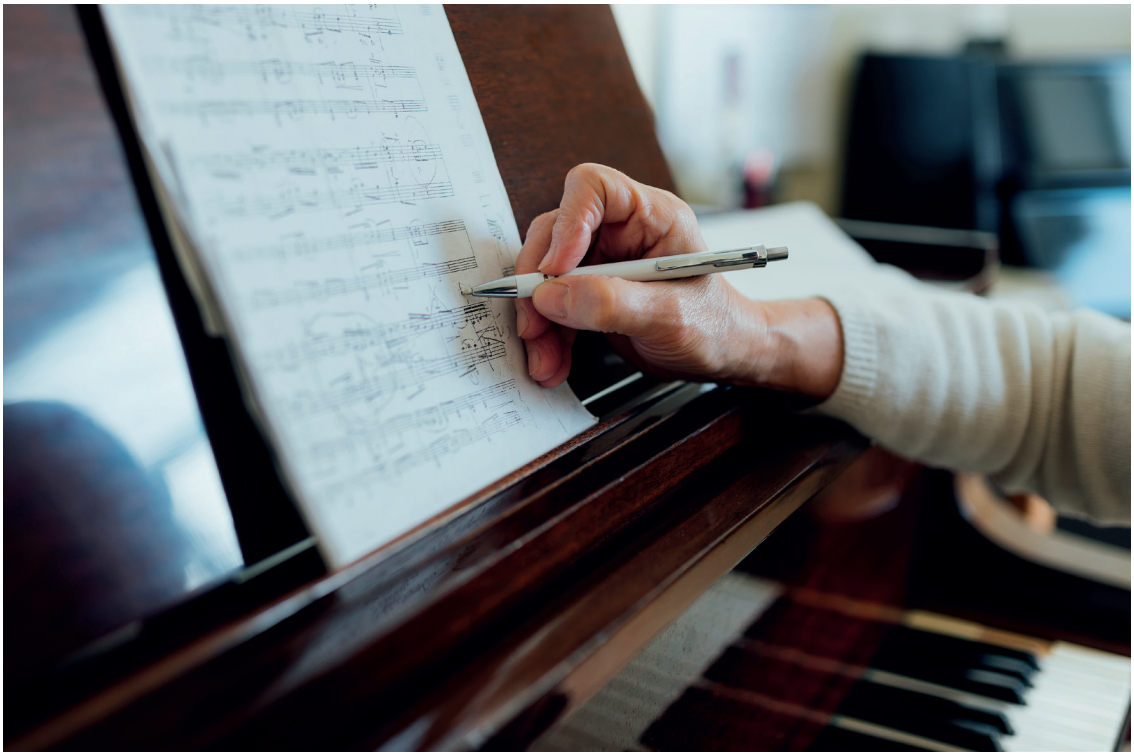

Görsel 2.1: Nota yazımı

3. ETKİNLİK

Notaların süre değerleri hatırlatılır (Tablo 2.1).

Tablo 2.1: Notaların Süre Değerleri

ADI	NOTA	SUS İŞARETİ	SÜRESİ
1'lik Nota	𝅝	𝄻	4 Vuruş
2'lik Nota	𝅗𝅥 𝅗𝅥	𝄼	2 Vuruş
4'lük Nota	𝅘𝅥 𝅘𝅥 𝅘𝅥 𝅘𝅥	𝄽	1 Vuruş
8'lik Nota	𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅯𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯𝅘𝅥𝅯	𝄾	½ Vuruş
16'lık Nota	𝅘𝅥𝅰 𝅘𝅥𝅰 𝅘𝅥𝅰 𝅘𝅥𝅰 𝅘𝅥𝅰 𝅘𝅥𝅰 𝅘𝅥𝅰 𝅘𝅥𝅰 𝅘𝅥𝅯𝅘𝅥𝅯𝅘𝅥𝅯𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯𝅘𝅥𝅯𝅘𝅥𝅯𝅘𝅥𝅯	𝄿	¼ Vuruş

Çoğaltma (Uzatma) Noktası (.): Yanına geldiği notanın süre değerini, notanın değerinin yarısı kadar uzatır.

ÖRNEK: 𝅗𝅥. = 𝅗𝅥 + 𝅘𝅥 𝅘𝅥. = 𝅘𝅥 + 𝅘𝅥𝅮

Uzatma Bağı: Aynı sesteki notaları birbirine bağlayan yay biçimindeki işaretir. Bağlanan notaların süreleri birleştirilerek seslendirilir.

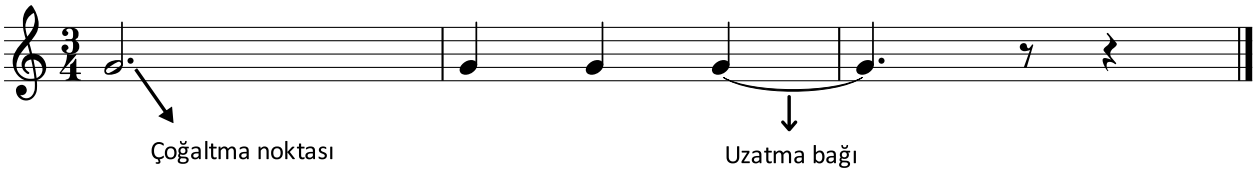

NOT: Notalar, süre değerleri bakımından (ikilik, dörtlük vb.) birlik notanın içinde kaç tane bulundukları dikkate alınarak isimlendirilir.

𝅝 = 𝅗𝅥 𝅗𝅥 = 2 tane, 2'lik nota

𝅝 = 𝅘𝅥 𝅘𝅥 𝅘𝅥 𝅘𝅥 = 4 tane, 4'lük nota

𝅝 = 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 = 8 tane, 8'lik nota

𝅝 = 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥𝅯 = 16 tane, 16'lık nota

4. ETKİNLİK

Notaların süre değerleri bardak etkinliğiyle pekiştirilir.

Etkinlikte ikilik, dörtlük ve sekizlik süre değerleri Görsel 2.2'de gösterildiği şekilde kullanılacaktır. İkilik nota " taa", dörtlük nota "ta", sekizlik nota ise "ti" heceleriyle seslendirilir.

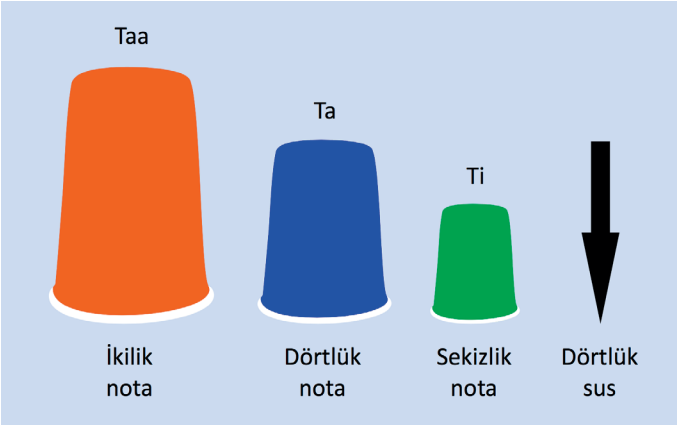

Görsel 2.2: Nota sürelerinin bardaklarla gösterimi

Resimde verilen süre değerleri kullanılarak ritim cümleleri oluşturulur. Ritim cümleleri oluşturulurken sınıf düzeyi dikkate alınır.

Verilen ritim örnekleri öğrenciler tarafından seslendirilir.

Ritim Çalışması 1

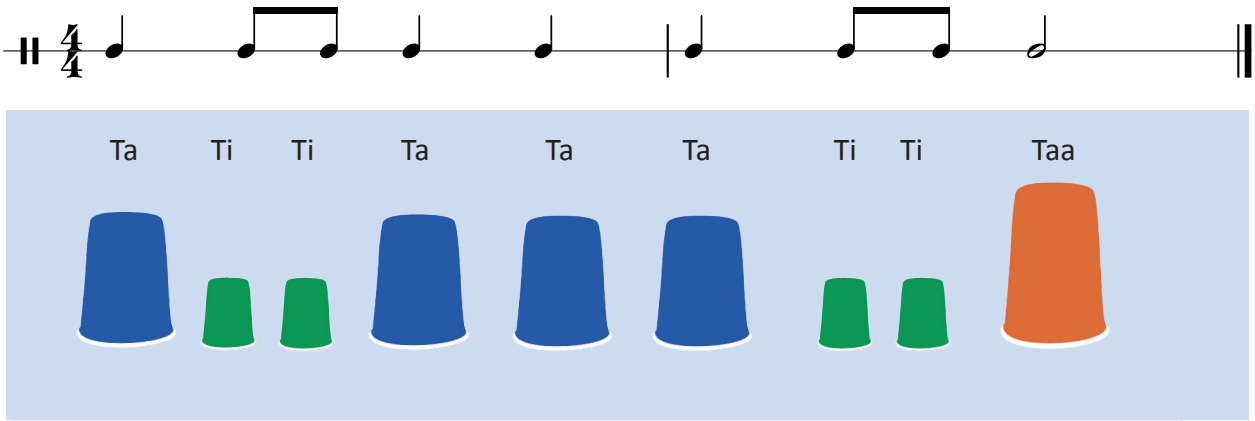

Görsel 2.3: Ritim cümlesinin bardaklarla gösterimi

Ritim Çalışması 2

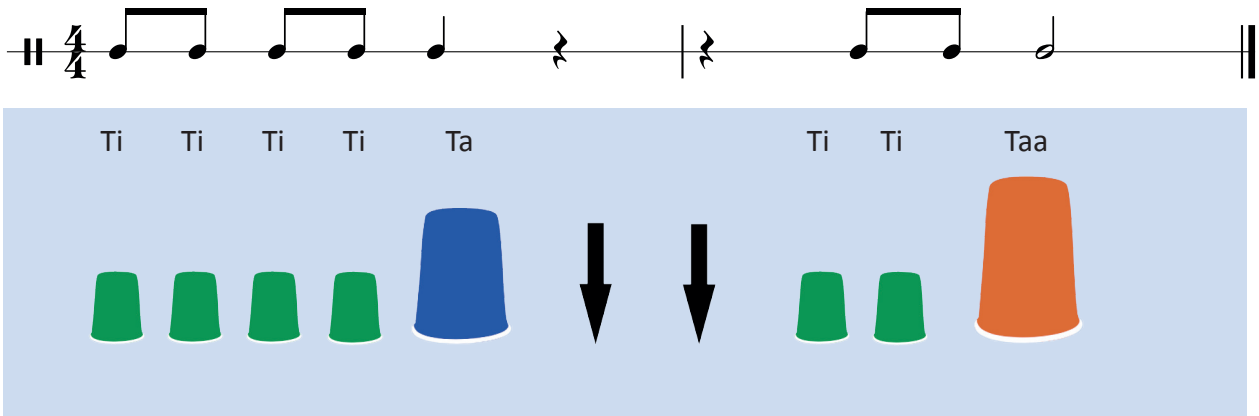

Görsel 2.4: Ritim cümlesinin bardaklarla gösterimi

Ritim Çalışması 3

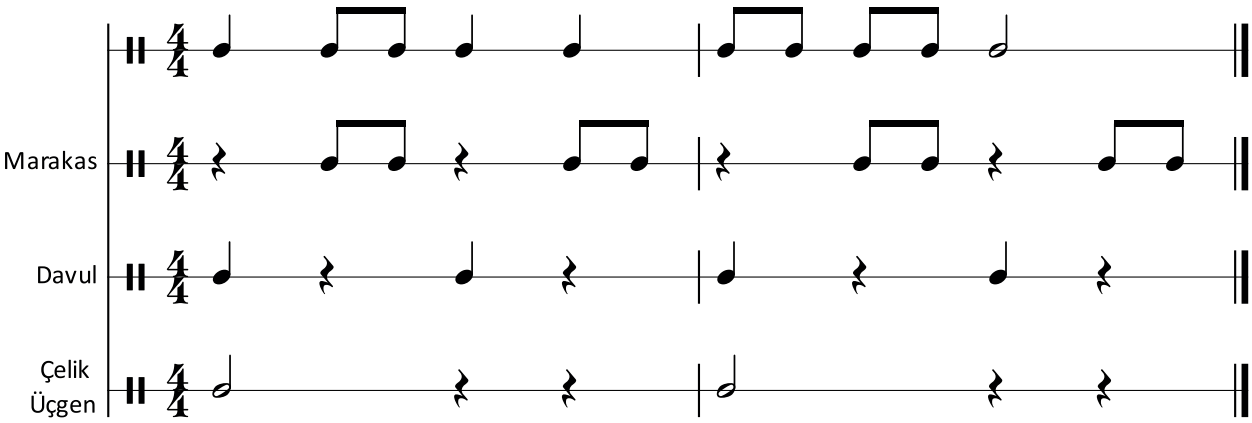

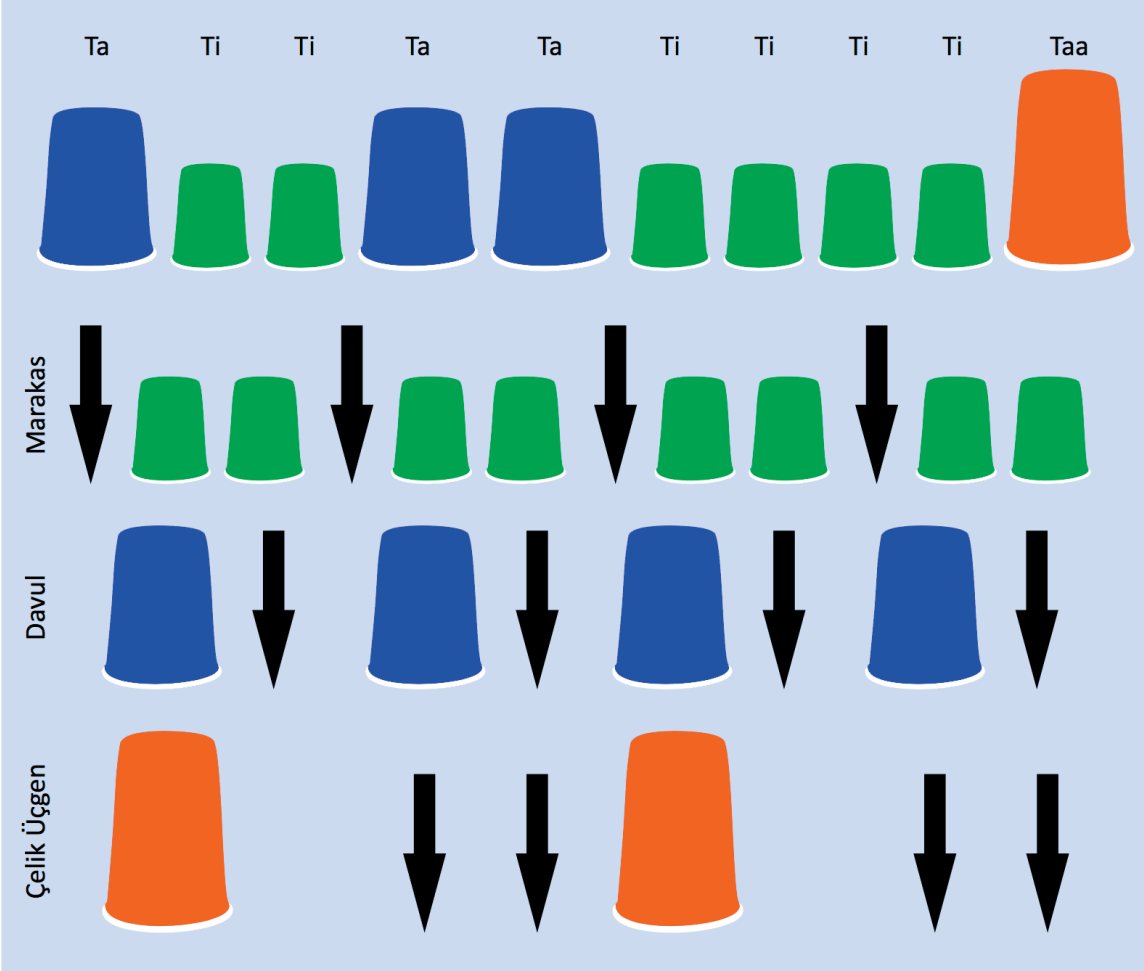

Görsel 2.5: Ritim cümlesinin bardaklarla gösterimi

Sınıf gruplara ayrılır. Bir grup yukarıda verilen ritim cümlesini seslendirirken diğer gruplar da çalgılarıyla ritme eşlik ederler. Böylece çok seslilik oluşur.

5. ETKİNLİK

Ses değiştirici işaretler hatırlatılır.

Diyez (♯) : Önüne geldiği notayı yarım ses incelten (tizleştiren) işarettir.
Bemol (♭) : Önüne geldiği notayı yarım ses kalınlaştıran (pestleştiren) işarettir.
Natürel (♮) : Diyez veya bemol almış sesleri doğal hâline dönüştüren işarettir.

6. ETKİNLİK

Müzikte kullanılan hız ve gürlüğün günlük hayatta kullanıldığına dikkat çekilerek konu örneklerle açıklanır.

Daha önce belirlenen bir metin, fıkra ya da fabl vurgu ve tonlama yapılmadan düz bir şekilde okunur. Ardından aynı metin vurgu ve tonlamaya uygun okunur, metnin daha anlamlı ve etkili hâle geldiği vurgulanır.

7. ETKİNLİK

Müzikte yaygın olarak kullanılan hız terimleri açıklanır .

Her müzik eserinin kendine özgü bir hızı vardır. Genellikle ninniler ve hüzünlü eserler yavaş, marşlar orta, oyun müzikleri çabuk tempoda seslendirilir. Hız terimlerinin doğru kullanımı esere anlam ve güzellik katar. Bu nedenle eserler seslendirilirken hız terimlerine dikkat edilmelidir. Hız terimleri eserlerin sol üst köşesine yazılır.

Müzikte kullanılan bazı hız terimleri, terimlerin anlamları ve değerleri Tablo 2.2'de verilmiştir.

Tablo 2.2: Hız Terimleri

HIZ TERİMLERİ	ANLAMLARI	METRONOM SAYI DEĞERLERİ
Largo	Çok yavaş	40-76
Adagio	Yavaş	76-86
Andante	Orta yavaş	86-96
Andantino	Yavaşça	96-108
Moderato	Orta hız	108-120
Allegretto	Çabukça	120-136
Allegro	Çabuk	136-160
Presto	Çok çabuk	160-208

Müzikte kullanılan bazı hız değişikliği terimleri Tablo 2.3'te verilmiştir.

Tablo 2.3: Hız Değişikliği Terimleri

HIZ DEĞİŞİKLİĞİ TERİMLERİ	ANLAMLARI
Ritardando (Rit.)	Ağırlaşarak, gittikçe yavaşlayarak
Accellerando (Accel.)	Çabuklaşarak, gittikçe hızlanarak
A Tempo	Önceki tempoya dönüş

8. ETKİNLİK

"Kış Geliyor" şarkısı, belirtilen hız ve gürlük terimlerine uygun olarak seslendirilir.

KIŞ GELİYOR

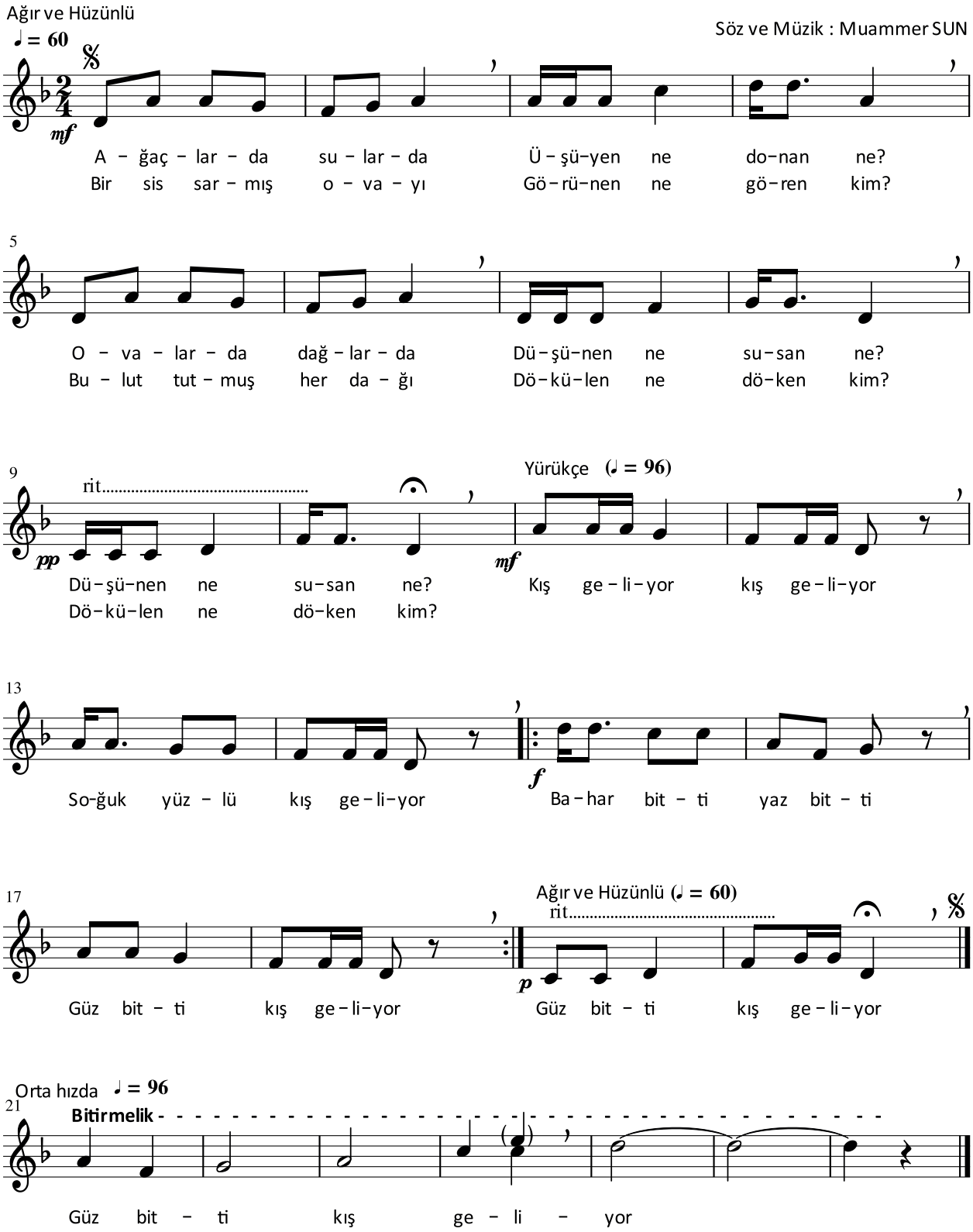

9. ETKİNLİK

Müzikte yaygın olarak kullanılan gürlük terimleri açıklanır.

Müzikte gürlük, eserlerin anlamını ve duygusunu güçlendirmek için sesin hacminin azaltılarak veya çoğaltılarak farklı kuvvetlerde uygulanmasıdır. Eserler seslendirilirken gürlük terimlerine dikkat edilmelidir. Gürlük terimleri eserlerin içinde belirtilir. Müzikte kullanılan bazı gürlük terimleri Tabloda 2.4'te verilmiştir.

Tablo 2.4: Gürlük Terimleri

GÜRLÜK TERİMİ (NÜANS)	İŞARETİ	ANLAMI
Pianissimo	*pp*	Çok hafif
Piano	*P*	Hafif
Mezzoforte	*mf*	Orta kuvvette
Forte	*f*	Kuvvetli
Fortissimo	*ff*	Çok kuvvetli
Crescendo	*cresc.* <	Gittikçe kuvvetlenerek
Decrescendo	*decresc.* >	Gittikçe hafifleyerek
Diminuendo	*dim. (dimin)*	Gittikçe küçülerek

Orkestraların eserlerde belirtilen hız ve gürlüklere uygun yönetilmesi, eserleri daha anlamlı ve etkili kılar (Görsel 2.6).

Görsel 2.6: Orkestra şefi

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Nota, dizek, anahtar, ölçü, ölçü çizgisi, zaman belirteci, vuruş kavramlarını tanıdı.
2. Notaların dizek üzerindeki yerlerini ve süre değerlerini kavradı.
3. Ses değiştirici işaretleri tanıdı.
4. Hız terimlerini kavradı.
5. Gürlük terimlerini kavradı.

NOTLAR

2.2. BASİT ÖLÇÜLER

Öğrenme Alanı : 9.B. MÜZİKSEL ALGI VE BİLGİLENME
Kazanım : 9.B.2. Basit ölçüleri tanır.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, gösterip yaptırma, yaparak yaşayarak öğretim, soru-cevap
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı, EBA dokümanları, "Evleri Yüksek Kurdular", "Cumhuriyet", "Ağaca Övgü"

1. ETKİNLİK

Basit ölçünün tanımı yapılır.

Basit Ölçü: Vuruşları ikişerli olan ya da ikiye bölünebilen ölçülerdir. Basit ölçüler 2/4, 3/4, 4/4'lük ölçülerdir.

2. ETKİNLİK

2/4 'lük ölçünün vuruluşu gösterilir. Verilen ritim çalışması alkışla veya ritim çalgılarıyla seslendirilir.

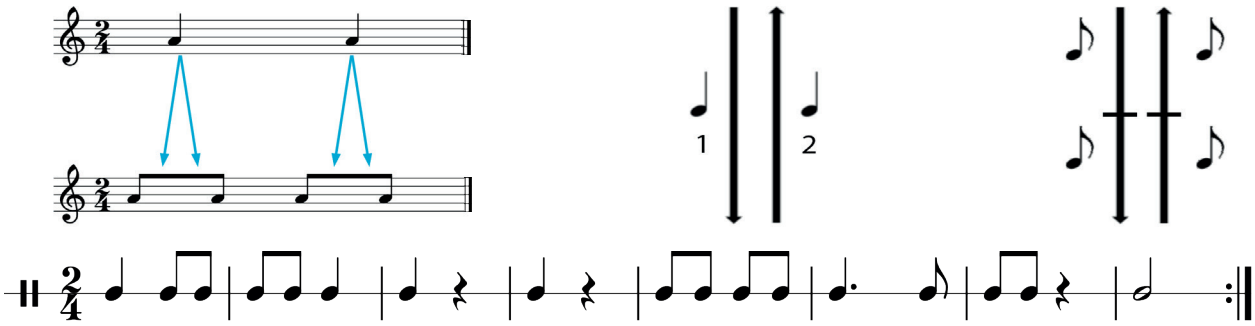

3. ETKİNLİK

"Evleri Yüksek Kurdular" şarkısı 2/4'lük ölçü vuruluşu yapılarak seslendirilir.

EVLERİ YÜKSEK KURDULAR

Söz : Gülten AKIN
Müzik: Salih AYDOĞAN

Andante
♩ = 88

mf
Ev – le–ri yük-sek kur – du-lar On – bin ba-sa-mak mer – di-ven mer – di-ven
Ev – le–ri yük-sek kur – du-lar Ca – ma be–to–na boğ – du-lar boğ – du-lar

6
İn – san – lar u-zak – ta kal – dı u–zak – ta kal – dı dost–luk – lar dost–luk – lar
Top–rak – lar u–zak – ta kal – dı u–zak – ta kal – dı dost–luk – lar

11 **Sürekli Bas *** (Dört Kez) (Dört Kez)
pp
Ev – le – ri yük – sek kur – du–lar Yük – sek yük – sek kur – du–lar

(*) Sürekli bas, şarkıdan önce başlamalı ve şarkının sözleri bu ezginin üstüne şiir olarak okunmalıdır.

4. ETKİNLİK

3/4'lük ölçünün vuruluşu gösterilir. Verilen ritim çalışması alkışla veya ritim çalgılarıyla seslendirilir.

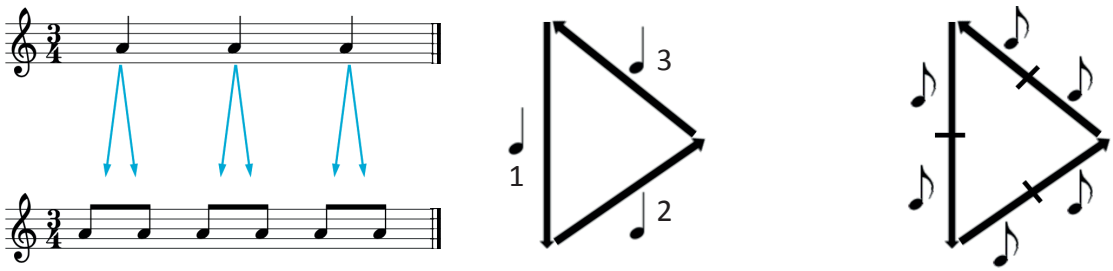

5. ETKİNLİK

"Cumhuriyet" marşı 3/4'lük ölçü vuruluşu yapılarak seslendirilir.

CUMHURİYET

Moderato

Söz ve Müzik : Zati ARCA

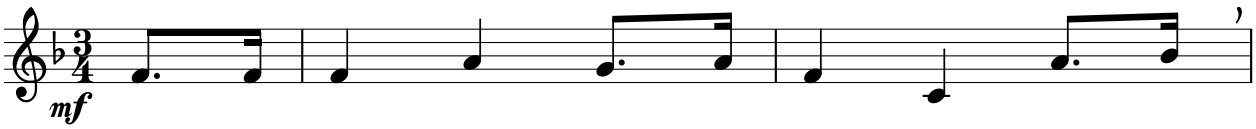

Cum – hu – ri – yet Cum – hu – ri – yet en gü –
Ga – zi' min sen en bü – yük bir ya – di –

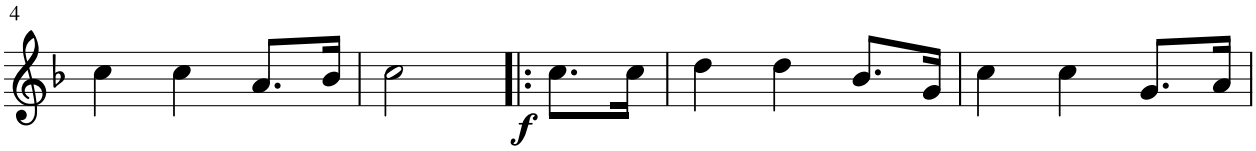

zel şey hür – ri – yet Ni – ce zah – met ni – ce e – mek ver – di
gâ – rı – sın ba – na

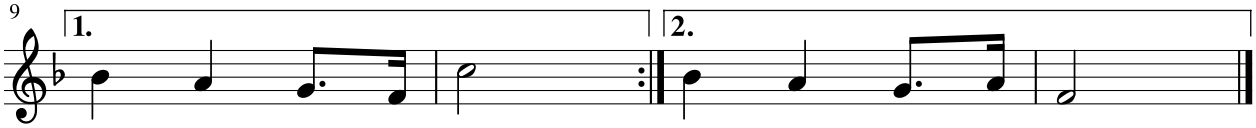

sa – na bu mil – let sa – na bu mil – let

6. ETKİNLİK

4/4'lük ölçünün vuruluşu gösterilir. Verilen ritim çalışması alkışla veya ritim çalgılarıyla seslendirilir.

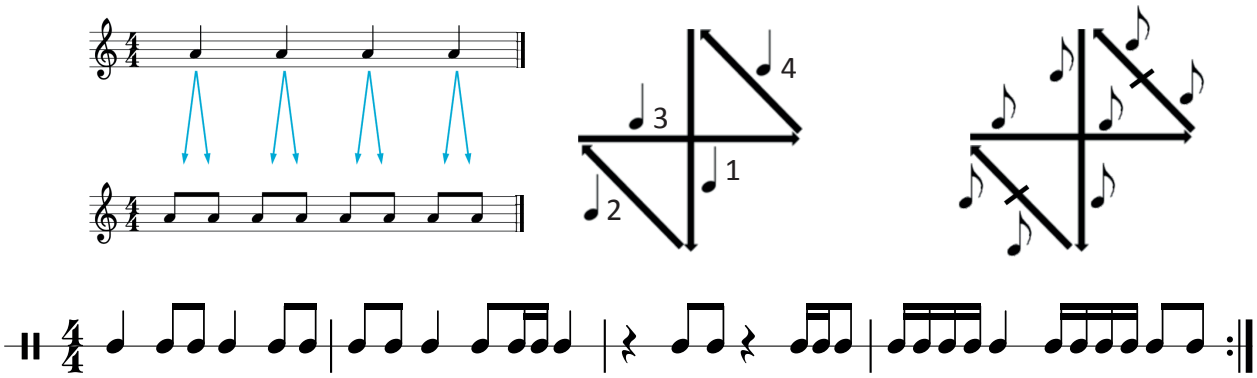

7. ETKİNLİK

"Ağaca Övgü" şarkısı 4/4'lük ölçü vuruluşu yapılarak seslendirilir.

AĞACA ÖVGÜ

Çabukça

Söz ve Müzik : Sefai ACAY

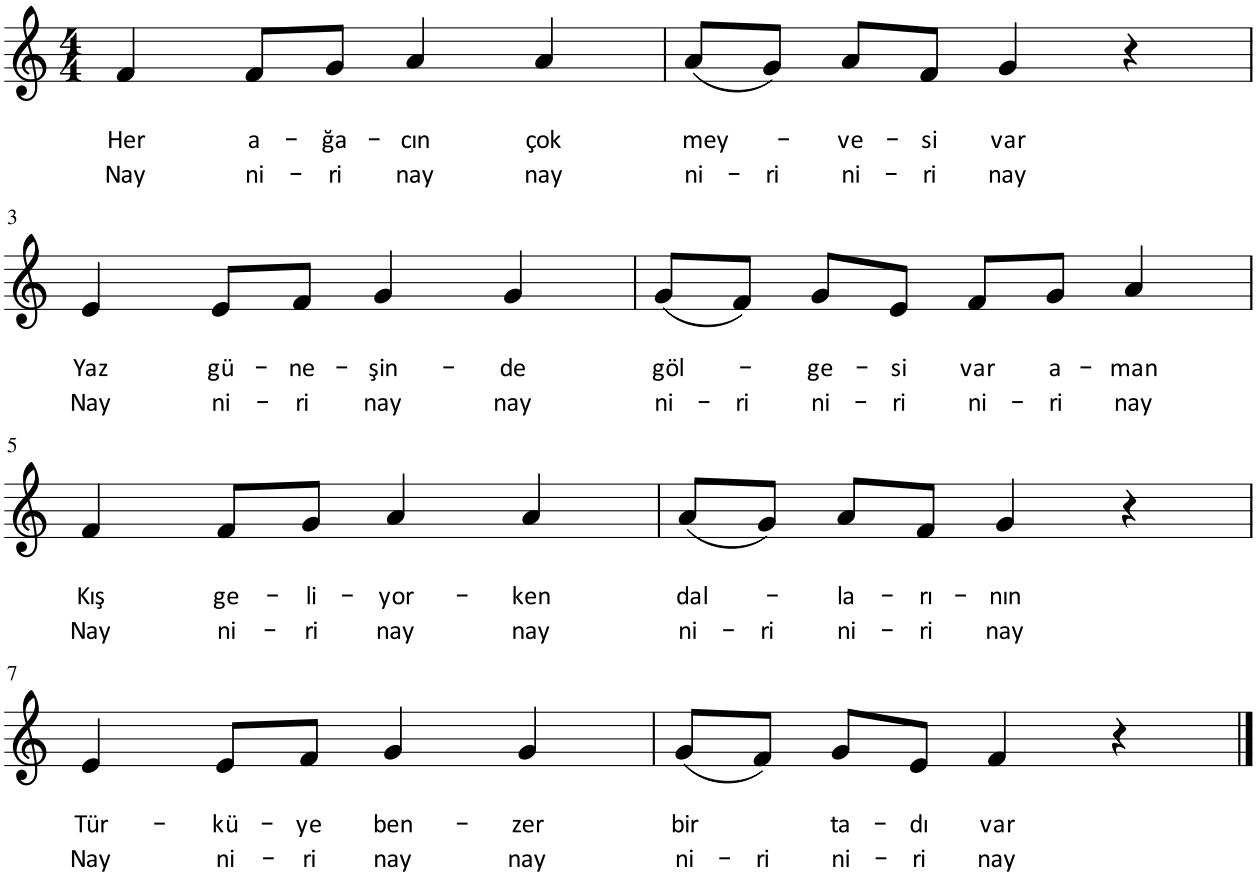

8. ETKİNLİK

2/4'lük ölçüde yazılan "Güllerin İçinden-MFÖ", 3/4'lük ölçüde yazılan "Gitme Aklım Sende Kalır-Murat İşbilen", 4/4'lük ölçüde yazılan "Senden Daha Güzel-Duman" şarkıları dinletilir.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. "Basit ölçü"yü öğrendi.
2. 2/4'lük, 3/4'lük, 4/4'lük ölçü vuruluşunu öğrendi.

NOTLAR

2.3. DÜZEYE UYGUN ESERLER

Öğrenme Alanı : 9.A. DİNLEME-SÖYLEME
Kazanım : 9.A.3. Düzeyine uygun eserleri notalarına ve süre değerlerine uyarak seslendirir.
Süre : 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, gösterip yaptırma
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, klavyeli çalgı, EBA dokümanları , “Ata’m”, “Vatan”

1. ETKİNLİK

“Ata’m” marşı notaları ve süre değerlerine dikkat edilerek seslendirilir.

ATA'M

Maestoso
Moderato

Söz ve Müzik : Ziya AYDINTAN

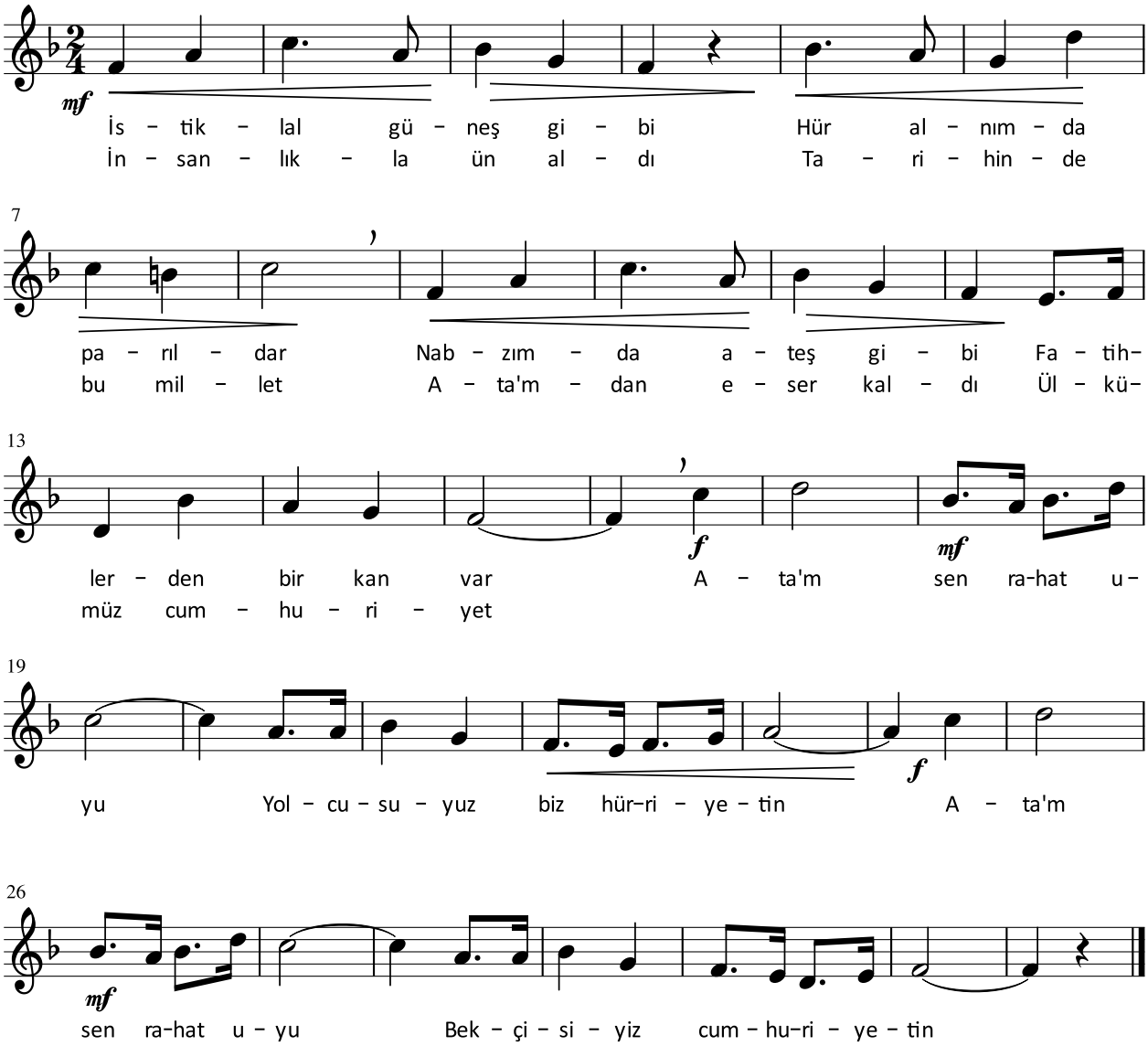

2. ETKİNLİK

Millî değerlerimize ve bayrak sevgisine vurgu yapılarak “Vatan” marşı seslendirilir.

VATAN

Marş

Söz ve Müzik : Saip EGÜZ

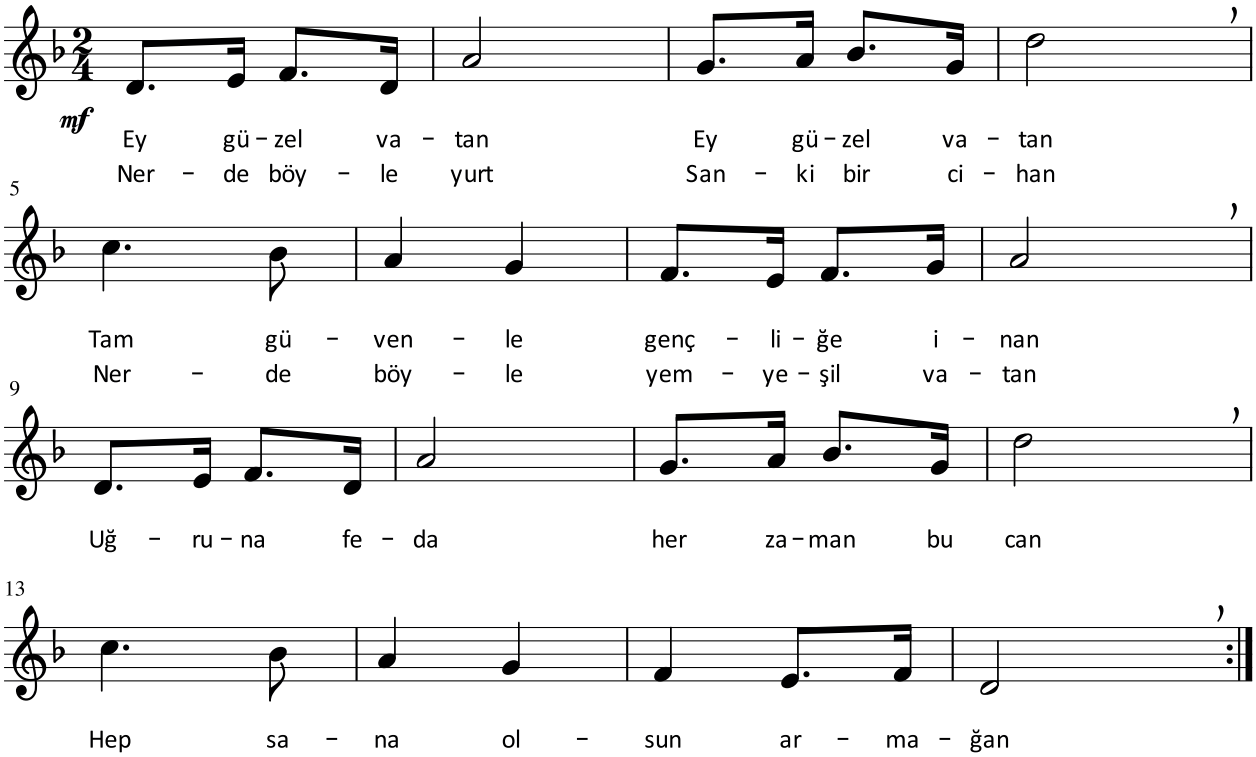

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. "Ata'm" marşını notalarına ve süre değerlerine uygun seslendirdi.
2. "Vatan" marşını notalarına ve süre değerlerine uygun seslendirdi.

NOTLAR

2.4. ESERLERDE HIZ VE GÜRLÜK TERİMLERİ

Öğrenme Alanı : 9.A. DİNLEME-SÖYLEME
Kazanım : 9.A.4. Eserleri hız ve gürlük terimlerine uygun olarak seslendirir.
Süre : 40+40 +40+40
Yöntem ve Teknikler : Gösterip yaptırma, soru cevap, anlatım
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı (flüt, dilli kaval, piyano, bağlama, gitar vb.), ses kayıtları (CD, MP3 vb.), EBA dokümanları, "Oyun"

1. ETKİNLİK

a) Johannes Brahms'ın (Yohan Bırams) "Macar Dansı" dinletilerek derse başlanır.
b) Öğrencilere dinledikleri eserdeki dikkat çekici özelliklerin neler olduğu sorulur.
c) Müzikte hız ve gürlük terimleri hakkında kısaca bilgi verilir.
d) Eser tekrar dinletilerek öğrencilerin hız ve gürlük değişikliklerini fark etmeleri sağlanır.

2. ETKİNLİK

"Oyun" adlı eserdeki hız terimleri hatırlatılır (Hız terimleri için bk. s. 41).

Andante : Müzikte orta yavaş hızı belirten terimdir.
Allegro : Müzikte çabuk hızı belirten terimdir.

"Oyun" adlı eserdeki gürlük terimleri hatırlatılır (Gürlük terimleri için bk. s. 43).

Piano (*p*) : Müzikte hafif gürlüğü belirten terimdir.
Mezzoforte (*mf*) : Müzikte orta kuvvette gürlüğü belirten terimdir.

Eserler seslendirilirken belirlenen hızlara uymak için metronomdan yararlanılır (Görsel 2.7).

Görsel 2.7: Analog ve dijital metronom

2. ETKİNLİK

"Oyun" adlı eser belirtilen hız ve gürlük terimlerine uygun olarak seslendirilir.

OYUN

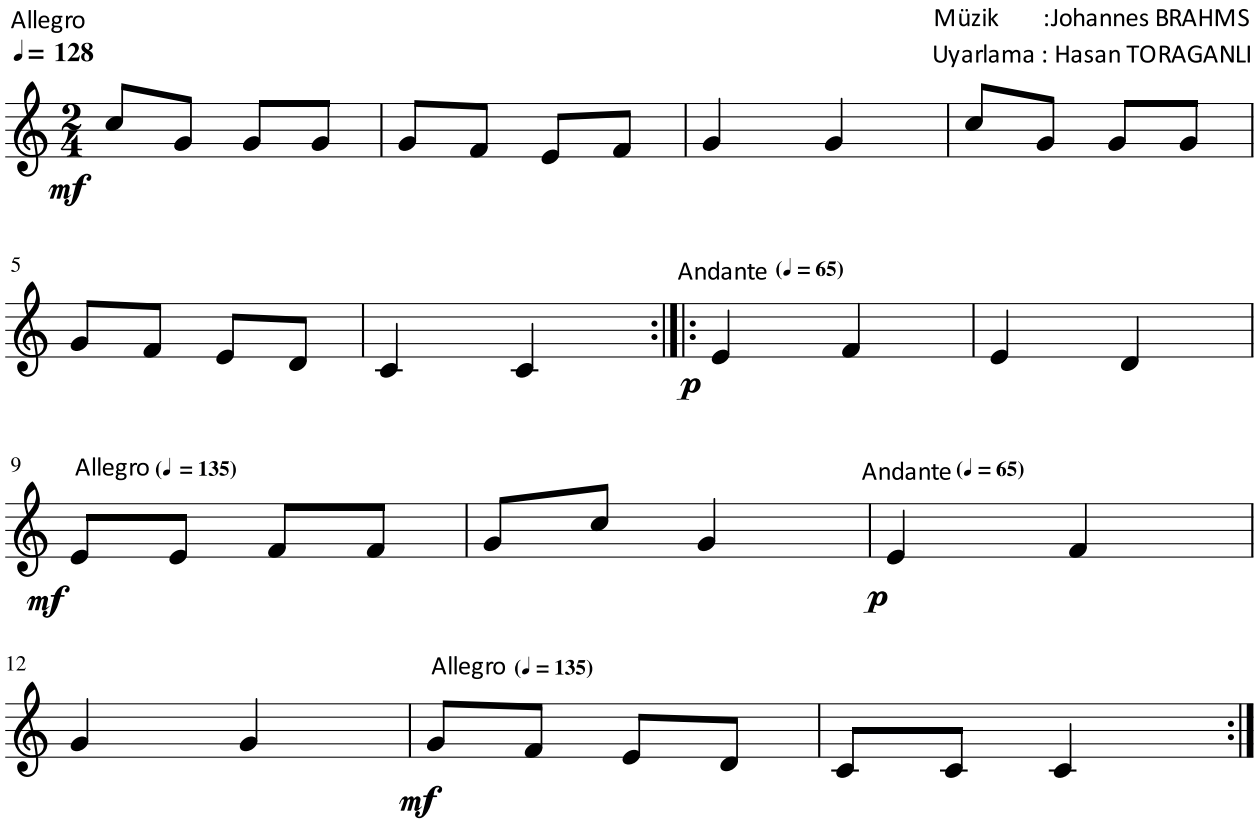

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Hız terimlerinden “andante” ve “allegro”yu kavradı.
2. Gürlük terimlerinden “piano” ve “forte”yi kavradı.
3. “Oyun” adlı eseri , hız ve gürlük terimlerine uygun olarak seslendirdi.

NOTLAR

2.5. ARALIKLAR

Öğrenme Alanı : 9.B. MÜZİKSEL ALGI VE BİLGİLENME
Kazanım : 9.B.3. Yatay ve dikey ikili, üçlü aralıkları tanır.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler: Anlatım, gösterip yaptırma, soru-cevap
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı, EBA dokümanları, "Okuma Parçası", "Neşeye Şarkı"

1. ETKİNLİK

"Aralık" kavramı ve ikili aralıklar açıklanır.

Aralık: İki ses arasındaki ölçülebilir uzaklıktır. Aralıklar, sesler arasındaki yükseklik (incelik-kalınlık) farkını gösterir. Yatay ve dikey olmak üzere ikiye ayrılır.
Yatay Aralık: Müzikte iki sesin art arda tınlamasıyla oluşan aralıktır. Yatay aralıklar adlandırılırken ilk ses kalın, ikinci ses ince ise "çıkıcı aralık"; ilk ses ince, ikinci ses kalın ise "inici aralık" adını alır.
Dikey Aralık: Müzikte iki sesin aynı anda tınlamasıyla oluşan aralıktır. Dikey aralıklardaki notalar dizek üzerinde üst üste yazılır.

Verilen aralıklarla ilgili aşağıdaki etkinlikler öğrencilere yaptırılır.

- Do dizisindeki doğal sesleri temsil etmek üzere sekiz öğrenci sıralanır.
- Örnek olarak do-mi büyük üçlü aralığını yatay olarak göstermek için önce do, sonra mi notasını temsil eden öğrenciler bir adım öne çıkar.
- Öğretmenin çalgısı eşliğinde sırasıyla do ve mi sesleri öğrenciler tarafından seslendirilir.
- Verilen aralıkları dikey olarak göstermek için öğrenciler aynı anda öne çıkar ve belirtilen aralıkları seslendirirler.

Küçük İkili Aralık: Arasında yarım ses bulunan ikili aralıktır.

Küçük İkili Yatay Aralık Örnekleri

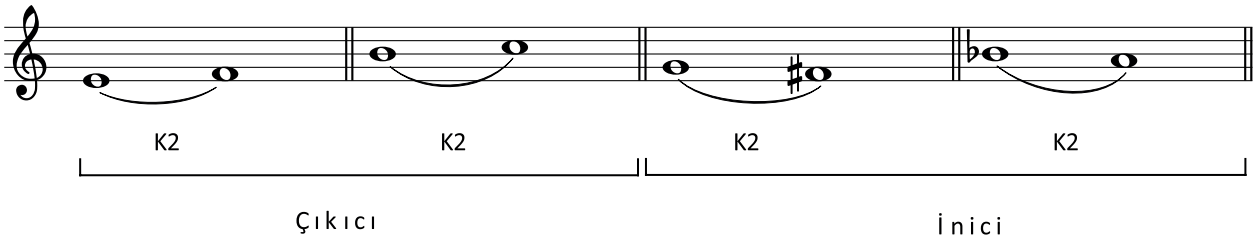

Küçük İkili Dikey Aralık Örnekleri

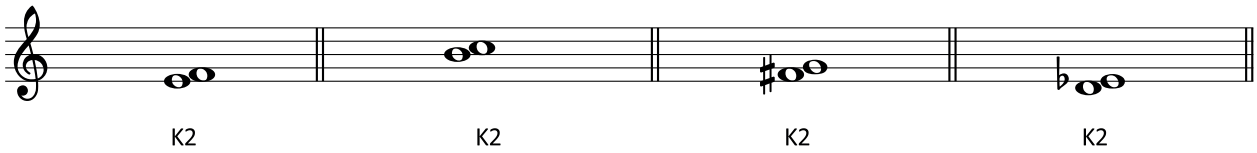

Büyük İkili Aralık: Arasında bir tam ses bulunan ikili aralıktır.

Büyük İkili Yatay Aralık Örnekleri

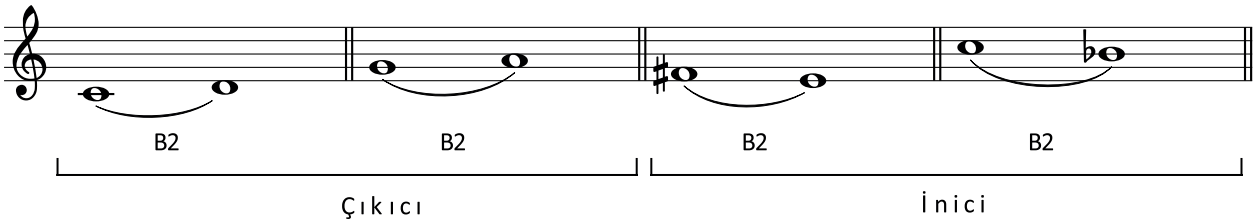

Büyük İkili Dikey Aralık Örnekleri

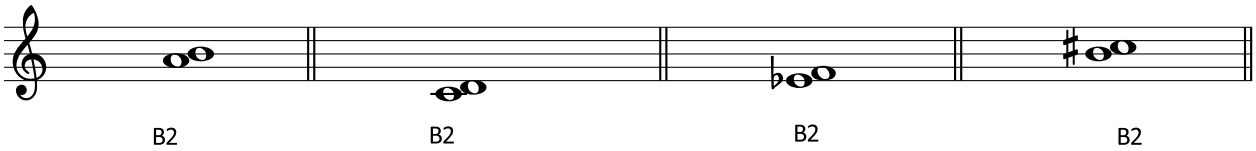

2. ETKİNLİK

Üçlü aralıklar açıklanır.

Küçük Üçlü Aralık: Arasında bir tam bir yarım ses bulunan üçlü aralıktır.

Küçük Üçlü Yatay Aralık Örnekleri

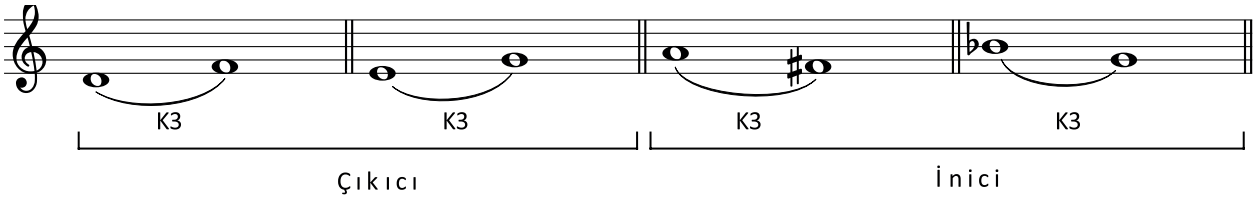

Küçük Üçlü Dikey Aralık Örnekleri

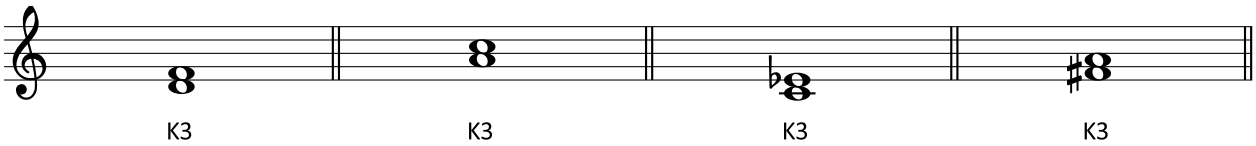

Büyük Üçlü Aralık: Arasında iki tam ses bulunan üçlü aralıktır.

Büyük Üçlü Yatay Aralık Örnekleri

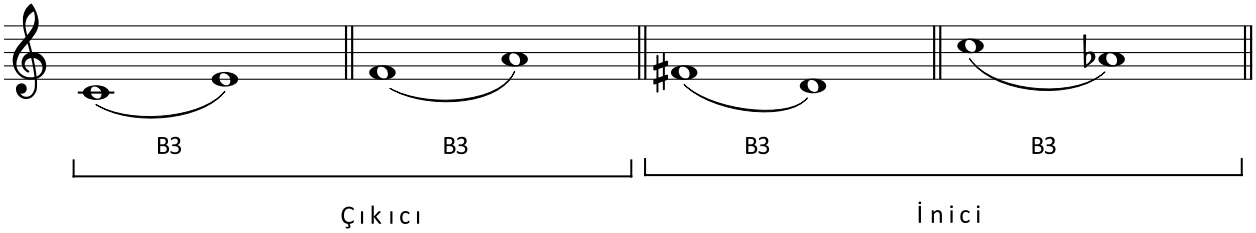

Büyük Üçlü Dikey Aralık Örnekleri

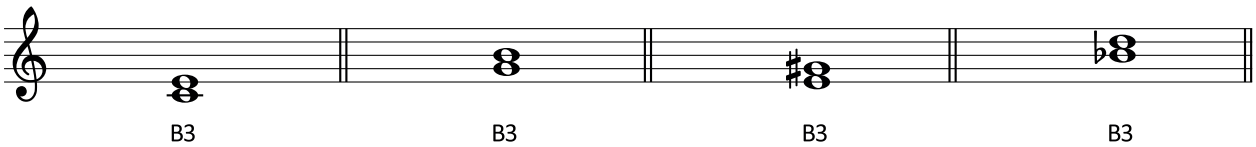

3. ETKİNLİK

Verilen yatay ikili, üçlü aralıklar dinletilir ve seslendirilir.

İkili ve Üçlü Yatay Aralık Çalışması

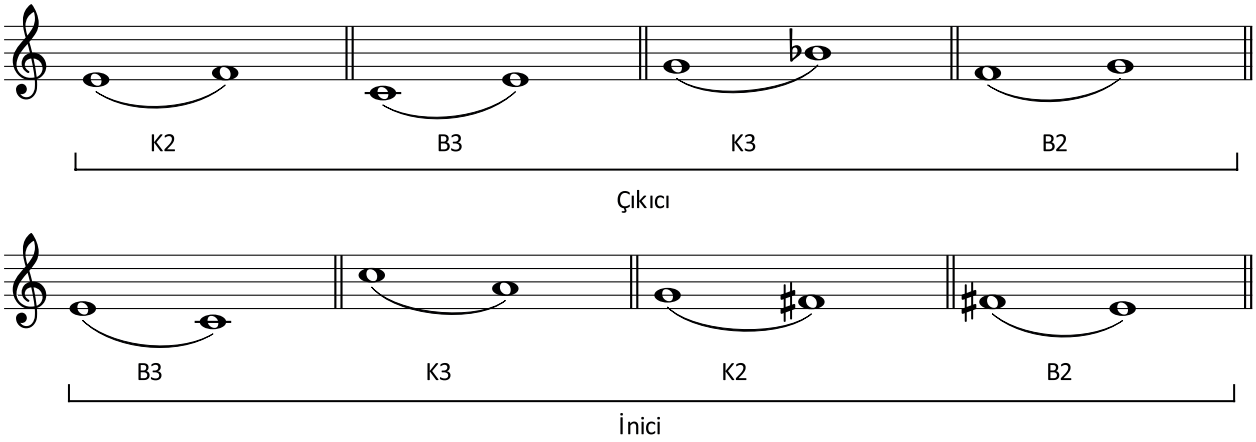

4. ETKİNLİK

Verilen dikey ikili, üçlü aralıklar dinletilir ve seslendirilir.

İkili ve Üçlü Dikey Aralık Çalışması

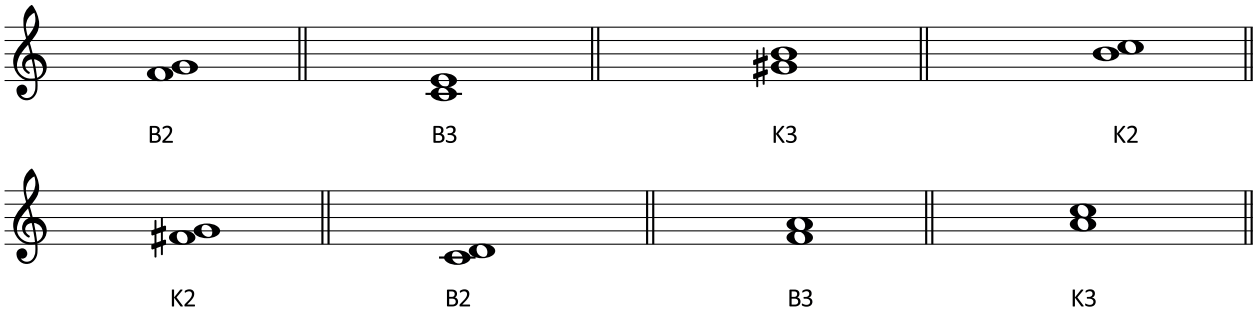

5. ETKİNLİK

İkili ve üçlü yatay aralıkları içeren "Okuma Parçası" dinletilir ve seslendirilir.

Okuma Parçası

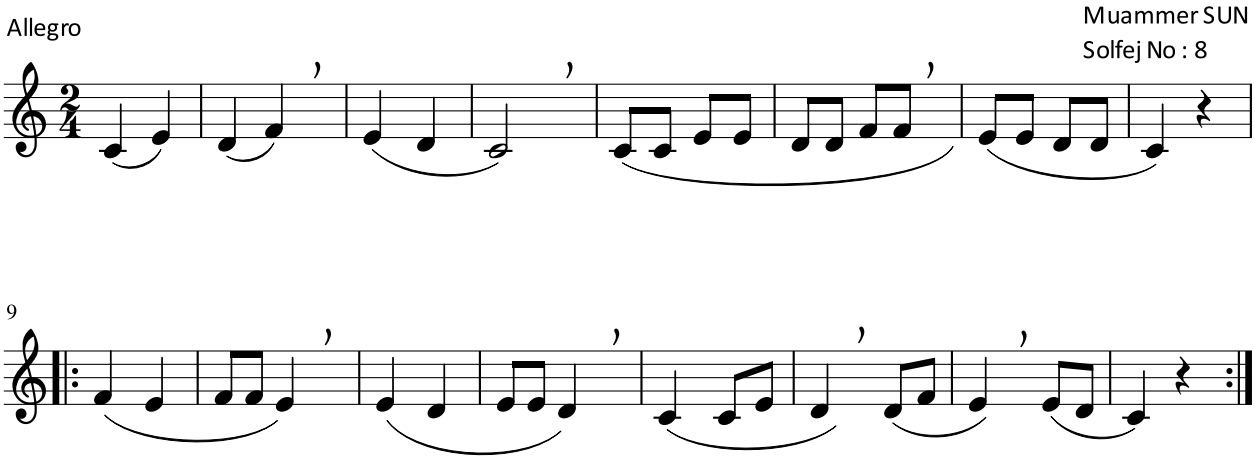

6. ETKİNLİK

İkili ve üçlü dikey aralıkları içeren örnek eser ‘‘Neşeye Şarkı’’ dinletilir ve seslendirilir.

NEŞEYE ŞARKI

Söz : Ziya AYDINTAN
Müzik: Ludwig van BEETHOVEN
(Ludvig fan BETHOFIN)

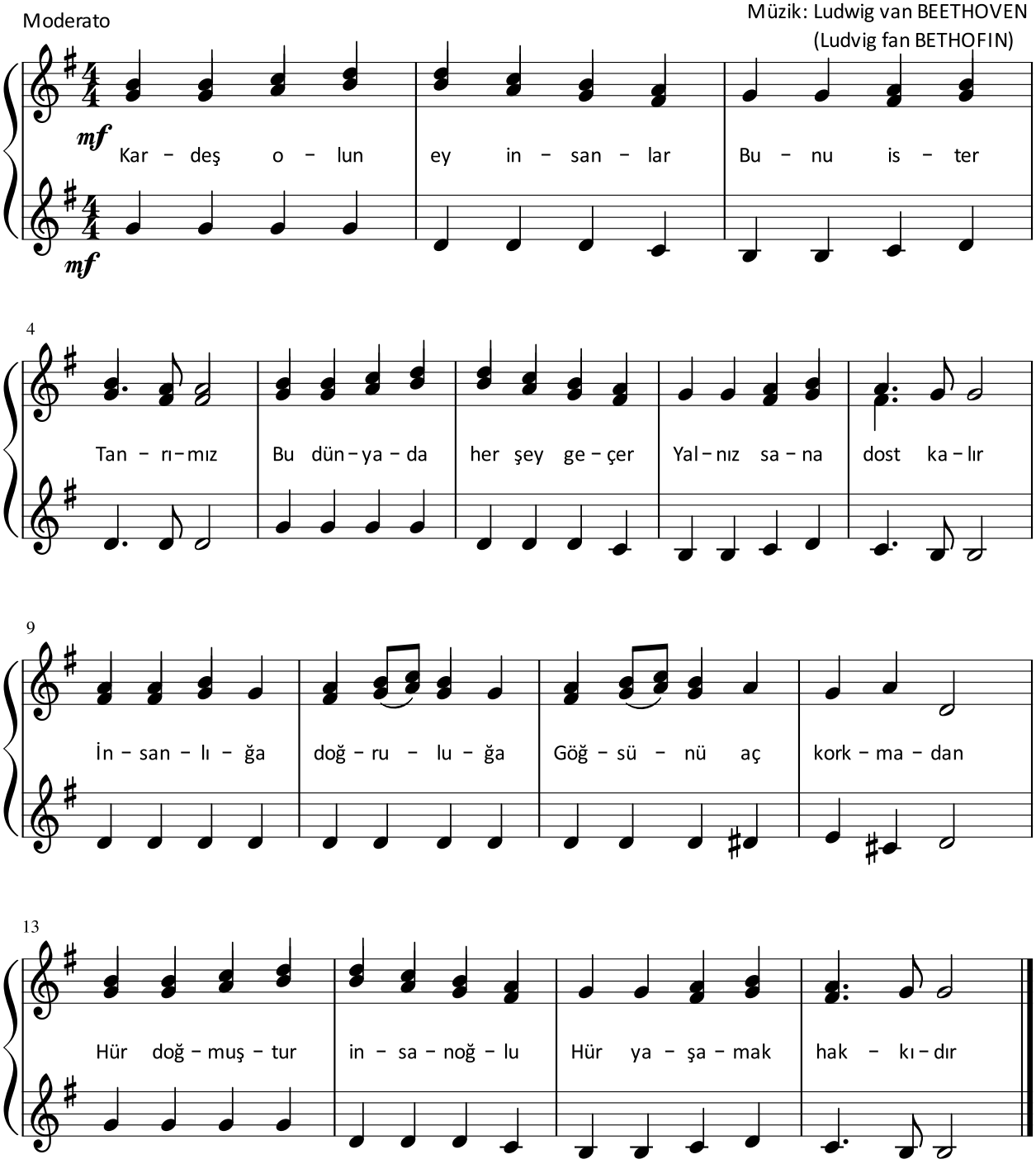

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Yatay ve dikey ikili, üçlü aralıkları seslendirdi.
2. "Neşeye Şarkı" adlı eseri dikey ikili ve üçlü aralıklara dikkat ederek seslendirdi.
3. "Okuma Parçası"nı yatay ikili ve üçlü aralıklara dikkat ederek seslendirdi.

NOTLAR

2.6. TÜRK HALK VE TÜRK SANAT MÜZİĞİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Öğrenme Alanı : 9.D. MÜZİK KÜLTÜRÜ
Kazanım : 9.D.4. Türk halk ve Türk sanat müziğinin genel özelliklerini açıklar.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, gösterip yaptırma, soru-cevap
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), EBA dokümanları, "Karahisar Kalesi", "Fikrimin İnce Gülü"

1. ETKİNLİK

Türk halk müziğinin tanımı yapılarak genel özellikleri hakkında bilgi verilir.

Türk halk müziği; halkın ortak duygu, düşünce ve yaşayışlarını yalın ve içten ezgilerle, kendine özgü söyleyiş ve çalış tavırlarıyla anlatan müzik türüdür. Halkın ortak anlayışının yanı sıra umut, özlem, neşe, keder vb. duygularını da ifade eder. Türk halk müziği, kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze ulaşmıştır. Türk halk müziği uzun ve kırık havalar olmak üzere ikiye ayrılır.

a. **Uzun Hava:** Ritim ve usul (ölçü) bakımından serbest olup belirli bir dizisi ve seyri olan ezgidir. Uzun havalar yörelere göre farklı isimler alır. Teke yöresinde gurbet havası, Orta ve Güney Anadolu'da bozlak, Doğu Anadolu'da maya, Şanlıurfa, Elazığ ve Kerkük'te hoyrat, Gaziantep'te barak, Karadeniz'de yol havaları vb.
b. **Kırık Hava:** Dizisi, seyri ve usulü olan ezgidir. Kırık havalar sözlü ve sözsüz olmak üzere ikiye ayrılır. Genellikle sözlü olanlara "türkü", sözsüz olanlara "oyun havası" denir. Kırık havalar yörelere göre farklı isimler alır: Ege Bölgesi'nde zeybek ve teke zortlatması, Tokat'ta sağma, Karadeniz Bölgesi'nde horon ve kolbastı, Trakya'da karşılama, Doğu Anadolu'da bar, İç Anadolu'da halay, Konya'da kaşık havası vb. Ayrıca deyişler, semahlar, kına havaları, gelin havaları yurdumuzun genelinde çalınan ve söylenen kırık havalardır.

2. ETKİNLİK

Neşet Ertaş'tan (Görsel 2.8) bozlak, Aysun Gültekin'den (Görsel 2.9) maya, Hale Gür'den (Görsel 2.10) gurbet havası vb. uzun hava örnekleri dinletilir.

Görsel 2.8: Neşet Ertaş

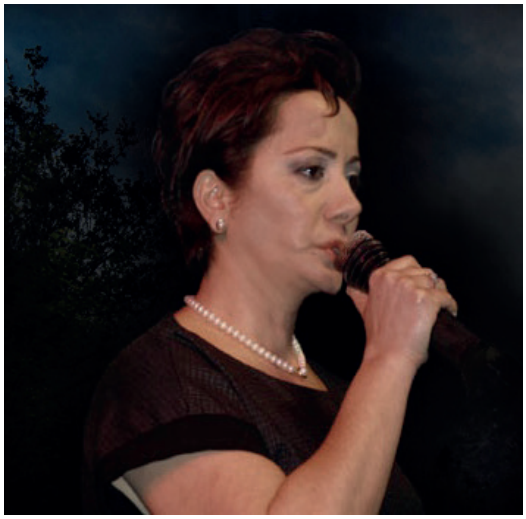

Görsel 2.9: Aysun Gültekin

Görsel 2.10: Hale Gür

3. ETKİNLİK

Kırık havaya örnek olarak "Karahisar Kalesi" türküsü seslendirilir.

KARAHİSAR KALESİ(*)

Derleyen : Ahmet YAMACI
Yöresi: Afyonkarahisar
Kimden Alındığı: Hidayet ÇALBUDAK

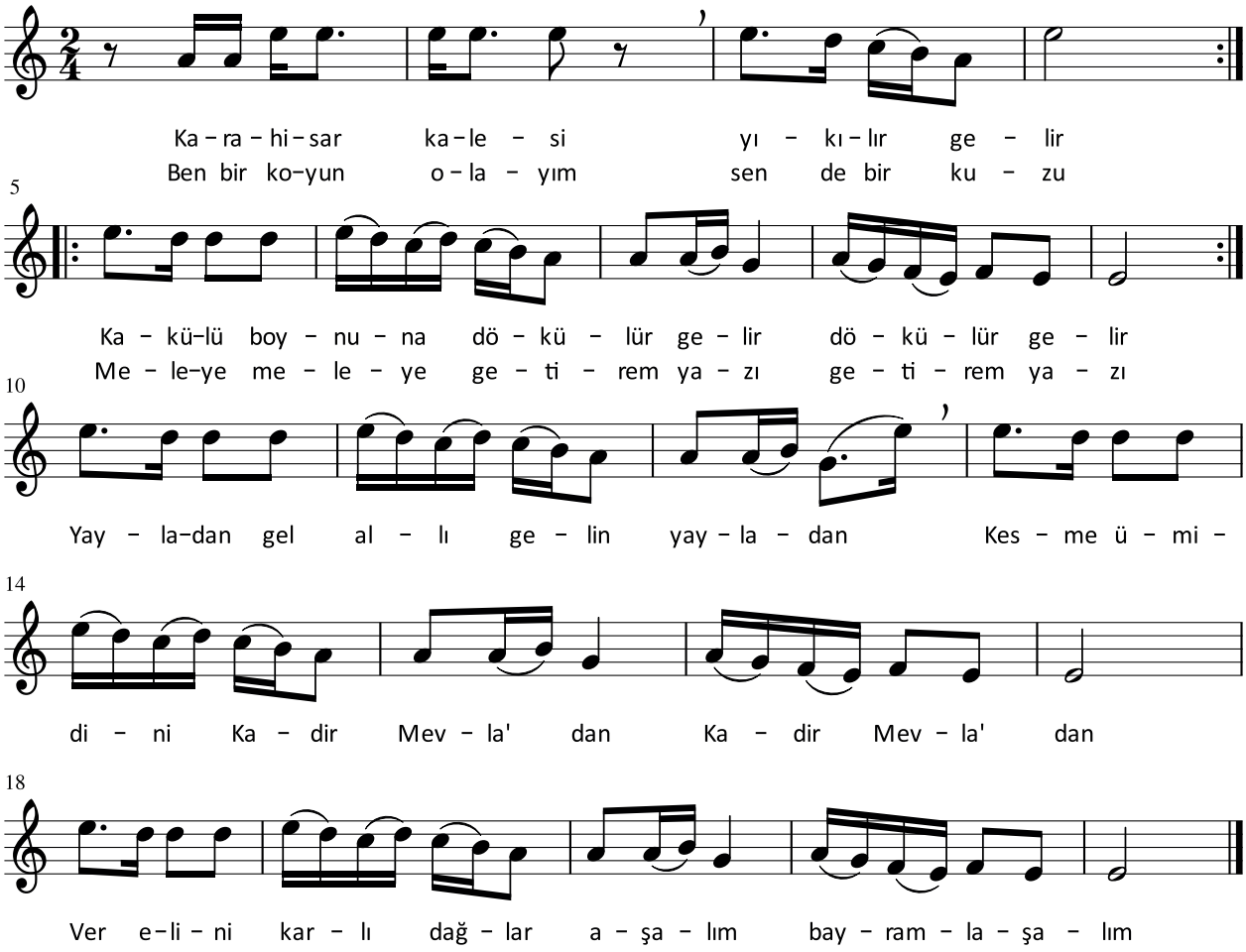

(*) Yukarıda verilen eser öğrencilerin ses sınırları dikkate alınarak aktarılmıştır. Eserin yerinden (orijinal) notasına ünite kapağında yer alan karekoddan ulaşılabilir.

4. ETKİNLİK

Türk halk müziği çalgıları tanıtılır.

Türk halk müziği çalgıları vurmalı, telli (tezeneli, yaylı) ve üflemeli olmak üzere üç gruba ayrılır.

Vurmalı Çalgılar: Davul (Görsel 2.11), def (zilli, zilsiz), darbuka, zilli maşa, nağara (koltuk davulu), kaşık (Görsel 2.12), bendir (Görsel 2.13) vb.
Telli Çalgılar: Telli çalgılar tezene ile çalınanlar ve yay ile çalınanlar olmak üzere iki gruba ayrılır.

1. Tezeneli Çalgılar: Bağlama ailesi (Görsel 2.14) [divan sazı, tambura (uzun sap), çöğür (kısa sap), cura], tar, kopuz vb.
2. Yaylı Çalgılar: Karadeniz kemençesi (Görsel 2.15), kabak kemane (Görsel 2.16), ıklığ vb.

Üflemeli Çalgılar: Zurna (Görsel 2.17), mey (Görsel 2.18), kaval [dilli kaval, dilsiz kaval (Görsel 2.19)]sipsi, duduk, tulum vb.

Görsel 2.11: Davul

Görsel 2.12: Kaşık

Görsel 2.13: Bendir

Görsel 2.14: Bağlama ve cura

Görsel 2.15: Karadeniz kemençesi

Görsel 2.16: Kabak kemane

Görsel 2.17: Zurna

Görsel 2.18: Mey

Görsel 2.19: Kaval

5. ETKİNLİK

Türk sanat müziğinin tanımı yapılarak genel özellikleri hakkında bilgi verilir.

Türk sanat müziği; ortaya çıkışı geçmiş yüzyıllara dayanan, kendine özgü ses, usul ve makam yapısı bulunan müzik türüdür. Türk sanat müziği, geleneksel anlayışa bağlı kalınarak sanatsal amaçlarla sürdürülmüş ve geliştirilmiştir.

Türk sanat müziği sözlü ve sözsüz müzikler olmak üzere ikiye ayrılır.

1. **Sözlü Müzikler:** Sözlü müzikler dinî ve din dışı müzikler olmak üzere ikiye ayrılır.
   a) Dinî Müzikler: Ezan, sela, mevlit, tekbir, tespih, ayin, naat, durak, nefes vb.
   b) Din Dışı Müzikler: Kâr, beste, ağır semai, yürük semai, gazel, şarkı, köçekçe vb.

2. **Sözsüz Müzikler:** Saz semaisi, peşrev, taksim, longa, sirto, ara nağme, oyun havası vb.

Türk sanat müziğinin yapısı ritmik, ezgisel ve biçimsel olmak üzere üç bölümde incelenir.

Ritmik Yapı: Türk sanat müziğinde sözlü eserlerde ritmik yapının oluşumundaki en önemli etken, sözlerdeki hecelerin süre değerleridir. Böylece ölçülerin belirlenmesi sağlanır. Türk sanat müziğinin ritmik yapısını usuller oluşturur.

Ezgisel Yapı: Türk sanat müziğinde ezgi ön plandadır. Ezgiler makamsal özellik taşır. Her makamın kendine özgü bir seyri vardır. Ezgi oluştururken makamın durak sesine, güçlü sesine, ses değiştirici işaretlerine ve seyrine dikkat etmek gerekir.

Biçimsel Yapı: Diğer müzik türlerinde olduğu gibi Türk sanat müziğinin biçimsel yapısının temelini motif, cümle ve dönem oluşturur. Bu ögelerin geliştirilmesiyle Türk sanat müziğine özgü şarkı, fasıl, saz semai, peşrev gibi biçimler oluşur.

Görsel 2.20: Türk sanat müziği topluluğu

6. ETKİNLİK

Türk sanat müziği biçimlerinden örnek eserler dinletilir.

7. ETKİNLİK

Şarkı biçimine örnek olarak “Fikrimin İnce Gülü” seslendirilir.

FİKRİMİN İNCE GÜLÜ(*)

Usulü : Semai
♩ = 176

Söz : Bilinmiyor
Müzik : Muallim İsmail Hakkı Bey

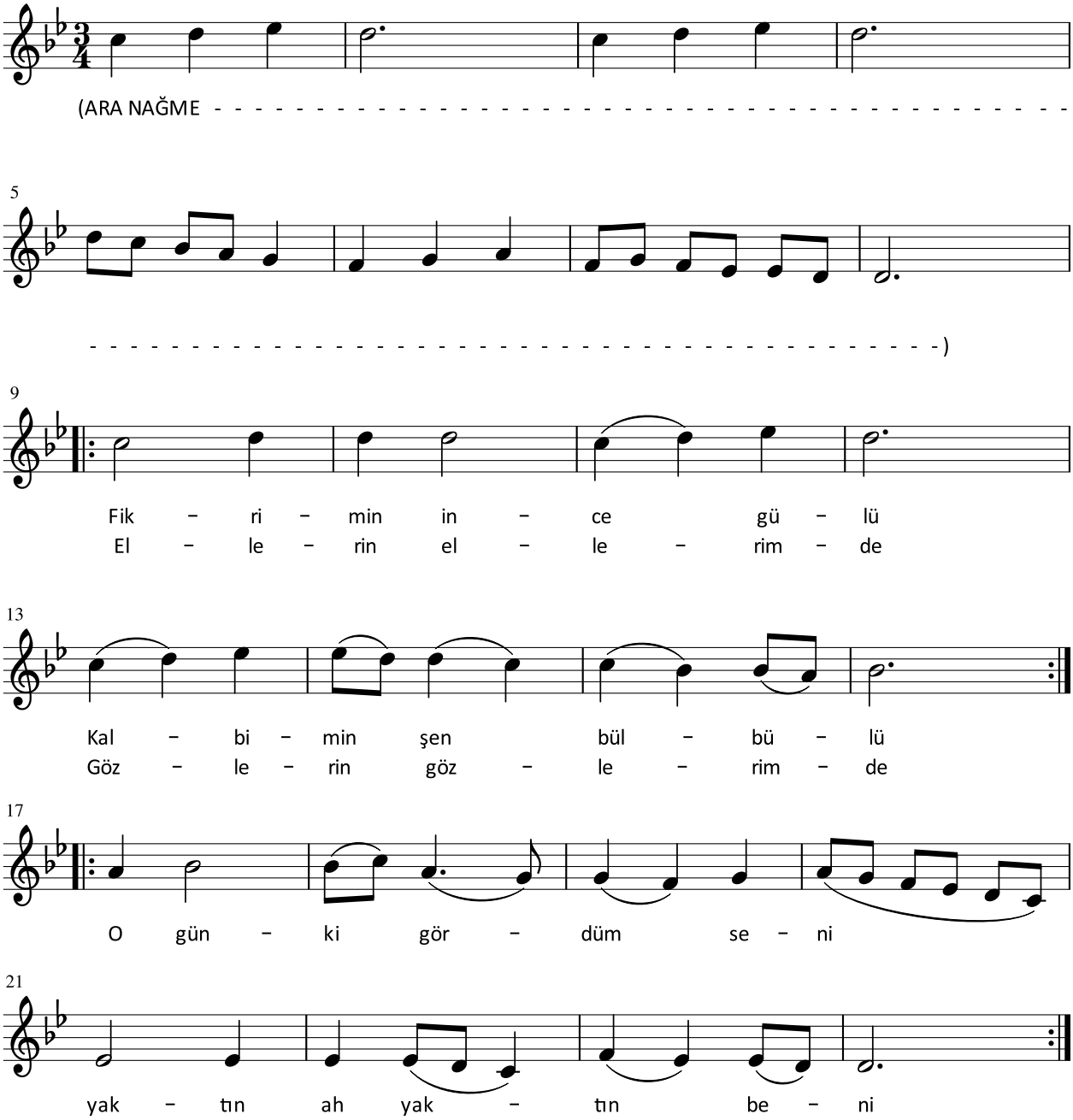

(*) Yukarıda verilen eser öğrencilerin ses sınırları dikkate alınarak aktarılmıştır. Eserin yerinden (orijinal) notasına ünite kapağında yer alan karekoddan ulaşılabilir.

8. ETKİNLİK

Türk sanat müziği çalgıları tanıtılır.

Türk sanat müziği çalgıları vurmalı, telli (mızraplı, yaylı) ve üflemeli olmak üzere üçe ayrılır.

Vurmalı Çalgılar: Kudüm (Görsel 2.21), kös (Görsel 2.22), tef (Görsel 2.23), daire, bendir, darbuka , zil vb.

Telli Çalgılar: Telli çalgılar, mızrapla ve yayla çalınanlar olmak üzere ikiye ayrılır.

1. Mızraplı Çalgılar: Ut (Görsel 2.24), kanun (Görsel 2.25), tambur, lavta vb.
2. Yaylı Çalgılar: Klasik kemençe, keman, yaylı tambur, rebap (Görsel 2.26) vb.

Üflemeli Çalgılar: Ney (Görsel 2.27), klarnet (Görsel 2.28) vb.

Görsel 2.21: Kudüm

Görsel 2.22: Kös

Görsel 2.23: Tef

Görsel 2.24: Ut

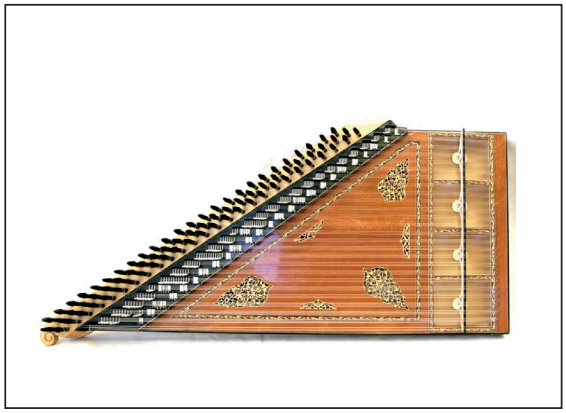

Görsel 2.25: Kanun

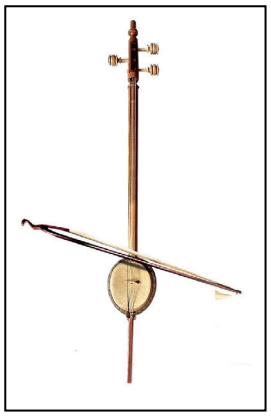

Görsel 2.26: Rebap

Görsel 2.27: Ney

Görsel 2.28: Klarnet

9. ETKİNLİK

Koşulların uygun olması durumunda mahallî sanatçılar davet edilir, yöresel eserlerden örneklerin seslendirilmesi sağlanır.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Türk halk müziği tür ve biçimlerini tanıdı.
2. Türk halk müziğinin kaynaklarını, işlediği konuları ve çalgılarını tanıdı.
3. Türk sanat müziği tür ve biçimlerini tanıdı.
4. Türk sanat müziğinin kaynaklarını, işlediği konuları ve çalgılarını tanıdı.

NOTLAR

2.7. TÜRK MÜZİĞİNDE USULLER

Öğrenme Alanı : 9.B. MÜZİKSEL ALGI VE BİLGİLENME
Kazanım : 9.B.4. Türk müziği usullerinin vuruşlarını tanır.
Süre : 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler: Anlatım, gösterip yaptırma, kulaktan şarkı öğretimi, soru-cevap, yaparak yaşayarak öğretim
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), EBA dokümanları, "Aşkın Kanununu Yazsam Yeniden", "Gel Çıkalım Tepelerden"

1. ETKİNLİK

Türk müziğinde usul kavramı açıklanır.

Usul: Ölçü içindeki kuvvetli ve zayıf zamanların kalıplaşmış şeklidir. Türk sanat müziğinde usullerin isimleri ve yazılış kalıpları vardır. Usuller birbirine paralel iki yatay çizgi üzerinde gösterilir. Üst çizgideki süreler sağ el, alt çizgideki süreler sol el ile vurulur. Genellikle "düm" heceleri kuvvetli, "tek" heceleri daha zayıftır.

Türk sanat müziğinde usuller ikiye ayrılır.

1. **Basit Usuller:** Oluşumunda başka hiçbir usul bulunmaz. Türk sanat müziğinde iki zamanlı nim sofyan ve üç zamanlı semai usulü olmak üzere iki basit usul vardır.

2. **Bileşik Usuller:** İki veya daha fazla usulün birleşmesiyle oluşur. Dört zamanlı sofyan usulünden başlayarak Türk sanat müziğindeki bütün usuller bileşik usuldür.

2. ETKİNLİK

İki zamanlı "nim sofyan" ve üç zamanlı "semai" usulleri açıklanarak usullerin vuruluşları gösterilir.

- **Nim Sofyan Usulü:** İki zamanlı basit usuldür.

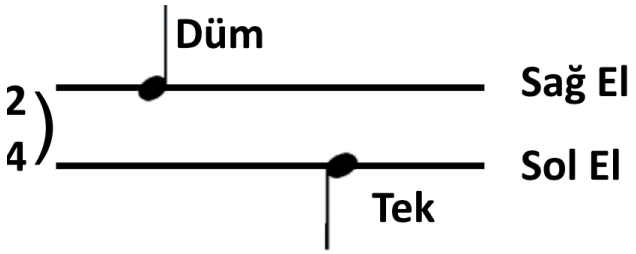

- **Semai Usulü:** Üç zamanlı basit usuldür.

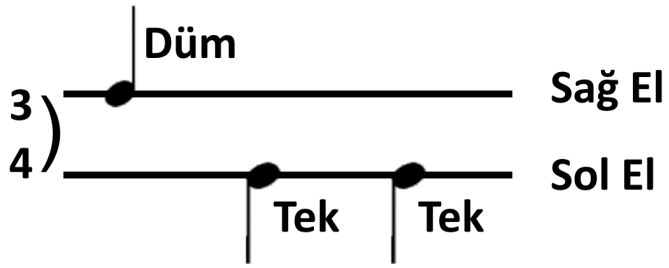

3. ETKİNLİK

"Aşkın Kanununu Yazsam Yeniden" şarkısı nim sofyan usulü vurularak kulaktan öğretilir.

AŞKIN KANUNUNU YAZSAM YENİDEN(*)

Usulü : Nim Sofyan

Söz : Mehmet ERBULAN
Müzik : Sadettin ÖKTENAY

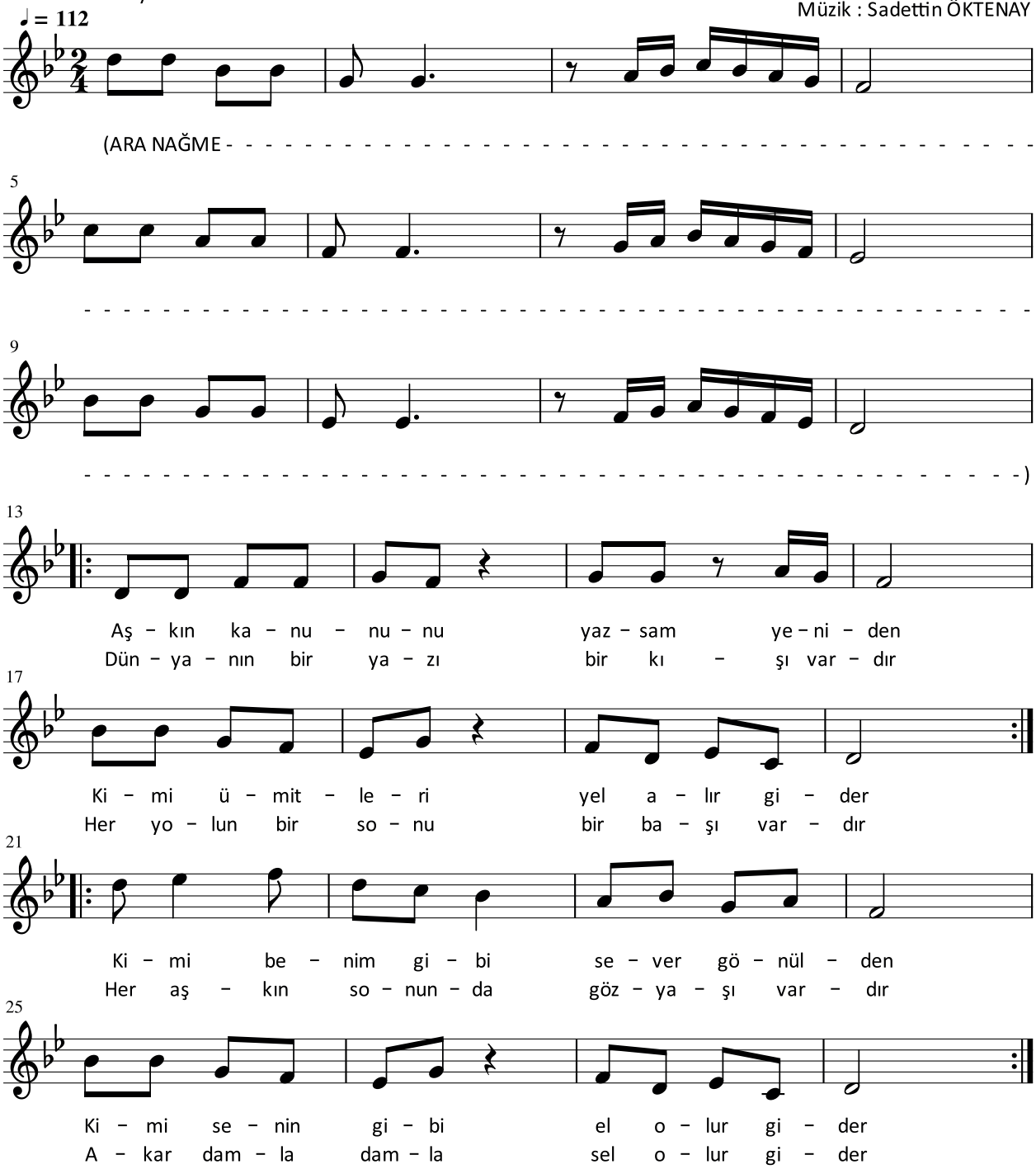

(*) Yukarıda verilen eser öğrencilerin ses sınırları dikkate alınarak aktarılmıştır. Eserin yerinden (orijinal) notasına ünite kapağında yer alan karekoddan ulaşılabilir.

4. ETKİNLİK

Dört zamanlı "sofyan", beş zamanlı "Türk aksağı", altı zamanlı "yürük semai", yedi zamanlı "devrituran" ve "devrihindi", sekiz zamanlı "düyek" ve "müsemmen", dokuz zamanlı "aksak", "raks aksağı" ve "oynak" usulleri tanıtılır ve örnek eserler dinletilir.

- **Sofyan Usulü:** Dört zamanlıdır. İki nim sofyan usulünün birleşmesiyle oluşur.

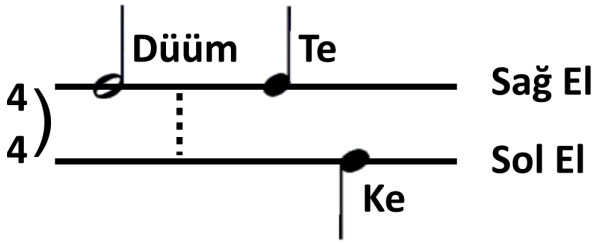

Sofyan usulünde yazılmış "Açılan Bir Gül Gibi" şarkısı dinletilir.

- **Türk Aksağı Usulü:** Beş zamanlıdır, nim sofyan ile semai usullerinin birleşmesiyle oluşur.

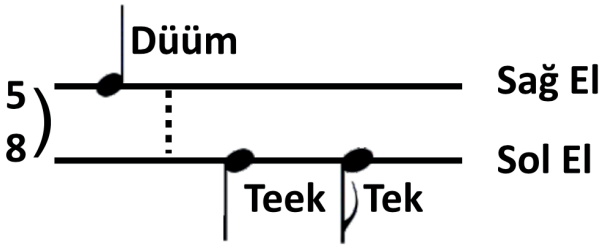

Türk aksağı usulünde yazılmış "Esti Nesimi Nevbahar" şarkısı dinletilir.

- **Yürük Semai Usulü:** Altı zamanlıdır, iki semai veya üç nim sofyan usullerinin birleşmesiyle oluşur.

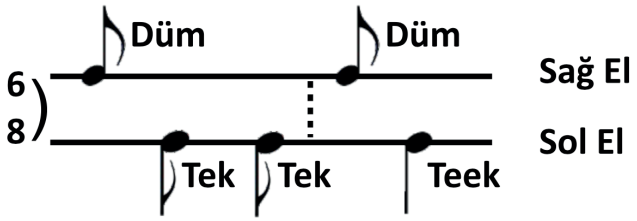

Yürük semai usulünde yazılmış "Ben Yaralı Ceylanım" şarkısı dinletilir.

- **Devrituran Usulü:** Yedi zamanlıdır, sofyan ile semai usullerinin birleşmesiyle oluşur.

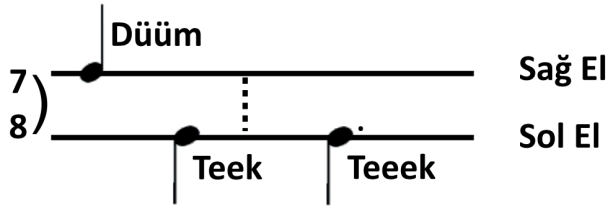

Devrituran usulünde yazılmış " Yağmur Yağar Taş Üstüne" şarkısı dinletilir.

- **Devrihindi Usulü:** Yedi zamanlıdır, semai ile sofyan usullerinin birleşmesiyle oluşur.

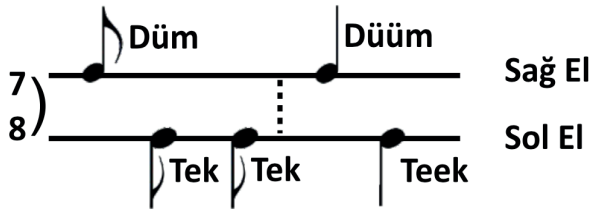

Devrihindi usulünde yazılmış "Görmek İster Gözlerim Her Dem Seni" şarkısı dinletilir.

- **Düyek Usulü:** Sekiz zamanlıdır, iki sofyan usulünün birleşmesiyle oluşur.

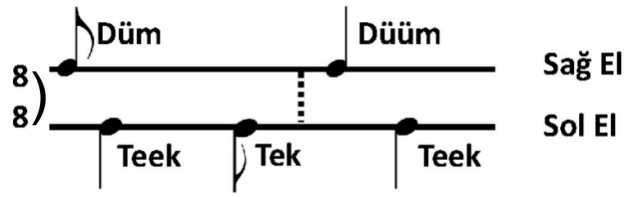

Düyek usulünde yazılmış "Gökyüzünde Yalnız Gezen Yıldızlar" şarkısı dinletilir.

- **Müsemmen Usulü:** Sekiz zamanlıdır, semai ile Türk aksağı usullerinin birleşmesiyle oluşur.

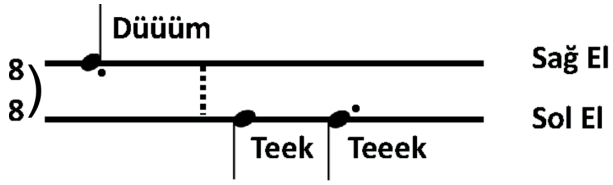

Müsemmen usulünde yazılmış "Bana Bir Aşk Masalından Şarkılar Söyle " şarkısı dinletilir.

- **Aksak Usulü:** Dokuz zamanlıdır, sofyan ve Türk aksağı usullerinin birleşmesiyle oluşur.

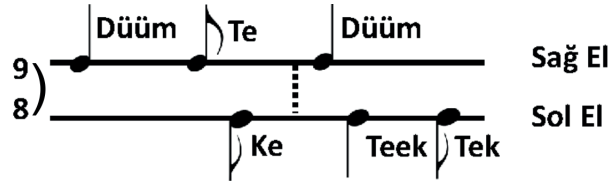

Aksak usulünde yazılmış "İzmir'in Kavakları" türküsü dinletilir.

- **Raks Aksağı Usulü:** Dokuz zamanlıdır, Türk aksağı ve sofyan usullerinin birleşmesiyle oluşur.

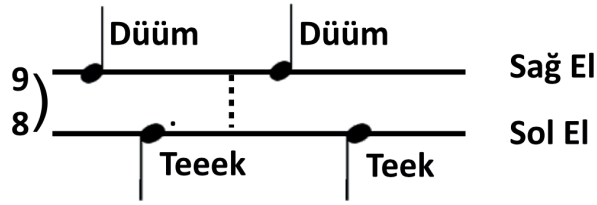

Raks aksağı usulünde yazılmış "Benim Yârim Gelişinden Bellidir" şarkısı dinletilir.

- **Oynak Usulü:** Dokuz zamanlıdır, semai ile yürük semai usullerinin birleşmesiyle oluşur.

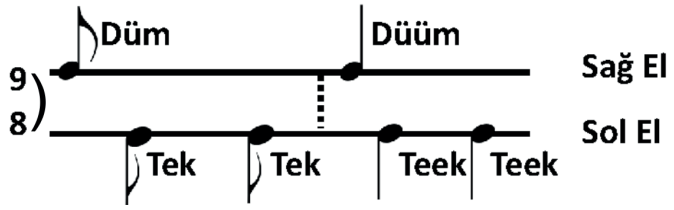

Oynak usulünde yazılmış "A Benim Mor Çiçeğim" türküsü dinletilir.

5. ETKİNLİK

Türk halk müziğinde kullanılan usuller tanıtılır.

Türk halk müziğinde usuller üçe ayrılır.

1) Ana Usuller: İki, üç, dört zamanlı usuller ve bunların üçerli şekillerinden oluşur.

2) Bileşik Usuller: İki, üç ve dört zamanlı ana usullerin birleşmesiyle oluşur. Beş, altı, yedi, sekiz ve dokuz zamanlı usuller bileşik usullerdir.

3) Karma Usuller: Birden fazla bileşik usulün bir araya gelmesiyle oluşur. On ve daha fazla zamanlı usuller karma usullerdir.

6. ETKİNLİK

Ana usuller ve üçerli şekillerinin vuruluşları gösterilir.

Ana usuller

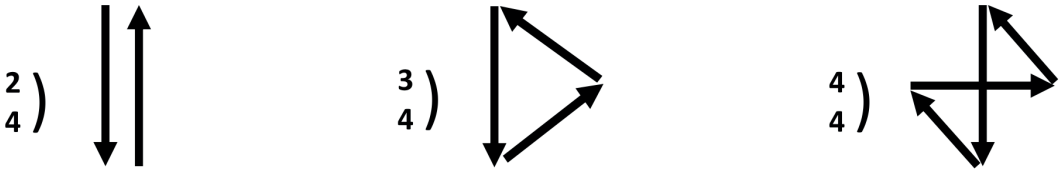

Ana usullerin üçerli şekilleri

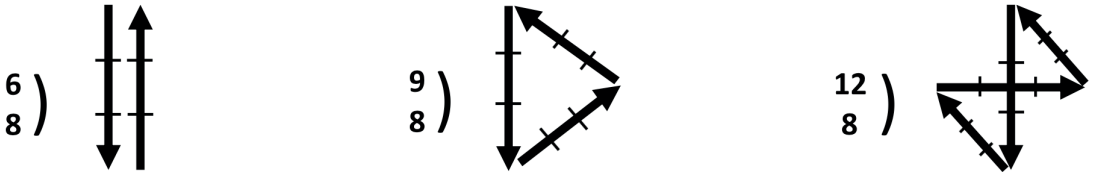

2/4'lük usulle yazılmış "Vallahi O Yârdır", 3/4'lük usulle yazılmış "Pencerden Bir Taş Geldi", 4/4'lü usulle yazılmış "Gönül Gurbet Ele Varma" türküleri dinletilir.

7. ETKİNLİK

Bileşik usullerin vuruluşları gösterilir.

- **Beş zamanlı usuller,** iki ve üç zamanlı ana usullerin birleşmesiyle oluşur. (2+3) ve (3+2) şeklinde gösterilir.
- **Altı zamanlı usuller,** iki, üç ve dört zamanlı ana usullerin birleşmesiyle oluşur. (2+4), (4+2), (3+3) şeklinde gösterilir.

6/8'lik usulle yazılmış "Bitlis'te Beş Minare" türküsü dinletilir.

- **Yedi zamanlı usuller,** iki ve üç zamanlı ana usullerin birleşmesiyle oluşur. (2+2+3), (2+3+2) ve (3+2+2) şeklinde gösterilir.

7/8'lik usulle yazılmış "Arpalar Orak Oldu" türküsü dinletilir.

- **Sekiz zamanlı usuller,** iki ve üç zamanlı ana usullerin birleşmesiyle oluşur. (3+3+2), (3+2+3) ve (2+3+3) şeklinde gösterilir.

8/8'lik usulle yazılmış "Şu Kışlanın Kapısına" türküsü dinletilir.

- **Dokuz zamanlı usuller,** iki ve üç zamanlı ana usullerin birleşmesiyle oluşur. (2+2+2+3), (2+2+3+2), (2+3+2+2) ve (3+2+2+2) şeklinde gösterilir.

9/8'lik usulle yazılmış "Çemberimde Gül Oya" türküsü dinletilir.

8. ETKİNLİK

5/8'lik usulle yazılmış "Gel Çıkalım Tepelerden" türküsü vuruşu yapılarak seslendirilir.

GEL ÇIKALIM TEPELERDEN

Derleyen : Muzaffer SARISÖZEN
Kimden Alındığı: Cemal ALEMDAR
Mehmet KARAASLAN

Yöresi: Gümüşhane

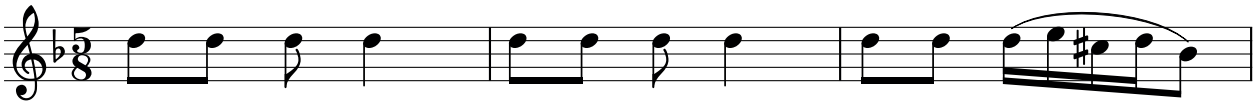

Gel çı - ka - lım te - pe - ler - den te - pe - ye
Dol - dur dol - dur is - ti - ka - nı ta - ze - le

4

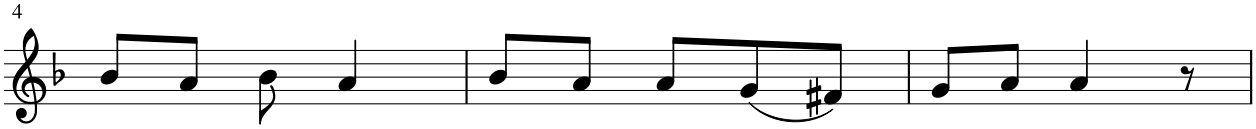

Ku - lak mı da - ya - nır men - güç kü - pe - ye
Kur - ba - no - lam ka - pın - da - ki gü - ze - le

7

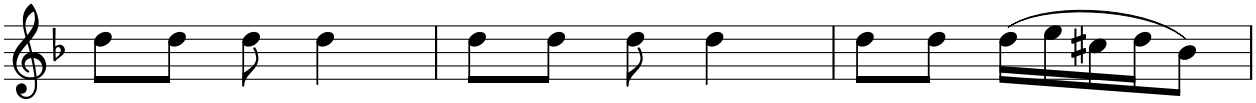

Al ya - nak - lar şe - ker - len - miş öp - me - ye
Sa - rar - dı gül ben - zim dön - dü ga - ze - le

10

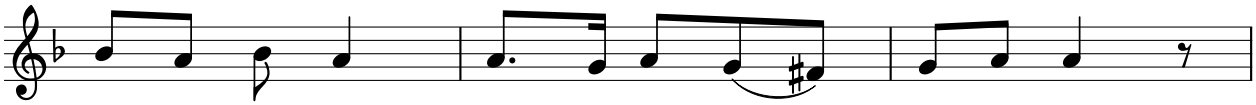

Ke - mer ağ - lar kaf - tan ağ - lar bel ağ - lar
Ke - mer ağ - lar kaf - tan ağ - lar bel ağ - lar

13

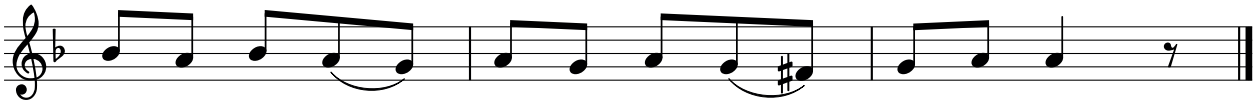

Sen - siz ba - na ha - ram o şi - rin bağ - lar
Sen - siz ba - na ha - ram o şi - rin bağ - lar

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Türk müziğinde usul kavramını ve özelliklerini öğrendi.
2. İki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz zamanlı Türk sanat müziği usullerini tanıdı.
3. İki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz zamanlı Türk halk müziği usullerini tanıdı.

NOTLAR

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ

1. "Seslerin yüksekliğini ve süre değerlerini belirlemeye yarayan işaretlere ..... denir." **cümlesindeki boşluğu uygun ifadeyle tamamlayınız.**

2. **Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi <u>yanlıştır?</u>**
A) 𝅝 = 4 vuruş B) ♪ = 3 vuruş C) 𝅗𝅥 = 2 vuruş D) ♩ = 1 vuruş E) 𝅘𝅥𝅯 = ¼ vuruş

3. "Önüne geldiği notayı yarım ses kalınlaştıran işarete ..... , incelten işarete .....denir." **cümlesindeki boşlukları uygun ifadelerle tamamlayınız.**

4. **Aşağıda verilen terimlerin doğru olanlarına "D" yanlış olanlarına ise "Y" yazınız.**

TERİM	ANLAMI	D/Y
Adagio	Yavaş	
Moderato	Hızlı	
Allegretto	Çabukça	
Presto	Çok çabuk	
Largo	Yavaşça	

TERİM	ANLAMI	D/Y
Pianissimo	Hafif	
Mezzoforte	Orta kuvvette	
Fortissimo	Kuvvetli	
Crescendo	Gittikçe hafifleyerek	
Diminuendo	Gittikçe küçülerek	

5. **Aşağıdakilerden hangisi basit ölçüdür?**
A) 3/4 B) 7/8 C) 5/8 D) 6/8 E) 5/4

6. "Müzikte iki sesin art arda tınlamasıyla oluşan aralığa ..... , aynı anda tınlamasıyla oluşan aralığa..... aralık denir." **cümlesindeki boşlukları uygun ifadelerle tamamlayınız.**

7. "Türk halk müziğinde belirli bir dizisi ve seyri olan, ölçülü ezgilere ..... hava, ölçüsüz ezgilere ..... hava denir." **cümlesindeki boşlukları uygun ifadelerle tamamlayınız.**

8. **Aşağıdakilerden hangisi Türk halk müziğindeki üflemeli çalgılardan <u>değildir</u>?**
A) Sipsi B) Kaval C) Bağlama D) Duduk E) Zurna

9. **Aşağıdakilerden hangisi Türk sanat müziğindeki sözsüz müziklerden biridir?**
A) Şarkı B) Ezan C) Gazel D) Peşrev E)Ağır semai

10. **Aşağıdakilerden hangisi bileşik usullerden <u>değildir</u>?**
A) Sofyan B) Devrihindi C) Raks aksağı D) Yürük semai E) Nim sofyan

3

MÜZİKTE DİZİ, TON VE MAKAM

3.1. Majör ve Minör Tonaliteler
3.2. Türk Müziğinde Makamsal Yapı
3.3. Makamsal Eserler

3.1. MAJÖR VE MİNÖR TONALİTELER

Öğrenme Alanı : 9.D. MÜZİK KÜLTÜRÜ
Kazanım : 9.D.7. Majör ve minör tonalitelerden oluşan eserleri tanır.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, soru-cevap, drama, gösterip yaptırma
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, EBA dokümanları, çalgı, "Lüküs Hayat Opereti'nden", "İlkbaharda Açar Çiçekler"

1. ETKİNLİK

Dizinin tanımı yapılır.

Dizi: Müzikte sekiz komşu sesin art arda sıralanmasıdır. Dizilerdeki ilk ses, diziye kendi adını verir. Sesler kalından inceye doğru sıralanırken "çıkıcı", inceden kalına doğru sıralanırken "inici" dizi adını alır.

DO DİZİSİ

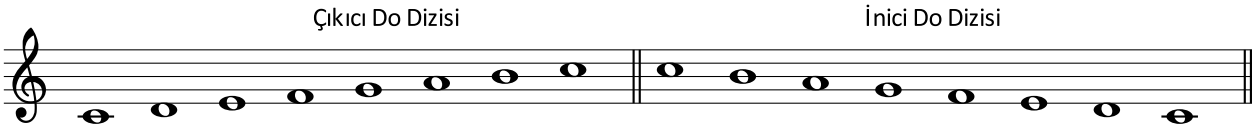

2. ETKİNLİK

Majör dizi hakkında bilgi verilerek do majör dizi tanıtılır.

Batı müziğinde iki temel dizi kullanılmaktadır. Bunlar majör ve minör dizilerdir. Majör diziler parlak ve coşkulu, minör diziler ise duygusal ve hüzünlü etki yaratır.

Diziyi oluşturan seslerden mi-fa aralığı ile si-do aralığı yarım ses, diğer komşu seslerin oluşturduğu aralıklar ise tam sestir.

Majör Dizi: Seslerin 2 tam 1 yarım 3 tam 1 yarım aralıklarla sıralanması, "majör dizi" kalıbını oluşturur. Majör dizilere aynı zamanda majör ton da denir.

DO MAJÖR DİZİ

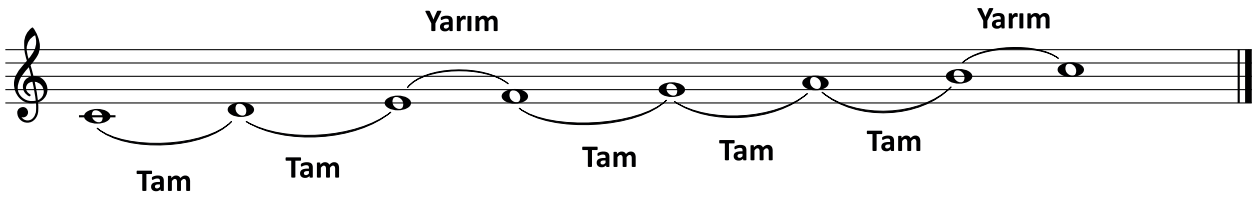

Do Majör Dizi: 2 tam 1 yarım 3 tam 1 yarım aralıkların sıralandığı, doğal seslerin oluşturduğu majör dizidir. Do sesiyle başlayıp do sesiyle biter.

Tonalite ile ilgili bilgi verilir.

''Tonalite, bir sesin egemenliğine dayanan kurallar bütünüdür. Dizinin ilk sesi en önemli sestir ve dizinin adını belirler. Bu sese ''eksen'' veya ''tonik'' denir. Eksen sesi dizideki diğer tüm sesleri kendine çeken bir özellik taşır. Tonal dizilerde yazılmış bir yapıt, dizinin 1, 3 ya da 5. seslerinden biri ile başlayıp eksen sesi ile biter.'' (Ülkü Özgür, Salih Aydoğan, Müziksel İşitme Okuma Eğitimi ve Kuram, s.72)

3. ETKİNLİK

Do majör tonda yazılmış “Lüküs Hayat Opereti’nden” adlı eser seslendirilir.

LÜKÜS HAYAT OPERETİ'NDEN

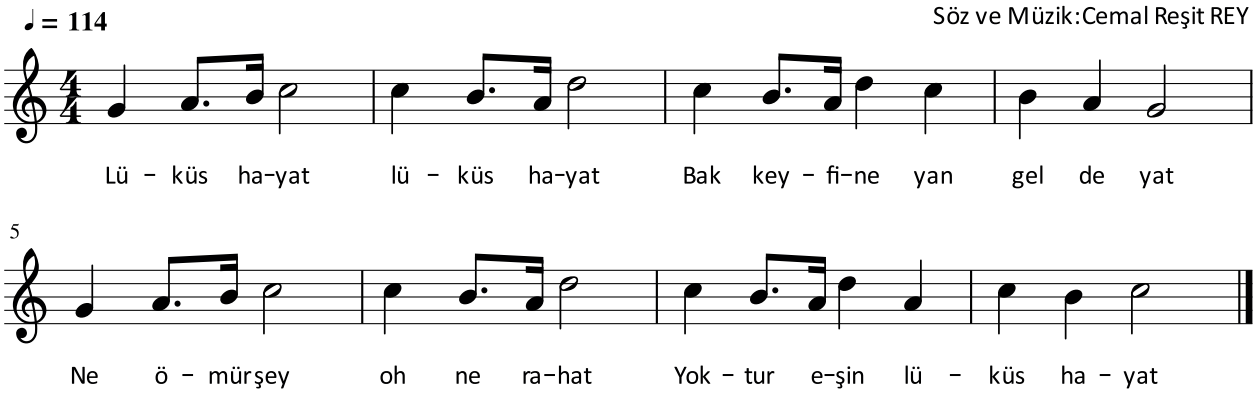

4. ETKİNLİK

Minör dizi hakkında bilgi verilerek la minör dizi tanıtılır.

Minör Dizi: Her majör dizinin ilgili bir minör dizisi vardır. Majör dizinin donanımında bulunan ses değiştirici işaretler, ilgili minör dizisini de kapsar. Bir majör tonun ilgili minörünü bulabilmek için majör dizinin veya tonun temel sesinden 1 tam 1 yarım ses (küçük üçlü) aşağıya inilir. Örneğin do majör tonun ilgili minörü la minördür.

Minör diziler; doğal, armonik ve melodik olmak üzere üçe ayrılır.

- **Doğal La Minör Dizi:** Seslerin 1 tam 1 yarım, 2 tam 1 yarım, 2 tam aralıklarla sıralanması doğal minör diziyi oluşturur. Bu kurala, ses değiştirici işaret almadan uyan tek dizi “la minör” dizidir.

DOĞAL LA MİNÖR DİZİ

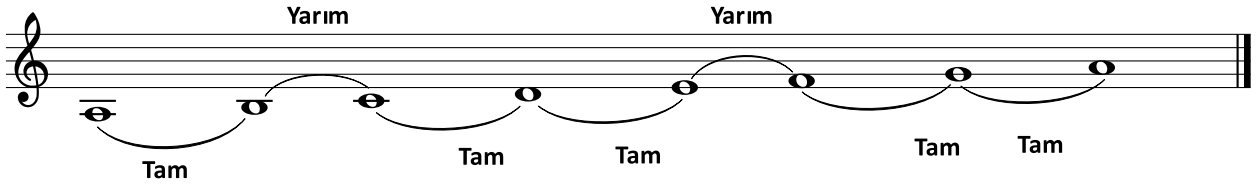

- **Armonik La Minör Dizi:** Minör dizideki yedinci sesin (derecenin) yarım ses incelmesiyle oluşan dizidir. Yedinci derecedeki ses değiştirici işaret, donanıma değil değişimin yapıldığı ‘’sol’’ sesinin önüne yazılır.

ARMONİK LA MİNÖR DİZİ

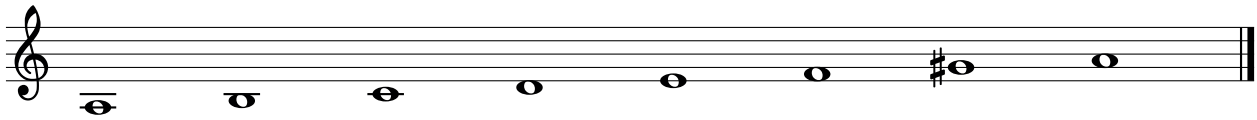

- **Melodik La Minör Dizi:** Minör dizideki altıncı ve yedinci seslerin yarım ses incelmesiyle oluşan dizidir. Melodik minör diziler inici olarak seslendirildiğinde altıncı ve yedinci sesler doğal hâline gelir. Altıncı ve yedinci derecedeki değiştirici işaretler donanıma değil değişimin yapıldığı ''fa'' ve ''sol'' seslerinin önüne yazılır.

MELODİK LA MİNÖR DİZİ

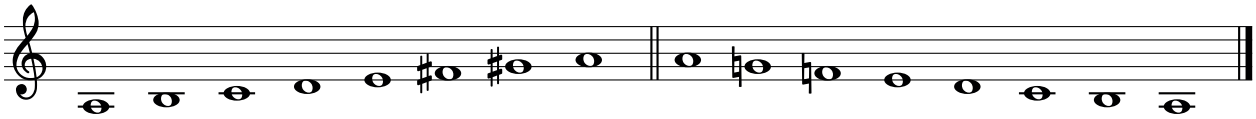

5. ETKİNLİK

La minör tonda yazılmış "İlkbaharda Açar Çiçekler" şarkısı seslendirilir.

İLKBAHARDA AÇAR ÇİÇEKLER

Söz ve Müzik: Hikmet TÜRK

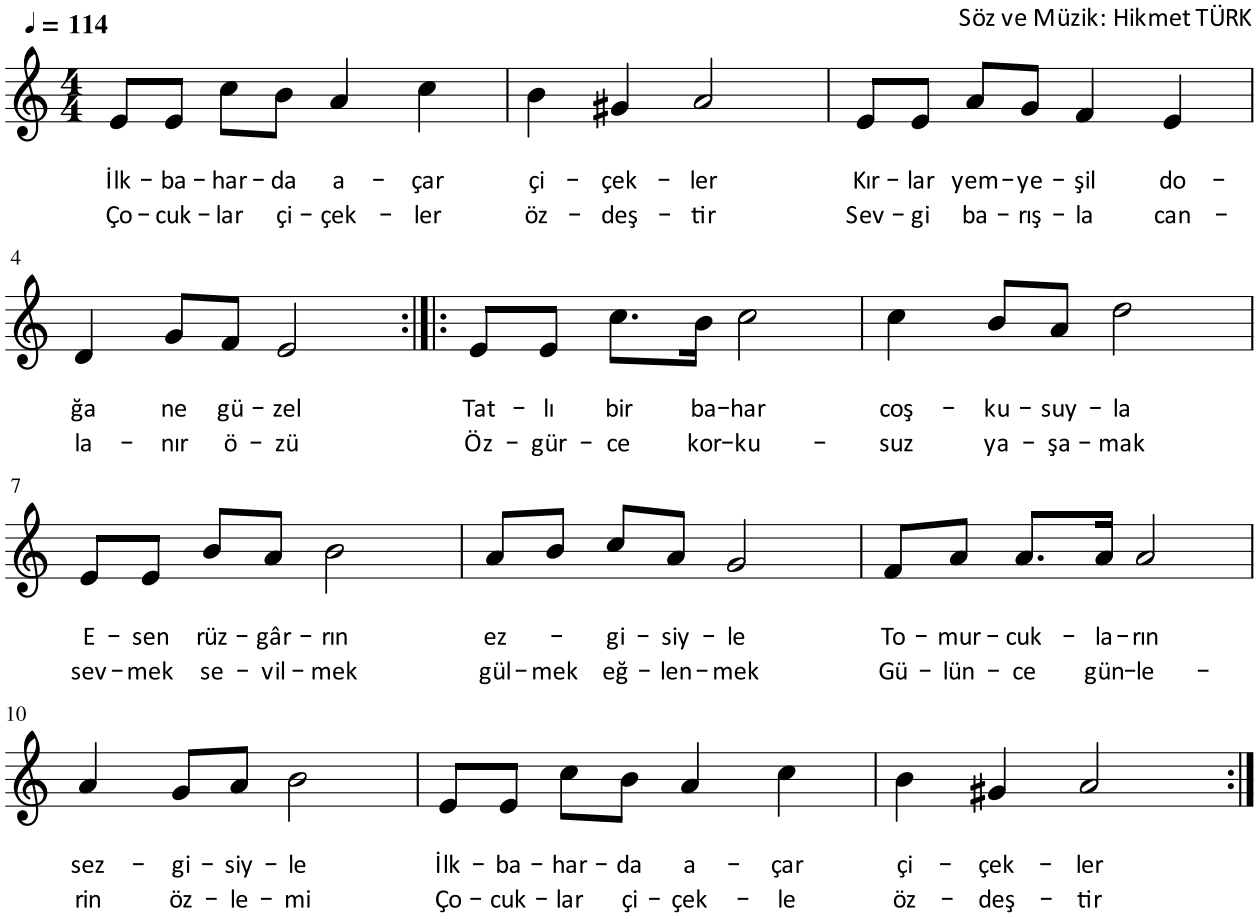

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Müzikteki dizi kavramını öğrendi.
2. Do majör dizisini öğrendi.
3. Doğal, armonik ve melodik la minör dizileri öğrendi.

NOTLAR

3.2. TÜRK MÜZİĞİNDE MAKAMSAL YAPI

Öğrenme Alanı : 9.B. MÜZİKSEL ALGI VE BİLGİLENME
Kazanım : 9.B.5. Türk müziğinin makamsal yapısını tanır.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, gösterip yaptırma, soru-cevap
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı, EBA dokümanları, "Mendili Oyaladım"

1. ETKİNLİK

Türk müziği ses sistemi ve değiştirici işaretler açıklanır.

Türk Müziği Ses Sistemi

Türk müziğinde bir tam sesin eşit olarak dokuza bölünmesiyle oluşan parçalardan her birine "koma" denir. Bunlardan 1, 4, 5, 8 ve 9. komalar kullanılır. Bu komaların her birinin farklı diyez ve bemol işaretleri vardır. Bir oktavda birbirine eşit olmayan 24 aralık ve 25 ses vardır.

Türk müziğinde bir tam ses aşağıda aşağıdaki gibi gösterilir.

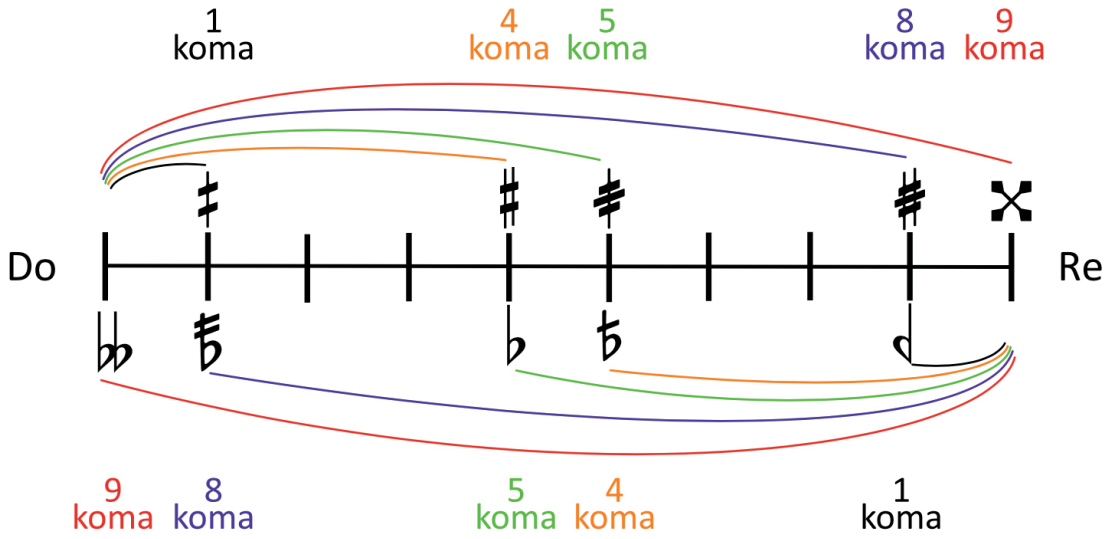

Batı müziğinde ise 1 tam ses 2 eşit parçaya bölünür. Bir oktavda birbirine eşit 12 aralık, 13 ses vardır. İki ses aralığı aşağıda gösterilmiştir.

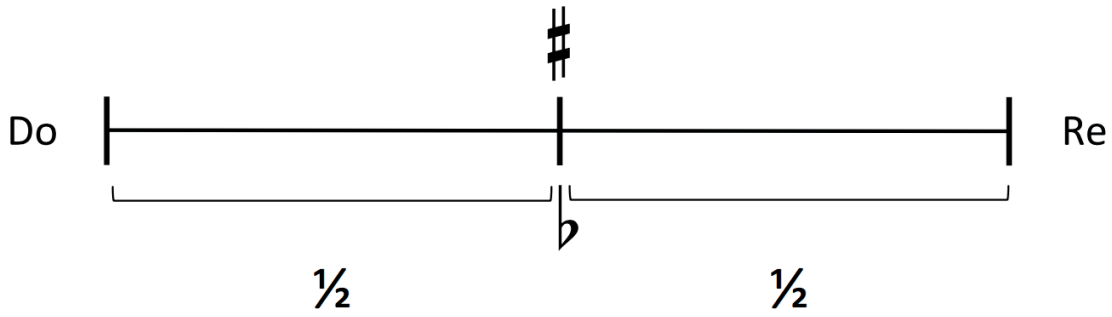

Türk müziğindeki ses değiştirici işaretler Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1: Türk Müziğindeki Ses Değiştirici İşaretler

ADI	RUMUZ	KOMA DEĞERİ	DİYEZİ	BEMOLÜ
Koma	F	1	♯	♩
Bakiye	B	4	♯	♭
Küçük Müneccep	S	5	♯	♭
Büyük Müneccep	K	8	♯	♭
Tanini	T	9	𝄪	𝄫
Artık İkili	A	12-13	.....	.....
Eksik Bakiye	E	3	.....	.....

Tabloda yer alan ses değiştirici işaretlerden sadece uşşak ve hicaz makamlarında bulunan ses değiştirici işaretler verilmelidir. Tabloda uşşak makamının aldığı koma bemolü (♩) sarı, hicaz makamının aldığı bakiye diyezi (♯) ve bakiye bemolü (♭) mavi renkle belirtilmiştir.

Türk halk müziğinde bazı ses değiştirici işaretlerin gösterilişleri farklıdır. Örneğin ♭², ♯² vb.

2. ETKİNLİK

"Makam" kavramı açıklanır.

Makam: Türk müziğinde kendine has perde ve aralıklardan oluşan, belli bir yörüngesi (seyri) olan, belli bir perdede karar veren (biten) ve çeşitli ses kalıplarının birleşmesiyle oluşan ses grubudur.

Makam dizilerindeki önemli sesler şunlardır:

Durak: Dizinin başlangıç sesidir. Aynı zamanda karar sesidir.
Güçlü: Dizinin dördüncü veya beşinci sesidir.
Yeden: Karar sesinden önce gelen sestir. Aynı zamanda dizinin yedinci sesidir.
Seyir: Türk müziğinde makam sesleri arasındaki belirli perdeler üzerinde, kendine has uzun veya kısa kalışlar yapılarak oluşan ezgisel harekettir (yörünge). Bazı durumlarda ana makam dışında başka makam sesleri de kullanılabilir. Bu sayede farklı makamlara geçki yapılarak renkli ve dinamik bir etki oluşturulur.

Türk müziğinde makamlar üçe ayrılır.

1. **Basit Makamlar:** Bir tam dörtlü ile bir tam beşlinin birleşmesiyle oluşan makamlardır.
2. **Göçürülmüş (Şed) Makamlar:** Bir makam dizisinin başka bir perdeye aktarılmasıyla oluşan makamlardır.
3. **Bileşik (Mürekkep) Makamlar:** Yapısında birden fazla basit makam dizisi bulunan makamlardır.

Türk müziğinde her perdenin (sesin) bir ismi vardır. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

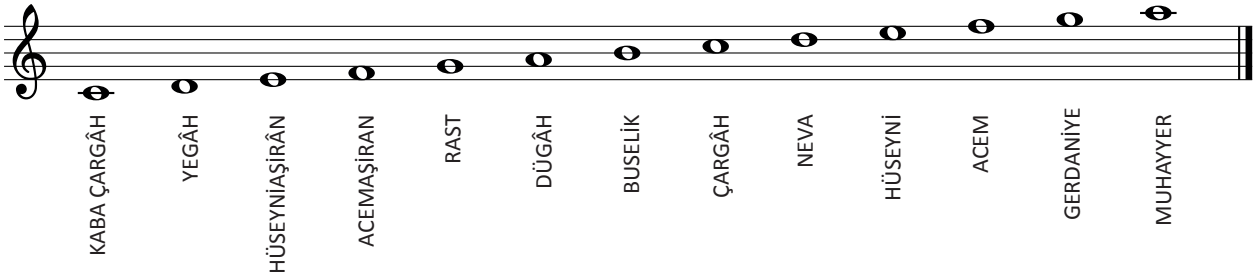

Basit makam dizilerini oluşturan dörtlü ve beşliler aşağıda verilmiştir.

Tam Dörtlüler

Çargâh Dörtlüsü

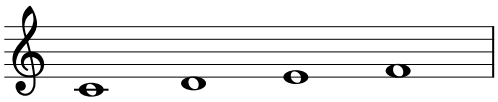

Buselik Dörtlüsü

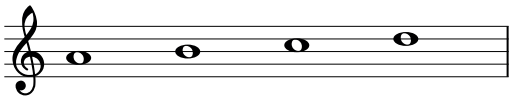

Rast Dörtlüsü

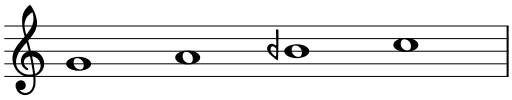

Uşşak Dörtlüsü

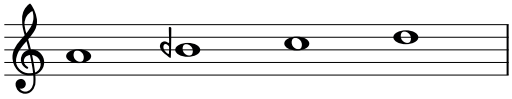

Hicaz Dörtlüsü

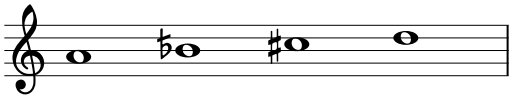

Kürdi Dörtlüsü

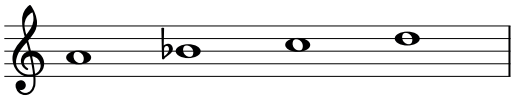

Tam Beşliler

Çargâh Beşlisi

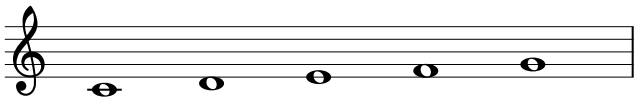

Buselik Beşlisi

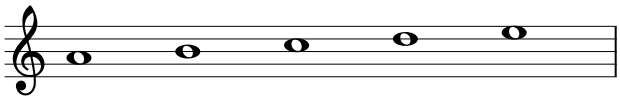

Rast Beşlisi

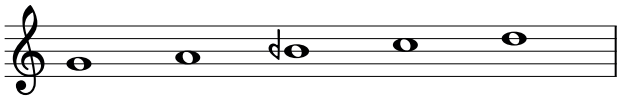

Hüseyni Beşlisi

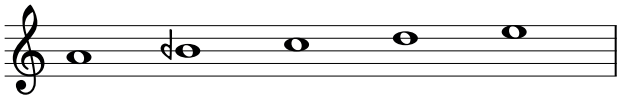

Hicaz Beşlisi

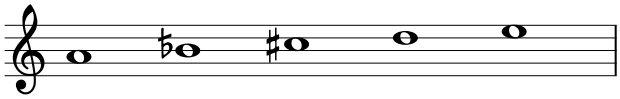

Kürdi Beşlisi

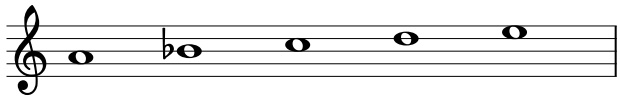

3. ETKİNLİK

Uşşak makamı açıklanır.

UŞŞAK MAKAMI

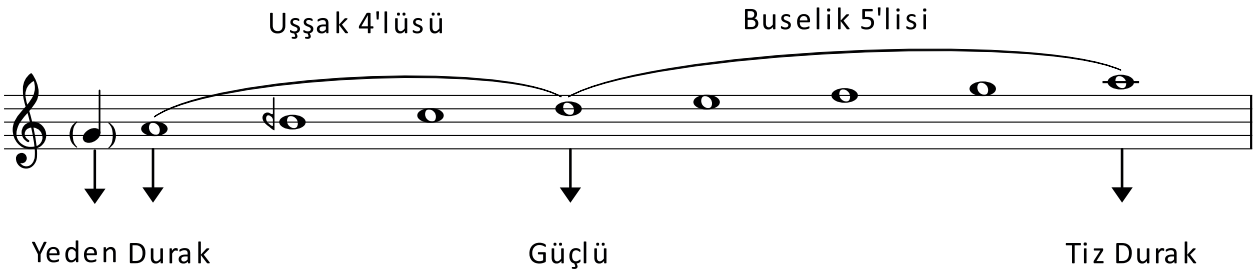

Dizisi : Dügâh (la) perdesi üzerine kurulan uşşak dörtlüsü ile neva (re) perdesi üzerine kurulan buselik beşlisinin birleşmesiyle oluşan la dizisidir.
Seyri : Çıkıcıdır.
Durak : Dügâh perdesidir.
Güçlü : Neva perdesidir.
Yeden : Rast (sol) perdesidir.
Donanım: Si sesi için koma bemolü (𝄾) alır.

NOT: Türk halk müziğinde uşşak makamı dizisi si sesi için bemol ($\flat^2$) değiştirici işaretini alır.

4. ETKİNLİK

Hicaz makamı açıklanır.

HİCAZ MAKAMI

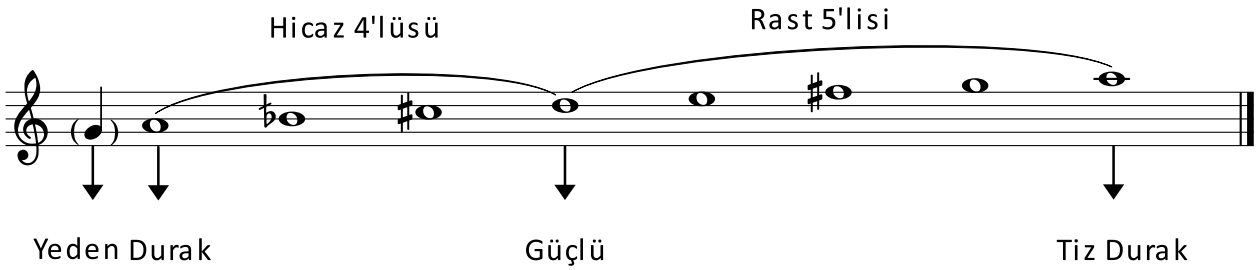

Dizisi : Dügâh perdesi üzerine kurulan hicaz dörtlüsü ile neva perdesi üzerine kurulan rast beşlisinin birleşmesiyle oluşur.
Seyri : İnici-çıkıcıdır.
Durak : Dügâh perdesidir.
Güçlü : Neva perdesidir.
Yeden : Rast perdesidir.
Donanım : Si sesi için bakiye bemolü (♮), fa ve do sesleri için bakiye diyezi (♯) alır.

NOT: Türk halk müziğinde hicaz makamı dizisi; si sesi için bemol (♭), do sesi için (♯) değiştirici işaretini alır.

5. ETKİNLİK

Uşşak makamında yazılmış "Mendili Oyaladım" türküsü ses değiştirici işaretlere uygun olarak seslendirilir.

MENDİLİ OYALADIM

Yöresi: Balıkesir/Türkali Köyü

Derleyen : İdil ÖZTAMER
Kaynak Kişi: Yöre Ekibi

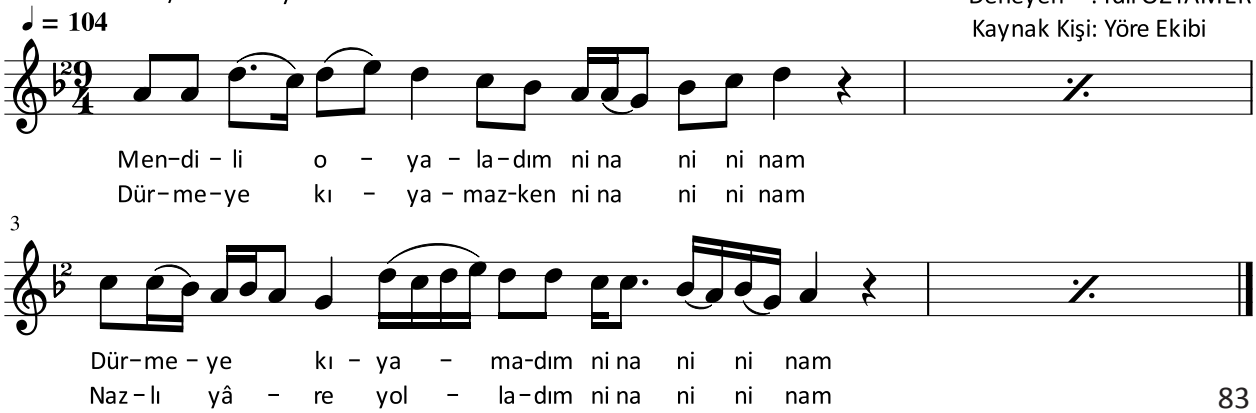

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Türk müziğinin makamsal yapısını kavradı.
2. Uşşak ve hicaz makamlarında kullanılan ses değiştirici işaretleri öğrendi.
3. Uşşak ve hicaz makamlarının genel özelliklerini kavradı.
4. "Mendili Oyaladım" türküsündeki ses değiştirici işaretleri tanıdı.

NOTLAR

3.3. MAKAMSAL ESERLER

Öğrenme Alanı : 9.A. DİNLEME-SÖYLEME
Kazanım : 9.A.5. Türk müziğine ait makamsal eserleri seslendirir.
Süre : 40+40+40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler : Gösterip yaptırma
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), EBA dokümanları, "Şu Karşı Yaylada Göç Kater Kater", "Yangın Olur Biz Yangına Gideriz", "Divane Âşık Gibi de Dolaşırım Yollarda", "Gönül Penceresinden Ansızın Bakıp Geçtin"

1. ETKİNLİK

Uşşak makamında yazılmış aşağıdaki örnek eserler dinletilerek makamsal etkiyi hissetme çalışmaları yapılır.

- Uşşak Şarkı: "Selam Vermeden Gelip Geçersin"
- Uşşak Türkü: "Urfalıyam Ezelden"

2. ETKİNLİK

Uşşak makamında yazılmış "Şu Karşı Yaylada Göç Kater Kater" türküsü dinletilir ve seslendirilir.

ŞU KARŞI YAYLADA GÖÇ KATER KATER

Yöresi: Tercan
Derleyen : Muazzez TÜRÜNG
Kimden Alındığı: Hıdır ERSOY

♪ = 204

Şu kar - şı yay - la - da göç ka - ter ka - ter (SAZ - - - -)
Şu be - nim sev - di - ğim baş - ta o - tu - rur

3

Bir gü-zel sev - da - sı se-rim-de tü - ter (SAZ - - -) Bu ay - rı - lık ba - na
Bir gü-ze-lin der - di be-ni bi - ti - rir Bu ay - rı - lık bi - ze

6

ö - lüm - den be - ter (SAZ - - - -) Geç - ti dost ker - va - nı
zu - lüm ge - ti - rir Geç - ti dost ker - va - nı

8

ey - le - me be - ni ey - le - me be - ni
ey - le - me be - ni ey - le - me be - ni

3. ETKİNLİK

Uşşak makamında yazılmış "Yangın Olur Biz Yangına Gideriz" şarkısı dinletilir ve seslendirilir.

UŞŞAK ŞARKI

(Yangın Olur Biz Yangına Gideriz)

Usulü: Aksak

Anonim

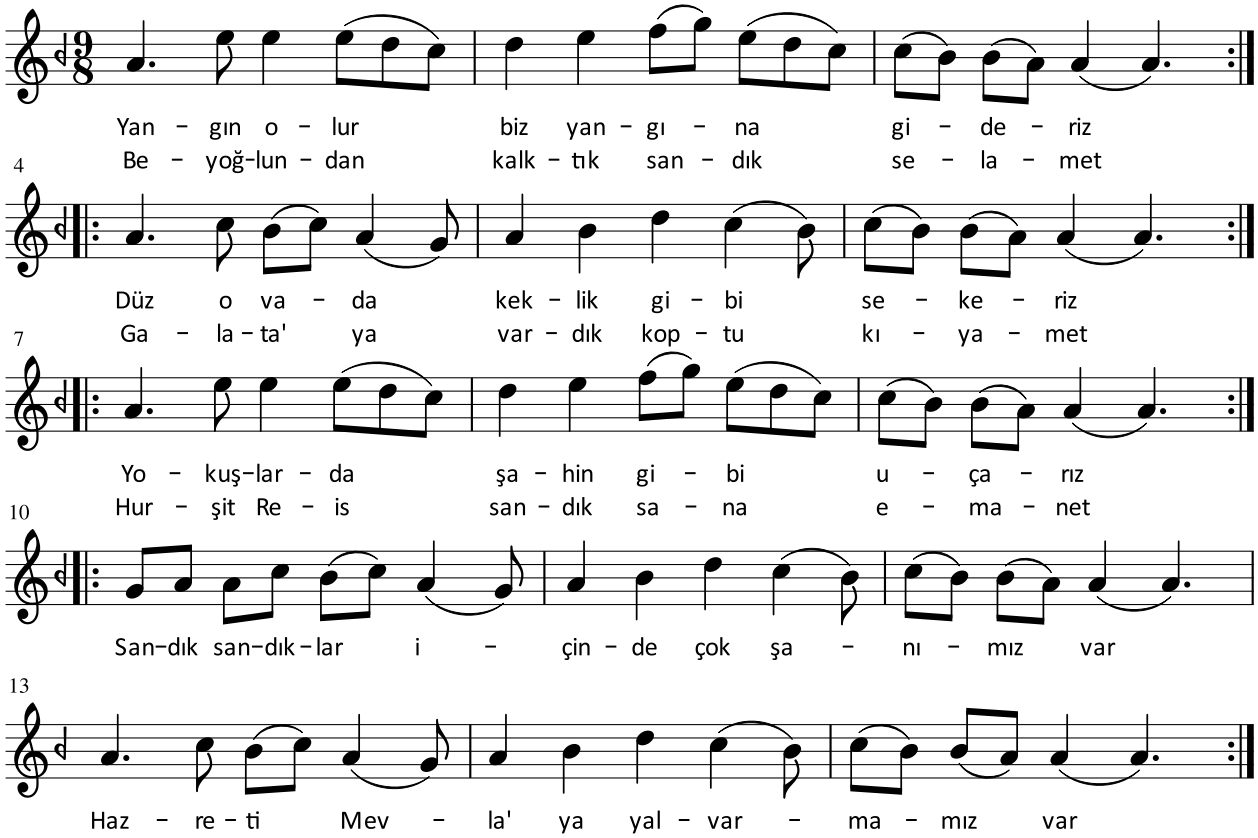

4. ETKİNLİK

Hicaz makamında yazılmış "Divâne Âşık Gibi Dolaşırım Yollarda" türküsü dinletilir ve seslendirilir.

DİVANE ÂŞIK GİBİ DE DOLAŞIRIM YOLLARDA

Derleyen : Cemile CEVHER

Kimden Alındığı: Hasan TUNÇ

Yöresi: Trabzon-Maçka

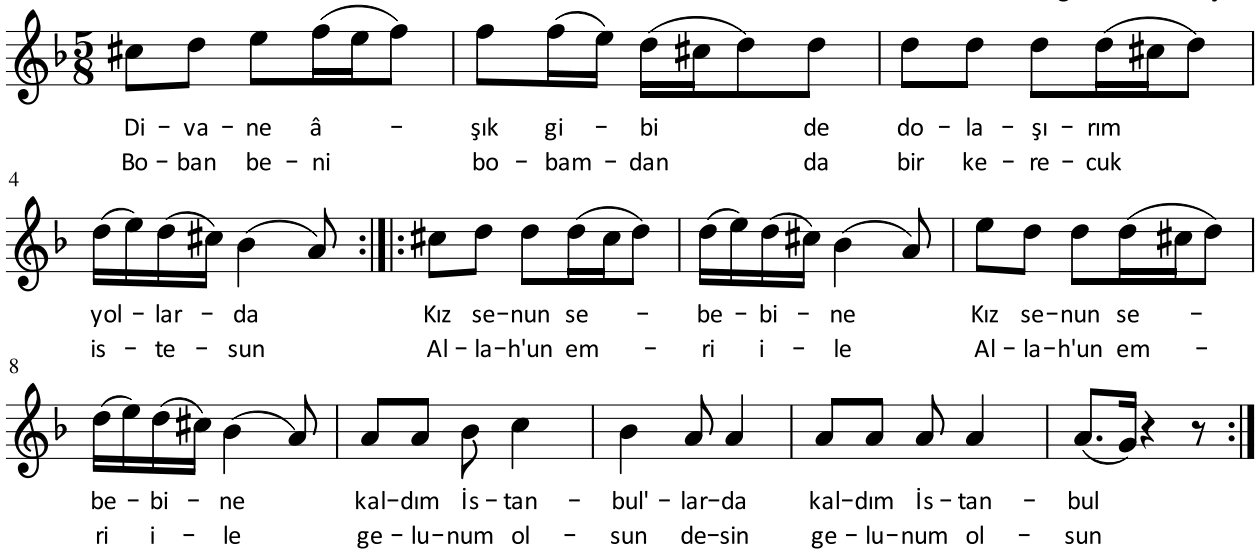

5. ETKİNLİK

Hicaz makamında yazılmış "Gönül Penceresinden Ansızın Bakıp Geçtin" şarkısı dinletilir ve seslendirilir.

HİCAZ ŞARKI

(Gönül Penceresinden Ansızın Bakıp Geçtin)

Usulü: Nim sofyan

Söz :Şemsi BELLİ
Müzik:Muzaffer İLKAR

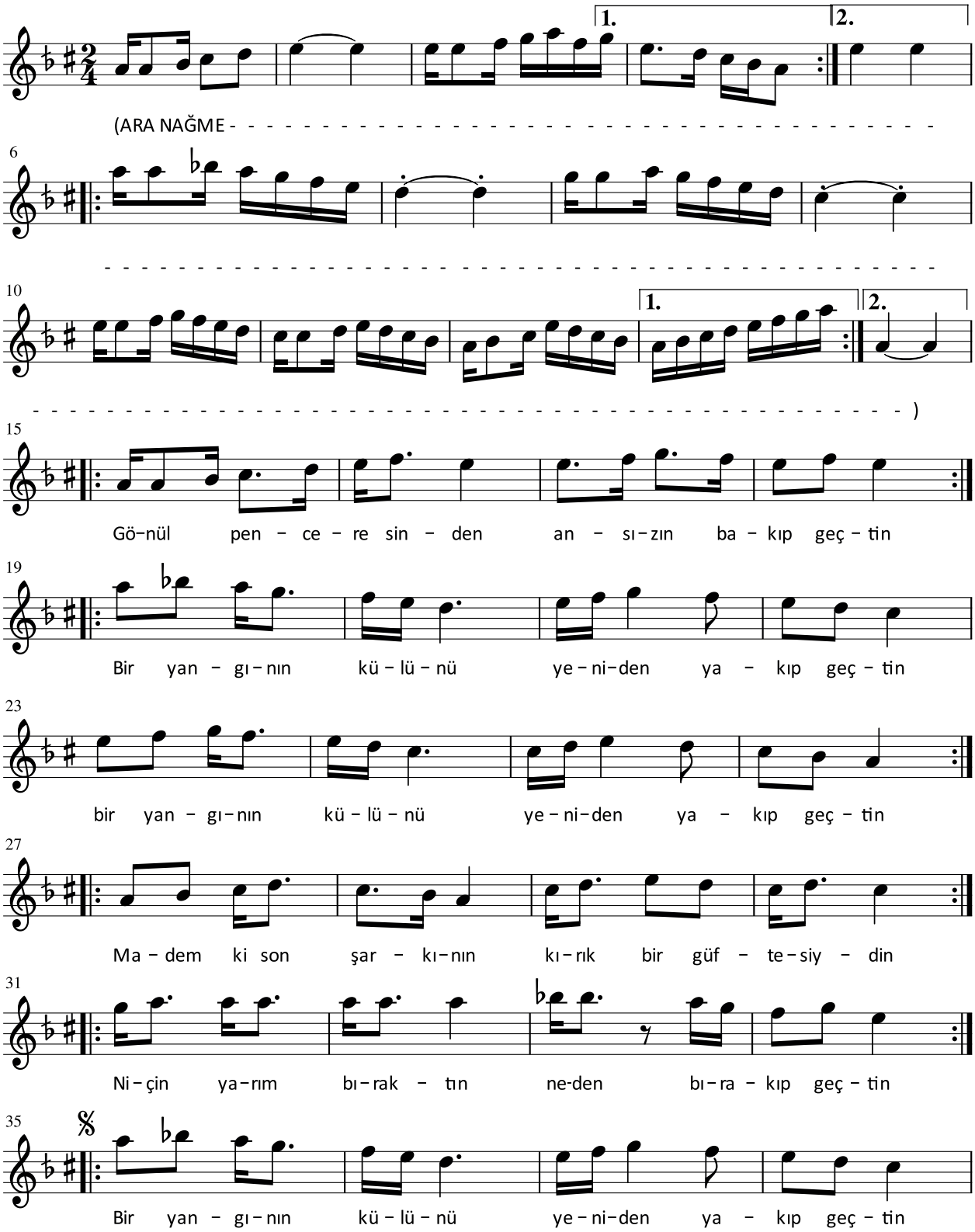

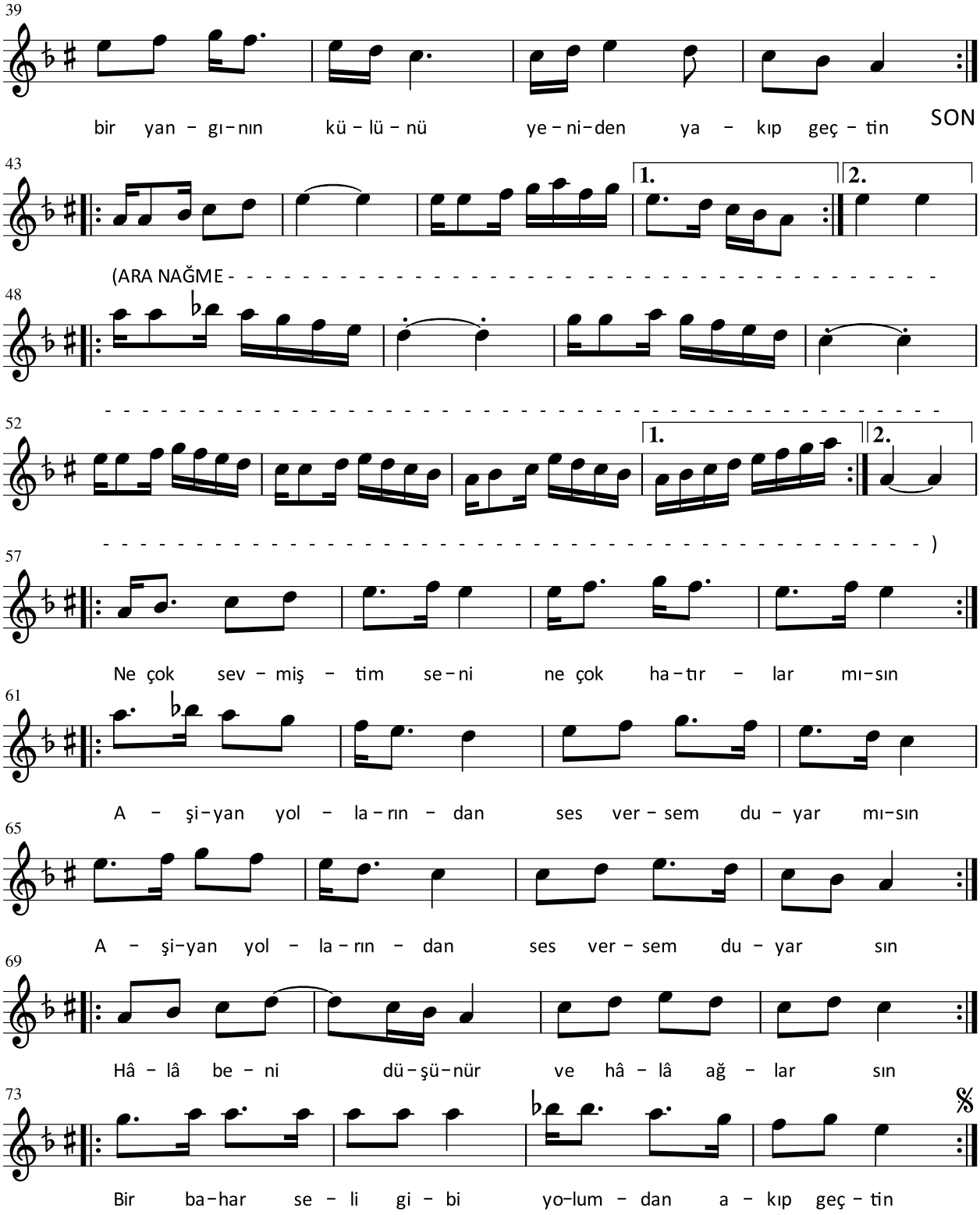

6. ETKİNLİK

Hicaz makamında yazılmış aşağıdaki örnek eserler dinletilerek makamsal etkiyi hissetme çalışmaları yapılır.

- **Hicaz Şarkı:** "Mahmur Bakışlı Dilberim"
- **Hicaz Türkü:** "Uzun Kavak Ne Gidersin Engine"

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Uşşak makamına ait örnek eserleri seslendirdi.
2. Hicaz makamına ait örnek eserleri seslendirdi.

NOTLAR

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ

1. "Art arda sıralanan sekiz komşu ses .....yi oluşturur." **cümlesindeki boşluğu uygun ifadeyle tamamlayınız.**

2. Aşağıdakilerden hangisi majör dizi kalıbıdır?

A) 2T-1Y-2T-1Y
B) 3T-1Y-2T-1Y
C) 2T-1Y-3T-1Y
D) 1T-2Y-3T-1Y
E) 2T-2Y-3T-1Y

3. "Minör dizideki yedinci sesin yarım ses incelmesiyle oluşan diziye ....., altıncı ve yedinci seslerin yarım ses incelmesiyle oluşan diziye ..... minör dizi denir." **cümlesindeki boşlukları uygun ifadelerle tamamlayınız.**

4. "Türk müziğinde dizilerin ses sistemine ve kurallarına uygun seyrine ..... denir." **cümlesindeki boşluğu uygun ifadeyle tamamlayınız.**

5. Aşağıdakilerden hangisi Türk müziği makam dizilerindeki önemli seslerden biri <u>değildir?</u>

A) Zayıf B) Yeden C) Durak D) Güçlü E) Tiz durak

6. "Türk müziğinde 1 tam ses, ... adı verilen 9 eşit parçaya bölünür." **cümlesindeki boşluğu uygun ifadeyle tamamlayınız.**

4

MÜZİK TARİHİ

4.1. Türk Müziği Tarihi
4.2. Batı Müziğinde İlk Çağ
4.3. Batı Müziğinde Orta Çağ

4.1. TÜRK MÜZİĞİ TARİHİ

Öğrenme Alanı : 9.D. MÜZİK KÜLTÜRÜ
Kazanım : 9.D.1. 17. yüzyıla kadar Türk müziği tarihinin genel özelliklerini açıklar.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, soru-cevap, araştırma-inceleme
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), EBA dokümanları

ARAŞTIRMA

Öğrencilerden 17. yüzyıla kadar Türk müziğinin genel özellikleri ve önemli bestecileri ile ilgili araştırma yapmaları istenir.

1. ETKİNLİK

17. yüzyıla kadar Türk müziğinin genel özellikleri ve önemli bestecileri ile ilgili araştırmalar öğrenciler tarafından sunulur.

2. ETKİNLİK

Türk müziği tarihi hakkında bilgi verilir. Tarihsel değerlerin önemine vurgu yapılır.

Türk müziği tarihi dönemleri, araştırmacılar tarafından farklı şekillerde belirlenmiştir. Türk müziği tarihini Onur Akdoğu altı döneme ayırmıştır.

1. Oluşum Dönemi: Bu dönem insanın dünya üzerinde ilk ortaya çıkışından, Türklerin İstanbul'u fethettiği 1453 yılına kadar geçen süreyi,
2. Gelişim Dönemi: 1453 yılından "Lale Devri"nin sona erdiği 1730 yılına kadar geçen süreyi,
3. Doruk Dönemi: 1730 yılından Mehterhanenin kaldırılarak yerine boru takımının kurulduğu 1826 yılına kadar geçen süreyi,
4. Değişim Dönemi: 1826 yılından Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1923 yılına kadar geçen süreyi,

Görsel 4.1: Türk müziği çalgıları

5. Atılım Dönemi: 1923 yılından Hüseyin Sadettin Arel'in İstanbul Belediye Konservatuvarına atandığı 1943 yılına kadar geçen süreyi,
6. Yeni Dönem: 1943 yılından günümüze kadar geçen süreyi kapsar.

Ercüment Berker ise Türk müziği tarihini şu şekilde dönemlere ayırmıştır:
1. Başlangıcından Meragalı Abdülkadir'e (1360-1435) kadar uzanan "Hazırlayıcı" dönem
2. Meragalı Abdülkadir'den Itrî'ye (1640-1712) kadar uzanan "İlk Klasik" dönem
3. Itrî'den Dede Efendi'ye (1778-1846) kadar uzanan "Son Klasik" dönem
4. Dede Efendi'den Zekâi Dede'ye (1825-1897) kadar uzanan "Neoklasik" dönem
5. Zekai Dede'den H. Saadettin Arel'e (1880-1955) kadar uzanan "Romantik" dönem
6. H. Saadettin Arel ile başlayıp hâlen devam etmekte olan "Reform" dönem

17. YÜZYILA KADAR TÜRK MÜZİĞİ TARİHİ

Eski çağlarda müziğin kutsal bir unsur olduğuna inanılırdı. Seslerin sihirli olduğu düşüncesiyle Türklerde müzik "kam, baksı, şaman" adı verilen din adamları tarafından icra edilirdi. Arkeolojik kazılardan elde edilmiş bulgulara dayanarak özellikle Hunlar, Uygurlar ve Göktürklerde gelişmiş bir müzik kültürünün varlığından söz edilmektedir. Bu müzik kültüründe geniş bir repertuvar, çeşitli çalgılar ve özgün bir nota sistemi olduğu bilinmektedir. Müzikte söze verilen önem sözlü edebiyatın gelişmesinde etkili olmuştur. Müzik, söze eşlik eden ve sözü anlaşılır kılan bir araçtır.

Türkler MÖ 3000-MÖ 700 yılları arasında ilk yurtları olan Altay Dağları ve çevresinde yaşamıştır. Dağ ve çöl yaşantısının getirmiş olduğu zorluklar nedeniyle Türkler batıya doğru gitmiştir. Yaklaşık 500 yıl süren bu göç sürecinin sonunda Hun Devleti, Orta Asya'da kurulan ilk Türk devleti olmuştur. Tarih boyunca Türk boyları, kavimleri, devletleri kültürlerini ve miraslarını kendilerinden sonra hüküm süren toplumlara devrettikleri için Türk müzik kültürü varlığını ve sürekliliğini kesintisiz sürdürmüştür.

Altaylarla başlayan Türk müziğinde ezgiler basit ve iki perdeliydi. Zamanla perde sayısı artarak önce dört perdeli (tetratonik), ardından beş perdeli (pentatonik) aralığa ulaşmıştır. Altay müziğinde insan sesi ve şarkı çalgılardan önce gelmektedir. "Boru" ve "kopuz"un ilk örnekleri bu dönemde ortaya çıkmıştır.

Orta Asya'da kurulan ilk Türk devleti Hunlarda (MÖ 220-MS 209) "Tuğ Takımı" adı verilen askerî müzik takımı oluşturulmuştur. Ardından kurulan Göktürklerde (MS 552-745) ise sanat müziği ile halk müziği arasında biçim, üslup ve içerik yönünden ilk farklılaşma ortaya çıkmıştır.

MS 744-840 yılları arasında yaşayan Uygurlarda Türk müziği ses sistemi ezgi yönünden zenginlik kazanmış, modal müzik aşamasına ulaşmıştır. Kopuzun yanında arp, ut (pipa), ağız mızıkası, dutar (iki telli), sıbızgu (ağız orgu) gibi çeşitli çalgıların kullanılması dönemin önemli gelişmelerindendir.

MS 740-1212 yılları arasında yaşayan Karahanlılarda ise İslamiyet'in kabulünden sonra toplumsal yaşamın yanı sıra müzik alanında da önemli değişimler yaşanmıştır. Türk müziğinde perde sayısı artmış, müzikler makamsallaşmaya başlamıştır. Besteleme ve seslendirmede "tambur" temel çalgı olmuştur. Türk müziği ses sistemi ilk defa Mehmet Farabi (870-950) tarafından "tambur" üzerinde gösterilmiştir.

MS 963-1187 yılları arasında yaşayan Gazneliler Türk müziğinde dinsel içerikli ilk makamsal örnekleri vermişlerdir. İslamiyet'in etkisiyle övgü amaçlı yazılan kasideler seslendirilmeye başlanmış,

Görsel 4.2: Şaman

davul ve zurna ikilisi askerî müzik ve halk müziği türlerinde önem kazanmıştır.

MS 1040-1157 yılları arasında yaşayan Selçuklularda ise Gaznelilerde ortaya çıkan dinsel içerikli ilk makamsal örnekler, İslamiyet'in etkisiyle tamamen makamsallaşmıştır. Bu dönemde kaba saz (açık alan müziği), ince saz (kapalı alan müziği) dalları oluşmuştur. Halk müziğinde, kopuzdan sonra günümüzdeki bağlama formuna yakın iki telli, uzun saplı, perdesiz Anadolu sazı geliştirilmiştir.

Bununla beraber "kopuzcu ozanlık" geleneği "sazcı âşıklık" geleneğine dönüşmüştür. Selçuklularda tekkeler, dinî eğitim veren eğitim merkezleri hâline geldiği için tekke müziği yaygınlaşmış ve "rebap" baş çalgı olarak kullanılmıştır. Bu dönemde ordu (askerî) müziğinin kurumsallaşmasıyla "mehter müziği" ortaya çıkmıştır. Osmanlılarda 14. yüzyılda Mevlevihâneler ve tekkeler müzik eğitiminde ve icrasında etkin hâle gelmiştir. Dinî müzik türünde, Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i 14. yüzyılda en çok icra edilen eser olmuştur. 15. yüzyıl başlarında Osmanlı padişahlarının sanata karşı büyük ilgi göstermelerinden dolayı Türk müziğinde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Bu dönemde Ladikli Mehmet Çelebi, Abdullahoğlu Hızır, Ahmedoğlu Şükrullah gibi kişiler müzikoloji alanında önemli eserler vermişlerdir.

16. yüzyılın en parlak dönemi, Osmanlının batıda en geniş sınırlara ulaştığı Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'dir. Bu dönemde Türk müziği, çok sesli Batı müziğiyle etkileşime girmiştir. Batı ile ilişkiler daha da ilerlemiş, "mehter" Batılıların ilgisini çekmiş, böylelikle "mehter" müziğinin önemi artmıştır. Enderunda ve özel meşkhanelerde müzik eğitimine geçildiği için Türk müziği klasik nitelik kazanmıştır.

17. yüzyıla kadar geçen dönemde Yunus Emre, Kaygusuz Abdal, Pir Sultan Abdal, Kul Himmet, Hatayi, Köroğlu, Karacaoğlan, Abdal Musa, Hızır bin Abdullah ve Âşık Paşa halk müziği geleneğini devam ettiren önemli şairlerdir. Farabi, İbni Sina, Safiyuddin Urmevi, II. Gazi Giray Han, Abdülkadir Meragi diğer alanlardaki (matematik, fizik, edebiyat, felsefe vb.) çalışmalarının yanı sıra müzik alanındaki çalışmalarıyla Türk müziğinin gelişimine katkı sağlayan önemli kişilerdir.

3. ETKİNLİK

Dönemin bestecileri, bilim insanları ve halk şairleri hakkında bilgi verilir.

Farabi (870-950): Bir filozof ve bilim insanı olarak önemli eserler vermiştir. Pythagoras'dan (Pisagor) etkilenerek seste ahengin (uyumun) öneminin tellerin boyu ile orantılı olduğunu ortaya koymuş ve ses fiziğini incelemiştir. Eski Yunan filozoflarının ve bilim insanlarının eserlerini Arapçaya çevirmiştir. Yazdığı eserlerden bazıları Kitabü'l Musikiü'l- Kebir (Büyük Musiki Kitabı), İhsa'ül Ulum (İlimlerin Sayımı) ,El Methal Fi'l-Musiki'dir (Müziğe Giriş).

Görsel 4.3: Farabi

Abdülkadir Meragi (1353-1435): Türk müziği tarihinin gelişim sürecinde önemli bir yere sahiptir. Bestekâr, hanende (şarkı söyleyen), kuramcı, şair, ressam, hafız, hattat olan Meragi ana dili Türkçenin yanında Arapça ve Farsça da bilirdi. Müziği bir fizikçi gibi düşünmüş, incelemiş ve açıklamıştır. Farabi'nin çalışmalarından etkilenen Meragi, Türk müziğinin gelişimini etkileyen önemli eserler bırakmıştır. Eserleri: Kenzül Elhan, Camiü'l Elhan (Melodiler Topluluğu), Makasidü'l Elhan (Melodilerin Amacı),

Kitabü'l Edvar (Devirlerin Kitabı), Şerhü'l Kitabü'l Edvar (Devirlerin Kitabının Açıklaması). En tanınmış musiki eserleri ise rast makamında Kar-ı Muhteşem, segâh makamında Kar-ı Şeşavaz ve Haydarname'dir.

Görsel 4.4: Abdülkadir Meragi

Yunus Emre: Halk edebiyatının en büyük şairlerindendir. Şiirlerinden tasavvuf üzerinde yoğunlaştığı ve iyi bir öğrenim gördüğü anlaşılmaktadır. Anadolu, Azerbaycan ve Suriye'de dolaştığı; Tapduk Emre'nin dervişi olduğu bilinmektedir. Saz şairliğinin yanı sıra halk edebiyatının en büyük şairlerindendir. Şiirlerinde sevgiyi temel almıştır. Tasavvuf düşüncesini, ölüm, doğum, yaşama bağlılık, insanın Tanrı ve nesnelerle ilişkisini şiirlerinde işlemiştir. Dönemin kültürünü konuşma diliyle, yalın, akıcı bir söyleyişle aktarmıştır. "Türk Beşleri"nden Ahmet Adnan Saygun, Yunus Emre'nin şiirlerinin bir bölümünü "Yunus Emre Oratoryosu" adıyla bestelemiştir. Nezihe Araz, Yunus Emre'nin yaşamını 1961'de roman hâline getirmiş; Recep Bilginer de 1974'te oyunlaştırmıştır.
Eserleri: Gel Gör Beni Aşk Neyledi, Baştan Ayağa Yareyim, Yusuf Bulunur Ken'an Bulunmaz, Kalanlara Selam Olsun, Ger Taş İsen Eriyesin, Yürü Yürü Yalan Dünya vb.

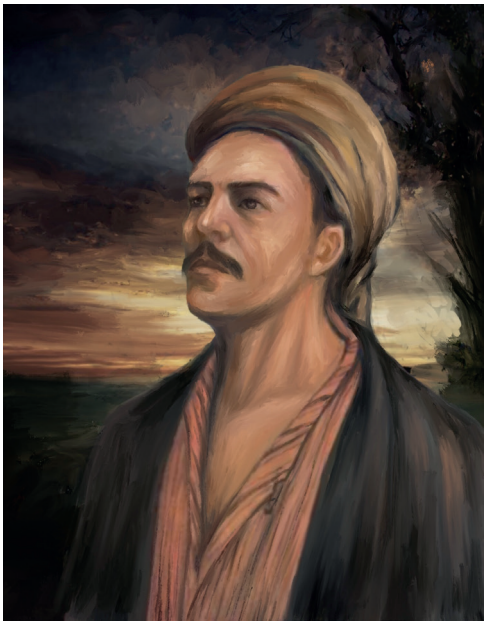

Görsel 4.5: Yunus Emre

Pir Sultan Abdal: 16. yüzyıl halk şairidir. Alevi-Bektaşi edebiyatının en başarılı şairi kabul edilir. Şiirlerinden Sivas'ın Yıldızeli ilçesine bağlı Banaz köyünde doğduğu, asıl adının "Haydar" olduğu anlaşılmaktadır. Divan edebiyatından hemen hemen hiç etkilenmemiştir. Duru bir dille hayatı kucaklayan, insan ve doğa sevgisiyle dolu, insanın iç dünyasının ortak yönlerini yansıtan eserler vermiştir. Pir Sultan Abdal, Abdülbaki Gölpınarlı'ya göre Alevi-Bektaşi edebiyatının en önemli şairidir. *"Onun adı Aleviler tarafından "Yedi Ulular" olarak anılan Fuzuli, Hatayi, Nesimi, Virani, Yemini ve Kul Himmet'in arasında yer alır."* (Say, 2005, s. 52)

Görsel 4.6: Pir Sultan Abdal

Türk halk müziği TRT repertuvarında yer alan ve kulağımızın aşina olduğu birçok Pir Sultan Abdal türküsü vardır.
Eserleri: "Açılın Kapılar Şaha Gidelim, Dostum Dostum, Gine Dertli Dertli (Turna Semahı), Kul Olayım Kalem Tutan Ellere, Yeşil Ördek Gibi Daldım Göllere, Derdim Çoktur Hangisine Yanayım, Ağlama Gözlerim Mevla'm Kerimdir. Bu eserleri türküleşmiş şiirlerinden bazılarıdır.

4. ETKİNLİK

''Gel Gör Beni Aşk Neyledi'', ''Dostum Dostum'', ''Yeşil Ördek Gibi Daldım Göllere'' eserleri dinletilir.

5. ETKİNLİK

17. yüzyıla kadar Türk müziği, sesli ve görüntülü kayıtlardan (fotoğraf, resim, video, ses kaydı vb.) yararlanılarak tanıtılır.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

1. 17. yüzyıla kadar Türk müziği tarihinin genel özelliklerini kavradı.
2. Başlangıcından itibaren Türk müziğinin gelişimine önemli katkılar sağlayan kişileri tanıdı.

NOTLAR

4.2. BATI MÜZİĞİNDE İLK ÇAĞ

Öğrenme Alanı : 9.D. MÜZİK KÜLTÜRÜ
Kazanım : 9.D.2. İlk Çağ uygarlıklarında müziğin genel özelliklerini açıklar.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, soru-cevap, araştırma-inceleme
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), EBA dokümanları

ARAŞTIRMA

Öğrencilerden İlk Çağ uygarlıklarında müzik hayatı ve çalgılarla ilgili araştırma yapmaları istenir.

1. ETKİNLİK

İlk Çağ uygarlıklarında müzik hayatı ve çalgılarla ilgili yapılan araştırmalar öğrenciler tarafından sunulur.

2. ETKİNLİK

Mezopotamya, Mısır, Grek ve Roma, Çin, Hint uygarlıklarında müziğin genel özellikleri hakkında bilgi verilir.

İLK ÇAĞ

Sanat tarihi insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. En eski sanat dallarından biri de müziktir. İlkel insanların doğadaki sesleri taklit etmeleri, kendilerini doğadaki hayvanlardan korumak için etrafındaki nesnelere vurarak ses çıkartma çabaları müzik sanatını ortaya çıkaran davranışlardır. İnsanlık tarihinde önemli bir yere sahip olan İlk Çağ uygarlıkları MÖ 4000-MS 4. yüzyıl aralığında var olan Mezopotamya, Mısır, Anadolu, Hint, Çin, İbrani, Sümer, Grek ve Roma uygarlıklarıdır. Lir, lut, arp, kavisli arp, iba-sistrum, naos-sistrum, sitar, kin, shêng, phorminx, çitara, davul vb. çalgılar İlk Çağ uygarlıklarında kullanılan başlıca çalgılardır.

Görsel 4.7: Pythagoras

Grek ve Roma uygarlığında, İlk Çağ müziğinde tutarlı bir yükseliş görülür. Bu yükselişte matematik ve fiziğin payı büyüktür. MÖ 600 yılı dolaylarında Pythagoras'un ses fiziğinde aralık hesaplama çalışmaları, müzik teorisi alanında atılan ilk büyük adım olarak kabul edilir.

"Matematiğin giderek derinleşmesi daha gelişkin çalgılar yapılmasına olanak tanımıştır. Bir borunun ya da tellerin boyunu veya delik açma yerlerini hesaplayarak çalgıların ürettiği perdeleri kesin biçimde belirleme başarısı, çalgı tarihinin en önemli aşamalarındandır". (Say, 2005, s. 652).

İlk Çağ'da herhangi bir besteci bulunmamakla beraber Homeros, dönemin bilinen halk ozanı olarak kaynaklarda yer almaktadır.

3. ETKİNLİK

İlk Çağ Grek müziği özelliklerini taşıyan Michael Levy'den (Maykıl Levi) ''The Lyre Of Apollo (Dı Lir Of Apollo)'' ve Çin müziği özelliklerini taşıyan ''Pictures Of Primitive Hunters (Pikçırs Of Pirimitiv Hantırs)'' eserleri dinletilir.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

1. İlk Çağ uygarlıklarında müziğin genel özelliklerini kavradı.
2. İlk Çağ uygarlıklarına ait çalgıları tanıdı.

NOTLAR

4.3. BATI MÜZİĞİNDE ORTA ÇAĞ

Öğrenme Alanı : 9.D. MÜZİK KÜLTÜRÜ
Kazanım : 9.D.3. Batı müziğinde Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinin genel özelliklerini açıklar.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, soru-cevap
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), EBA dokümanları

1. ETKİNLİK

Batı müziğinin şekillenmesinde Grek ve Roma dönemlerinin etkisi açıklanır.

İnsanlık kültürünün ortaya çıkışı ve gelişimi Mezopotamya, Mısır, Anadolu, Hint, Çin, İbrani, Sümer, Grek ve Roma uygarlıklarına dayanır. Grek uygarlığı günümüzde Antik Yunan olarak ifade edilmektedir. Bu dönemdeki bilimsel, felsefi ve sanatsal gelişmeler Batı müziğinin ve günümüz müzik teorisinin temelini oluşturur. Müzik yazısı, tarihte ilk kez bu dönemde bilinçli olarak kullanılmıştır. Antik Yunan müziğinde ağırlıklı tür ses müziğidir. Melodinin işlevi, sözlerdeki anlamı pekiştirmek ve şiirin güzelliğini ortaya çıkarmaktır.

Antik Yunan müziği ileriki dönemde Roma müzik kültürü olarak otaya çıkar. Romalılar aynı zamanda bu kültürün yaygınlaşmasını sağlamışlardır. Üflemeli çalgılardan "trompet"in günümüzde de kullanılması bu gelişimlere örnek olarak gösterilebilir.

2. ETKİNLİK

Batı müziğinde Orta Çağ ve Rönesans dönemleri hakkında bilgi verilir.

ORTA ÇAĞ (KARANLIK ÇAĞ)

Orta Çağ müziği, kültür tarihinde yaklaşık olarak MS 4. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar geniş bir dönemi kapsar. Bu dönem, toplumsal yaşam normlarının dinî kurallara dayalı şekillenmesi nedeni ile Karanlık Çağ olarak da nitelendirilir. Orta Çağ'da müzik yapma, müzikle ilgilenme tümüyle kilisenin hâkimiyetindedir. Bu nedenle müzik, bin yıldan fazla süre gelişim gösterememiştir.

Orta Çağ'da çalgı müziğinin kiliseye girmesi yasaktır. En kutsal çalgının insan sesi olduğuna inanılır. Orta Çağ müziği tek sesli ilahilerden oluşan ve koroların seslendirdiği bir müziktir. Koro müziğinin teması ise İncil öyküleridir. Kilise için müziğin işlevi; duaları kolay ezberletmeye yarayan, ayinlere tılsım katan, tek sesli kutsal bir araçtır. İnsanların müzikle ilgili araştırma ya da yenilik yapması yasaktır.

Görsel 4.8: Orta Çağ Müziğine ait bir fresk

Orta Çağ döneminde filozof, matematikçi ve müzik teorisyeni olan Boethius (Boetyus), müzik yazısının yaratıcısı olarak bilinir. Sesleri, kalından inceye doğru Latin alfabesindeki harflerle ifade eden bir tür nota yazısı kullanmıştır. *"Romalı bir Hristiyan olan Boethius orta çağ başlarının en etkin kuramcılarındandır. De Musica adlı kitabında Pythagoras ve Platon'un felsefelerinden yola çıkıp müzik ve matematiğin ayrılmazlığına, müziğin insan karakterine etkisine ve eğitimdeki yerine değinir.*

Boethius, müzik sanatını üç düzeyde inceler:

1. *Alt Düzey [Musica Instrumentalis (Muzika İnstumentalis)]: İnsan sesinin ve çalgıların duyurduğu müziktir.*
2. *Orta Düzey [Musica Humana (Muzika Hümana)]: Hem fiziksel hem de ruhsal olarak yorumlanan müziktir. Beden ve ruh arasındaki uyumlu ilişkinin aynasıdır ve sayısal yasalara dayalıdır.*
3. *Üst Düzey [Musica Mundana (Muzika Mundana)]: Gökyüzünün müziğidir. Gezegenler, yıldızlar, dünya, mevsimler, aylar ve yıllar bir uyum içinde devinirler. Her bir gezegenin devinimi bizim işitemediğimiz bir ses üretir. Ne yazık ki insan kulağı bu kutsal sesleri duyacak kadar duyarlı değildir."* (İlyasoğlu, Evin, Zaman İçinde Müzik, s. 11)

Müzik tarihinde ilk kez Boethius tarafından kullanılan, sesleri Latin alfabesindeki harflerle ifade etme sistemini, bugünkü kullanılan biçimine dönüştüren kişi bir din adamı ve müzik araştırmacısı Guido d'Arezzo'dur [Guido de Arezzo (990-1050)]. Guido d'Arezzo yazdığı "Aziz Yuhanna" ilahisindeki kelimelerin ilk hecelerini alarak sesleri ut, re, mi, fa, sol, la, si olarak ifade etmiştir.

İtalyan müzik araştırmacısı Giovanni Maria Bononcini [Covanni Maria Bononçi (1642-1678)] ut hecesini bugünkü hali olan "do" hecesine dönüştürmüştür. Bu dönemin bilinen en önemli bestecileri ve eserleri şunlardır:

Leonin [Leonin (1150-1201)]: Organum Duplum, Gaude Maria Virgo (Gad Mariya Virgo), Assumpta Est Maria (Assumpta Est Mariya)
Perotin [Perotin (1160-1230)]: Beata Viscera (Beata Viskera), Gradual Sederunt Principes (Gradual Sederunt Prinsipes), Viderunt Omnes
John Dunstable [Con Dunstıbıl (1380-1453)]: Beata Mater Toxiconegro (Beata Mater Toksikonegro), Sanctus (Sanktus), Veni Creator Spiritus (Yeni Kreatör Spiritus)
Guillaume Dufay [Gillam Duffay (1397-1474)]: Nuper Rosarum Flores, Missa L'Homme Arme (Misa El Home Arme, Ave Maris Stella Olla (Ave Maris Stela Ola)

RÖNESANS (YENİDEN DOĞUŞ)

Yeniden doğuş anlamına gelen Rönesans; düşünce, bilim ve sanatta yeniliklerin canlanmasıdır. Bilim ve sanat bir önceki dönem Orta Çağ'da baskılanmıştır. Ancak Rönesans'la birlikte Eski Yunan, Latin ve İslam dünyasındaki bilim (özellikle matematik, astronomi, fizik) ve sanat yeniden keşfedilerek canlanmıştır. Yeniden doğuş düşüncesi, insanı dünyadaki yerinin ne olduğunu araştırmaya yöneltmiş ve bu araştırmalarla birlikte "Hümanizm'' ortaya çıkmıştır.

Matbaanın bulunması ve sanat, şiir, mimaride yeni tekniklerin ortaya çıkmasıyla bilgiler ve eserler hızla yayılmıştır. Bu sayede İtalya başta olmak üzere tüm Avrupa'da büyük bir değişim ve gelişim yaşanmıştır. Bu dönemde müzik, kilisenin çok sert kurallarından sıyrılıp sanatçıların özgür düşüncelerini ifade ettiği, üretilen eserlerde dünyevi yaşamın da konu olarak işlendiği bir alandır. Bu dönemin en belirgin özelliği ise çok sesliliğe geçiştir.

Görsel 4.9: Rönesans müziğine ait bir tablo

Yeniden doğuşun insanlar üzerinde yarattığı yaşama sevinci dansları, danslar da çalgıların sayısını arttırmıştır. Org, klavsen, lavta, arp, flüt, kornet, trompet ve viyola bu dönemin en önemli çalgılarıdır. Ritim çalgılarından davullar, ziller, üçgenler, defler orkestraların ayrılmaz parçaları olmuştur.

Bu dönemin bilinen en önemli bestecileri ve eserleri şunlardır:
Pierluigi Palestrina [Pierluici Palestrina (1525-1594)]: Vergine Bella (Verjin Bella), Canticum Canticorum (Kantikum Kantikorum), O Magnum Mysterium (O Magnum Misterim)
Orlando Di Lasso [Orlando Di Lasso (1530-1594)]: Madrigals, Motet For 8 Voices (Motıt For Eyt Voysız), Psalmi Poenitentialis (Pisalmi Puenitentialis)
Girolamo Frescobaldi [Girolamo Fireskobaldi (1583-1643)]: I Fiori Musicali 1635 (Ay Fiori Muzikali 1635), Toccato (Tokato), Canzona La Capriola (Kanzon La Kapriola)

Ayrıca Miguel de Cervantes (Miguel dö Servantes), William Shakespeare (Vilyım Şekspir), Michel de Montaigne (Mişel dö Monteyn), Ferdinand Macellan (Ferdinant Macellan), Kristof Kolomb, Leonardo da Vinci (Leonardo da Vinci), Michelangelo di Lodovico Buonarrotti Simoni (Mikelancelo di Lodovilo Bunorotti Simoni), Nicolaus Copernicus (Nikolas Kopernik) gibi dönemin tanınmış isimleri yaptıkları çalışmalarla bilim ve sanat dünyasına önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Görsel 4.10: Montaigne

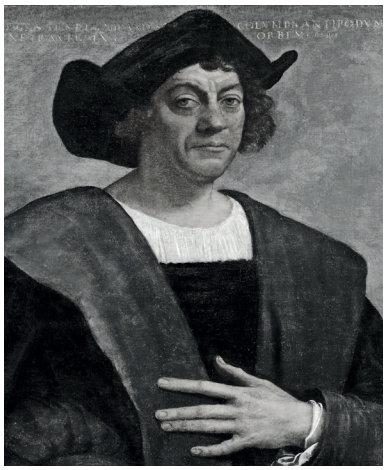

Görsel 4.11: Kolomb

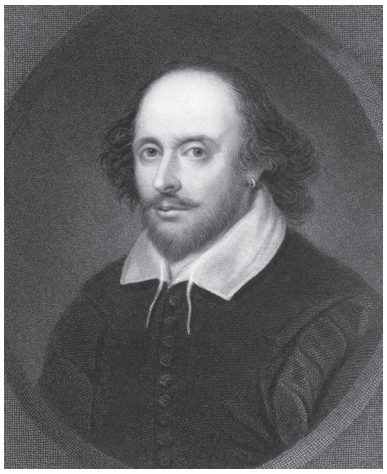

Görsel 4.12: Shakespeare

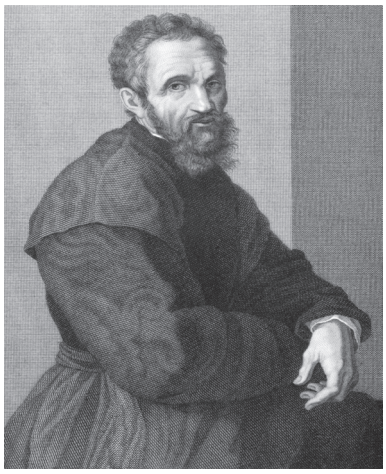

Görsel 4.13: Michelangelo

3. ETKİNLİK

John Dunstable'dan (Con Danstıbıl) "Sanctus (Santus)", Guillaume Dufay'dan (Gulam Dufay) "Ave Maris Stella Olla", Orlando Di Lasso'dan "Madrigals", Girolamo Frescobaldi'den "I Fiori Musicali 1635" vb. eserler dinletilir.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Grek ve Roma dönemlerinin Batı müziğine etkisini kavradı.
2. Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinde müziğin genel özelliklerini kavradı.
3. Bu dönemlere ait önemli bestecileri ve eserleri tanıdı.
4. Müzik sanatının dönemler arasındaki tarihsel gelişimini kavradı.

NOTLAR

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ

1. **Aşağıdakilerden hangisi 17. yüzyıla kadar Türk müziği tarihindeki önemli kişilerden biri <u>değildir?</u>**

   A) Yunus Emre B) İbni Sina C) Karacaoğlan D) Âşık Veysel E) Köroğlu

2. **İlk Çağ uygarlıklarında müziğin ilk ortaya çıkışı nasıl olmuştur?**

3. **Ses fiziğinde ilk kez aralık hesaplama çalışmaları yapan ünlü bilim adamı aşağıdakilerden hangisidir?**

   A) Platon B) Boethius C) Pythagoras D) Guido d'Arezzo E) Socrates

4. **Orta Çağ müziğiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi <u>yanlıştır?</u>**

   A) Müzik tek sesli ilahilerden oluşur.
   B) Koro müziğinin teması İncil öyküleridir.
   C) Boethius, müzik yazısının yaratıcısıdır.
   D) Çalgı müziğine önem verilmiştir.
   E) En kutsal çalgı insan sesidir.

5. **Rönesans Dönemi'nin en belirgin özelliği nedir? Kısaca açıklayınız.**

   _____
   _____
   _____

6. **Rönesans Dönemi'nin önemli bestecileri kimlerdir?**

   _____
   _____
   _____

5

MÜZİK KÜLTÜRÜ

5.1. Ülkemizdeki Müzik Türleri
5.2. Türk Müziği Türleri
5.3. Marşlarımız
5.4. Dünya Müziği
5.5. Dünyadaki Müzik Türleri
5.6. Sanat ve Sanatçı

5.1. ÜLKEMİZDEKİ MÜZİK TÜRLERİ

Öğrenme Alanı : 9.D. MÜZİK KÜLTÜRÜ
Kazanım : 9.D.5. Ülkemizdeki müzikleri türlerine göre sınıflandırır.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, soru-cevap
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), EBA dokümanları

1. ETKİNLİK

Ülkemizdeki müzik türleri hakkında bilgi verilir.

Toplum hayatında yaşanan sosyoekonomik, kültürel değişimler ve teknolojik gelişmeler ülkemizde var olan bazı müzik türlerini etkilemiş ve yeni türlerin de oluşmasını sağlamıştır. Türk halk müziği, Türk sanat müziği, dinî müzik (Görsel 5.6), mehter müziği (Görsel 5.4), çok sesli Türk müziği, Klasik Batı müziği (Görsel 5.5), popüler müzik (Görsel 5.3) ülkemizdeki müzik türlerinden bazılarıdır. (Türk halk müziği ve Türk sanat müziğinin genel özellikleri için bk. s. 60, 63)

Dinî Müzik: Dinî inançlarla örtüşen, kutsal değerleri konu alan müzik türüdür.

Dinî müzik türüne örnek olarak Yunus Emre'ye ait "Şol Cennetin Irmakları", Ali Ufkî Bey'e ait "Uyan Ey Gözlerim" vb. eserler dinletilir.

Mehter Müziği: Osmanlı Dönemi'nde savaşlarda ordu düzenini sağlamak, askerlerin cesaretini artırmak ve düşman askerlerini korkutmak amacıyla oluşturulmuş geleneksel askerî müzik türüdür.

Mehter müziğine örnek olarak Muallim İsmail Hakkı Bey'e ait "Eski Ordu Marşı", Kaptânzade Ali Rıza Bey'e ait "Cenk Marşı" vb. eserler dinletilir.

Çok Sesli Türk Müziği: Kendi kültürümüzü yansıtan ezgilerin Türk ve Batı müziği armonisiyle çok sesli hâle getirilmesi sonucu oluşan müzik türüdür. Çok sesli Türk müziğinin oluşumunda, Cumhuriyet'in ilanından sonra Mustafa Kemal ATATÜRK'ün önderliğinde müzik alanında yapılan çalışmalar etkili olmuştur.

Çok sesli Türk müziğine örnek olarak Ulvi Cemal Erkin'e (Görsel 5.1) ait "Köçekçe", Muammer Sun'a (Görsel 5.2) ait "Kurtuluş Film Müzikleri" vb. eserler dinletilir.

Klasik Batı Müziği: Avrupa toplumlarının tarihini, dinî ve kültürel yaşamını yansıtan, tonal sisteme dayalı çok sesli müzik türüdür. Daha çok çalgı müziği ön plandadır.

Klasik Batı müziğine örnek olarak W. A. Mozart'a ait "Alla Turca", Albinoni'ye ait "G minör Adagio" vb. eserler dinletilir.

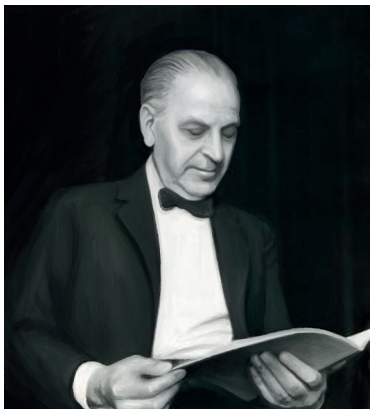

Görsel 5.1: Ulvi Cemal Erkin

Görsel 5.2: Muammer Sun

Popüler Müzik: Geniş kitleler tarafından dinlenen, güncel ve yaygın olan müziklerdir. Farklı müzik türlerini de içine alır. En belirgin özelliği genellikle kalıcı olmayışıdır. Ülkemizdeki popüler müzik türlerine ait örnek eserler dinletilir.

2. ETKİNLİK

Ülkemizdeki müzik türlerinden örnekler dinletilerek öğrencilerden bu eserlerin türlerini ayırt etmeleri istenir.

Görsel 5.3: Popüler Müzik

Görsel 5.4: Mehter takımı

Görsel 5.5: Senfonik Müzik

Görsel 5.6: Dinî Müzik

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Ülkemizdeki müzik türlerini tanıdı.
2. Dinlediği müzikleri türlerine göre ayırt etti.

NOTLAR

5.2. TÜRK MÜZİĞİ TÜRLERİ

Öğrenme Alanı : 9.A. DİNLEME-SÖYLEME
Kazanım : 9.A.6. Türk müziği türlerinden örnek eserler seslendirir.
Süre : 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, kulaktan şarkı öğretimi, gösterip yaptırma
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı, EBA dokümanları, "Affetmem Asla Seni", "Çamdan Sakız Akıyor", "Osman Paşa", "Derman Arardım Derdime"

1. ETKİNLİK

Türk Sanat Müziğine örnek olarak "Affetmem Asla Seni" şarkısı seslendirilir.

AFFETMEM ASLA SENİ (*)

Düyek

Söz : Mustafa SEVİLEN
Müzik: Yıldırım GÜRSES

A – teş o – lup yak – san (SAZ - - - - - - -) Gon – ca gül – ler
Şar – kı ol – san dil – ler – Gon – ca ol – san

4
tak – san da (SAZ - - -) A – hu o – lup bak – san da
gül – ler – de Ley – la ol – san çöl – ler – de

7
1. 2.
Af–fet–mem as – la se–ni (SAZ - - - - -) se–ni (SAZ) Som al–tın-dan taç

11
ol – san (SAZ - - -) Aş–kı–ma muh – taç ol – san (SAZ - - -) Der–di–me i – laç

15
ol – san Af–fet – mem as – la se–ni (SAZ - -) Ya–kut yük–lü dal ol –

19
san (SAZ - -) Al i – pek-ten şal ol – san (SAZ - - -) Pe–tek–ler–de bal ol –

23
D.C.
san (SAZ - - -) Af – fet – mem as – la se – ni

(*) Yukarıda verilen eser öğrencilerin ses sınırları dikkate alınarak aktarılmıştır. Eserin yerinden (orijinal) notasına ünite kapağında yer alan karekoddan ulaşılabilir.

2. ETKİNLİK

Türk halk müziğine örnek olarak "Çamdan Sakız Akıyor" türküsü seslendirilir.

ÇAMDAN SAKIZ AKIYOR(*)

Yöresi: Kahramanmaraş/Elbistan

Derleyen : Muzaffer SARISÖZEN
Kaynak Kişi: Özer DOĞUÇ

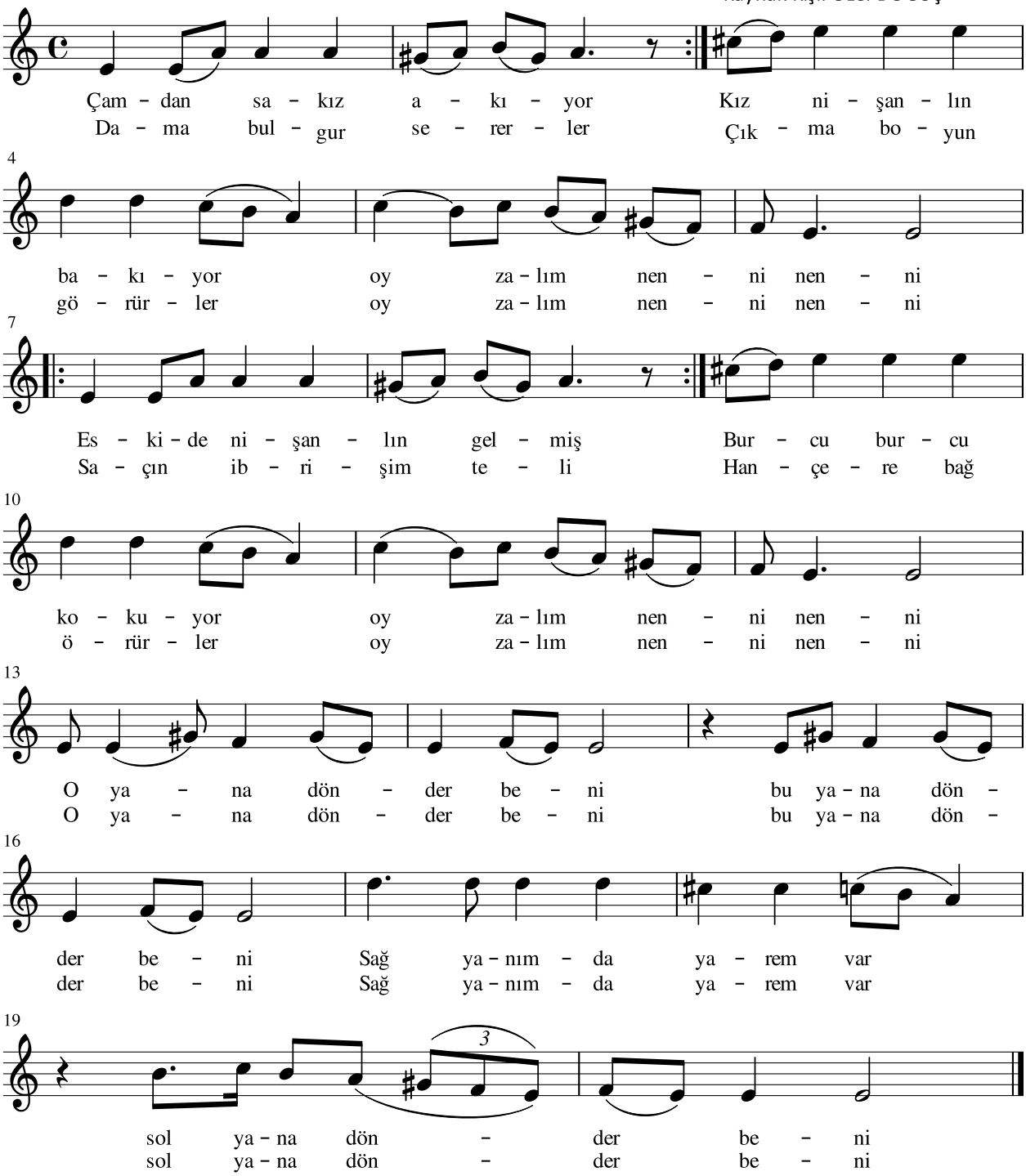

(*) Yukarıda verilen eser öğrencilerin ses sınırları dikkate alınarak aktarılmıştır. Eserin yerinden (orijinal) notasına ünite kapağında yer alan karekoddan ulaşılabilir.

3. ETKİNLİK

Mehter müziğine örnek olarak "Osman Paşa" marşı seslendirilir. Marş seslendirilirken toplum değerlerini önemseme ve dayanışmaya vurgu yapılır.

OSMAN PAŞA(*)

-Plevne Kahramanı-

Derleyen : Muzaffer SARISÖZEN

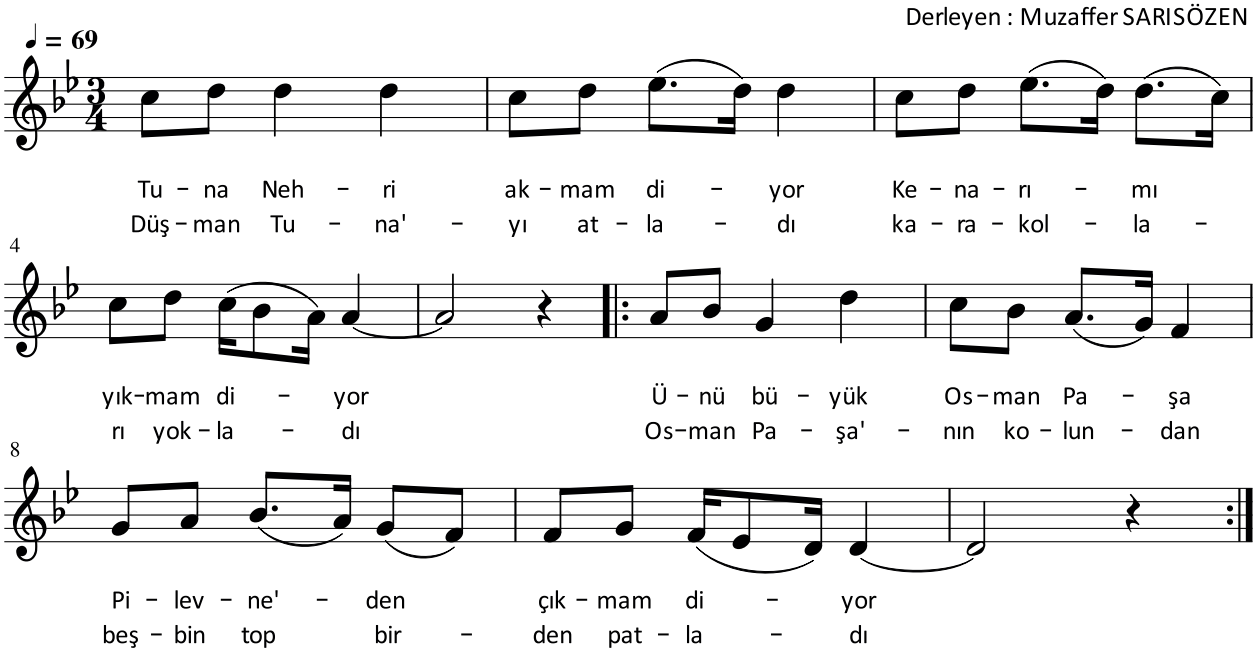

(*) Yukarıda verilen eser öğrencilerin ses sınırları dikkate alınarak aktarılmıştır. Eserin yerinden (orijinal) notasına ünite kapağında yer alan karekoddan ulaşılabilir.

4. ETKİNLİK

Dinî müziğe örnek olarak "Derman Arardım Derdime" ilahisi seslendirilir.

DERMAN ARARDIM DERDİME

Yöresi: Sivas

Derleyen : Muzaffer SARISÖZEN
Kimden Alındığı: Zeliha Hatun

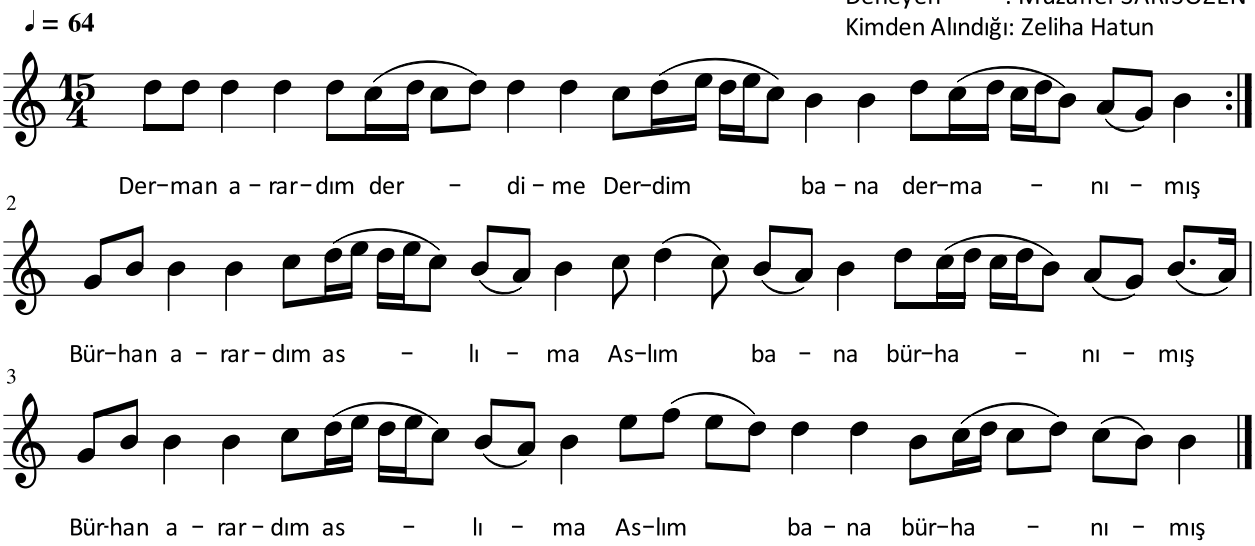

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Türk sanat müziğinden örnek eser seslendirdi.
2. Dinî müzikten örnek eser seslendirdi.
3. Mehter müziğinden örnek eser seslendirdi.
4. Türk halk müziğinden örnek eser seslendirdi.

NOTLAR

5.3. MARŞLARIMIZ

Öğrenme Alanı	: 9.A. DİNLEME-SÖYLEME
Kazanım	: 9.A.7. Toplum hayatında önemli yer tutan marşlarımızı doğru söyler.
Süre	: 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap, kulaktan şarkı öğretim, gösterip yaptırma
Araç Gereçler	: Etkileşimli tahta, çalgı, EBA dokümanları, “Sakarya Marşı”, “Güçlükleri Yeneceğiz”, “Biz Atatürk Gençleriyiz”

1. ETKİNLİK

Öğrencilere hangi marşları bildikleri sorulur ve marşların bıraktığı etkilere vurgu yapılır.

Vatan ve bayrak sevgisini, millî birlik ve beraberliği, Atatürk sevgisini, kahramanlığı ve bağımsızlığı konu alan görseller fon müziksiz izletilir. Aynı görseller marşlar eşliğinde tekrar izletilerek millî duyguların pekiştirilmesinde marşların önemi ve etkisi vurgulanır.

Görsel 5.7: Mustafa Kemal Atatürk

2. ETKİNLİK

Millî değerlerimizi konu alan marşlar ses kullanım tekniğine, hız ve gürlük terimlerine uygun olarak seslendirilir.

GÜÇLÜKLERİ YENECEĞİZ

Allegro

Söz ve Müzik : Cenan AKIN

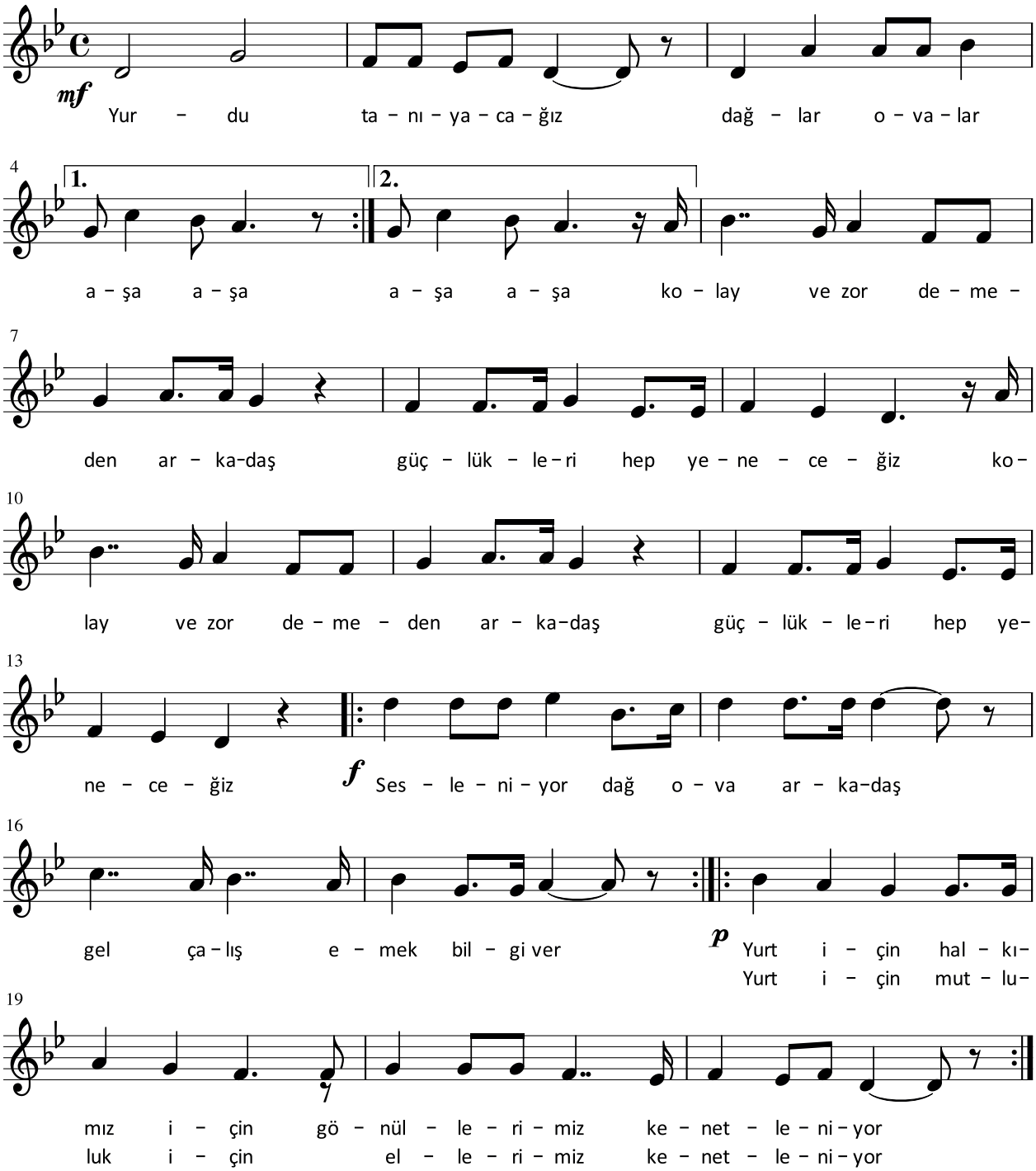

22

mf Top - rak su - suz kal - ma-sın boz - kır - lar be - re -

25

1. ket - le dol - sun 2. -ket - le dol - sun To - hum çat - la-sın ca - na

28

gel - sin güç - lük - le - ri hep ye - ne - ce - ğiz to -

31

hum çat - la-sın ca - na gel - sin güç - lük - le - ri hep ye-

34

ne - ce - ğiz *f* Ses - le - ni - yor dağ o - va ar - ka-daş

37

gel ça - lış e - mek bil - gi ver *p* Yurt i - çin hal - kı-

40

mız i - çin gö - nül - le - ri - miz ke - net - le - ni - yor

43

Yurt i - çin mut - lu - luk i - çin el - le - ri - miz ke -

46

net - le - ni - yor *f* ke - net - le - ni - yor

BİZ ATATÜRK GENÇLERİYİZ

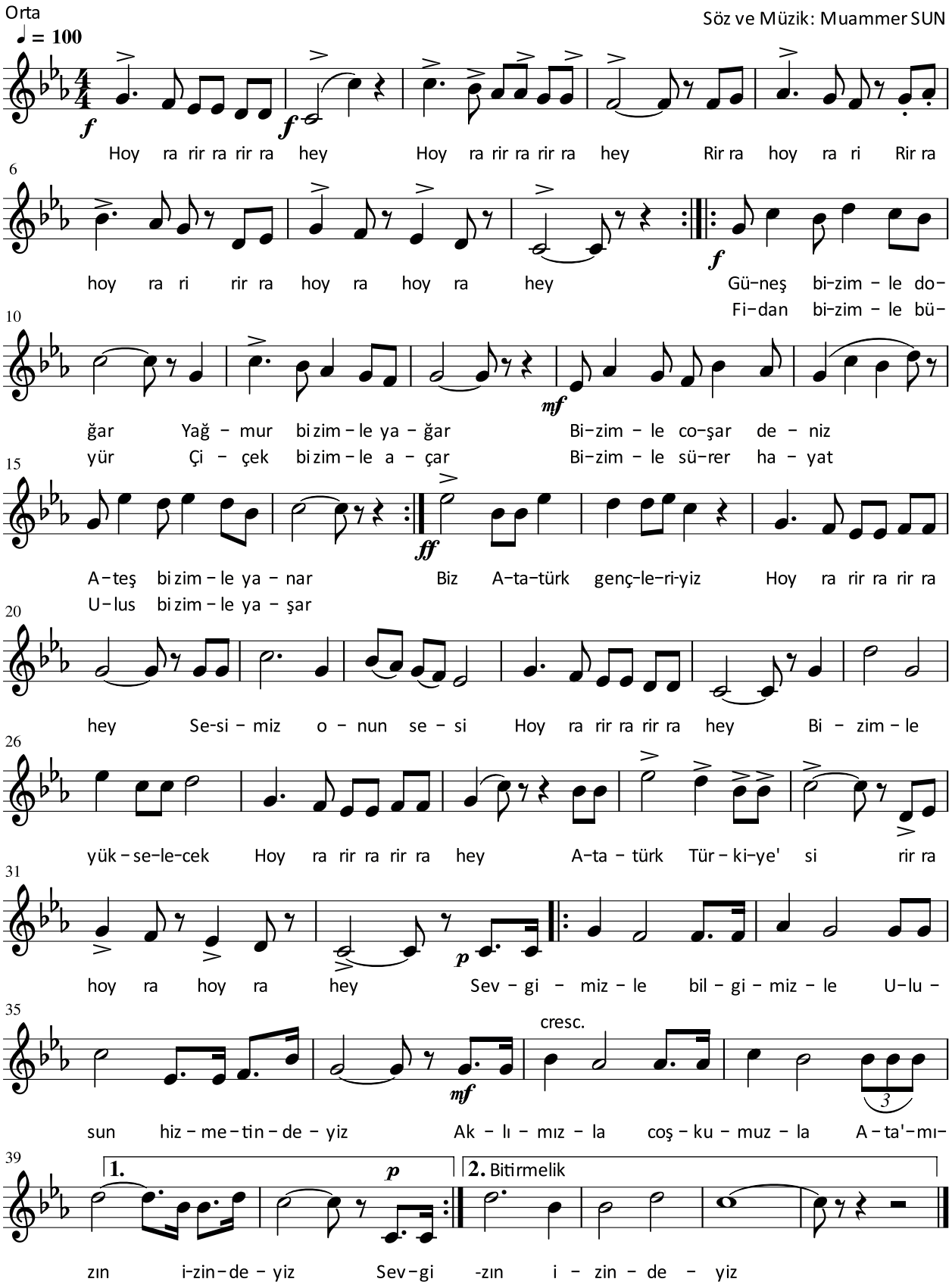

SAKARYA MARŞI

Moderato

Söz ve Müzik: Ahmet Cemalettin ÇİNKILIÇ

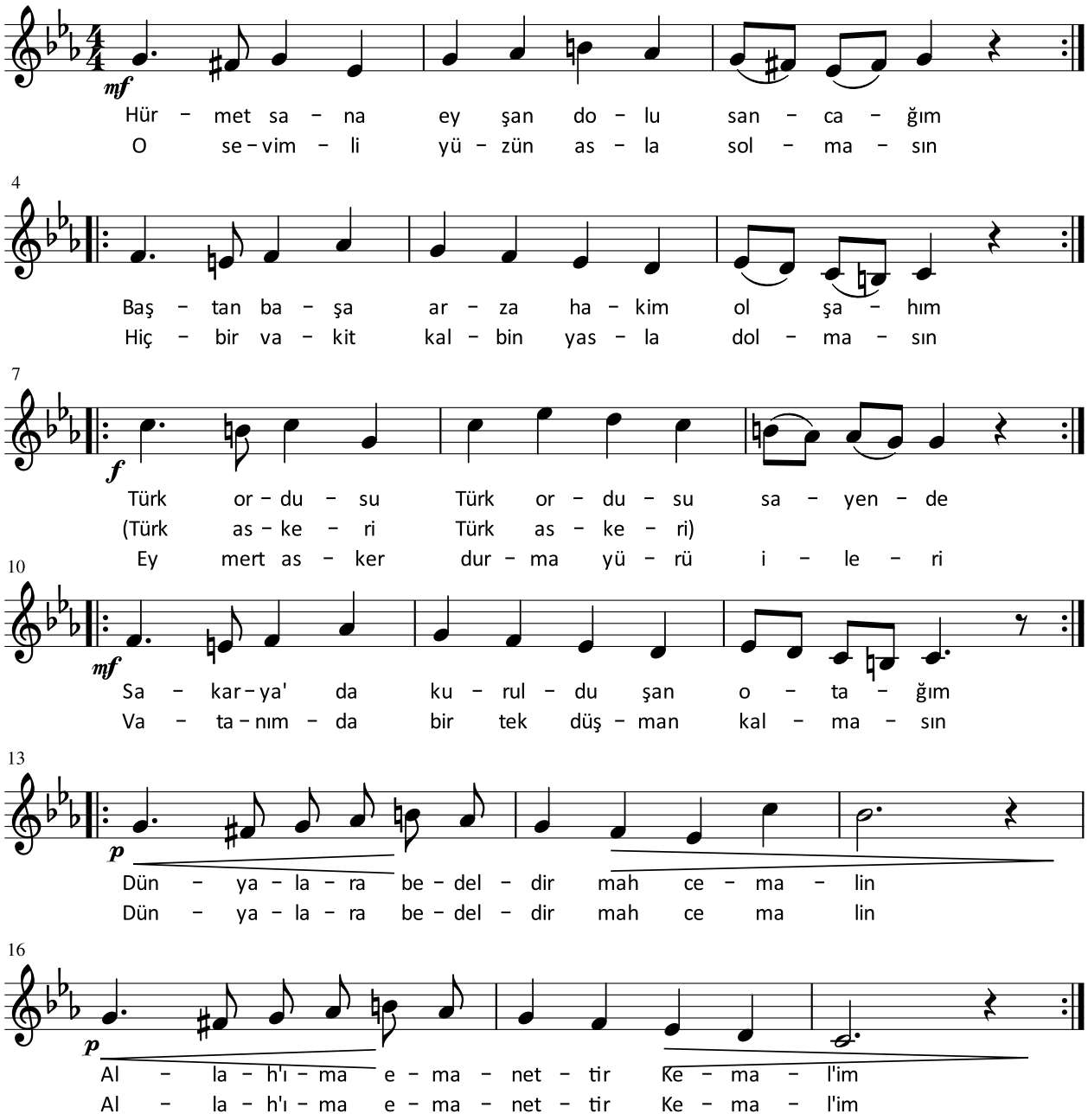

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Toplumsal yaşamda marşların anlam ve önemini kavradı.
2. Marşları ses kullanım tekniğine, hız ve gürlük terimlerine uygun olarak seslendirdi.

NOTLAR

5.4. DÜNYA MÜZİĞİ

Öğrenme Alanı : 9.D. MÜZİK KÜLTÜRÜ
Kazanım : 9.D.6. Dünyanın farklı bölgelerindeki müzik eserlerinden örnekler dinler.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, kulaktan şarkı öğretimi, gösterip yaptırma
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), EBA dokümanları, "Afrika", "Ederlezi"

1. ETKİNLİK

Müziğin evrensel bir dil olduğuna vurgu yapılarak dünya müziklerini tanımanın önemi açıklanır.

Müzik kültürü, bireyin toplumsal yaşamdaki sosyokültürel yerini belirleyen önemli unsurlardan biridir. Bireyde nitelikli bir müzik kültürü oluşturmak için kişinin yaşadığı coğrafyadaki müzikleri bilmesi kadar dünyadaki diğer müzikleri de tanıması önemlidir. Bu durum bireye müzik yoluyla farklı kültürleri tanımanın ve bu kültürlere saygı göstermenin önemini kavratır.

Öğrencilerden dünyanın farklı bölgelerindeki müzikler hakkında düşüncelerini ifade etmeleri istenir.

2. ETKİNLİK

"Afrika" (Etiyopya) şarkısı seslendirilir.

AFRİKA

Etiyopya Şarkısı
(Zulu Kabilesi)

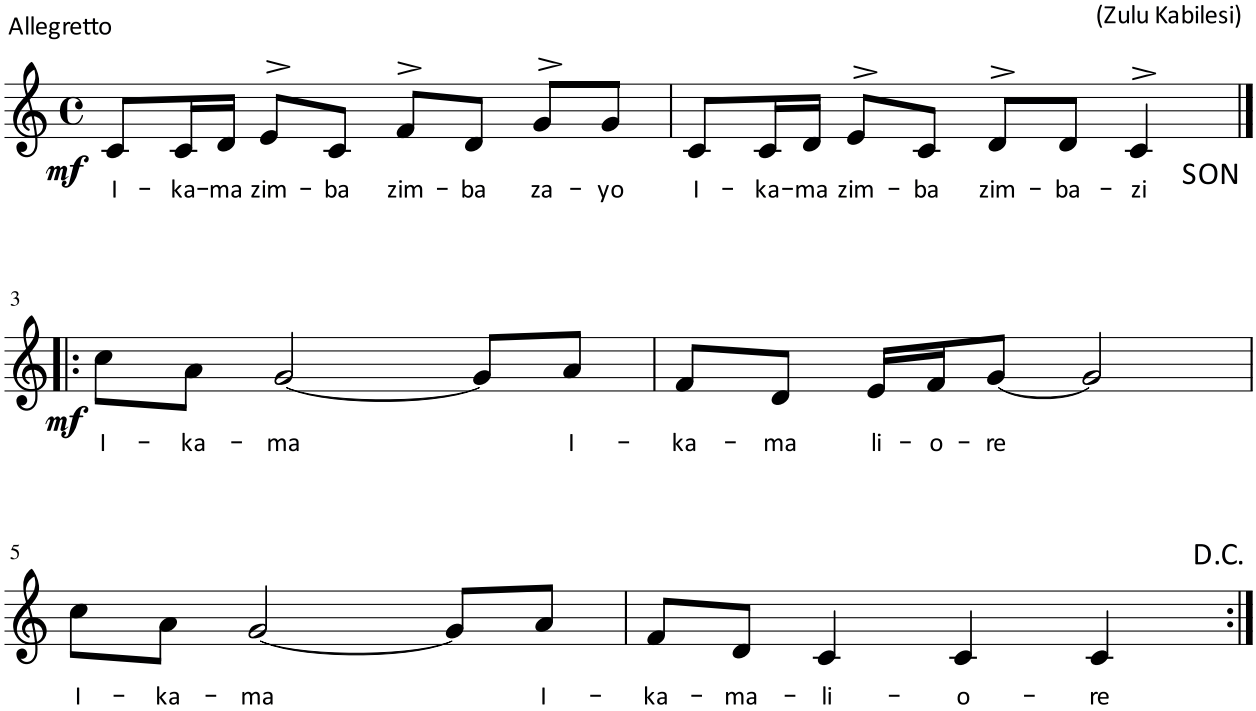

3. ETKİNLİK

"Ederlezi" şarkısı seslendirilir.

EDERLEZİ

Balkan Halk Şarkısı

♩ = 105

mf

Sa-me a – ma – la o ro ke le na

5

mf *mf*

o ro ke re na di ve ke re na

9

♩ = 130

sa ro ma sa o Ro-ma ba-bo ba-bo sa o Ro-ma o-da-je

13

rit....

sa-o Ro-ma ba-bo ba-bo E... E-der-le-zi e-der-le-zi sa-o Ro-ma da-je

Ederlezi: Balkanlardaki Romanların halk şarkısıdır. Herdeljezi, erdelezi gibi yazılışları olan "ederlezi" Türkçede hıdırellez şeklinde yazılır. Baharın gelişini, bereketi ve yenilenmeyi simgeleyen hıdırellez her yıl 6 Mayıs günü Balkanlarda ve Türk toplumlarında festival şeklinde kutlanmaktadır.

Görsel 5.8: Roman çalgıcıları

4. ETKİNLİK

Dünyanın farklı bölgelerinden örnek müzikler dinletilir.

- Il Buono, Il Brutto, Il Cattivo (Kattivo)-Ennio Morricone (Enyo Morikone) [İyi, Kötü, Çirkin film müziği (Country)]
- Polyushka Polye-Lev Knipper [Polişka Polye-Liv Kniper (Rus ezgisi)]
- Cancion del Mariachi-Los Lobos (Kansiyon del Maraki) [Desperado film müziği (İspanyol ezgisi)]
- Averamu Awara Hoon-Raj Kapoor [Awara film müziği (Hint ezgisi)]
- For The Love Of A Princess-James Horner (For Dı Lav of e Prinsıs-Ceyms Hornır) [Braveheart (Bireyvhart) film müziği (İskoç ezgisi)]

5. ETKİNLİK

Dünyanın farklı bölgelerinden müzikler dinletilir ve bu müziklerin hangi kültürlere ait olabileceği sorulur.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Nitelikli bir müzik kültürü oluşturmak için dünya müziklerini tanımanın önemini kavradı.
2. Dünyanın farklı bölgelerindeki müziklerden çeşitli örnekler dinledi.
3. Dinlediği müzik örneklerinin hangi kültürlere ait olduğunu ayırt etti .

NOTLAR

5.5. DÜNYADAKİ MÜZİK TÜRLERİ

Öğrenme Alanı	:	9.D. MÜZİK KÜLTÜRÜ
Kazanım	:	9.D.8. Ülkemizdeki ve dünyadaki popüler müzik türlerinden seçkin örnekler dinler.
Süre	:	40+40
Yöntem ve Teknikler	:	Anlatım, soru-cevap, gösterip yaptırma
Araç Gereçler	:	Etkileşimli tahta, klavyeli çalgı, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), EBA dokümanları, "Resimdeki Gözyaşları", "Sarı Çizmeli Mehmet Ağa", "The Winner Takes It All"

1. ETKİNLİK

Dünyadaki popüler müzik türlerinden seçkin örnekler dinletilerek farklı kültürlere saygılı olmanın ve kültürler arası etkileşimin önemine vurgu yapılır.

Dünyada var olan popüler müzik türlerinden bazıları pop, caz, rock (rak), rap (rep), R&B (Ar en Bi) , bluesdur (buluuz).

2. ETKİNLİK

Müzik endüstrisi hakkında bilgi verilir.

1980'lerden itibaren teknolojideki gelişmeler müzik endüstrisinde büyük değişimlere yol açtı. Bu yıllarda üretilmeye başlanan CD'ler [Compact Disc (Kompakt Disk)] sayesinde albümler çok az maliyetle çok büyük kopyalar halinde çoğaltılabilir hâle geldi. Böylelikle albüm satışları arttı, müzik şirketleri büyük gelir elde etti.

2000'li yıllarda Genel Ağ'ın yaygınlaşmasıyla birlikte albümler sadece fiziksel olarak (CD, kaset vb.) değil dijital olarak (MP3 vb.) da satın alınabilir hâle geldi. Dinleyiciler Genel Ağ üzerinden veri akışı sağlayan yasal adreslerden ve uygulamalardan istediği bir parçayı satın alabilme imkânına sahip oldu.

Sosyal medya son yıllarda müzik endüstrisini etkileyen en önemli faktörlerden biri oldu. Video klipleri izlemeye yarayan Genel Ağ adresleri, bloglar, sosyal iletişim adresleri, forumlar müzik eserlerinin yaygın olarak dinlendiği ve izlendiği alanlar hâline geldi. Bunun sonucunda müzik şirketleri ve sanatçılar bu alanlara odaklandı ve yatırım yaptılar.

Görsel 5.9: Kaset

Görsel 5.10: CD çalar

Görsel 5.11: MP3 çalar

3. ETKİNLİK

Ülkemizdeki popüler müzik türlerinden seçkin örnekler dinletilerek kaliteli müzik dinleme alışkanlığı kazandırılır.

Ülkemizde var olan popüler müzik türlerinden bazıları pop, caz, rock, Anadolu rock, rap, fantezi, arabesktir. Şebnem Ferah, Fatih Erkoç, Kerem Görsev, Erkin Koray, Mor ve Ötesi vb. popüler müzik besteci ve yorumcularındandır.

4. ETKİNLİK

Rock müzik türüne örnek olarak “Resimdeki Gözyaşları” şarkısı dinletilir ve seslendirilir.

RESİMDEKİ GÖZYAŞLARI

♩ = 120

Söz ve Müzik: Mehmet SOYARSLAN

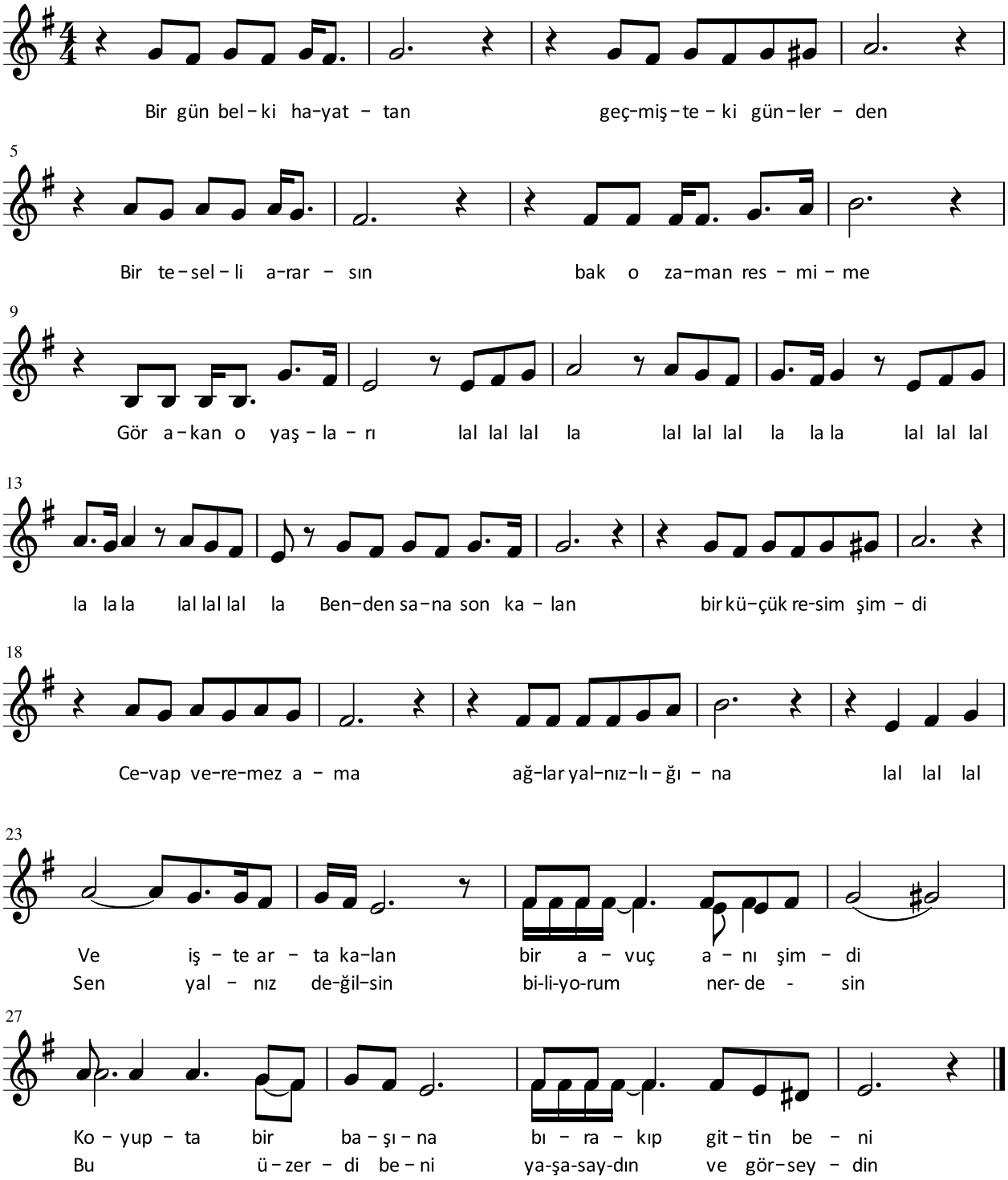

5. ETKİNLİK

Pop müzik türüne örnek olarak “Sarı Çizmeli Mehmet Ağa” şarkısı dinletilir ve seslendirilir.

SARI ÇİZMELİ MEHMET AĞA

Çabukça

Söz ve Müzik : Barış MANÇO

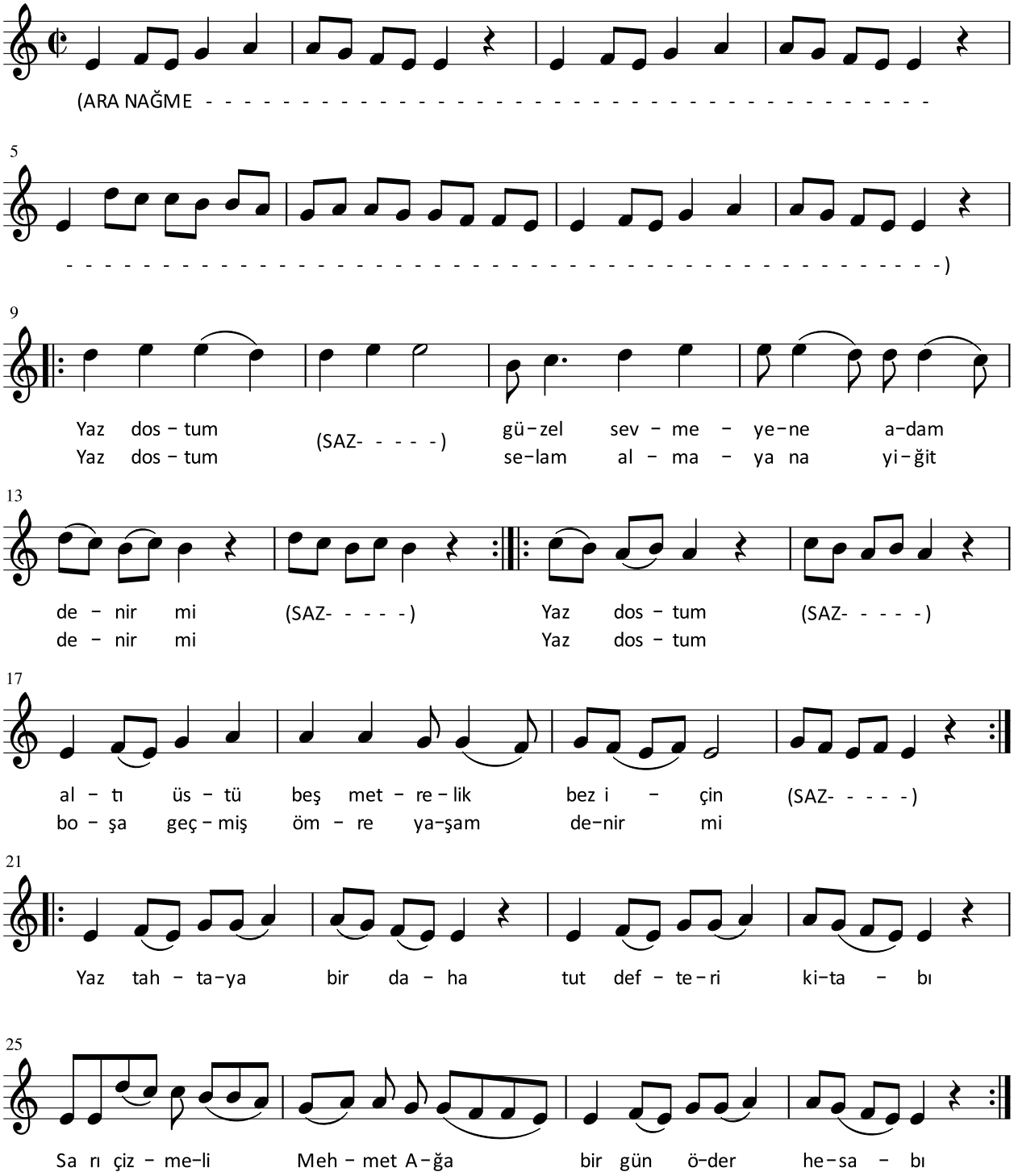
(ARA NAĞME - - -

6. ETKİNLİK

Dünyadaki pop müzik türüne örnek olarak "The Winner Takes It All (Dı Vinır Teyks İt Ol)" şarkısı dinletilir ve seslendirilir.

THE WINNER TAKES IT ALL

Söz ve Müzik: Benny ANDERSSON (Beni ANDERSIN)
Bjorn ULVAEAUS (Biyon ULVEYUS)

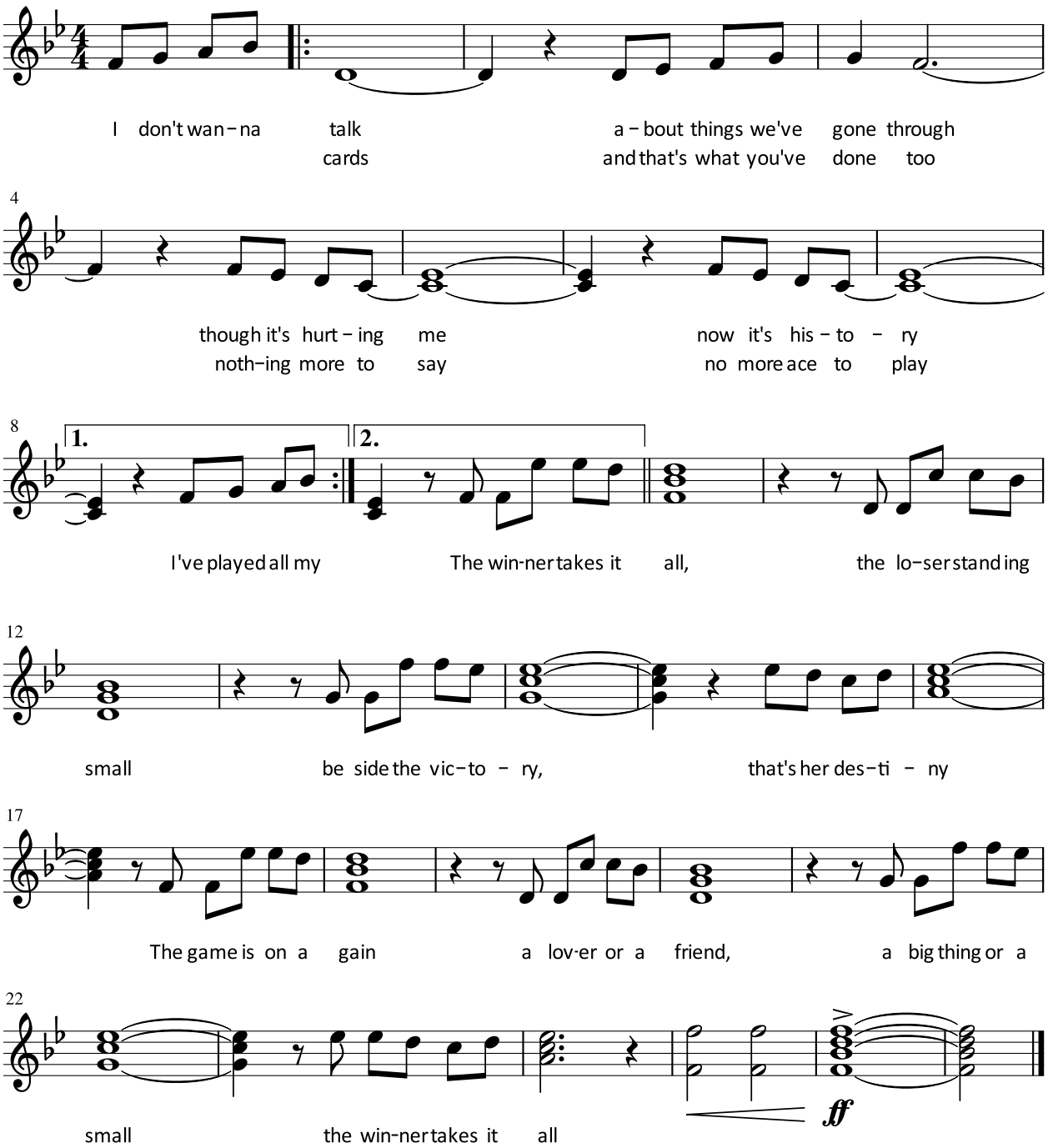

7. ETKİNLİK

Ülkemizdeki caz müziğe örnek olarak Kerem Görsev'in "Sunday" adlı eseri ve Jülide Özçelik'in "Zaman" ve "Yalan Dünya" adlı eserleri dinletilir.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Pop müzik türünde dünyadan örnek eserler dinledi.
2. Pop müzik türünde ülkemizden örnek eserler dinledi.
3. Rock müzik türünde ülkemizden örnek eserler dinledi.
4. Caz müzik türünde ülkemizden örnek eserler dinledi.
5. Müzik endüstrisinin müzik üretimine etkileri hakkında bilgi sahibi oldu.

NOTLAR

5.6. SANAT VE SANATÇI

Öğrenme Alanı : 9.D. MÜZİK KÜLTÜRÜ
Kazanım : 9.D.9. Sanat, sanatçı ve sanat eseri kavramlarını açıklar.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, soru-cevap, tartışma, gösterip yaptırma, eleştirel düşünme
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, etkinlik kartları, EBA dokümanları

1. ETKİNLİK

Sanat, sanatçı ve sanat eserleri kavramları açıklanır.

Tarih boyunca insanlık, nitelikli bir yaşama ulaşma mücadelesi içinde olmuştur. İnsanlığın bu mücadelesi çağdaş ve modern bir toplum oluşturma sürecidir. Bu sürecin en önemli unsurlarından biri de sanattır. Sanatın toplum yaşamındaki yeri ve önemi açıklanırken sanat, sanatı icra eden sanatçı, sanatçının ürünü olan sanat eseri , sanatçının bakış açısı, estetik kaygıları ve felsefesi üzerinde durulur.

Sanat: *"Bir duygu, tasarı,güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılıktır."*[1]
Sanatçı: Sanatı özümseyen, yaşamı sanata dönüştüren, düşüncelerini ve hislerini yarattığı eserle ifade eden kişidir.
Sanat Eseri : Estetik kaygı ve yaratıcılık gerektiren, özgün ürünlerdir. İnsanlarda bıraktığı etki kalıcı ve evrenseldir. Bir sanat eserinin temel işlevi estetik bir algı oluşturmaktır.
Estetik : Güzelliği konu alan felsefi bakış açısıdır.

İnsanda coşku ve hayranlık uyandıran sanat, güzel sanatlar olarak adlandırılır. Güzel sanatlar üç başlık hâlinde incelenir.

1. **Plastik (Görsel) Sanatlar:** Resim, heykel, mimari, minyatür, hat, tezhip
2. **Fonetik (İşitsel) sanatlar:** Edebiyat, müzik
3. **Ritmik (Dramatik) Sanatlar:** Tiyatro, bale, dans, opera, sinema

Müzik: Duygu ve düşünceleri estetik bir biçimde sesle anlatma sanatıdır. Müzik, farklı kültürlerden insanların duygularını aktarmada ortak bir dil özelliği taşır. Bu yönüyle müzik güzel sanatlar içinde önemli bir yere sahip. Ekonomik ve sosyokültürel değişimlere bağlı olarak toplumlar; sanat, sanatçı, sanat eseri ve estetik kavramlarını farklı biçimlerde yorumlar. Böylelikle toplumların sanat felsefesi oluşur. Kültürler arası etkileşimle zaman içinde sanat felsefesinde değişimler görülür. Bu felsefe ışığında eser üreten sanatçı topluma da yön verir.

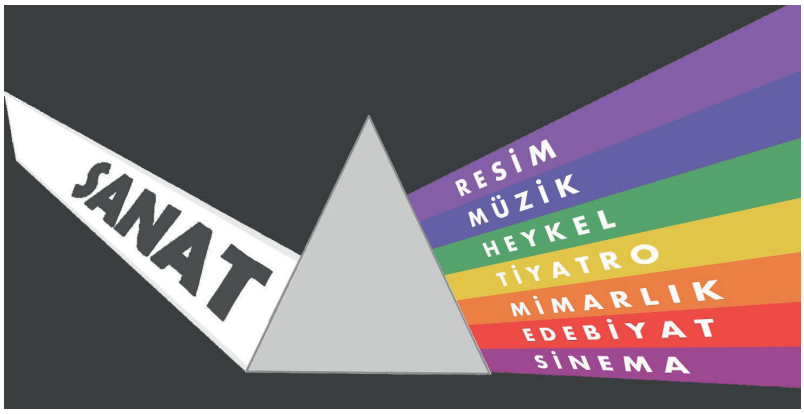

Görsel 5.12 : Güzel sanatların dalları

[1] *www.tdk.gov.tr*

▶ 2. ETKİNLİK

Farklı sanat dallarına ait sanatçılar ve eserleri hakkında görseller izletilir. Farklı sanat eserlerinin bıraktığı etkiler öğrenciler tarafından değerlendirilir.

Görsel 5.13: Othello Operası

Görsel 5.14: Mozart heykeli

Görsel 5.15: Sarayda Beethoven Halife Abdülmecid

▶ 3. ETKİNLİK

Sanatçının yetiştirilmesinde eğitimin rolü açıklanır.

Sanatçı için eser üretirken yaratıcılık ve yeteneklerinin yanında aldığı sanat eğitiminin rolü büyüktür. Bu nedenle tüm dünyada yüzyıllardır sanatçı yetiştirmek amacıyla eğitim anlayışları geliştirilmiş ve bu anlayışlar doğrultusunda eğitim kurumları açılmıştır.

Ülkemizde II. Meşrutiyet'in ilanından sonra başlayan sanat eğitimi, Cumhuriyet'in ilanından sonra Atatürk'ün önderliğinde çıkarılan yasalar ve açılan kurumlarla gelişimine devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında başlayan sanat eğitimi seferberliği ile ülkede kısa zamanda birçok sanatçı yetiştirilmiştir. Türk halk müziği derleme çalışmaları başlatılmış, bu alanda yazılı ilk kaynaklar oluşturulmuştur. Halk kültüründe önemli yer tutan âşıklar, dönemin ilk ve ortaöğretim kurumlarında ders vermişler ve böylelikle genç kuşaklar kendi kültürel mirasını tanıyarak yetişmiştir.

"Sanatkâr, toplumda uzun çaba ve çalışmalardan sonra alnında ışığı ilk hisseden insandır."

M.K.ATATÜRK

Görsel 5.16: Ömer Adil'in Sanayi Nefise Mektebinde "Kızlar Okulu" adlı tablosu

OKUMA PARÇASI

Atatürk ve Sanat

"Güzel sanatların tümünde, ulus gençliğinin ne denli ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu, yapılmaktadır. Ancak, bunda en çabuk, en önde görülmesi gerekli olan Türk musikisidir. Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir."

M.K.ATATÜRK

Atatürk, sanatın gelişmesi ve evrensel ölçütlere ulaşması için özellikle müziğin önemine dikkat çekmiş ve müzik eğitimi için kurumların açılmasına önderlik etmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde yapılan çalışmalar ve açılan kurumlar Türk müziğine yön vermiştir.

- 1923 yılında Darülelhan İstanbul'da yeniden açılarak Batı müziği bölümü eklenmiştir. 1926 yılında İstanbul Belediye Konservatuvarına dönüştürülerek tamamen Batı müziği eğitimi verilmeye başlanmıştır. Günümüzde hâlen İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı adıyla eğitim vermektedir.
- 1924 yılında yürürlüğe giren Tevhidi Tedrisat Kanunu ile müfredat programında müzik derslerine de yer verilmeye başlanmıştır.
- 1924 yılında ortaöğretim için müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla Ankara'da Musiki Muallim Mektebi açılmıştır. Bu mektep 1936 yılında konservatuvara dönüştürülmüş, 1937 yılında ise Gazi Eğitim Enstitüsüne bağlanmıştır.
- 1924 yılında Muzıka-i Humayûn İstanbul'dan Ankara'ya taşınarak "Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti" adını almıştır. 1933 yılında orkestra bandodan ayrılmış; orkestra "Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası", bando ise "Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası" adıyla çalışmalarına devam etmiştir. "Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası", 1958 yılından itibaren "Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası" adıyla çalışmalarını sürdürmektedir.
- 1925 yılından itibaren yetenekli gençler, müzik eğitimi almaları için devlet tarafından yurt dışına gönderilmeye başlanmıştır.
- 1934 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından "Bütün okullarda çok sesli müzik uygulamasına yönelinmesi; halk arasında opera, operet, konser, radyo ve plaklar aracılığıyla yeni beğeninin yaygınlaştırılması; bestecilerin ve usta çalgıcıların yetiştirilmesi ve devletçe korunması" kararları alınmıştır.
- 1936 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı açılmıştır.
- 1938 yılında Ankara Askerî Müzik Okulu kurulmuştur.

(Komisyon tarafından düzenlenmiştir.)

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Öğrenciler sanat, sanatçı, sanat eseri ve estetik kavramları hakkında bilgi sahibi oldu.
2. Farklı sanat dallarının birey üzerindeki etkilerini değerlendirdi.
3. Sanatçının yetişmesinde sanat eğitiminin önemini kavradı.

NOTLAR

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ

1. **Aşağıdakilerden hangisi Türk müziği türlerinden biridir?**

   A) Pop B) Rap C) Arabesk D) Rock E) Mehter müziği

2. "..... ,Türk ve Batı müziği teknikleri ile kendi kültürümüzü yansıtan ezgilerin çok sesli hâle getirilmesiyle oluşur." **cümlesindeki boşluğu uygun ifadeyle tamamlayınız.**

3. **Aşağıda mehter müziğiyle ilgili verilen bilgilerden hangisi <u>yanlıştır?</u>**

   A) Düşman askerlerini korkutmak amacıyla yapılan müzik türüdür.
   B) Askeri müzik türüdür.
   C) Cumhuriyetin ilanından sonra kurulmuştur.
   D) Askerlere cesaret vermek amacıyla yapılan müzik türüdür.
   E) Ordu düzenini sağlamak amacıyla yapılan müzik türüdür.

4. **Aşağıdakilerden hangisi dünya popüler müzik türlerinden biri <u>değildir</u>?**

   A) Pop B) Rap C) Blues D) Rock E] Türk halk müziği

5. "Çeşitli yöntemler kullanılarak duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımındaki üstün yaratıcılığa .....denir." **cümlesindeki boşluğu uygun ifadeyle tamamlayınız.**

6

MÜZİKSEL YARATICILIK

6.1. Ezgi Oluşturma
6.2. Ritim Eşliği Oluşturma
6.3. Müzik ve Teknoloji
6.4. Türkülerimizin Öyküleri

6.1. EZGİ OLUŞTURMA

Öğrenme Alanı : 9.C. MÜZİKSEL YARATICILIK
Kazanım : 9.C.1. Yatay aralıklardan ezgi oluşturur.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, soru-cevap, gösterip yaptırma, yaratma-üretme
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı, EBA dokümanları

1. ETKİNLİK

Müziksel yaratıcılık hakkında bilgi verilir.

Yaratıcılık, her bireyde var olan ve yaşamın her döneminde bulunan yetenektir. İnsanoğlunun sahip olduğu önemli zihinsel yetilerden biridir. Müziksel yaratıcılık ise bireyin birikimlerinden yararlanarak, yeteneklerini kullanarak özgün bir ürün ortaya çıkmasına olanak sağlayan kapsamlı bir süreçtir.

Ortaöğretime başlayan öğrencilerin almış oldukları eğitim seviyesi dikkate alındığında öğrencilerin yaratıcılıkla ilgili belli yönlendirmelere ihtiyaçları olacaktır. Etkinlikler yapılırken tonalite, zaman belirteci, nota süre değerleri vb. yönlendirmeler çalışmanın genel hatlarının oluşmasını sağlayacaktır.

Yapılacak etkinlik do majör tonunda "ikilik" ve "dörtlük" nota değerlerinden oluşacaktır. Kullanılacak seslerin sınırları "do^1" ve "mi^2" olarak belirlenmiştir. Verilen çalışmada boş bırakılan ölçüleri öğrencilerin tamamlamaları istenir.

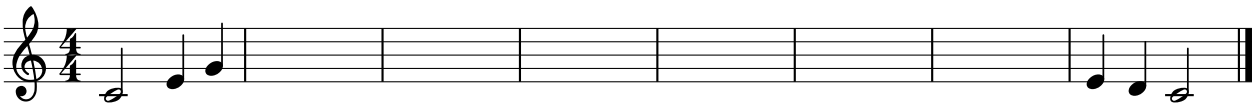

a) Öğrencilerin oluşturduğu ezgilerden seçilen iki örneğin önce bonası yaptırılır.
b) Sınıf iki gruba ayrılır. Birinci grup, seçilen örnekleri seslendirirken ikinci grubun da örneklerin solfejini yapması sağlanır.

2. ETKİNLİK

Yapılacak etkinlik la minör tonunda "ikilik", "dörtlük" ve "sekizlik" nota değerlerinden oluşacaktır. Kullanılacak seslerin sınırları "do^1" ve "mi^2" olarak belirlenmiştir. Verilen çalışmada boş bırakılan ölçüleri öğrencilerin tamamlamaları istenir.

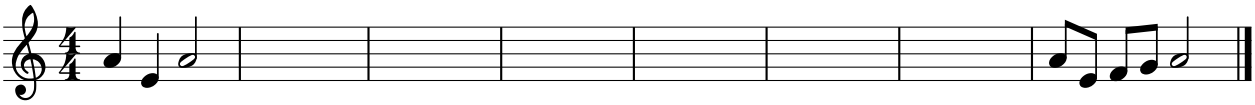

a) Öğrencilerin oluşturduğu ezgilerden seçilen iki örneğin önce bonası yaptırılır.
b) Sınıf iki gruba ayrılır. Birinci grup, seçilen örnekleri seslendirirken ikinci grubun da örneklerin solfejini yapması sağlanır.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Belirlenen tonalitedeki sesleri kullanarak anlamlı bir ezgi oluşturdu.
2. Oluşturduğu ezginin bonasını yaptı.
3. Oluşturduğu ezginin solfejini yaptı.

NOTLAR

6.2. RİTİM EŞLİĞİ OLUŞTURMA

Öğrenme Alanı : 9.C. MÜZİKSEL YARATICILIK
Kazanım : 9.C.2. Dağarcığındaki basit ölçülerde yazılmış eserlere uygun ritim eşliği oluşturur.
Süre : 40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, soru-cevap, gösterip yaptırma, yaratma-üretme
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı, EBA dokümanları, "Zımterelelli", "Gel Gidelim Bizim Köye", "Bir İpte İki Cambaz"

1. ETKİNLİK

Temel ritim kalıpları hatırlatılır. Öğrencilerden bu kalıpları seslendirmeleri istenir.

Ritimsel yapı müziğin temel unsurlarından biridir. Eserlerde müzikal ifadeyi zenginleştirmek ve güçlendirmek farklı ritim çalgıları ve ritimsel çeşitlilikle mümkündür.

Ritim Kalıpları

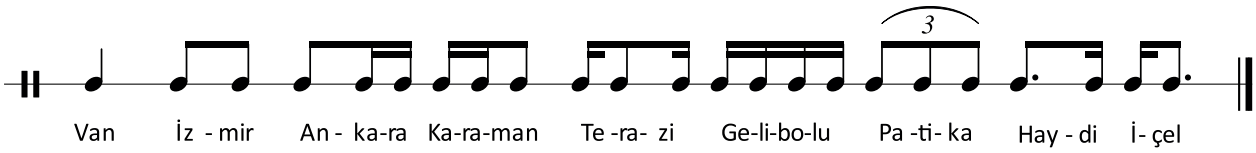

Ritim Çalışması

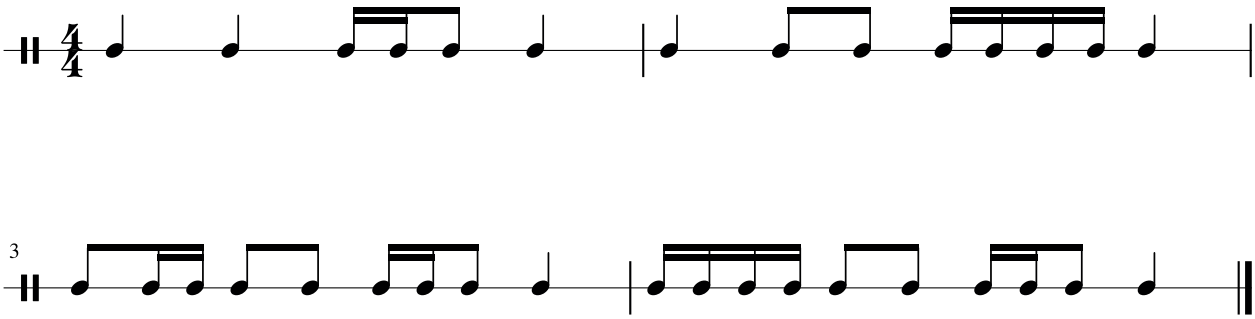

a) Öğretmen tarafından ritim çalışma kartları hazırlanır.
b) Hazırlanan çalışma kartlarına ritim çalışma örnekleri yazılır ve öğrencilere çalışma kartları dağıtılır.
c) Öğrenciler, kartta yazan ritim çalışmasını alkışla seslendirir.
d) Ritim çalışmaları, 9.B.1'deki (bk. s. 39) bardak etkinliği ile de yapılabilir.

2. ETKİNLİK

a) "Zımterelelli" şarkısının bonası yaptırılır.
b) Öğretmenin çalgısı eşliğinde eserin solfeji yaptırılır ve eser sözleri ile seslendirilir.
c) Sınıf üç gruba ayrılır. Birinci grup şarkıyı , ikinci grup vurmalı çalgılar eşliğini, üçüncü grup ise marakas eşliğini seslendirir.
ç) Gruplar sırayla her bir partiyi seslendirir.

NOT: Sınıfın imkânlarına ve öğrenci seviyelerine göre eşlik çalgıları ve ritim eşlikleri farklılık gösterebilir.

ZIMTERELELLİ

Derleyen: Muammer SUN

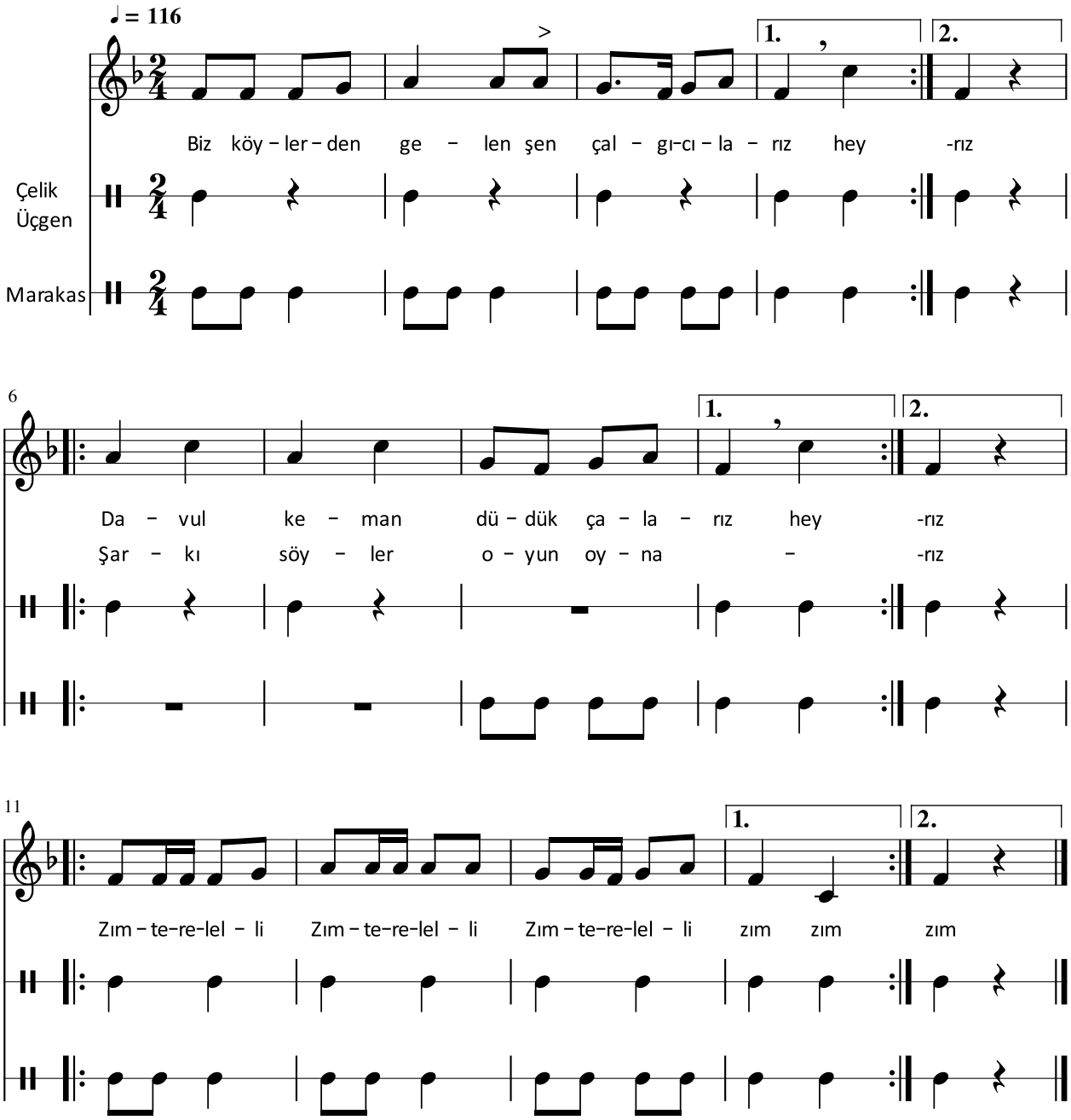

3. ETKİNLİK

Öğrencilerden aşağıda verilen eserlere ritim eşliği yazmaları ve yazdıkları eşlikleri kullanarak eserleri seslendirmeleri istenir.

Ritim eşliği yazarken ses tınıları bakımından farklılık gösteren ritim çalgılarının uyumuna dikkat etmeleri gerektiği hatırlatılır. 2. etkinlikteki uygulamalar "Gel Gidelim Bizim Köye" ve "Bir İpte İki Cambaz" şarkılarında da yaptırılır.

Gel Gidelim Bizim Köye

Söz : Halil Bedii YÖNETKEN
Müzik: Fransız ezgisi

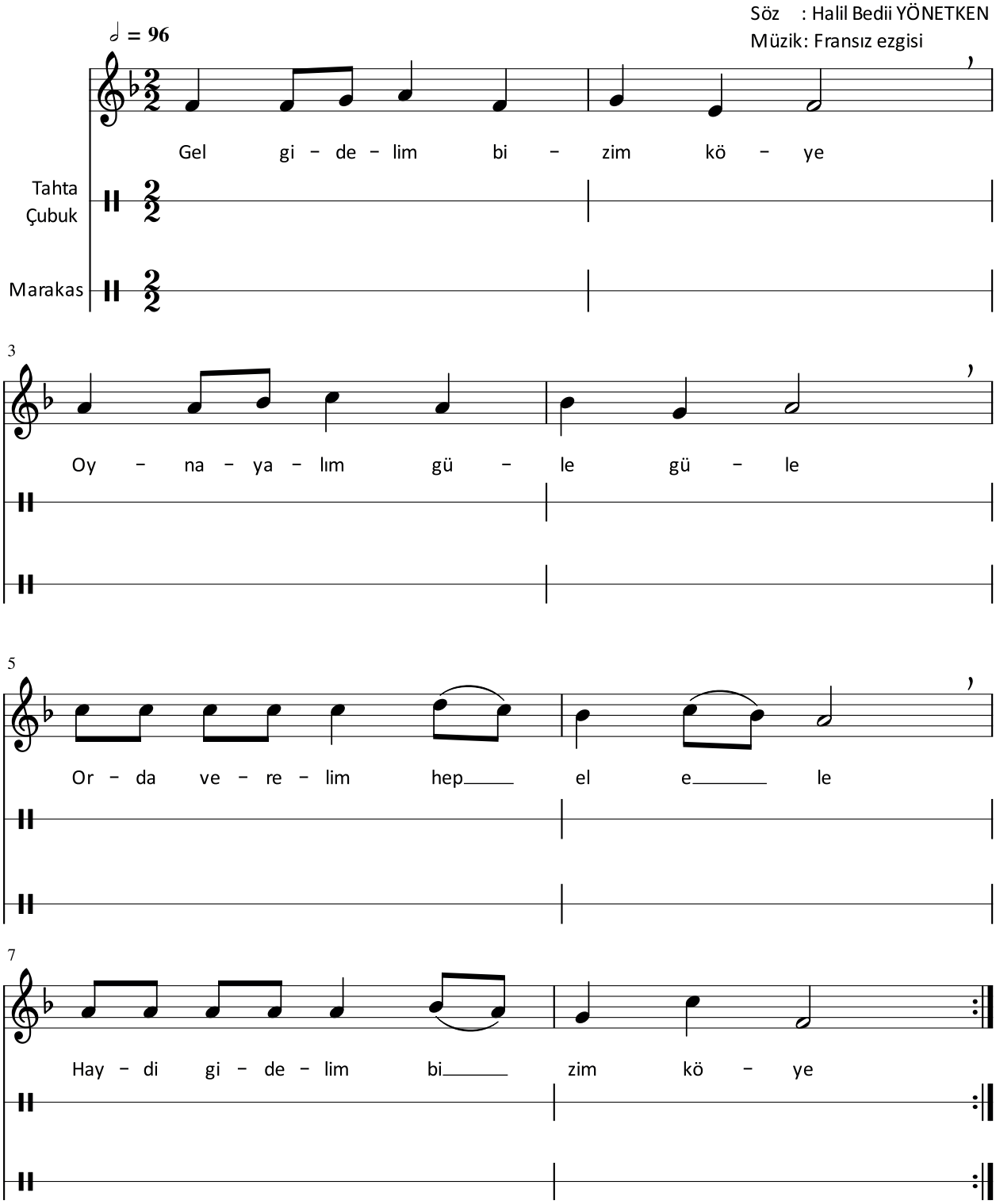

BİR İPTE İKİ CAMBAZ

Neşeli-Çabuk

Söz ve Müzik: Muammer SUN

Zil

Marakas

Bir ip - te i - ki cam - baz La - ra - lay la - ra - lay lay - lom
Bir cam - baz ne o - yun - baz La - ra - lay la - ra - lay lay - lom

Bir ip - te i - ki cam - baz La - ra - lay la - ra - lay lom
Bir cam - baz ne o - yun - baz La - ra - lay la - ra - lay lom

Yü - rü yü - rü dur sa - kın düş - me La - ra - lay la - ra - lay lay - lom
Sı - kı sı - kı bas sa - kın düş - me La - ra - lay la - ra - lay lay - lom

Yü - rü yü - rü dur sa - kın düş - me La - ra - lay la - ra - lay lom
Sı - kı sı - kı bas sa - kın düş - me La - ra - lay la - ra - lay lom

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Belirlenen ritim kalıplarını ritim çalgılarıyla seslendirdi.
2. Çalışma kartlarındaki ritim çalışma örneklerini seslendirdi.
3. "Zımterelelli" şarkısındaki ritim eşliklerini ritim çalgılarıyla seslendirdi.
4. "Gel Gidelim Bizim Köye", "Bir İpte İki Cambaz" şarkılarına ritim eşliği yazdı.
5. Yazdığı eşlikleri ritim çalgılarıyla seslendirdi.

NOTLAR

6.3. MÜZİK VE TEKNOLOJİ

Öğrenme Alanı	: 9.C. MÜZİKSEL YARATICILIK
Kazanım	: 9.C.3. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır.
Süre	: 40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap, gösterip yaptırma
Araç Gereçler	: Etkileşimli tahta, çalgı, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), EBA dokümanları, "Sultan (Film müziği)", "Güzel Anadolu"

1. ETKİNLİK

Müzik teknolojileri ve yararları hakkında bilgi verilir.

Bilişim teknolojisi alanındaki gelişmeler, müzik sanatının gelişimini hızlandırmıştır. Müzikle ilgili donanım ve yazılımlar müzik eğitimi, üretimi ve paylaşımı aşamalarında büyük olanak ve kolaylık sağlamıştır.

Müzik teknolojileri içinde nota yazım programları birçok besteci, aranjör, müzisyen ve müzik eğitimcisi tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu programlarda yazılan notaları kesme, kopyalama, yapıştırma, birden çok çalgıyı birlikte dinleme imkânı olduğu için bu programları kullanan kişiye büyük kolaylık sağlar.

Görsel 6.1: Müzik ve teknoloji

Nota yazım programında aşağıda belirtilen aşamalar yapılır.

- Nota yazım programında yeni sayfa açılır. Başlık ve besteci ismi yazılır.
- Çalgı ve donanım seçilir.
- Zaman belirteci ve ölçü miktarı belirlenir.
- Açılan sayfada nota yazma sekmesi ve yazılacak notanın süre değeri seçilerek dizek üzerine yazılır.
- Notalar yazıldıktan sonra eserle ilgili detaylar (hız ve gürlük terimleri, nefes yerleri, değiştirici işaretler, eserin sözleri, bağ ve tekrar işaretleri vb.) yapılır.
- Eser, yazımı tamamlandıktan sonra kaydedilir. Bu programların farklı formatlarda (png, pdf, wav, midi, MP3) kaydetme seçenekleri bulunmaktadır.

Yukarıdaki uygulamaların sıralaması programdan programa farklılık gösterebilir.

2. ETKİNLİK

Nota yazım programında “Sultan” ve “Güzel Anadolu” adlı eserler öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından yazılır.

SULTAN

(Film Müziği)

Müzik: Yavuz TURGUL

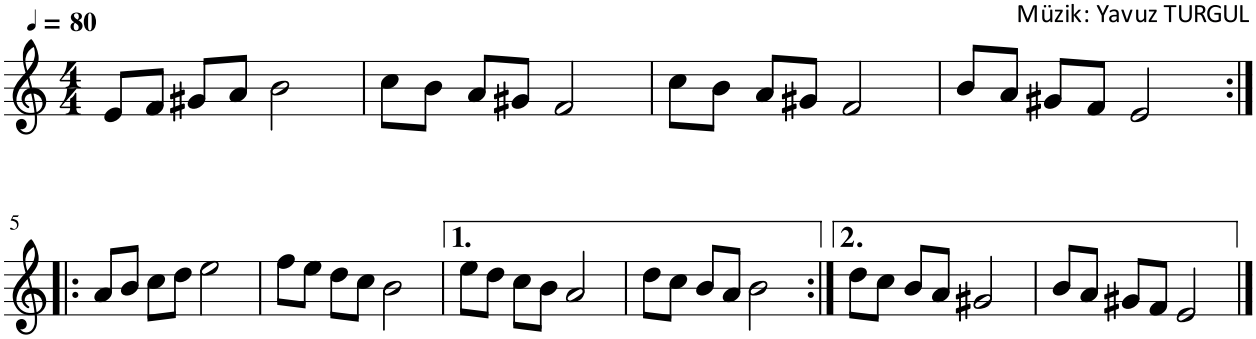

GÜZEL ANADOLU

Çabuk

Söz ve Müzik :Hasan TORAGANLI

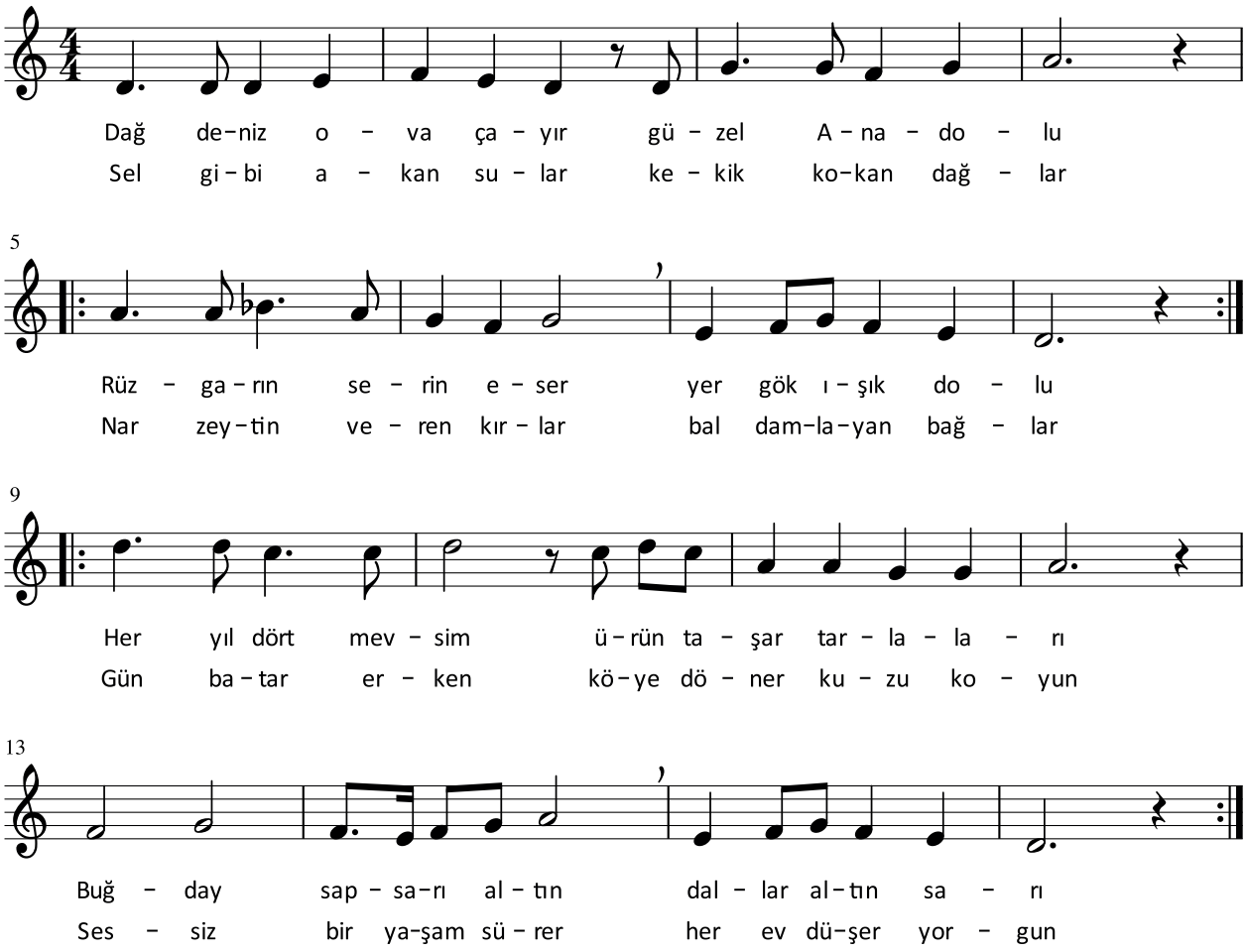

3. ETKİNLİK

"Müziksel Yaratıcılık" ünitesinde yapılan ezgi ve eşlik yazma çalışmaları nota yazım programlarında öğrenciler tarafından yazılır.

4. ETKİNLİK

Öğretmenin yönlendirmesiyle ses kayıt ve düzenleme programında ses kaydı ve düzenlemeler yapılır.

- Ses kayıt ve düzenleme programında yeni sayfa açılır.
- Kayıt tuşuna basılarak bilgisayarın ses alıcısı aracılığıyla ses kaydı yapılır. Yapılan ses kaydını dinleme, durdurma, başa alma vb. işlemleri yapılabilir. Ses kayıt uygulamalarının daha kaliteli yapılabilmesi için bilgisayara harici ses kartı bağlama, mikrofon bağlantısı kurma seçenekleri de mevcuttur.
- Ses kayıt ve düzenleme programında dışarıdan ses dosyası (MP3, wav, midi vb.) alınarak düzenlemeler yapılabilir. Bu yöntemle birden fazla ses dosyası üst üste bindirilerek işlenebilir, farklı müzikler oluşturulabilir, şiir okuma kaydı yapılarak arka plan (fon) müziği eklenebilir.
- Projede istenilen düzenlemeler yapıldıktan sonra eser tekrar dinlenir ve varsa ek düzenlemeler yapılır.
- Bütün düzenlemeler yapıldıktan sonra eser belirlenen klasöre kaydedilir. Ayrıca müzik etkinliklerinde kullanılmak üzere ses dosyası (wav, MP3, midi vb.) olarak da kaydedilebilir.

5. ETKİNLİK

Öğrenciler tarafından şiir okunarak ses kayıt ve düzenleme programında kayıt yapılır. Yapılan ses kaydına uygun fon müziği seçilerek düzenleme yapılması sağlanır. Yapılan çalışmalar sınıf ortamında paylaşılır.

6. ETKİNLİK

Genel Ağ ortamında müzik dinlerken siber güvenliğin ve etik kuralların önemi açıklanır.

Müzik dinlemek için kullanılan CD, kaset vb. materyallerin yerini günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte Genel Ağ üzerinden kolayca edinilebilir MP3 gibi dijital biçimler almıştır. Genel Ağ'dan albüm veya tek bir şarkı satın alınabilirken müzik marketlerde bu mümkün değildir. Genel Ağ'da müzik dinlerken veya Genel Ağ'dan müzik indirirken güvenli, yasal sitelerden ve uygulamalardan yararlanılmalıdır. Güvenli olmayan sitelerden yararlanıldığında dolandırıcılık ve genel ahlaka uymayan durumlarla karşılaşılabilir. Ayrıca zararlı yazılımlar veya virüsler nedeniyle kullanılan teknolojik cihazlar zarar görebilir. Bu yüzden siber güvenlik önem kazanmıştır.

Sanatçıların emeklerinin karşılığını alabilmeleri ve yeni eserler üretebilmeleri için Genel Ağ ortamında müzik dinlerken etik kurallara dikkat etmek gerekir. Korsan sitelerden müzik dinlememek ve indirmemek, sanatçıların eserlerini kişisel paylaşımlarda izinsiz kullanmamak gerekir. Devlet tarafından 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile de sanatçıların eserleri koruma altına alınmıştır.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. Nota yazım programları hakkında bilgi edindi.
2. Kendi eserlerini ve çalışmalarını nota yazım programını kullanarak yazdı.
3. Ses kayıt ve düzenleme programında şiir kaydı yaparak fon müziği eşliğinde düzenlemeler yaptı.
4. Genel Ağ ortamında müzik dinlerken siber güvenliğe ve etik kurallara dikkat etmenin önemini kavradı.

NOTLAR

6.4. TÜRKÜLERİMİZİN ÖYKÜLERİ

Öğrenme Alanı : 9.C. MÜZİKSEL YARATICILIK
Kazanım : 9.C.4. Türk halk müziğinin yaşanmış öykülerini canlandırır.
Süre : 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler : Anlatım, soru-cevap, drama
Araç Gereçler : Etkileşimli tahta, çalgı, ses kayıtları(CD,MP3 vb.), EBA dokümanları

ARAŞTIRMA

Öğrencilerden "İzmir'in Kavakları", "Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar" ve "Kırmızı Gül Demet Demet" türkülerinin yaşanmış öykülerini araştırmaları ve canlandırma yapacakları türkülere ait materyalleri hazırlamaları istenir. Öğrencilerin iş birliği içinde uyumlu çalışmaları sağlanır.

1. ETKİNLİK

Halk kültürünün türkülere yansıması vurgulanır.

Anadolu halk kültürü içinde türküler önemli bir yer tutar. Ortak yaşayışın ve hislerin izlerini taşıyan türkülerden bazıları, oluş ve yakılış sürecini anlatan öykülere sahiptir. Bu öykülerle bireylerde toplumsal hafızaya yönelik bilinç ve duyarlılık oluşturulur.

Türk halk müziğine yönelik bir farkındalık oluşturmak için öyküleri anlatılmak üzere seçilen "Hey On Beşli", "İzmir'in Kavakları", "Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar" ve "Kırmızı Gül Demet Demet" adlı türküler dinletilir.

2. ETKİNLİK

Öğretmen tarafından "Hey On Beşli" türküsünün öyküsü görseller eşliğinde anlatılır.

"Hey On Beşli" türküsünde milli birlik beraberlik ve bağımsızlığın sağlanabilmesi için lise çağındaki çocukların cephelerde verdiği mücadeleye dikkat çekilerek öğrencilerden empati kurmaları istenir.

"HEY ON BEŞLİ" Türküsünün Öyküsü

"19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında arka arkaya pek çok savaşta verdiği kayıpların sonunda, askere alacak yetişkin ve sağlıklı erkek bulamayan Osmanlı Devleti, Çanakkale Savaşı sırasında, doğum tarihi Rumi takvimle 1315 ve daha büyük, 15 ila 18 yaş arası erkek çocukların orduya katılmasına karar verir. Çok küçük ve eğitimsiz oldukları için ölüme gittikleri bilinse de yola çıkan, Çanakkale'de bir kıyıya sıkışıp kalan, savaşta ölen insanlar için yakılmış bir ağıttır."
(http://www.eba.gov.tr/video/izle/7188846da63a9da-7647f1a40e86effae42c070ef3e001)

Öyküsü anlatılan türkü, tekrar dinletilerek öğrencilerdeki duygu değişimi gözlemlenir.

Görsel 6.2: On beşliler

3. ETKİNLİK

"İzmir'in Kavakları", "Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar" ve "Kırmızı Gül Demet Demet" adlı türkülerin öyküleri öğrenciler tarafından canlandırılır.

NOT: Sınıfta canlandırılması yapılan türkü öyküleri diğer disiplinlerle iş birliği içerisinde okul etkinliklerinde sergilenebilir.

Görsel 6.3: Geleneksel kına gecesi

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin dersin işlenişi sırasında göstermiş oldukları performanslarını, aşağıdaki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler

1. "Hey On Beşli" türküsünün yaşanmış öyküsünü kavradı.
2. "İzmir'in Kavakları", "Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar" ve "Kırmızı Gül Demet Demet" adlı türkülerin öykülerini canlandırdı.

NOTLAR

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ

1. Aşağıda verilen tartım kalıplarına uygun kelimeleri yazınız.

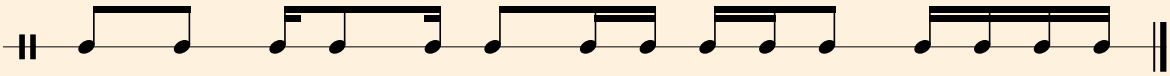

İz - mir ....

2. Aşağıda verilen kelimelere uygun tartım kalıplarını yazınız.

Van Pa - ti - ka Hay - di Te - ra - zi İ - çel

3. Aşağıda verilen tartım kalıplarını alkışla seslendiriniz.

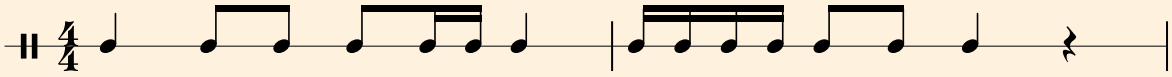

4. "Sanatçıların eserleri .....kanunu ile koruma altına alınmıştır." **cümlesindeki boşluğu uygun ifadeyle tamamlayınız.**

5. Öyküsü bilinen türkülerden örnek iki türkünün adını yazınız.

1._____

2._____

NOT: 3. sorunun cevabı, cevap anahtarında yer almamaktadır. Öğretmen tarafından değerlendirilir.

DAĞARCIK

İSTİKLAL MARŞI

Söz : Mehmet Âkif ERSOY
Müzik : Osman Zeki ÜNGÖR
P.Eşlik : Eduard ZUCKMAYER

Orta

Kork – ma sön – mez bu şa –
-ma kur – ban o – la –

4

fak – lar – da yü – zen al san – cak Sön–me-den
yım çeh – re – ni ey naz – lı hi – lal Kah – ra-man

7

yur – du – mun üs – tün – de tü-ten en son o-cak O be – nim mil–le – ti –
ır – kı – ma bir gül Ne bu şid – det bu ce-lal Sa – na ol – maz dö – kü –

10

min yıl - dı-zı - dır par - la - ya - cak O be - nim - dir o be - nim

len kan - la-rı - mız son - ra he-lal Hak-kı - dır Hak - k'a ta - pan

13

mil - le - ti - min-dir an - cak Çat-

mil - le - ti - min is - tik - -lal

ONUNCU YIL MARŞI

Söz : Behçet Kemal ÇAĞLAR
Faruk Nafiz ÇAMLIBEL
Müzik: Cemal Reşit REY

Moderato

(f) Çık - tık a - çık a - lın - la on yıl - da her sa - vaş - tan
Bir hız - da kö - tü - lü - ğü ge - ri - li - ği bo - ğa - rız

5

On yıl - da on beş mil - yon genç ya - rat - tık her yaş - tan
Ka - ran - lı - ğın üs - tü - ne gü - neş gi - bi do - ğa - rız

9

Baş - ta bü - tün dün - ya - nın say - dı - ğı baş ku - man - dan
Tür - k'üz bü - tün baş - lar - dan üs - tün o - lan baş - la - rız

13

De - mir ağ - lar - la ör - dük a - na yur - du dört baş - tan
Ta - rih - ten ön - ce var - dık ta - rih - ten son - ra va - rız

17

Tür - k'üz cum - hu - ri - ye - tin göğ - sü - müz tunç si - pe - ri
Tür - k'üz cum - hu - ri - ye - tin göğ - sü - müz tunç si - pe - ri

21

1. 2.

Tür - k'e dur - mak ya - raş - maz Türk ön - de Türk i - le - ri i - le - ri
Tür - k'e dur - mak ya - raş - maz Türk ön - de Türk i - le - ri i - le - ri

BARIŞI ANLATALIM

Söz : Erhan ÖZTÜRK
Müzik: Ayhan ÖZTÜRK

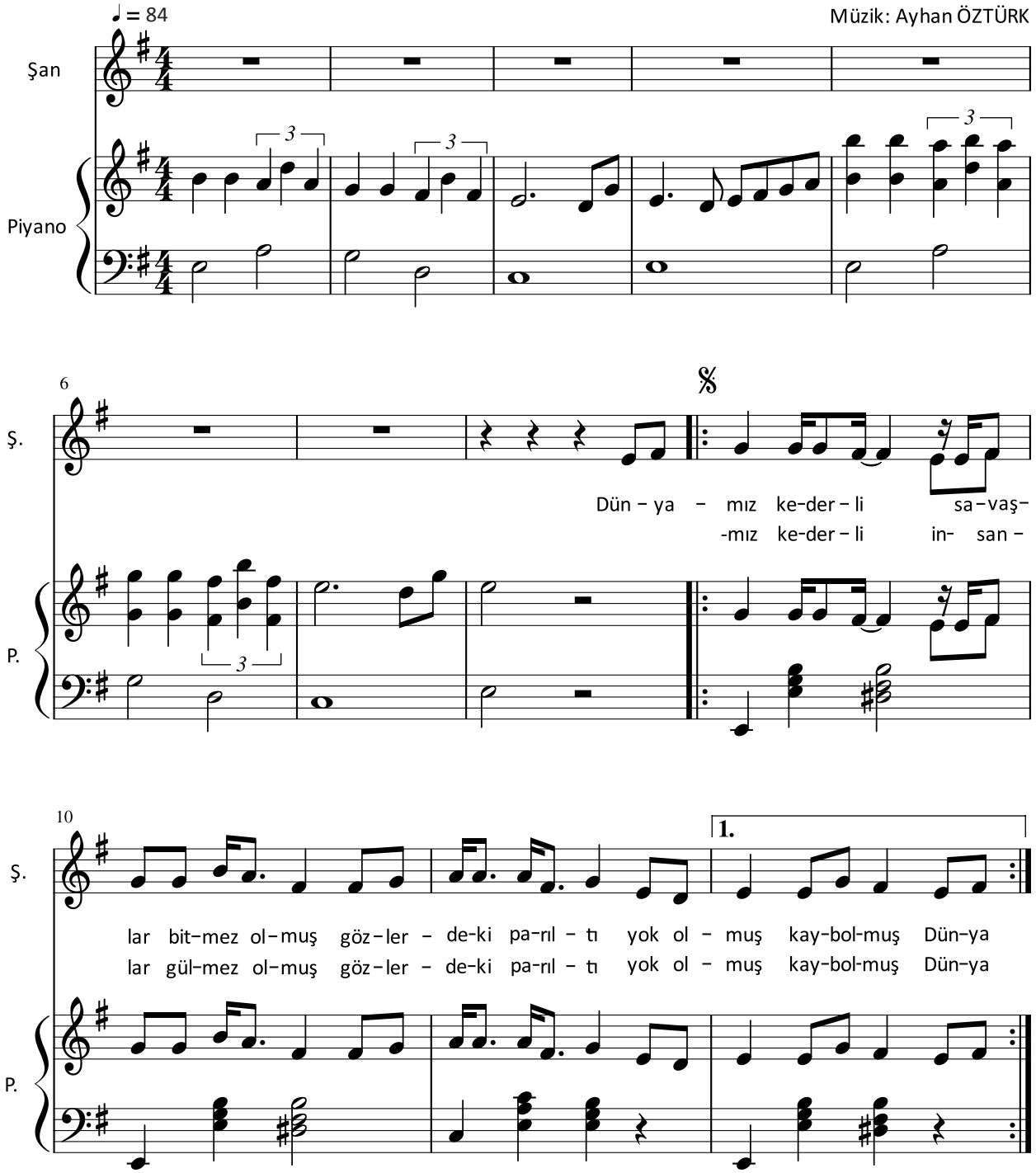

13

2.

Ş.

-muş kay-bol-muş dün-ya – da Hay-di ço-cuk-lar dost o-la-lım Gü-ze-

-muş kay-bol-muş dün-ya – da

P.

17

Ş.

lim dün-ya-mı-za ba-rı – -şı an-la-ta-lım

P.

20

Ş.

Dün-ya

P.

23

Ş.

Lay la la la lay lay la ra lay la ra

Hay - di ço-cuk - lar dost o-la-lım Gü-ze-

P.

25

Ş.

lay lay lay la lay la ra lay lay la ra lay -şı an-la-ta-lım Gü-ze-

lim dün-ya-mı-za ba-rı - şı an-la-ta-lım

1. 2.

P.

28

Ş.

lim dün - ya - mı-za ba-rı - şı an - la-ta-lım

P.

SELAM SANA ÖĞRETMENİM

Uyarlayan: Yücel ELMAS
Müzik : Stephen C. FOSTER
(Stefın Si. FOSTIR)

Marş tempo
♩ = 120

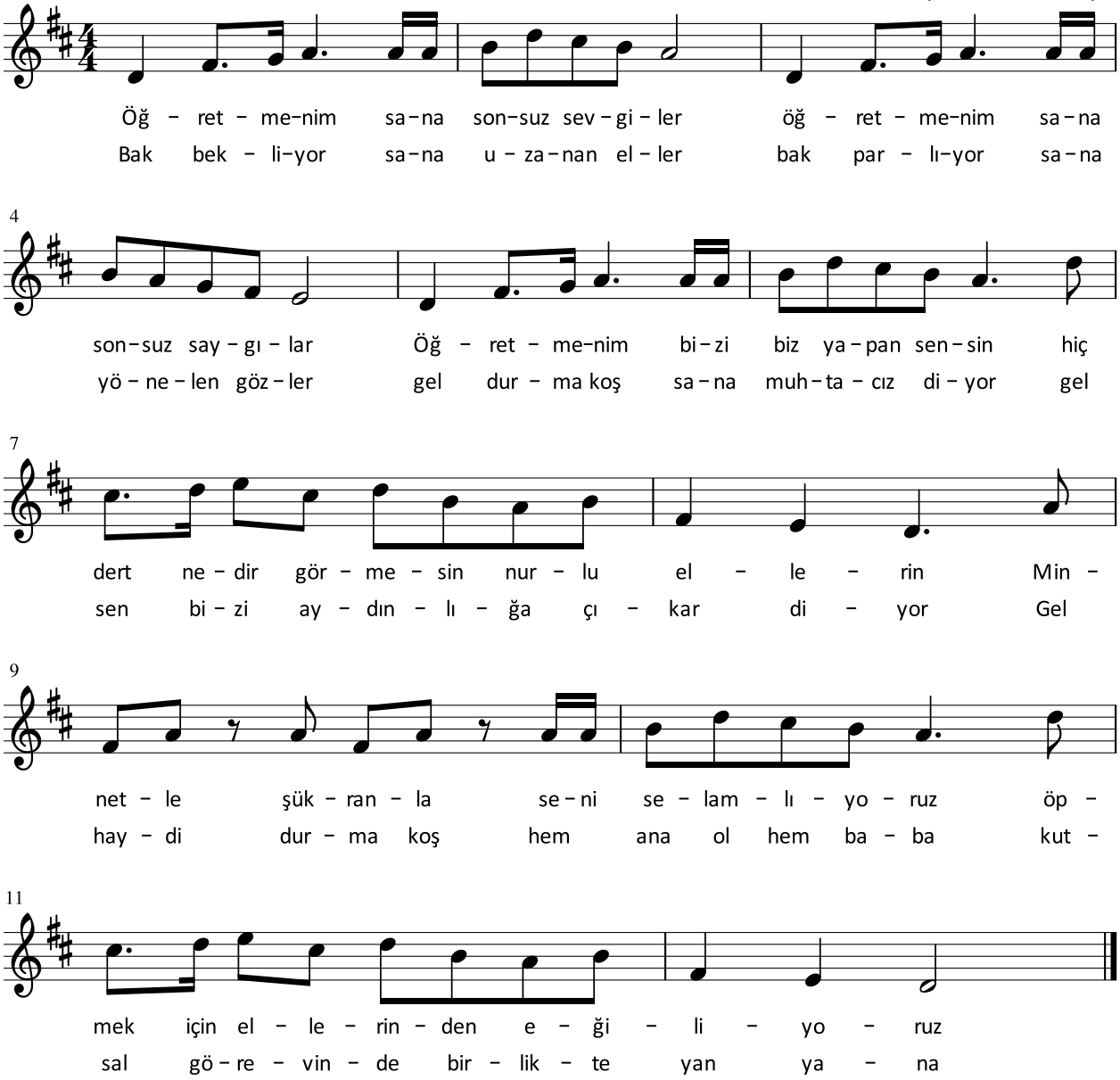

3. Sen doğruluk yücelikler timsali
Sen mutluluk iyilikler misali
Sen bir ışık yüreği aşkla yanan
Şefkatle hep yaralarımızı saran
Her şeyden üstündür sana olan sevgimiz
Haklı gururumuzsun sen öğretmenimiz

ZEYNEP BU GÜZELLİK VAR MI SOYUNDA

(Mamaşlı Zeynep'in Türküsü)

Yöresi: Mamaş-Kangal

Derleyen : Muzaffer SARISÖZEN

Kimden Alındığı: Âşık Süleyman

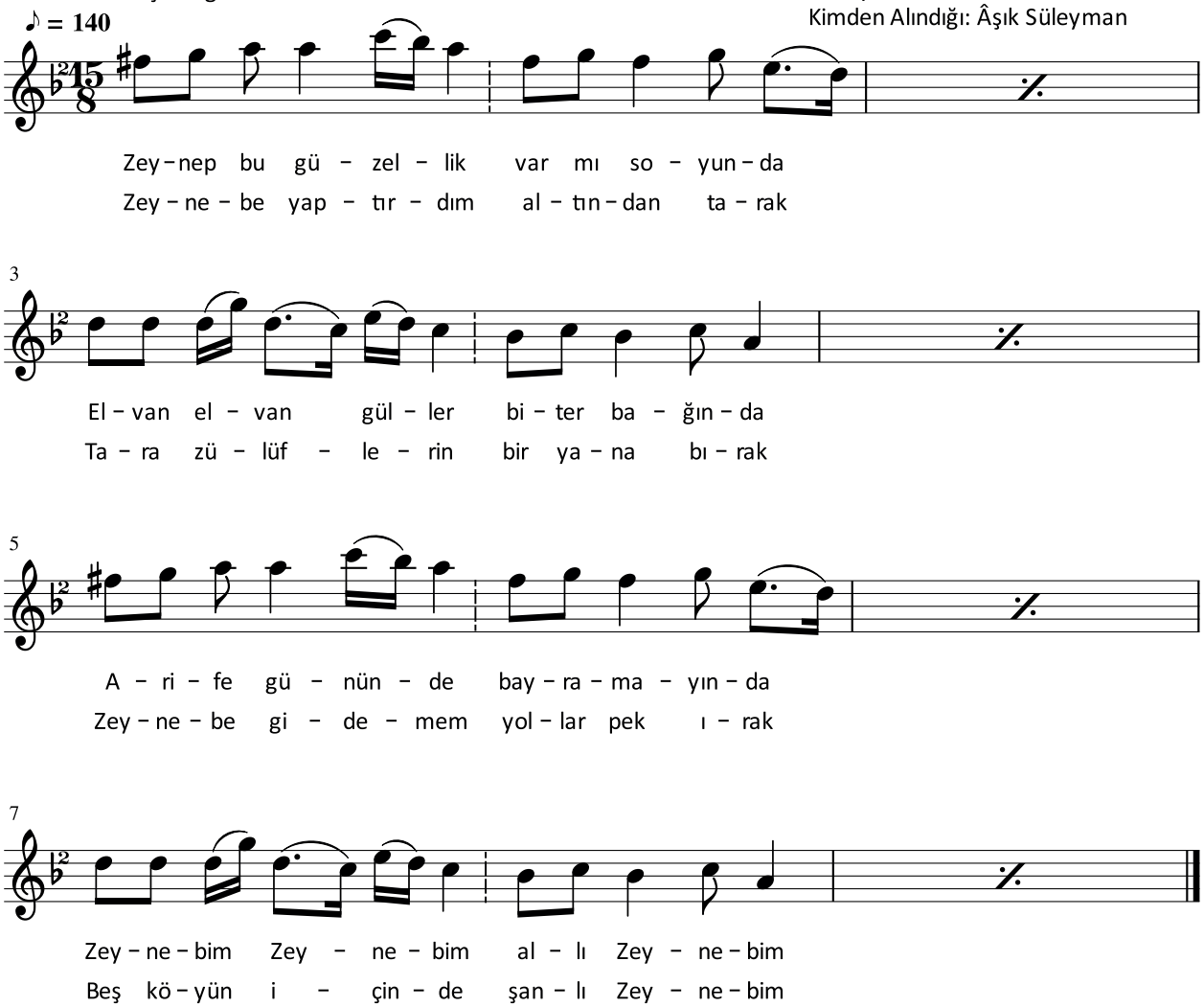

KARA ÜZÜM SALKIMI

Yöresi: Denizli/Honaz

Derleyen: Özay GÖNLÜM

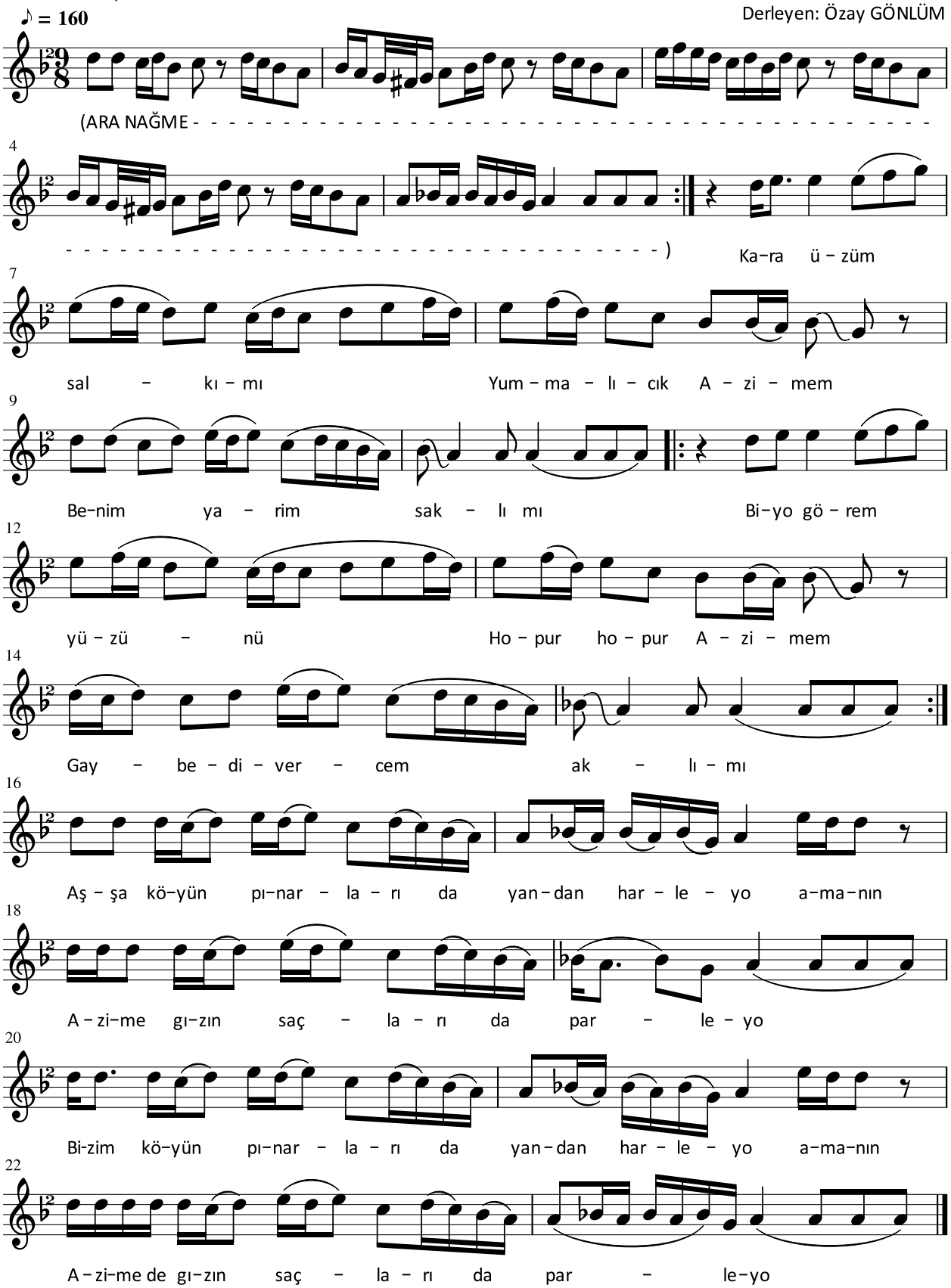

BAHÇALARDA BARIM VAR

Derleyen : Erkan SÜRMEN
Kimden Alındığı: Fatih KISAPARMAK

Yöresi: Kars-Iğdır

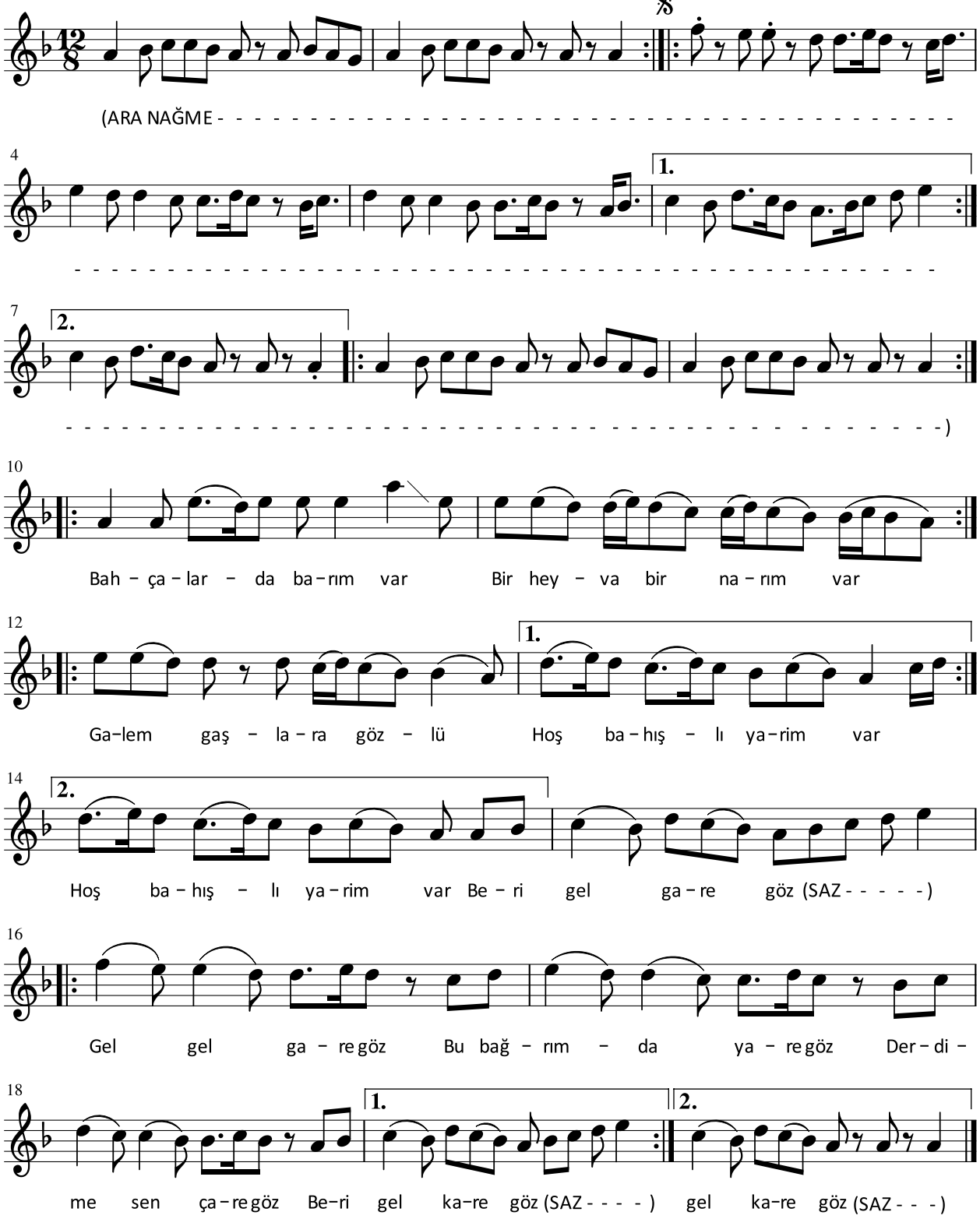
(ARA NAĞME - - -

KAHVEYİ KAVURURLAR

Yöresi: Eskişehir

Derleyen: Ali Fuat AYDIN

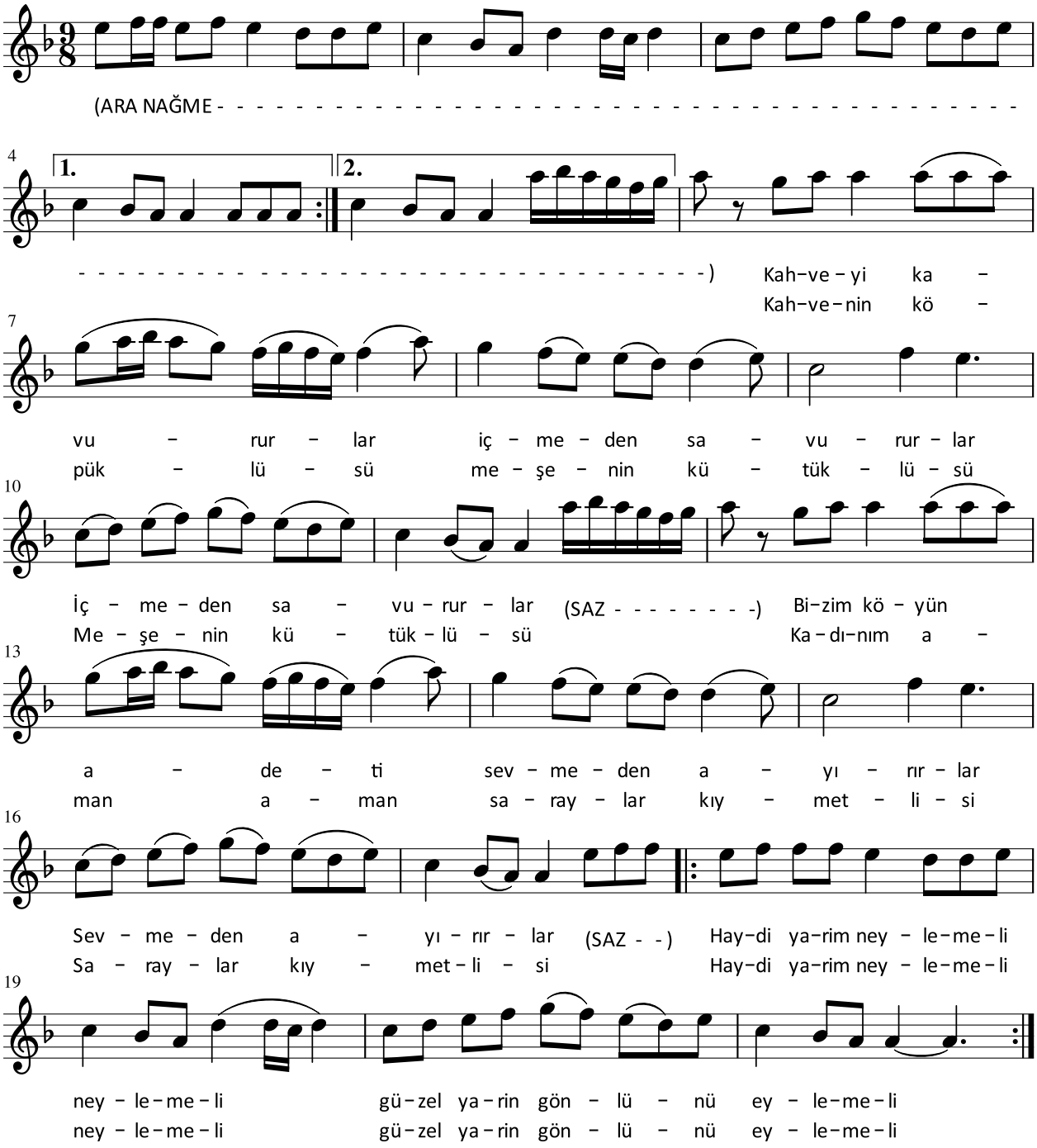
(ARA NAĞME - - -

GENÇLİK
(Kanon)

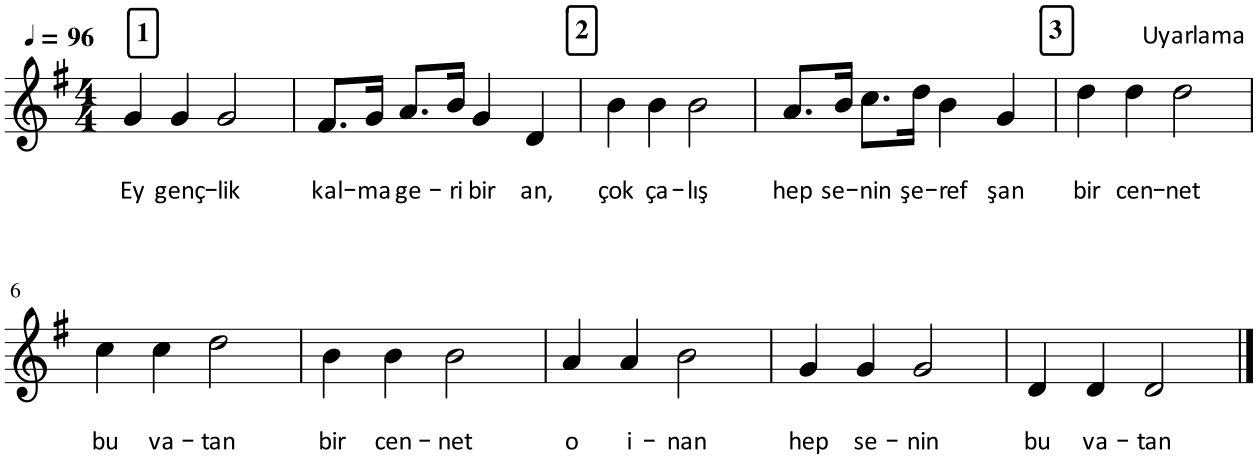

GÜNEŞ
(Üç Sesli Kanon)

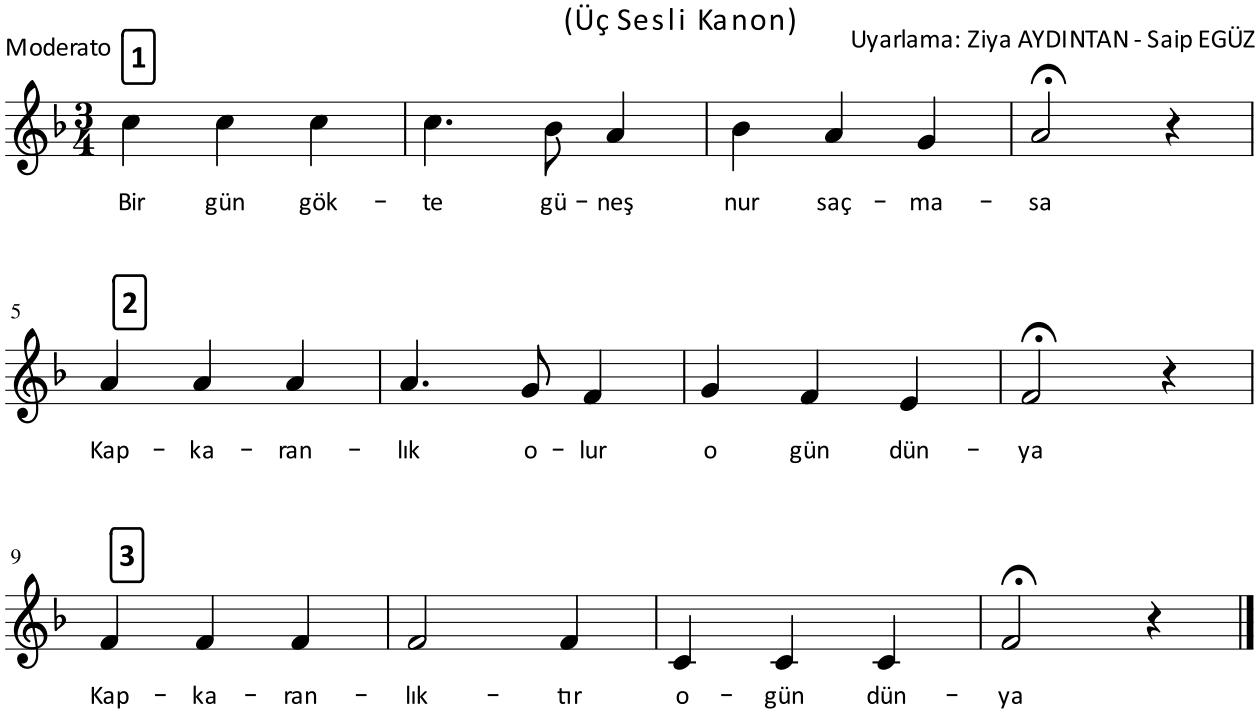

BOM BİLİ BİLİ BİLİ BOM

Düzenleme: Demet İLİK

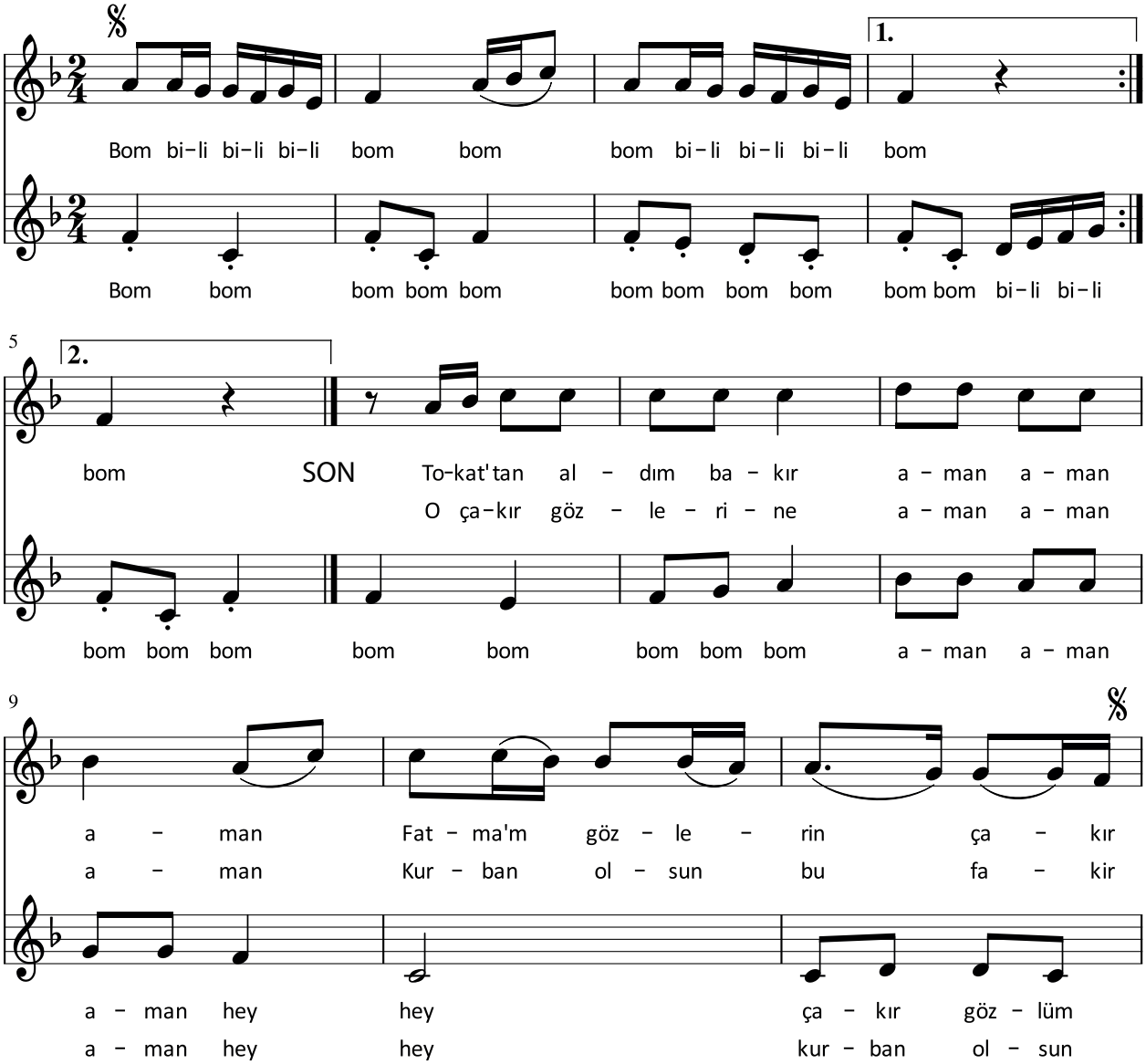

NİHAVENT ŞARKI

(Yollarda Aradım İzlerini)

Usulü: Semai

♩ = 146

Söz ve Müzik: Mustafa GÜNAY

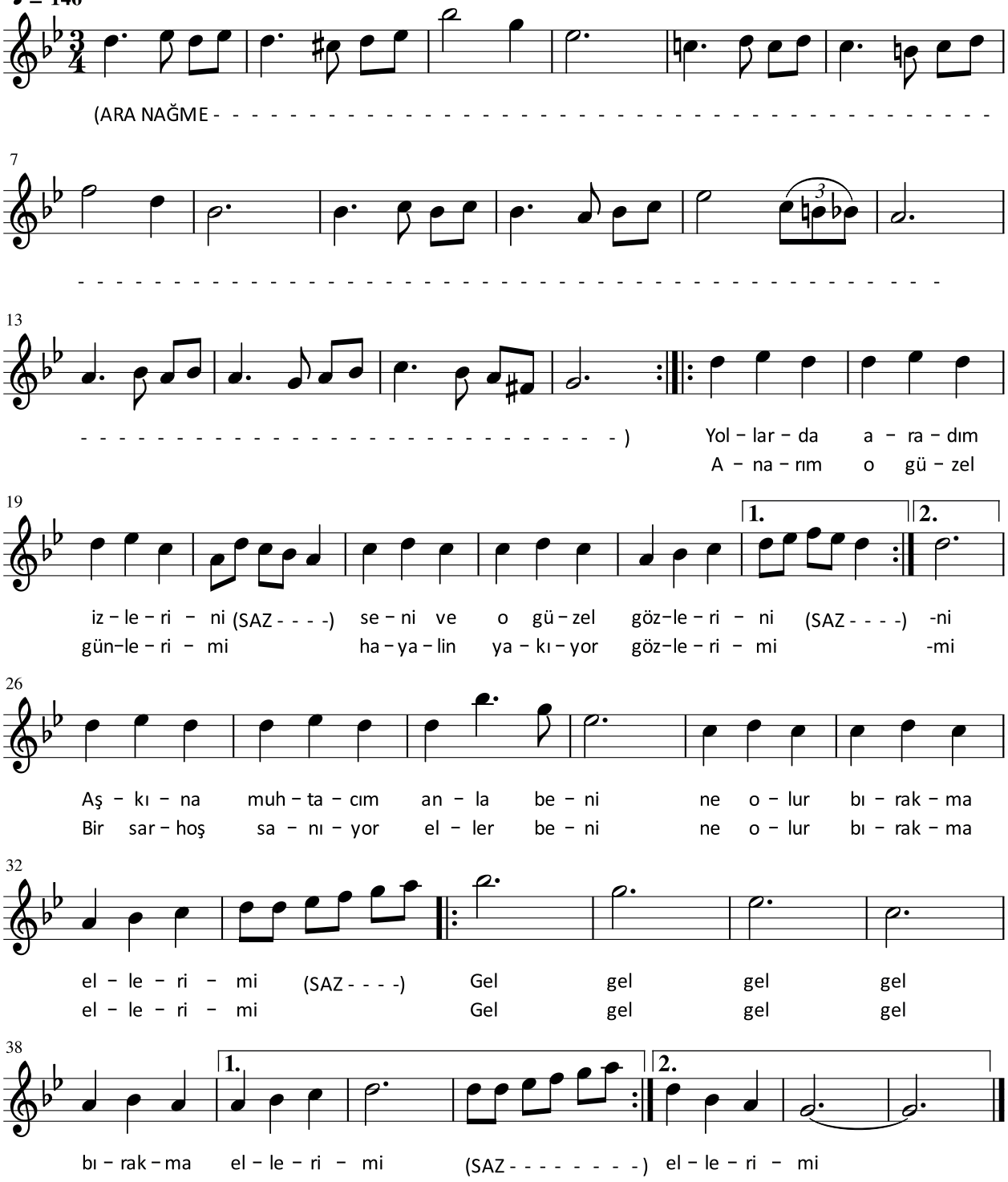
(ARA NAĞME - - -

NİHAVENT FANTEZİ

Bahar Geldi Gül Açıldı
(Adalı Kız)

Usulü: Semai

Söz ve Müzik: Teoman ALPAY

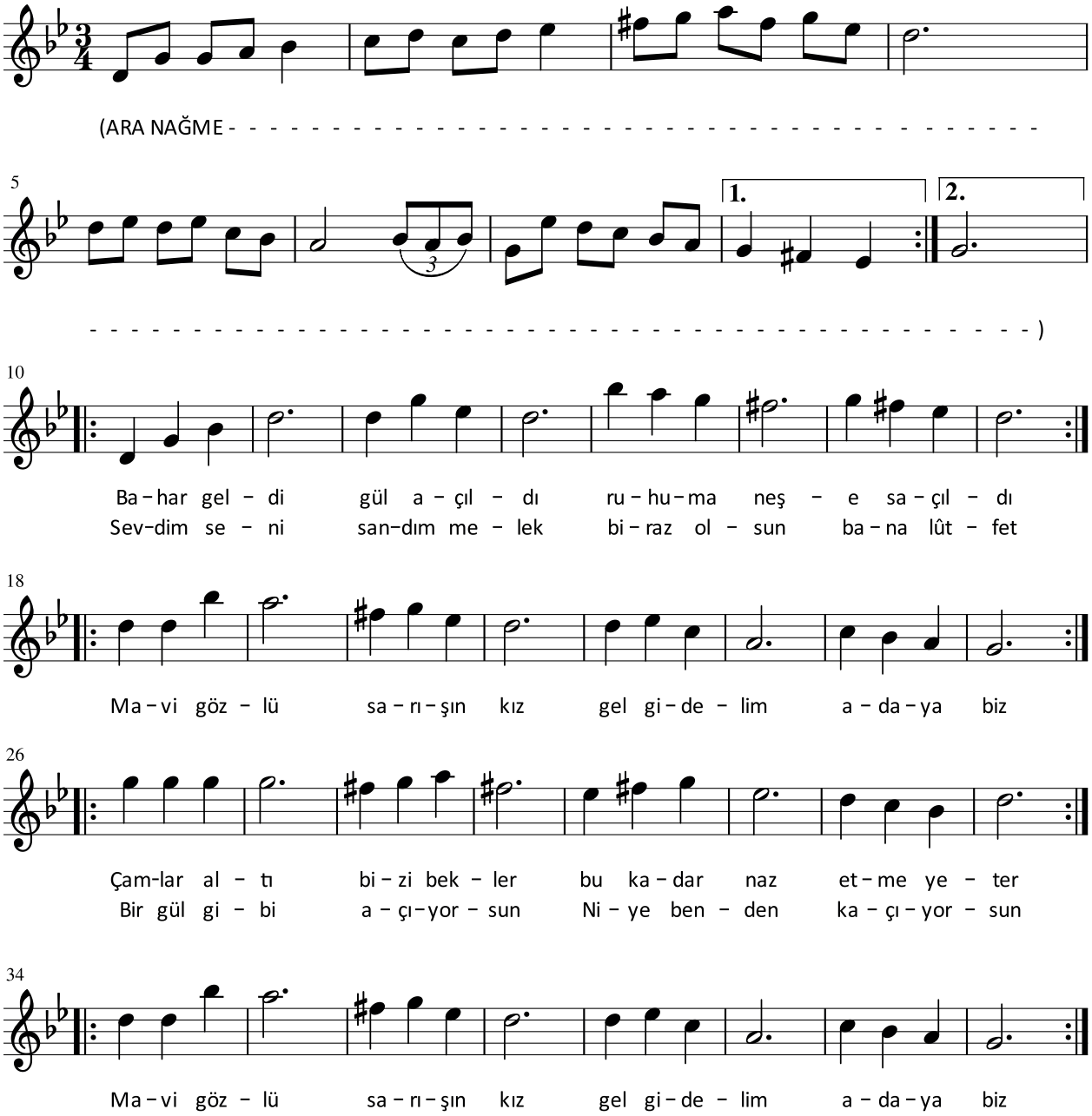

NİHAVENT ŞARKI

(Ellerim Böyle Boş, Boş mu Kalacaktı?)

Düyek

Söz ve Müzik: Şekip Ayhan ÖZIŞIK

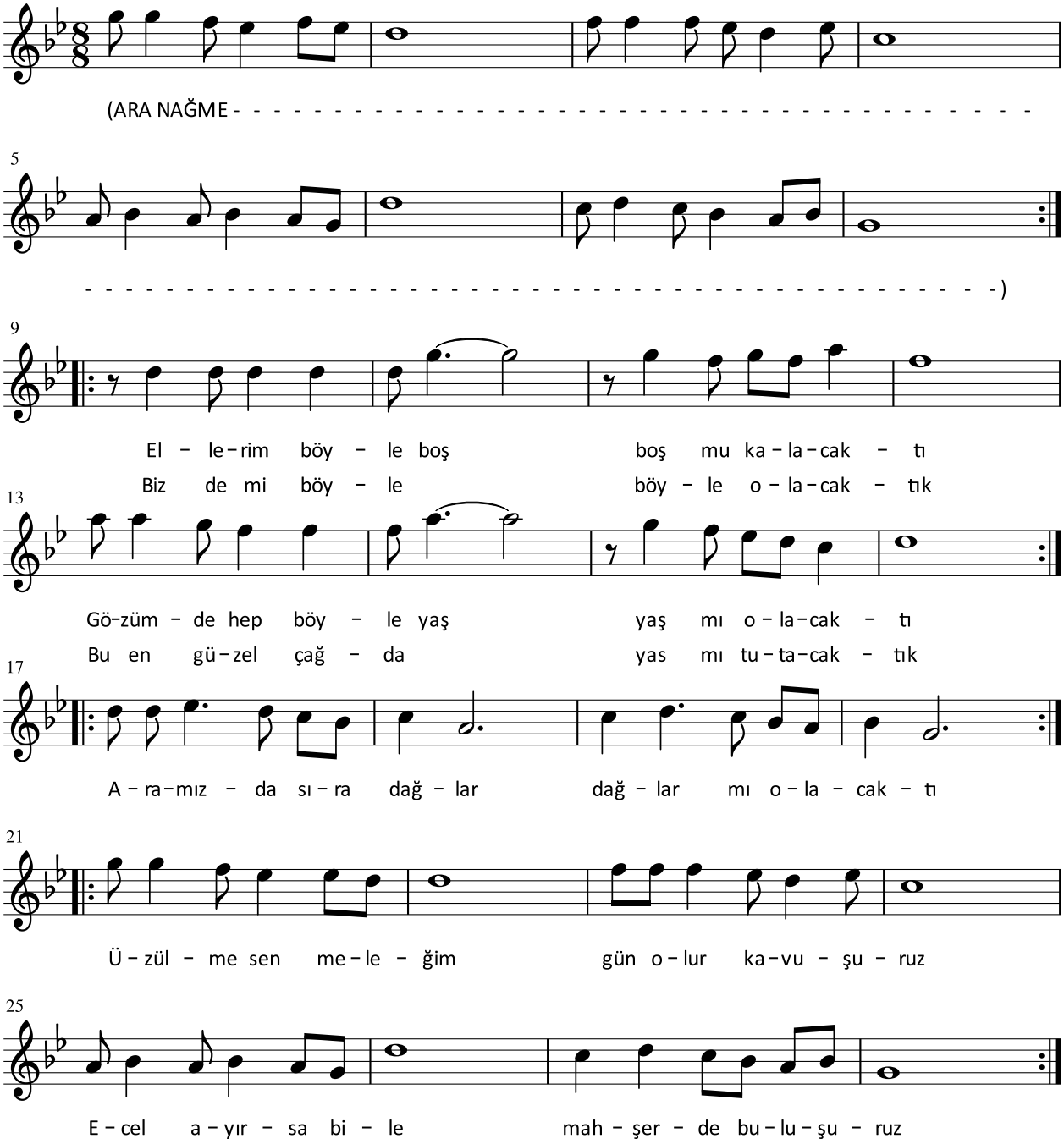
(ARA NAĞME - - -

BUSELİK ŞARKI

(Bir Akşam Son Defa Seni Görmeden)

Usulü: Semai

Söz ve Müzik: Mustafa SEYRAN

♩ = 190

Bir ak – şam son de – fa se – ni gör – me – den
Bi – lir – sin se – ve – mez se – ni hiç kim – se

9

Bir ak – şam son de – fa se – ni gör – me – den
Bi – lir – sin se – ve – mez se – ni hiç kim – se

17

De – di – ler göç et – ti sev – gi – lin ne – den
Çıl – gın – ca bir aşk – la sev – di – ğim ka – dar

25

De – di – ler göç et – ti sev – gi – lin ne – den
Çıl – gın – ca bir aşk – la sev – di – ğim ka – dar

33

Ne – den na – sıl ol – du bu aşk yı – kıl – dı
Git – me gel bu has – ret be – ni ya – ra – lar

41

(ARA NAĞME - - -

LA CUCARACHA (LA KUKARAÇA)

Allegro / Rumba

Meksika Şarkısı

mf In the land of se-no - ri - tas swet lo - li - tas and chi - qui - tas

5

There they do a dance as neat as an - y dance at an - y ball

9

La Cu - ca - ra - cha La Cu - ca - ra - cha! It's a live - ly lat - in

13

dance La Cu-ca - ra - cha La-Cu-ca - ra - cha! It's the rum-ba of ro -

17

mance You may have danced to a thou-sand rum - bas

20

Old or new they still re - call La Cu - ca -

22

ra - cha La Cu - ca - ra - cha! it's the dad-dy of them all

CEVAP ANAHTARI

1.ÜNİTE	2.ÜNİTE	3.ÜNİTE
1. ses	1. nota	1. dizi
2. E	2. B	2. C
3. B	3. bemol, diyez	3. armonik, melodik
4. Osman Zeki Üngör	4. DYDDY/YDYYD	4. makam
	5. A	5. A
	6. yatay, dikey	6. koma
	7. kırık, uzun	
	8. C	
	9. D	
	10. E	
4.ÜNİTE	**5.ÜNİTE**	**6.ÜNİTE**
1. D	1.E	1. te – ra – zi, an – ka – ra, ka – ra – man, ge – li – bo – lu
2. Doğadaki sesleri taklit ederek, hayvanları korkutmak için etraftaki nesnelere vurarak.	2. Çok sesli Türk müziği	2. 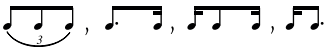
3. C	3.C	4. Fikir ve Sanat Eserleri
4. D	4. E	5. Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar, İzmir'in Kavakları
5. Rönesans Dönemi'nin en belirgin özelliği tek sesli müzikten çok sesli müziğe geçiştir.	5. sanat	
6. Pierluigi Palestrina, Orlando Di Lasso, Girolamo Frescobaldi		

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

A

alla turca : Türk usulü.

armoni : Seslerin uyumu. Seslerin tonalite gibi kurallı ögeler çerçevesinde birbirine bağlanışı.

B

bona : Bir müzik eserinin notalarının isimleri ile birlikte süre değerlerine uygun okunması.

D

Darülelhan : Osmanlı Devleti'nin ilk resmî müzik okulu.

H

hertz : Saniye başına düşen titreşim sayısı.

K

konson : Ses yolunda bir engele çarparak çıkan sesler (sessiz harfler).

kromatik : Birbirini izleyen yanaşık yarım perde aralıkların sırasıyla çıkarak ya da inerek ilerleyişi.

L

legato : Notaların birbirine bağlanarak seslendirilmesi.

M

mehter : Askerî mızıka takımı.

metronom : Müzikte hız ölçmeye yarayan araç.

mızrap : Telli çalgıları çalmaya yarayan; kemik, plastik veya özellikle kiraz ağacından yapılan alet.

modalite : "Mod" olarak tanımlanan dizilerin ses sistemi.

Mızıka-i Hümayun : Mehter-i Hümayun yerine, Batı standartlarında kurulan askeri bando.

müziksel algı : Müzikte işitme, çözümleme, anlama ve kavramayı içeren zihinsel bir süreç.

N

nüans : Sesin şiddet farkı.

P

performans : Müzik sanatının sunumu veya seslendirilmesiyle oluşan sanatsal eylem.

prozodi : **1.** Ses- söz uyumu. **2.** Sözlü bir müzik yapıtında seslerin ölçü zamanları ile sözcüklerin vurgularının birbirine uyumu.

R

register : Bir müzik yapıtını yorumlamak için gereken ses genişliği.

repertuvar : Bir müzik topluluğunun veya sanatçının hazırlamış olduğu parçalar, dağarcık.

S

seyir : Geleneksel sanat müziğinde makamların yürüyüş biçimlerini açıklamak için kullanılan terim.

solfej : Notaları değerlerine, ses ve ritimlerine göre uygulama, seslendirme çalışması.

staccato : Kesik kesik seslendirme.

Ş

şed : **1.** Aktarılmış. **2.** Geleneksel sanat müziğinde bir diziyi aralıklarını koruyarak başka bir sese aktarma.

T

tezene : Bağlama çalmaya yarayan, plastikten veya özellikle kiraz ağacı kabuğundan yapılan alet.

tonal : Tonalite ilkelerine uygun tüm müzik teknikleri.

V

vokal : Oluşumları sırasında ses geçidinde hiçbir engele takılmayan sesler (sesli harfler).

KAYNAKÇA

1. ACAY, S. (1999). **Şarkı Dağarcığı.** Ankara: Yurtrenkleri Yayınları.
2. AK, A.Ş. (2003). **Türk Musikisi Tarihi.** Ankara: Akçağ Yayınları.
3. AKDOĞU, O. (1991). **Türk Musikisi Nazariyatı Dersleri**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
4. AKDOĞU, O. (1996). **Türk Müziğinde Türler ve Biçimler.** İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
5. AYDIN, Y. (2003). **Türk Beşleri.** Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
6. AYDOĞAN, S. (2001). **Evrensel Koro Şarkıları**. Ankara: Elit Yayınları.
7. AYDOĞAN, S. (2001). **Evrensel Koro Türküleri**. Ankara: Elit Yayınları.
8. AYDOĞAN, S. ve İLİK, A. A. (1989). **Blokflüt İle Müzik Eğitimi**. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
9. CANGAL, N. (2002). **Armoni**. Ankara: Arkadaş Yayınları.
10. CANGAL, N. (2005). **Müzik Formları**. Ankara: Arkadaş Yayınları.
11. ÇEVİK, S. (1999). **Koro Eğitimi Yönetimi ve Teknikleri**. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
12. DAWSON, D. ve ACAY, S. (1997). **Müzik Öğretimi**. Ankara: YÖK/ DÜNYA BANKASI Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
13. DELİORMAN, L. (1999). **Marşlarımız**. İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
14. EGÜZ, S. (2015) . **Çocuklarımıza Yeni Şarkılar.** Ankara: Başkent Müzikevi.
15. EGÜZ, S. (1991). **Toplu Ses Eğitimi I.Temel Konular**. Ankara: Ayyıldız Matbaası AŞ.
16. İLYASOĞLU, E. (1994). **Zaman İçinde Müzik**. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayınları.
17. KOLEKTİF. (2006). **Çocuklar İçin Cenan Akın Şarkıları.** Ankara : TRT Yayınları.
18. KURNAZ, Y. (2001). **Yeni Başlayanlar İçin Harmonica Metodu**. İzmir: Senfoni Müzikevi.
19. MORGÜL, M. (2001). **Müzik Nasıl Öğretilir**. Ankara: Yurtrenkleri Yayınları.
20. OKYAY, E. (1969). **Okul Müzik Eğitimi**. Ankara. Üçer Yayınları.
21. ÖZBEK, M., SUN, M. ve TUĞCULAR, E. Vd. (1989). **T**ürk **Halk Müziği Çalgı Bilgisi**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
22. ÖZGÜR, Ü. ve AYDOĞAN, S. (2002). **Müziksel İşitme Okuma**. Ankara: Sözkesen Matbaası.
23. ÖZGÜR, Ü. AYDOĞAN, S. (2015). **Gelenekten Geleceğe Makamsal Türk Müziği**. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
24. ÖZGÜR ,Ü. ve AYDOĞAN, S.(2015). **Müziksel İşitme Okuma Eğitimi ve Kuram**. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
25. ÖZKAN, İ. H. (1984). **Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usulleri Kudüm Velveleleri**. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
26. ÖZTUNA, Y. (1990). **Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi (Cilt I-II)**. Ankara: Başbakanlık Basımevi.
27. SAY, A. (1995). **Müzik Tarihi**. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
28. SAY, A. (1998). **Türkiye'nin Müzik Atlası**. İstanbul: Borusan Kültür Sanat Yayınları AŞ.
29. SAY, A. (2002). **Müzik Sözlüğ**ü. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
30. SAY, A. (2005). **Müzik Ansiklopedisi (Cilt 1-3)**. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

31. SÖZER, V. (1964). **Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi**. İstanbul: Tan Gazetesi ve Matbaası
32. SUN, M. (1981). **Solfej**. Ankara: Yurtrenkleri Yayınları.
33. SUN, M. (2000). **Kır Çiçekleri**. Ankara: Yurtrenkleri Yayınları
34. SUN, M.(2005). **Seksen Yılın En Güzel Okul Şarkıları**. Ankara: Sun Yayınevi.
35. SUN, M. (2006). **Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı Demeti.** Ankara: Sun Yayınevi.
36. SUN, M., SUN, İ. ve KUTERDEM, L . (2014). **Seksen Yılın En Güzel Okul Şarkıları**. Ankara: Sun Yayınevi.
37. SÜER, R. (1975). **Milli Marşlarımızdan Bir Demet**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
38. **TDK Türkçe Sözlük**. (2012). Ankara: TDK Yayınları.
39. **TDK Yazım Kılavuzu**. (2012). Ankara: TDK Yayınları.
38. TEKİN, H. S. (2016). **Türk Müziği Nazariyatı ve Solfej-1**. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
39. TRT Müzik Dairesi Başkanlığı. (1998). **Türk Halk Müziğinden Seçmeler-1.** Ankara: TRT Müzik Dairesi Yayınları.
40. ÖZALP, M. N. (1986). **Türk Mûsikîsi Tarihi-Derleme (Cilt 1-2)**. Ankara: TRT Müzik Dairesi Yayınları.
41. TRT Müzik Dairesi Başkanlığı. (1998). **Türk Sanat Müziği Seçme Eserler I**. Ankara: Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları.
42. TRT Müzik Dairesi Başkanlığı. (1999). **Türk Sanat Müziği Seçme Eserler II**. Ankara: Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları.
43. TURHAN,S. (1999). **Anadolu Halk Türküleri ve Ezgileri**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
44. TÜRKMEN, U. (2016). **Birlikte Söyleme ve Çalma İçin Dağarcık Demet**. (Afyonkarahisar) Kocatepe Akademik Yayınları.
45. ULUÇ, M. Ö. (2002). **Müzik Sözlüğü**. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
46. UÇAN, A. (1996). **Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi**. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
47. YILDIRIM, S. AKKUŞ, B. **Elektronik Org Metodu 2**. Ankara: Ezgi Yayıncılık.

GENEL AĞ ADRESLERİ

1. http://www.eba.gov.tr/video/izle/7188846da63a9da7647f1a40e86effae42c070ef3e001 (31.03.2017-14.30)
2. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts (15.04.2017-14.25)
3. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=category&id=50 (25.04.2017-16.05)
4. www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=SANAT (24.04.2018-15.00)

KAYNAKÇA (ŞARKI)

S.No.	ŞARKI ADI	KAYNAKÇA
1	Affetmem Asla Seni	TRT-TSM Repertuvarı, Sıra No:18567
2	Afrika	Koro Şarkıları ve Türküleri, s.35
3	Ağaca Övgü	Şarkı Dağarcığı Ezgi Yumağı ve Mavi Bilye, s.10
4	Aşkın Kanununu Yazsam Yeniden	Türk Sanat Müziğinden Seçme Eserler-2, s.21
5	Ata'm	Marşlarımız, s. 129
6	Bahar Geldi Gül Açıldı	Türk Sanat Müziğinden Seçme Eserler-1, s.149
7	Bahçalarda Barım Var	TRT-THM Repertuvarı, Sıra No:2879
8	Barışı Anlatalım	Eser sahibinden izin alındı.
9	Bir Akşam Son Defa Seni Görmeden	TRT-TSM Repertuvarı, Sıra No:1767
10	Bir İpte İki Cambaz	Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı Demeti, s.20
11	Biz Atatürk Gençleriyiz	Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı Demeti, s.74
12	Bom Bili Bili Bili Bom (İki sesli türkü)	Blokflüt ile Müzik Eğitimi, s.69
13	Cumhuriyet	Millî Marşlarımızdan Bir Demet, s.32
14	Çamdan Sakız Akıyor	TRT-THM Repertuvarı, Sıra No:1973
15	Derman Arardım Derdime	TRT-THM Repertuvarı, Sıra No:668
16	Divane Âşık Gibi de Dolaşırım Yollarda	TRT-THM Repertuvarı, Sıra No:2598
17	Dostluk	Seksen Yılın En Güzel Okul Şarkıları, s.8
18	Ederlezi	Balkan Halk Şarkısı
19	Ellerim Böyle Boş	TRT-TSM Repertuvarı, Sıra No:3839
20	Evleri Yüksek Kurdular	Koro Şarkıları ve Türküleri, s.30
21	Fikrimin İnce Gülü	Türk Sanat Müziğinden Seçme Eserler-2, s.398
22	Gel Çıkalım Tepelerden	TRT-THM Repertuvarı, Sıra No:1070
23	Gel Gidelim Bizim Köye	Seksen Yılın En Güzel Okul Şarkıları, s.79
24	Gençlik (Kanon)	Blokflüt ile Müzik Eğitimi, s.72
25	Gönül Penceresinden Ansızın Bakıp Geçtin	Türk Sanat Müziğinden Seçme Eserler-1, s.116
26	Güçlükleri Yeneceğiz	Çocuklar İçin Cenan Akın Şarkıları, s.34
27	Güneş (Kanon)	Toplu Ses Eğitimi, s.145
28	Güzel Anadolu	Seksen Yılın En Güzel Okul Şarkıları, s.75
29	İlkbaharda Açar Çiçekler	Blokflüt ile Müzik Eğitimi, s.77
30	Kahveyi Kavururlar	TRT-THM Repertuvarı, Sıra No:2122
31	Kara Üzüm Salkımı	TRT-THM Repertuvarı, Sıra No:3422
32	Karahisar Kalesi	TRT-THM Repertuvarı, Sıra No:1621
33	Kış Geliyor	Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı Demeti, s.58
34	La Cucaracha	Koro Şarkıları ve Türküleri, s.51
35	Lüküs Hayat Opereti'nden	Blokflüt ile Müzik Eğitimi, s.67
36	Mendili Oyaladım	TRT-THM Repertuvarı, Sıra No:144
37	Neşeye Şarkı	Koro Şarkıları ve Türküleri, s.77
38	Onuncu Yıl Marşı	Marşlarımız, s.134

39	Osman Paşa	TRT-TSM Repertuvarı, Sıra No:452
40	Oyun	Blokflüt ile Müzik Eğitimi, s.34
41	Resimdeki Gözyaşları	Eser sahibinden izin alındı.
42	Sakarya Marşı	Millî Marşlarımızdan Bir Demet, s.25
43	Sarı Çizmeli Mehmet Ağa	Elektronik Org Metodu 2, s.17
44	Selam Sana Öğretmenim	Eser sahibinden izin alındı.
45	Sultan	Eser sahibinden izin alındı.
46	Şu Karşı Yaylada Göç Kater Kater	TRT-THM Repertuvarı, Sıra No:657
47	The Winner Takes It All	Elektronik Org Eğitimi ve Popüler Müzikler, s.90
48	Vatan	Seksen Yılın En Güzel Okul Şarkıları, s.62
49	Yangın Olur Biz Yangına Gideriz	TRT-TSM Repertuvarı, Sıra No:11140
50	Yollarda Aradım İzlerini	TRT-TSM Repertuvarı, Sıra No:11542
51	Zeynep Bu Güzellik Var mı Soyunda	TRT-THM Repertuvarı, Sıra No:331
52	Zımterelelli	Seksen Yılın En Güzel Okul Şarkıları, s.11

GÖRSEL KAYNAKÇA

1. ÜNİTE

Ünite Kapak Görseli : Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 1.1 : Ses organları.
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 1.2 : Ses egzersizi
Shutterstock ID: 330949919 ET: 15.01.2018 - 22.32

Görsel 1.3 : Mustafa Kemal cephede
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 1.4 : Kurtuluş Savaşı
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 1.5 : Mustafa Kemal Atatürk
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 1.6 : Mehmet Âkif Ersoy
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 1.7 : Osman Zeki Üngör
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

2. ÜNİTE

Ünite Kapak Görseli : Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 2.1 : Nota yazımı
Shutterstock ID: 373339021 ET: 19.01. 2018 - 19.20

Görsel 2.2 : Nota sürelerinin bardaklarla gösterimi
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 2.3 : Nota cümlesinin bardaklarla gösterimi
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 2.4 : Nota cümlesinin bardaklarla gösterimi
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 2.5 : Nota cümlesinin bardaklarla gösterimi
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 2.6 : Orkestra şefi
Shutterstock ID: 83509387 ET: 19.01. 2018 - 10.15

Görsel 2.7 : Analog ve dijital metronom
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 2.8 : Neşet Ertaş
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 2.9 : Aysun Gültekin
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 2.10 : Hale Gür
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 2.11 : Davul
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı. ET: 15.01.2018 - 13.02
Görsel 2.12 : Kaşık
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 2.13 : Bendir
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 2.14 : Bağlama
Shutterstock ID: 197874212 ET: 15.01.2018
Görsel 2.15 : Kemençe
Shutterstock ID: 119289526 ET: 15.01.2018
Görsel 2.16 : Kabak kemane
Shutterstock ID: 627179492 ET: 15.01.2018
Görsel 2.17 : Zurna
Shutterstock ID: 729183562 15.01.2018
Görsel 2.18 : Mey
Shutterstock ID: 729186226 ET: 15.01.2018
Görsel 2.19 : Kaval
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 2.20 : Türk sanat müziği topluluğu
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı. 19.01.2018 - 11.45
Görsel 2.21 : Kudüm
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 2.22 : Kös
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 2.23 : Def
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 2.24 : Ut
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 2.25 : Kanun
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 2.26 : Rebap
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 2.27 : Ney
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 2.28 : Klarnet
Shutterstock ID: 515975704 ET: 15.01.2018 - 15-23

3.ÜNİTE

Ünite Kapak Görseli : Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

4. ÜNİTE

Ünite Kapak Görseli : Görsel tasarım uzmanı tarafındaan hazırlandı.

Görsel 4.1 : Türk müziği çalgıları
Shutterstock ID: 793046128 ET: 15.01.2018 - 21.12

Görsel 4.2 : Şaman
Shutterstock ID: 778469437 ET: 15.01.2018 - 23-05

Görsel 4.3 : Farabi
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 4.4 : Abdülkadir Meragi
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 4.5 : Yunus Emre
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 4.6 : Pir Sultan Abdal
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 4.7 : Pythagoras
Shutterstock ID: 684816733 ET: 19.01. 2018 - 14.10

Görsel 4.8 : Orta Çağ müziğine ait fresk
Shutterstock ID: 523945168 ET: 19.01. 2018 - 14.32

Görsel 4.9 : Rönesans müziğine ait tablo
http://www.musicaantigua.com/el-renacimiento-una-etapa-corta-pero-de-las-mas-importantes-dentro-de-la-historia-de-la-musica/

Görsel 4.10 : Montaigne
Shutterstock ID: 81841960 ET: 19.01. 2018 - 09.20

Görsel 4.11 : Columbus
Shutterstock ID: 787303267 ET: 19.01. 2018 - 09.45

Görsel 4.12 : Shakespare
Shutterstock ID: 86764693 ET: 19.01. 2018 - 10.13

Görsel 4.13 : Michelangelo
Shutterstock ID: 81840886 ET: 19.01. 2018 - 10.55

5. ÜNİTE

Ünite Kapak Görseli : Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 5.1 : Ulvi Cemal Erkin
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 5.2 : Muammer Sun
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 5.3 : Popüler Müzik
Shutterstock ID: 778590061 ET: 19.01. 2018 - 11.25

Görsel 5.4 : Mehter Takımı
Shutterstock ID: 306013901 ET: 19.01. 2018 - 12.24
Görsel 5.5 : Senfonik Müzik
Shutterstock ID: 72158266 ET: 19.01. 2018 - 16.27
Görsel 5.6 : Dinî Müzik
Shutterstock ID: 555570121 ET: 19.01. 2018 - 17.35
Görsel 5.7 : Mustafa Kemal Atatürk
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 5.8 : Roman çalgıcıları
Shutterstock ID: 579628654 ET: 19.01. 2018 - 20.21
Görsel 5.9 : Kaset
Shutterstock ID: 504668854 ET: 19.01. 2018 - 22.40
Görsel 5.10 : CD çalar
Shutterstock ID: 288308519 ET: 19.01. 2018 - 23.32
Görsel 5.11 : MP3 çalar
Shutterstock ID: 173595590 ET: 19.01. 2018 - 10.12
Görsel 5.12 : Güzel sanatlar dalları
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 5.13 : Othello operası
Shutterstock ID: 86694292 ET: 19.01. 2018 - 10.23
Görsel 5.14 : Mozart heykeli
Shutterstock ID: 666580414 ET: 19.01. 2018 - 12.13
Görsel 5.15 : Sarayda Beethoven tablosu
https://www.tarihlisanat.com/sehzade-abdulmecid-efendi-beethoven/
ET: 19.01. 2018 - 20.22
Görsel 5.16 : Kızlar Okulu tablosu
http://www.wikiwand.com/tr/Ömer_Adil ET: 19.01. 2018 - 23.23

6. ÜNİTE

Ünite Kapak Görseli : Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.
Görsel 6.1 : Müzik stüdyosu
Shutterstock ID: 528281935 ET: 19.01. 2018 - 18.30

Görsel 6.2 : On beşliler
Görsel tasarım uzmanı tarafından hazırlandı.

Görsel 6.3 : Geleneksel kına gecesi
Denizli Destan Halk Oyunları Gençlik ve Spor Kulübü Derneği